

รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี
A MODEL OF LEARNER DEVELOPMENT IN THE DRUG-FREE SCHOOLS
PROJECT BY BUDDHIST INTEGRATION OF EDUCATIONAL
OPPORTUNITY EXTENSION SCHOOLS NONGHAN
DISTRICT UDONTHANI PROVINCE

นางสาวรัตดาวัล พานาดา

ดุขฉนพนนนเป็นส่วนหนนของการศกษา
ตามหลกสูตรปรญญาพุทธศาสตรดุขฉนบณทต
สาขาวิชาพระพุทศาสนา

บณทตวทยาฉ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวทยาฉ
พุทธศักราช ๒๕๖๑

รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี

นางสาวรัตดาวัล พานาดา

คุษุณินพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

A Model of Learner Development in the Drug-Free Schools
Project by Buddhist Integration of Educational
Opportunity Extension Schools Nonghan
District Udonthani Province

Miss Raddawal Phanada

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Doctor of Philosophy
(Buddhist Studies)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2018

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับดุชฎินิพนธ์เรื่อง
“รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการโรงเรียนขยายโอกาสทาง
การศึกษา อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรพุทธศาสตร
ดุชฎินิพนธ์ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

(พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบดุชฎินิพนธ์

(ศ. ดร. ประยงค์ แสนบุราณ)

ประธานกรรมการ

(ผศ. ดร. หอมหวล บัวระภา)

กรรมการ

(ผศ. ดร. แม่ชีกฤษณา รักษาโถม)

กรรมการ

(พระมหาดาวสยาม วชิรปัญโญ, ผศ ดร.)

กรรมการ

(รศ. ดร. เสวิทย์ บำรุงภักดี)

กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมดุชฎินิพนธ์

พระมหาดาวสยาม วชิรปัญโญ, ผศ ดร.

ประธานกรรมการ

รศ. ดร. เสวิทย์ บำรุงภักดี

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(นางสาวรัตดาวัล พานาดา)

- ชื่อคุณิพนธ์** : รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี
- ผู้วิจัย** : นางสาวรัตดาวัล พานาดา
- ปริญญา** : พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)
- คณะกรรมการควบคุมคุณิพนธ์**
- : พระมหาดาวสยาม วชิรปัญญา, ผศ. ดร., ป.ธ. ๖, พธ.บ. (ศาสนา),
M.A. (Sanskrit), Ph.D. (Pali and Theravāda)
 - : รศ. ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดิ์, ป.ธ. ๗, พธ.บ. (ปรัชญา),
M.A. (Buddhist Studies), พธ.ด. (พระพุทธศาสนา)
- วันสำเร็จการศึกษา** : ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๒

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และ การวิจัยเชิงกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) เพื่อศึกษาพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขของผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาว ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี ๒) เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี ๓) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขของผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี ซึ่งกำลังเรียนอยู่ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ ๑ – ๓ จำนวน ๑,๔๑๙ คน กลุ่มตัวอย่างวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน ได้ขนาดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๐๖ คน กลุ่มตัวอย่างวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๙ คน ซึ่งเป็นการเลือกแบบเจาะจง จากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การดำเนินการตามโครงการสถานศึกษาสีขาว และกลุ่มตัวอย่างวิจัยเชิงทดลอง จำนวน ๙๐ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ๑) แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขของผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๐๖ คน ๒) แบบสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ ๓) หลักสูตรค่ายพัฒนาทักษะชีวิตเชิงพุทธ

บุรณการ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติทดสอบ t-test แบบ Dependent Samples กำหนดระดับนัยสำคัญที่ ๐.๐๕

ผลการวิจัยพบว่า

๑. ผู้เรียนมีพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุข โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ($\bar{X}$ =๒.๖๓)

๒. รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบุรณการ ได้แก่ ค่ายพัฒนาทักษะชีวิตเชิงพุทธบุรณการ ประกอบด้วยกระบวนการจัดกิจกรรมเชิงพุทธบุรณการ ๘ ขั้น คือ ขั้นที่ ๑ ขั้นสร้างศรัทธาและความเชื่อใจ ขั้นที่ ๒ ขั้นเสนอปัญหาและข้อสงสัย ขั้นที่ ๓ ขั้นสังเกต ขั้นที่ ๔ ขั้นสำรวจและสัมผัส ขั้นที่ ๕ ขั้นสืบค้น ขั้นที่ ๖ ขั้นสังสมปัญญา ขั้นที่ ๗ ขั้นสรุปและประเมินผล ขั้นที่ ๘ ขั้นประยุกต์ใช้

๓. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุข ของผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาว ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอนองน่าน ด้านกาย (กายภาวนา) ด้านทักษะทางสังคม (ศีลภาวนา) และด้านจิตใจ (ศีลภาวนา) จากการประเมินก่อนการพัฒนา นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย ร้อยละ ๔๑.๑๑ และผลการประเมินหลังการพัฒนา คะแนนเฉลี่ยร้อยละ ๘๓.๓๘ มีคะแนนผลการพัฒนาพฤติกรรมเพิ่มขึ้นร้อยละ ๔๒.๒๗ ส่วนผลสัมฤทธิ์ด้านการพัฒนา(ปัญญาภาวนา) มีคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ แสดงว่า รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบุรณการ ที่พัฒนาขึ้นสามารถพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียนให้ปลอดยาเสพติดและอบายมุขได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Dissertation Title : A Model of Learner Development in the Drug-Free Schools Project by Buddhist Integration of Educational Opportunity Extension Schools Nonghan District Udonthani Province

Researcher : Miss Raddawal Phanada

Degree : Doctor of Philosophy (Buddhist Studies)

Dissertation Supervisory Committee

: Phramaha Daosiam Vajirapanyo, Asst. Prof. Dr., Pali VI, B.A. (Religion) M.A. (Sanskrit), Ph.D (Pali and Theravāda)

: Assoc. Prof. Dr. Sowit Bamrungphak, Pali VII, B.A. (Philosophy). M.A. (Buddhist Studies), Ph.D. (Buddhist Studies)

Date of Graduation : March 18, 2019

Abstract

The aims of this mixed method research (quantitative and qualitative) together with quasi-experimental research were: 1) to study the behaviors in preventing oneself from drugs and all vices of the students in The Drug-Free Schools Project at Opportunity Expansion Schools Nonghan District Udonthani Province 2) to study the model of learner development in the aforesaid project; 3) to compare the behaviors in preventing oneself from drugs and all vices of the foresaid students. The research population was 1,419 Mattayomsuksa 1-3 students in the Educational Opportunity Extension Schools in the research area, 306 of them were selected by means of Krejcie & Morgan method as the quantitative samples and 9 of experts and stakeholders of the Drug-Free Schools Project by Buddhist Integration' were selected by purposive sampling as the key informants in the qualitative research. 90 of those were selected as the quasi-experimental research samples. The research tools used in this study included 1) a questionnaire (360 sets) surveying the samples' opinions on the behaviors in preventing oneself from drugs and all vices of the students in the 'Drug-Free School project by Buddhist Integration' at Opportunity Extension Schools; 2) an interview form used to ask the mentioned key informants about the foresaid model; 3) the program of

Buddhist integrative training camp of life skills. The obtained data were analyzed by the following statistics: Percentage, Mean, Standard Deviation, t-test (Dependent Samples) and the statistical significance level at 0.05 was set for this study.

The research results were as follows:

1) The overall mean score of the students behaviors in preventing oneself from drugs and all vices of the students in the Drug-Free School Project by Buddhist at Opportunity Extension Schools was at the moderate level ($\bar{X}$ = 2.63).

2) The model of learner development in the aforesaid project is the program of Buddhist integrative training camp of life skills consisting of 8 stages: 1) building faith and trust, 2) proposal of problems and questions, 3) observation, 4) exploration and touching, 5) investigation, 6) wisdom cultivation, 7) summery and evaluation and 8) application.

3) Evaluated before attaining the development, the comparative results of the study on the student behaviors in preventing oneself from drugs and all vices of the students in the aspects of physical development (kāya-bhāvanā), social skills (sīla-bhāvanā), mental aspect (citta-bhāvanā) shows the mean score at 41.11 while that of after participation in the development was 83.38, increasing by 42.27. The mean achievement score in the wisdom development aspect (paññā-bhāvanā) after the experiment was higher than that of pre-experiment at the statistical significance level of 0.05; this indicates that the model of learner development in the aforesaid project in the research region is able to effectively develop the behaviors of the students to avoid drugs and all vices.

กิตติกรรมประกาศ

ดุชนิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ ในโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี” สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์จากคณาจารย์ทุกรูป/ทุกท่าน ที่กรุณาให้คำแนะนำ ให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ช่วยตรวจ แก้ไข รวมทั้งผู้มีส่วนดูแลช่วยเหลือในการทำวิจัยในครั้งนี้ ดังนี้

ขอกราบขอบพระคุณพระมหาดาวสยาม วชิรปัญโญ, ผศ.ดร. ประธานกรรมการควบคุมดุชนิพนธ์ และรศ.ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดิ์ กรรมการควบคุมดุชนิพนธ์ ที่กรุณาให้ความรู้ ให้คำชี้แนะแนวทาง คอยกระตุ้นและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดีและมีส่วนสำคัญในการทำดุชนิพนธ์เล่มนี้ให้มีเนื้อหาที่ถูกต้องสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณท่านเป็นอย่างสูง ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณะผู้บริหาร คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่นทุกรูป/ท่าน ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือในการทำวิจัยทุกขั้นตอนให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกรูป/ทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกรูป/ท่าน ที่กรุณาสละเวลาช่วยเหลือ สนับสนุน เข้ามีส่วนร่วมในการวิจัยในครั้งนี้ และขอขอบพระคุณคณะครูโรงเรียนบ้านสร้อยพร้าว ทุกท่านที่มีส่วนช่วยเหลือ สนับสนุนให้ความร่วมมือในการทำวิจัยครั้งนี้แก่ผู้วิจัยจนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์ใดๆ อันพึงมีจากงานวิจัยฉบับนี้ ด้วยความทุ่มเททั้งร่างกาย แรงใจ อย่างเต็มสติปัญญาและเต็มกำลังความสามารถ ผู้วิจัยขอบบวชเป็นกตเวทิตาคุณแด่ บิดา มารดา ครูบาอาจารย์ ตลอดจนญาติสนิทมิตรสหาย และผู้มีอุปการคุณทุกท่านที่เป็นกำลังใจสนับสนุนในทุก ๆ เรื่อง ที่ได้ร่วมกันสรรค์สร้างงานวิจัยฉบับนี้ให้แก่ผู้วิจัยจนประสบผลสำเร็จลุล่วงด้วยดี

นางสาวรัตดาวัล พานาดา

๑๘ มีนาคม ๒๕๖๒

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญแผนภาพ	ฅ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ฅ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
๑.๓ คำถามในการวิจัย	๔
๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย	๔
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๖
๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๗
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๘
๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบ	๘
๒.๒ แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียนให้ปลอดสารเสพติดและอบายมุข	๑๙
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียนแบบบูรณาการ	๔๑
๒.๔ หลักการและแนวคิดการพัฒนาผู้เรียนตามหลักพุทธศาสนา	๕๓
๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาว	๘๐
๒.๖ แนวคิดการพัฒนาทักษะชีวิต	๙๓
๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๑๐๖
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๑๑๘
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๑๑๘
๓.๒ พื้นที่การวิจัย	๑๑๙

๓.๓ เครื่องมือการวิจัย	๑๒๐
๓.๔ การรวบรวมข้อมูล	๑๓๗
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล	๑๓๘
๓.๖ สรุปกระบวนการวิจัย	๑๓๙
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๑๔๒
๔.๑ ข้อมูลทั่วไป	๑๔๓
๔.๒ การวิจัยตามวัตถุประสงค์	๑๔๘
๔.๓ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๑๙๐
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๑๙๒
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๙๒
๕.๒ อภิปรายผล	๑๙๕
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๒๐๓
บรรณานุกรม	๒๐๔
ภาคผนวก	๒๑๐
ภาคผนวก ก แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์	๒๑๑
ภาคผนวก ข รายนามผู้เชี่ยวชาญ	๒๒๕
ภาคผนวก ค หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย	๒๓๒
ภาคผนวก ง หลักสูตรค่ายพัฒนาทักษะชีวิตเชิงพุทธบูรณาการ	๒๕๑
ภาคผนวก จ ภาพกิจกรรมการทดลอง หลักสูตรค่ายพัฒนาทักษะชีวิตเชิงพุทธบูรณาการ	๓๔๘
ประวัติผู้วิจัย	๓๕๕

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
ตารางที่ ๑ แสดงการจัดการศึกษาของพุทธศาสนาและการจัดการศึกษาไทยตามแนวพุทธศาสนา	๗๖
ตารางที่ ๒ ตัวอย่างเทคนิคการใช้คำถามตามระดับจุดมุ่งหมายทางด้านพุทธิพิสัยของบลูม	๑๐๒
ตารางที่ ๓ การใช้คำถามการสะท้อนเรียนรู้ด้วย After Action Review (AAR)	๑๐๓
ตารางที่ ๔ แสดงตัวอย่างการสะท้อนการเรียนรู้ผ่านวงจรประสบการณ์	๑๐๔
ตารางที่ ๕ ตารางกิจกรรมหลักสูตรค่ายพัฒนาทักษะชีวิตเชิงพุทธบูรณาการ	๑๒๙
ตารางที่ ๖ แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล	๑๔๓
ตารางที่ ๗ พฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขของผู้เรียนตามโครงการ สถานศึกษาสีขาวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยภาพรวม	๑๔๘
ตารางที่ ๘ พฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขของผู้เรียนตามโครงการ สถานศึกษาสีขาวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ด้านยาเสพติด	๑๔๙
ตารางที่ ๙ พฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขของผู้เรียนตามโครงการ สถานศึกษาสีขาวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาด้านสื่อลามกอนาจาร	๑๕๑
ตารางที่ ๑๐ พฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขของผู้เรียนตามโครงการ สถานศึกษาสีขาวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ด้านการพนัน	๑๕๒
ตารางที่ ๑๑ พฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขของผู้เรียนตามโครงการ สถานศึกษาสีขาวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ด้านการทะเลาะวิวาท	๑๕๓
ตารางที่ ๑๒ ผลการประเมินรูปแบบการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการ สถานศึกษาสีขาว เชิงพุทธบูรณาการ ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ	๑๖๓
ตารางที่ ๑๓ คะแนนและค่าร้อยละของการพัฒนาพฤติกรรมด้านกาย (กายภาวนา) ของผู้เรียน กิจกรรมการเรียนรู้ที่ ๑	๑๖๔
ตารางที่ ๑๔ คะแนนและค่าร้อยละของการพัฒนาพฤติกรรมด้านกาย (กายภาวนา) ของผู้เรียน กิจกรรมการเรียนรู้ที่ ๒	๑๖๕
ตารางที่ ๑๕ คะแนนและค่าร้อยละของการพัฒนาพฤติกรรมด้านกาย (กายภาวนา) ของผู้เรียน กิจกรรมการเรียนรู้ที่ ๓	๑๖๖
ตารางที่ ๑๖ คะแนนและค่าร้อยละของการพัฒนาพฤติกรรมด้านกาย (กายภาวนา) ของผู้เรียน กิจกรรมการเรียนรู้ที่ ๔	๑๖๗
ตารางที่ ๑๗ คะแนนและค่าร้อยละของการพัฒนาพฤติกรรมด้านกาย (กายภาวนา) ของผู้เรียน	

ผลสัมฤทธิ์ในการพัฒนาระหว่างก่อนพัฒนาและหลังพัฒนาของกิจกรรมการพัฒนา

ที่ ๔ (คะแนน ๑๐ คะแนน)

๑๘๒

ตารางที่ ๓๒ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนและค่าร้อยละของการพัฒนา

ผลสัมฤทธิ์ในการพัฒนาระหว่างก่อนพัฒนาและหลังพัฒนาของกิจกรรมการพัฒนา

ที่ ๕ (คะแนน ๑๐ คะแนน)

๑๘๕

ตารางที่ ๓๓ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนและค่าร้อยละของการพัฒนา

ผลสัมฤทธิ์ทางการพัฒนา (ปัญญาวาสนา) ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

ของฉบับรวม (๕๐ คะแนน)

๑๘๗

ตารางที่ ๓๔ เปรียบเทียบพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุข ของผู้เรียนตาม

โครงการสถานศึกษาสีขาว ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอนองน่าน ๑๘๙

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
แผนภาพที่ ๑ รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนสีขาวเชิงพุทธบูรณาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา	๑๘
แผนภาพที่ ๒ ปัจจัยเสี่ยงและผลกระทบจากแหล่งอบายมุข	๒๑
แผนภาพที่ ๓ เป้าหมายสถานศึกษาปลอดยาเสพติดและอบายมุข	๒๓
แผนภาพที่ ๔ ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา	๒๘
แผนภาพที่ ๕ วงจรการติดยาเสพติด	๓๐
แผนภาพที่ ๖ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ KM Model	๖๙
แผนภาพที่ ๗ รูปแบบการคิดแบบโยนิโสมนสิการ	๗๑
แผนภาพที่ ๘ แนวคิดการสร้างทุนมนุษย์	๗๓
แผนภาพที่ ๙ แสดงแนวคิดตามหลักไตรสิกขา	๗๔
แผนภาพที่ ๑๐ โครงสร้างคณะกรรมการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดยาเสพติดและ อบายมุขในส่วนกลาง และในส่วนภูมิภาค	๘๖
แผนภาพที่ ๑๑ แผนผังกระบวนการดำเนินงานในสถานศึกษาโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดยาเสพติดและอบายมุข	๘๘
แผนภาพที่ ๑๒ แผนผังสู่ความสำเร็จของสถานศึกษากระบวนการดำเนินงานโครงการสถานศึกษา สีขาว ปลอด ยาเสพติดและอบายมุขดำเนินการโดยผู้บริหารสถานศึกษา	๙๑
แผนภาพที่ ๑๓ กรอบแนวคิดการวิจัย	๑๑๗
แผนภาพที่ ๑๔ รูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ	๑๒๕
แผนภาพที่ ๑๕ แสดงขั้นตอนการวิจัย	๑๔๑

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

ในงานดุขนิพนธ์ครั้งนี้ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาบาลีและภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย การอ้างอิงระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า หลังอักษรย่อชื่อคัมภีร์ใช้อักษรย่อตัวพื้นปกติ เช่น ที.สี. (บาลี) ๙/๒๗๖/๙๗, ที.สี. (ไทย) ๙/๒๗๖/๙๘. หมายถึง ทีฆนิกาย หมายถึง ทีฆนิกาย สิลกขณธรรคปาติ ภาษาบาลี เล่มที่ ๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๗ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๐๐ และ ทีฆนิกาย สิลขันธวรรค ภาษาไทย เล่ม ๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๘ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๙

ก. คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

พระวินัยปิฎก			
คำย่อ	ชื่อคัมภีร์		ภาษา
วิ.ม. (ไทย)	= วินัยปิฎก	มหาวรรค	(ภาษาไทย)

พระสุตตันตปิฎก				
คำย่อ	ชื่อคัมภีร์			ภาษา
ที.ม. (บาลี)	= สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	มหาวคคปาติ	(ภาษาบาลี)
ที.ปา. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฎีกวรรค	(ภาษาไทย)
ม.ม. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มูลปณณาสก์	(ภาษาไทย)
ม.ม. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มัชฌิมปณณาสก์	(ภาษาไทย)
อง.ติก. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	ติกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.จตุกก.(ไทย)	= สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	จตุกกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.จตุกก.(บาลี)	= สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	จตุกกนิปาตปาติ	(ภาษาบาลี)
ขุ.จ. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	จุฬนิทเทศ	(ภาษาไทย)

อรรถกถาพระสุตตันตปิฎก

คำย่อ	ชื่อคัมภีร์		ภาษา
อภ.ป. (ไทย)	= อภิธรรมปิฎก	ปุคคลบัญญัติ	(ภาษาไทย)
อภ.ป. (ไทย)	= อภิธรรมปิฎก	ปฏฐาน	(ภาษาไทย)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากในปัจจุบัน การสื่อสารเทคโนโลยีต่าง ๆ ส่งผลกระทบต่อประชาชนทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ ซึ่งปรากฏปัญหาให้เห็นมากมาย ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด อันนำมาซึ่งปัญหาครอบครัวที่เกิดความทุกข์ ความวิตกกังวล ความเครียด มีการปรับตัวที่ไม่เหมาะสมหรืออื่น ๆ ความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการพัฒนานักเรียนนักศึกษา ให้เป็นคนดี มีคุณธรรมตามความคาดหวังนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายโดยเฉพาะบุคลากรทางการศึกษาทุกคนในสถานศึกษา ซึ่งมีครู อาจารย์ เป็นหลักสำคัญในการดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน นักศึกษา ให้เติบโตงดงามและเป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคม การพัฒนานักเรียน นักศึกษา ให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา มีความรู้ ความสามารถ และมีคุณธรรมจริยธรรม ดำเนินวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษาที่สถาน ศึกษาทุกแห่ง ต้องดำเนินการจัดการศึกษาตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ที่ต้องการให้เยาวชน เป็นคนเก่ง คนดี ดำรงตนให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข นอกจากจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียน นักศึกษาได้รับกระบวนการเรียนรู้แล้ว การป้องกันและการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นจากปัจจัยเสี่ยงรอบสถานศึกษาที่มีพฤติกรรมไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ร้านเกม การพนัน หนีเรียน ทะเลาะวิวาท ก่ออาชญา กรรม เป็นปัญหาสังคมที่ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ ทุกคนที่เกี่ยวข้อง ต้องเข้าไปช่วยเหลือและแก้ไขปัญหามาให้มีพฤติกรรมเสี่ยง ซึ่งมาจากปัจจัยเสี่ยงและผลกระทบจากแหล่งอบายมุข

ซึ่งจากการสำรวจข้อมูลปัจจัยเสี่ยงของหน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติดทั้งภาครัฐและเอกชนสรุปสภาพปัญหายาเสพติดพบว่า^๑ สถานการณ์แพร่

^๑ สำนักส่งเสริมกิจการการศึกษา, คู่มือการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติด และอบายมุขฉบับปรับปรุง ๒๕๕๙, (กรุงเทพมหานคร: ม.ป.พ.), หน้า ๔.

ระบาดของยาเสพติดและแหล่งอบายมุขเริ่มในกลุ่มหลงผิด แล้วแพร่กระจายไปสู่กลุ่ม ผู้ขายบริการทางเพศ เข้าสู่ครอบครัวและสถานศึกษา ทำให้จำนวนคนติดยาเสพติดที่เป็นเด็กและเยาวชนมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น การผลิตและการจำหน่ายยาเสพติดมีเทคโนโลยีสูง และการกระจายยาเสพติดอย่างรวดเร็วจนยากในการปราบปราม มีการสร้างระบบเครือข่ายการจำหน่ายเหมือนสินค้าจำหน่ายตรงในกลุ่มนักเรียน นักศึกษา สภาพสังคม ครอบครัว และชุมชนเปลี่ยนแปลง ทำให้วิถีชีวิตมีความเสี่ยงแตกหักเหินห่างและอ่อนแอ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ไม่มีงานทำ จึงหาเงินด้วยการค้ายาเสพติด และการบริหารจัดการของหน่วยงานรัฐที่ขาดเอกภาพ หน่วยงานไม่บูรณาการ ต่างคนต่างทำขาดความต่อเนื่องผู้ติดยาเสพติด ยั่วนเวียนอยู่ในวงจรแห่งความชั่วร้าย เป็นภาระของสังคม ทำให้ประเทศขาดศักยภาพในการแข่งขันในเวทีโลก

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดมาตรการป้องกันเด็กและเยาวชนก่อนวัยเสี่ยงและในวัยเสี่ยงไม่ให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด เรียนรู้ถึงโทษและพิษภัยของยาเสพติด รู้จักวิถีปฏิเสธหลีกเลี่ยงยาเสพติดและใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์เพื่อหลีกเลี่ยงการหมกมุ่นมั่วสุมกับยาเสพติดและอบายมุข ตลอดจนดูแลช่วยเหลือนักเรียนนักศึกษาที่ไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด จึงได้กำหนดนโยบายให้ผู้บริหารองค์กรหลัก หน่วยงานและสถานศึกษาดำเนินการโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดยาเสพติดและอบายมุข ด้วยยุทธศาสตร์ ๕ ด้าน คือ ยุทธศาสตร์ด้านการป้องกัน ยุทธศาสตร์ด้านการค้นหา ยุทธศาสตร์ด้านการรักษา ยุทธศาสตร์ด้านการเฝ้าระวัง และ ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการ^๒

จากนโยบายดังกล่าว โรงเรียนขยายโอกาสในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๓ ได้ดำเนินโครงการโรงเรียนสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ตั้งแต่ปี ๒๕๕๘ โดยเริ่มจากการรายงานข้อมูลเบื้องต้นตามแบบสอบถามที่กำหนดให้ จากนั้นพัฒนามาเป็นการรายงานในระบบ online และสุดท้ายพัฒนาเป็นการเขียนผลงานเพื่อขอรับรางวัลสถานศึกษาสีขาวตามนโยบายดังกล่าว ซึ่งจากการดำเนินงานที่ผ่านมา ปัญหาของนักเรียนและสถานศึกษายังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างแท้จริงและยั่งยืน จากสภาพปัญหาดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า แม้ว่าโรงเรียนจะดำเนินโครงการโรงเรียนสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข ก็ไม่ได้หมายความว่าผู้เรียนจะปลอดภัยจากยาเสพติดและอบายมุข ทั้งนี้เพราะกระบวนการในการดำเนินโครงการดังกล่าว เป็นการวิเคราะห์ปัญหาและการดำเนินโครงการตามกรอบนโยบายและตัวชี้วัดที่หน่วยงานกำหนดให้แบบเบ็ดเสร็จ ปัญหาการติดยาเสพติดและอบายมุขในสถานศึกษาที่สลับซับซ้อนและมีปัจจัยหลายอย่างที่เกี่ยวข้อง จำเป็นต้องทำความเข้าใจว่า เมื่อดำเนินโครงการโรงเรียนสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขแล้ว เพราะเหตุใดยังมีนักเรียนเกี่ยวข้องกับยาเสพติดและ

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๕.

อบายมุข จึงต้องพิจารณาบริบททุกระดับที่แวดล้อมบุคคล การวิเคราะห์ปัญหาของผู้เรียนโดยการเยี่ยมบ้าน ทำให้การดูแลนักเรียนเบ็ดเสร็จและมีการบูรณาการ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางด้านสุขภาพทางกายและจิตใจ ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเริ่มจากครอบครัวของนักเรียน เป็นสิ่งที่มีความหมาย การทำความเข้าใจกับความหมายที่ซ่อนอยู่เป็นสิ่งสำคัญ การใช้ทฤษฎีระบบหรือที่เกี่ยวข้องเป็นกรอบวิเคราะห์ จะทำให้เราเข้าใจความหมายหรือสภาพปัญหาของสิ่งที่จะแก้ไขอย่างลึกซึ้ง ชัดเจนและครอบคลุม

ดังนั้น การดำเนินการโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข จึงมีความจำเป็นที่ต้องนำบุคลากรในหน่วยงาน ที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันมาทำความเข้าใจ เพื่อประสานแนวคิดและปรัชญาในการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข โดยยึดผู้เรียน ครอบครัว ชุมชนเป็น ศูนย์กลาง สิ่งสำคัญคือการสร้างระบบเครือข่าย ความต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการดำเนินโครงการที่ชัดเจนและยั่งยืน เป็นรูปธรรมและครอบคลุมระบบที่มีผลกระทบซึ่งกันและกัน การดำเนินโครงการกลุ่มเป้าหมายคือ ผู้เรียนและครอบครัวมีความสำคัญและจำเป็น จะต้องทำความเข้าใจกับวัยรุ่นเพื่อที่จะมุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เพื่อให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ดังนั้นการนำหลักพุทธธรรมและหลักการของการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์มาใช้ในการดำเนินการ น่าจะบรรลุวัตถุประสงค์ได้ เนื่องจากหลักพุทธธรรมได้สอนเรื่องชีวิตและวิธีคิดในการดำเนินชีวิต เช่น วิธีคิดแบบอริยสัจ วิธีคิดแบบโยนโสมนัสการ ทั้ง ๑๐ วิธี ฯลฯ ที่สามารถบูรณาการกับหลักการของการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งประกอบด้วย ๕ องค์ประกอบ คือ การตระหนักในตนเอง มีความเข้าใจตนเอง การจัดการด้านอารมณ์ การสร้างแรงบันดาลใจไปสู่เป้าหมาย การรู้จักเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และความสามารถในการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งนี้ในส่วนครอบครัวจะได้รับการเสริมสร้างพลังให้สามารถทำหน้าที่ได้อย่างถูกต้อง เข้าใจวัยรุ่นและเข้าใจตนเอง เข้าใจสังคม เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันตนเองและสังคม สามารถระคับประคองป้องกันปัญหาที่เกิดจากยาเสพติดและอบายมุขได้อย่างเหมาะสม ทันเวลาและถูกต้อง

รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๓ ได้ดำเนินการกำหนดนโยบายดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ ๕ มาตรการ คือ มาตรการการป้องกัน มาตรการค้นหา มาตรการรักษา มาตรการเฝ้าระวัง และมาตรการบริหารจัดการ ภายใต้กลยุทธ์ ๔ ต้อง ๒ ไม่ เพื่อแก้ปัญหายาเสพติด การจัดกิจกรรมรณรงค์ประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ให้นักเรียนได้ตระหนักถึงความรุนแรง สถานการณ์ของปัญหาเสพติด การจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา รวมทั้งหลักสูตรการเรียนการสอนแบบบูรณาการในการกระตุ้นและปลูกจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนการใช้

เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เพื่อเป็นการสร้างภูมิคุ้มกัน จัดระบบดูแลเฝ้าระวังป้องกัน และสร้างบรรยากาศอันเอื้อต่อการจัดการเรียนในชั้นเรียน

ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จึงสนใจศึกษาค้นคว้าแนวคิดทั้งทางด้านการศึกษา ศาสนา โดยบูรณาการความรู้และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาว เพื่อนำไปสู่รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขของผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี

๑.๒.๒ เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี เป็นอย่างไร

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขของผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี

๑.๓ คำถามในการวิจัย

๑.๓.๑ พฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขของผู้เรียน ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี เป็นอย่างไร

๑.๓.๒ ผู้เรียนที่ได้รับการพัฒนาตามรูปแบบโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการเป็นอย่างไร เมื่อเปรียบเทียบกับนักเรียนที่ไม่ได้รับการพัฒนาตามรูปแบบโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ

๑.๓.๓ รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี ควรเป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี โดยกำหนดวิธีดำเนินการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ระหว่างการ

วิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) การวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) และวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีขอบเขตการศึกษาดังต่อไปนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเอกสาร

ปฐมภูมิ ศึกษาจากพระไตรปิฎกฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ ฉบับภาษาไทย

ทุติยภูมิ ศึกษาจากวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา เอกสารวิชาการและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เอกสารวิชาการเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข เอกสารเกี่ยวกับระบบดูแลนักเรียน เอกสารเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาและดูแลนักเรียนกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มเสพ กลุ่มติดยาเสพติด และกลุ่มผู้ค้า กิจกรรมเชิงพุทธบูรณาการ ตลอดจนแนวคิดและหลักธรรมปฏิบัติที่นำไปทดลองใช้ในการป้องกัน แก้ปัญหา ให้คำปรึกษานักเรียนด้านยาเสพติดและอบายมุข

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาของการศึกษาเกี่ยวกับ แนวคิด ทฤษฎีและหลักพุทธธรรมที่สอดคล้องกับการพัฒนาสถานศึกษาสีขาว เรื่องยาเสพติดและอบายมุขเชิงพุทธบูรณาการ แนวคิดเกี่ยวกับพุทธบูรณาการ กิจกรรมเชิงพุทธบูรณาการ กิจกรรมเชิงพุทธบูรณาการตามมุมมองของผู้นำทางพุทธศาสนา กิจกรรมเชิงพุทธบูรณาการตามมุมมองของนักการศึกษา กิจกรรมเชิงพุทธบูรณาการตามมุมมองของผู้นำชุมชน พฤติกรรมการดูแลและป้องกันตนเองจากสิ่งเสพติดและอบายมุขตามแนวพุทธด้วยกิจกรรมเชิงพุทธบูรณาการ การกำหนดรูปแบบหรือแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนสีขาวตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตพื้นที่ในการศึกษาวิจัยออกเป็นดังนี้

๑.๔.๓.๑ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดอำเภอหนองหาน เป็นพื้นที่หลักในการศึกษาพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขของผู้เรียน ตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ และกิจกรรมการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งเป็นพื้นที่ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดอำเภอหนองหาน จำนวน ๑๗ โรงเรียน โดยมีผู้บริหารโรงเรียน ครูพระ กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน และครูที่รับผิดชอบนักเรียนตามระบบดูแลนักเรียนประจำโรงเรียน ซึ่งคัดเลือกเข้าร่วมในการวางแผนบริหารจัดการในการพัฒนาผู้เรียนสีขาวตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ ซึ่งกำหนด

คุณสมบัติของบุคคลดังกล่าว ที่จะสัมภาษณ์เชิงลึกในการพัฒนาผู้เรียนสีขาวตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ จำนวน ๙ รูป/คน

๑.๔.๓.๒ พื้นที่ในการทดลองโดยใช้หลักสูตรการอบรมนักเรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) จากทั้งหมด ๑๗ โรงเรียน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการจับฉลาก ๒ โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านสร้อยพร้าว คือ พื้นที่ที่ได้รับการทดลองโดยใช้หลักสูตรการอบรมนักเรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ และโรงเรียนบ้านวังฮาง คือพื้นที่ที่ไม่ได้ใช้หลักสูตรการอบรมนักเรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ แต่ได้รับการติดตามจากการเยี่ยมบ้านนักเรียน ทั้งสองกลุ่มมีผู้เข้าร่วมโครงการจำนวนกลุ่มละ ๔๕ คน ใช้ระยะเวลาในการทดลอง ๑ เดือน

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านตัวแปร ประกอบด้วย

๑.๔.๔.๑ ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือชุดหลักสูตรการอบรม “ค่ายพัฒนาทักษะชีวิตเชิงพุทธบูรณาการ” ตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ

๑.๔.๔.๑ ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ พฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขของผู้เรียน

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๕.๑ การพัฒนา หมายถึง รูปแบบของกระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนปลอดภัยจากยาเสพติดและอบายมุข โดยใช้ชุดหลักสูตรพุทธบูรณาการร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การสวดมนต์ การฟังธรรม การทำสมาธิ วิปัสสนากรรมฐาน การเสนาธรรม

๑.๕.๒ รูปแบบ หมายถึง หลักสูตรการอบรมนักเรียน ที่เกิดจากการนำทฤษฎีและแนวคิดด้านการจัดการศึกษา หลักพุทธธรรมและความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ มาบูรณาการเป็นรูปแบบการเรียนรู้ สำหรับการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ

๑.๕.๓ โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งเปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี

๑.๕.๔ ผู้เรียน หมายถึง นักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ที่เรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ – ๓ สังกัดอำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี

๑.๕.๕ โครงการสถานศึกษาสีขาว หมายถึง โรงเรียนที่ปลอดจากสิ่งเสพติด ปลอดสื่อลามกอนาจาร ปลอดการพนัน และปลอดการทะเลาะวิวาท

๑.๕.๖ เชิงพุทธบูรณาการ หมายถึง กระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนปลอดภัยและสบายใจ ตามยุทธศาสตร์ด้านการป้องกัน ด้านการค้นหา ด้านการรักษา ด้านการเฝ้าระวัง และด้านการบริหารจัดการ ร่วมกับกิจกรรมทางพุทธศาสนาและแรงสนับสนุนทางสังคมและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การสวดมนต์ การฟังธรรม การทำสมาธิ การเสวนาธรรม

๑.๕.๗ รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ หมายถึง กระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนปลอดภัยและสบายใจ โดยใช้กิจกรรมค่ายทักษะชีวิต เชื่อมโยงกับหลักการแนวคิดทางพุทธศาสนาและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยผ่านหลักสูตร “ค่ายพัฒนาทักษะชีวิตเชิงพุทธบูรณาการ” จำนวน ๕ วัน ๔ คืน

๑.๕.๘ พฤติกรรม หมายถึง การแสดงออกเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด

๑.๕.๙ เปรียบเทียบ หมายถึง พฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

๑.๕.๙ พฤติกรรมในการป้องกันยาเสพติดและอบายมุข หมายถึง การแสดงออกที่สามารถเผชิญหรือรู้จักหลีกเลี่ยงต่อสถานะที่เสี่ยงต่อการเสพยาเสพติดและอบายมุข ดังนี้

- ๑) ปลอดภัยยาเสพติด หมายถึง การแสดงออกที่สามารถหลีกเลี่ยงจาก สุรา บุหรี่ ยาบ้า
- ๒) ปลอดภัยลามกอนาจาร หมายถึง การแสดงออกที่สามารถหลีกเลี่ยงจากหนังสือโป๊ วิดีทัศน์โป๊ สื่ออินเทอร์เน็ต
- ๓) ปลอดภัยการพนัน หมายถึง การแสดงออกที่สามารถหลีกเลี่ยงจากการพนันบอล ไฟ ไฮโล หว่ย ไก่ชน
- ๔) ปลอดภัยทะเลาะวิวาท หมายถึง การแสดงออกที่สามารถหลีกเลี่ยงจากพฤติกรรมความรุนแรงที่มีสาเหตุจากเรื่องชู้สาว สถาบัน/ศักดิ์ศรี อารมณ์ชั่ววูบ และความคึกคะนอง

๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๖.๑ ได้ทราบพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขของผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาว ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี

๑.๖.๒ ได้รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนและสถานศึกษา

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- ๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบ
- ๒.๒ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียนให้ปลอดสารเสพติดและอบายมุข
- ๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียนแบบบูรณาการ
- ๒.๔ หลักการและแนวคิดการพัฒนาผู้เรียนตามหลักพุทธศาสนา
- ๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาว
- ๒.๖ แนวคิดการพัฒนาทักษะชีวิต
- ๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๘ กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

ผู้วิจัยได้ ศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับรูปแบบ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียน แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียนเชิงพุทธบูรณาการ และแนวคิดเกี่ยวกับโครงการสถานศึกษาสีขาว โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบ

๒.๑.๑ ความหมายของรูปแบบ

คำว่า “รูปแบบ” หรือ “Model” เป็นคำที่ใช้สื่อความหมายหลายอย่าง ซึ่งโดยทั่วไปแล้วรูปแบบ จะหมายถึงสิ่งหรือวิธีการดำเนินงานที่เป็นต้นแบบของอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ในสาขาวิชาโสตทัศนศึกษาเรียกว่า หุ่นจำลอง หมายถึง การจำลองแบบลักษณะที่เป็นสามมิติคล้ายคลึงหรือเหมือนกับของจริงต่างกันที่ขนาด นอกจากนี้วงการศึกษ วิทยาศาสตร์ แพทยศาสตร์และวิศวกรรมก็เรียกว่าหุ่นจำลอง เพราะช่วยให้เข้าใจสภาพที่แท้จริงของสิ่งนั้นได้อย่างลึกซึ้ง เช่น โลกระบบสุริยะจักรวาล อวัยวะภายในของคน ส่วนประกอบเครื่องจักร และลักษณะของโมเลกุล ส่วนในด้านการบริหารนั้นนิยมเรียกว่า รูปแบบหรือต้นแบบ ในการวิจัยครั้งนี้จะใช้คำว่า รูปแบบเพื่อประโยชน์ในการ

ทำความเข้าใจ และนำไปสู่การศึกษารูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาต่อไป ทั้งนี้ ได้มีนักวิชาการให้ความหมายของรูปแบบไว้หลายลักษณะ ดังนี้

ทิตนา แคมมณี ได้กล่าวถึงความหมายของรูปแบบว่า เป็นรูปธรรมของความคิดที่เป็นนามธรรม ซึ่งบุคคลแสดงออกมาในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น คำอธิบายเป็นแผนผังไดอะแกรมหรือแผนภาพ เพื่อช่วยให้ตนเองและบุคคลอื่นสามารถเข้าใจได้ชัดเจนขึ้น^๑

รัตน์ บัสนธ์ ได้ให้ความหมายของรูปแบบจำแนกออกเป็น ๓ ความหมาย ดังนี้ ๑) แผนภาพหรือภาพร่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ยังไม่สมบูรณ์เหมือนของจริง รูปแบบในความหมายนี้มักจะเรียกทับศัพท์ในภาษาไทยว่า “โมเดล” ได้แก่โมเดลบ้าน โมเดลรถยนต์ โมเดลเสื้อ เป็นต้น ๒) แบบแผนความสัมพันธ์ของตัวแปร หรือสมการทางคณิตศาสตร์ที่รู้จักกันในชื่อที่เรียกว่า “Mathematical Model” ๓) แผนภาพที่แสดงถึงองค์ประกอบการทำงานของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง รูปแบบในความหมายนี้บางทีเรียกกันว่าภาพย่อส่วนของทฤษฎีหรือแนวคิดในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น รูปแบบการสอน รูปแบบการบริหาร รูปแบบการประเมิน^๒ เป็นต้น

Jame A.F. Stoner and Char Wankel ได้กล่าวถึงความหมายของรูปแบบว่า เป็นการจำลองความจริงของปรากฏการณ์เพื่อให้เข้าใจความสัมพันธ์ที่สลับซับซ้อนของปรากฏการณ์นั้น ๆ ได้ง่ายขึ้นเป็นการสร้างมโนทัศน์เกี่ยวกับปรากฏการณ์โดยอาศัยหลักการของระบบรูปร่างและมีจุดมุ่งหมายเพื่อการทำให้เกิดความกระจ่างชัดของนิยาม ความสัมพันธ์และประพจน์ที่เกี่ยวข้อง^๓

Bardo J.W. and Hardman J.J ได้กล่าวถึงความหมายของรูปแบบว่า รูปแบบในทางสังคมศาสตร์ว่า เป็นชุดข้อความเชิงนามธรรมเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่เราสนใจ เพื่อใช้ในการนิยามคุณลักษณะ และ/หรือ บรรยายคุณสมบัติขึ้นเพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ รูปแบบจึงไม่ใช่การบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์อย่างละเอียดทุกแง่มุม เพราะการทำเช่นนั้นจะทำให้รูปแบบมีความซับซ้อนและยุ่งยากเกินไปในการทำความเข้าใจส่วนรูปแบบหนึ่ง ๆ จะต้องมีการละเอียดมากน้อย

^๑ ทิตนา แคมมณี, ศาสตร์การสอน:องค์ความรู้เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๒๑๘.

^๒ รัตินะ บัสนธ์, การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: คำสมัย, ๒๕๕๒), หน้า ๑๒๔.

^๓ Jame A.F. Stoner and Char Wanke, **Management**, 3ed, (New Delhi:Prentice-Hall, 1986), p. 12.

เพียงใด หรือควรมีองค์ประกอบใดบ้างไม่ได้มีการกำหนดเป็นการตายตัว ทั้งนี้แล้วแต่ปรากฏการณ์แต่ละอย่าง และวัตถุประสงค์ของผู้สร้างรูปแบบที่ต้องการจะอธิบายปรากฏการณ์นั้น ๆ อย่างไร^๔

นอกจากนี้ ในทางศึกษาศาสตร์ มีคำที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ คือ รูปแบบการสอน Model of Teaching หรือ Teaching Model และรูปแบบการเรียนการสอนหรือรูปแบบ การจัดการเรียนการสอน Instructional Model หรือ Teaching-Learning Model คำว่า รูปแบบการสอน มีผู้อธิบายไว้ดังนี้

(๑) รูปแบบการสอน หมายถึง แบบหรือแผนของการสอน รูปแบบการสอนแบบหนึ่งจะมีจุดเน้นที่เฉพาะเจาะจงอย่างใดอย่างหนึ่ง รูปแบบการสอนแต่ละรูปแบบจึงอาจมีจุดหมายที่แตกต่างกัน

(๒) รูปแบบการสอน หมายถึง แผนหรือแบบซึ่งสามารถใช้การสอนในห้องเรียน หรือสอนพิเศษเป็นกลุ่มย่อย หรือ เพื่อจัดสื่อการสอน ซึ่งรวมถึง หนังสือ ภาพยนตร์ เทปบันทึกเสียง โปรแกรมคอมพิวเตอร์และหลักสูตรรายวิชา รูปแบบ การสอนแต่ละรูปแบบจะเป็นแนวในการออกแบบการสอนที่ช่วยให้นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่รูปแบบนั้น ๆ กำหนด

(๓) รูปแบบการสอน หมายถึง แผนแสดงการเรียนการสอน สำหรับนำไปใช้สอนในห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ให้มากที่สุด แผนดังกล่าวจะแสดงถึงลำดับความสอดคล้องกัน ภายใต้หลักการของแนวคิดพื้นฐานเดียวกัน องค์ประกอบทั้งหลายได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา และทักษะที่ต้องการสอน ยุทธศาสตร์การสอน วิธีการสอน กระบวนการสอน ขั้นตอนและกิจกรรมการสอน และการวัดและประเมินผล^๕

รูปแบบการเรียนการสอนมีความหมายในลักษณะเดียวกับระบบการเรียนการสอน ซึ่งนักการศึกษาโดยทั่วไปนิยมใช้คำว่า “ระบบ” ในความหมายที่เป็นระบบใหญ่ ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญ ๆ ของการศึกษา หรือการเรียนการสอนในภาพรวม และนิยมใช้คำว่า “รูปแบบ” กับระบบที่ย่อยกว่า โดยเฉพาะกับ “วิธีการสอน” ในด้านความหมายของรูปแบบการสอน มีผู้ให้ความหมายไว้หลายแง่มุม ดังนี้

^๔ Bardo J.W. and Hardman J.J, *Urban Sociology: A Systematic introduction*, (New York: F.E. Peacock Publishers, 1982), p. 70.

^๕ ทิศนา ขัมมณี, “รูปแบบการสอน”, *รูปแบบการสอน-รศ.ทศ.ทิศนา*, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.spu.ac.th/tlc/files/2016/03/.pdf> [๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๑].

Saylor and others กล่าวว่า รูปแบบการสอน (teaching model) หมายถึง แบบ (pattern) ของการสอนที่มีการจัดกระทำพฤติกรรมขึ้นจำนวนหนึ่ง ที่มีความแตกต่างกัน เพื่อจุดหมายหรือจุดเน้นที่เฉพาะเจาะจงอย่างใดอย่างหนึ่ง^๖

Joyce and Well กล่าวว่า รูปแบบการสอน คือ แผน (plan) หรือแบบ (pattern) ที่เราสามารถใช้เพื่อการสอนโดยตรงในห้องเรียนหรือการสอนเป็นกลุ่มย่อย หรือเพื่อจัดสื่อการเรียนการสอนซึ่งรวมถึงหนังสือ ภาพยนตร์ เทปบันทึกเสียง โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอนและหลักสูตรรายวิชา ซึ่งแต่ละรูปแบบจะชี้แนะแนวทางในการออกแบบการเรียนการสอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ต่าง ๆ กัน รูปแบบการสอนคือ การบรรยายสิ่งแวดล้อมทางการเรียน รูปแบบการสอนก็คือ รูปแบบของการเรียนที่ช่วยผู้เรียนให้ได้รับสารสนเทศ ความคิด ทักษะคุณค่า แนวทางการคิด และแนวทางการแสดงออกของผู้เรียน^๗

สรุป จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า รูปแบบ หมายถึง แบบจำลองอย่างง่าย หรืออย่างย่อส่วน (Simplified form) ของปรากฏการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไป โดยสร้างหรือพัฒนาขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎี ที่ได้ศึกษามาของผู้สร้างเอง เพื่อถ่ายทอดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ โดยใช้สื่อที่ทำให้เข้าใจได้ง่าย และกระชับถูกต้อง และสามารถตรวจสอบเปรียบเทียบกับปรากฏการณ์จริงได้ เพื่อช่วยให้ตนเองและคนอื่นสามารถเข้าใจได้ชัดเจนขึ้น

ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบในทางศึกษาศาสตร์ บุรณาการกับรูปแบบในความหมายอื่น ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นข้าราชการครูและกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือผู้ที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาและผู้เรียนคือ รูปแบบการสอน Model of Teaching หรือ Teaching Model และรูปแบบการเรียนการสอนหรือรูปแบบ การจัดการเรียนการสอน

๒.๑.๒ ประเภทของรูปแบบ

ประเภทของรูปแบบจะมีรูปแบบอย่างง่าย ๆ ไปจนถึงรูปแบบที่มีความสลับซับซ้อนมาก ๆ และมีทั้งรูปแบบเชิงกายภาพ (Physical Model) ที่เป็นแบบจำลองของวัตถุ และรูปแบบเชิงคุณลักษณะ (Qualitative Model) ที่ใช้อธิบายปรากฏการณ์ด้วยภาษาหรือสัญลักษณ์ รูปแบบในทาง

^๖ Joyce and Well, ความหมายของรูปแบบการสอน, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://sciteachingmodel-tishafan.blogspot.com/p/blog-page_18.html [๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๑].

^๗ อ้างแล้ว.

สังคมศาสตร์ มักหมายถึง ชุดของข้อความเชิงนามธรรมเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่เราสนใจ เพื่อใช้เป็น
การนิยามคุณลักษณะหรือบรรยายคุณสมบัติอื่น ๆ ให้เกิดความเข้าใจได้ง่ายดังนั้นรูปแบบจึงไม่ได้
บรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์อย่างละเอียดทุกแง่มุม เพราะทำให้ได้โมเดลมีความซับซ้อนและ
ยุ่งยากเกินไปในการที่จะทำความเข้าใจ นักวิชาการต่าง ๆ ได้แบ่งประเภทของรูปแบบไว้หลาย
ลักษณะซึ่งแตกต่างกันไป สรุปประเด็นได้และศึกษาและจัดแบ่งประเภทของรูปแบบตามแนวคิด
หลักการหรือทฤษฎีซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบนี้ ๆ และได้แบ่งกลุ่มแบบการสอนเอาไว้
๔ รูปแบบคือ

๑. Information – Processing Model เป็นรูปแบบการสอนที่ยึดหลักความสามารถใน
กระบวนการประมวลข้อมูลของผู้เรียน และแนวทางในการปรับปรุงวิธีการจัดการกับข้อมูลให้มี
ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๒. Personal Model รูปแบบการสอนที่จัดไว้ ในกลุ่มนี้ ให้ความสำคัญ กับปัจเจกบุคคล
และการพัฒนาบุคลากรเฉพาะราย โดยมุ่งเน้นกระบวนการที่แต่ละบุคคลจัดระบบและปฏิบัติต่อสรรพ
สิ่ง (Reality) ทั้งหมด

๓. Social Interaction Model เป็นรูปแบบที่ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่าง
บุคคล และบุคคลต่อสังคม

๔. Behavior Model เป็นรูปแบบการสอนที่ใช้องค์ความรู้ด้านพฤติกรรมศาสตร์เป็นหลัก
ในการพัฒนารูปแบบจุดเน้นที่สำคัญ คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่สังเกตได้ของผู้เรียนมากกว่า
การพัฒนาโครงสร้างทางจิตวิทยาและพฤติกรรมที่ไม่สามารถสังเกตได้^๘

นอกจากนี้ ยังมีการแบ่งประเภทของรูปแบบทางการศึกษา และสังคมศาสตร์เอาไว้
๕ ประเภท คือ

๑. รูปแบบคล้าย (Analogue Models) คือรูปแบบที่มีความสัมพันธ์ กับระบบกายภาพ
มักเป็นรูปแบบที่ใช้ในวิทยาศาสตร์กายภาพ เป็นรูปแบบที่นำไปใช้อุปมากับสิ่งอื่นได้ เช่น

^๘ Tosi, H.L., & Carrol, S.J, **Management**, 2nd ed, (New York: John Wiley and Sons, 1982), p. 163.

^๙ Joyce B. and Weil M. , **Model of Teaching**, 2nd ed, (New Delhi : Prentice – Hall of India Private Limited, 1985), p. 165.

รูปแบบจำลองระบบสุริยะกับระยะสุริยะ ที่เกิดขึ้นจริง ธนาการจำลองกับระบบธนาการที่เป็นจริง แบบจำลองการผลิต กับการผลิตจริง เป็นต้น

๒. รูปแบบที่อธิบายความหมาย หรือให้ความหมาย (Semantic Models) คือรูปแบบที่ใช้ภาษาในการบรรยาย ลักษณะของรูปแบบ รูปแบบชนิดนี้จะใช้วิธีอุปมาในการพิจารณาภาษามากกว่าที่จะใช้วิธีอุปมาในการพิจารณาด้วยโครงสร้างทางกายภาพ

๓. รูปแบบที่มีลักษณะเป็นแผนภูมิ แบบแผน หรือโครงการ (Schematic Models)

๔. รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematical Models) คือเป็นรูปแบบที่กำหนดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบในรูปสมการ หรือฟังก์ชันทางคณิตศาสตร์

๕ รูปแบบเชิงเหตุผล (Causal Models) คือเป็นรูปแบบที่มีโครงสร้างเป็นสมการเชิงเส้นที่ประกอบ ด้วยตัวแปรสัมพันธ์กันเป็นเหตุและผล มีการทดสอบสมมติฐานผลของรูปแบบ^{๑๐}

Steniner^{๑๑} ยังได้จำแนกรูปแบบ ออกเป็น ๒ ประเภทคือ

๑. รูปแบบเชิงปฏิบัติ (Practical Model or – Model – of) รูปแบบประเภทนี้เป็นรูปแบบ จำลองทางกายภาพ เช่น แบบจำลองรถยนต์ เครื่องบิน ภาพจำลอง

๒. รูปแบบเชิงทฤษฎี (Theoretical Model of Model – for) เป็นแบบจำลองที่สร้างขึ้นจากกรอบแนวคิดที่มีทฤษฎีเป็นพื้นฐาน ตัวทฤษฎีเองไม่ใช่รูปแบบ หรือแบบจำลองเป็นตัวช่วยให้เกิดรูปแบบที่มีโครงสร้างต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กัน

จากประเภทของรูปแบบที่กล่าวมาแล้ว ข้างต้น สรุปได้ว่า ประเภทของรูปแบบนั้นสามารถแบ่งได้ตามหลักแนวคิด/ทฤษฎีพื้นฐานได้ ๔ รูปแบบ คือ

๑. Information – Processing Model หมายถึง รูปแบบการสอนที่ยึดหลักความสามารถในการกระบวนการประมวลข้อมูลของผู้เรียน

๒. Personal Model หมายถึง รูปแบบการสอนที่จัดไว้ในกลุ่ม ให้ความสำคัญของผู้ปัจเจกบุคคลและการพัฒนาบุคคลเฉพาะราย

^{๑๐} Keeves P.J., *Education Research Methodology, and Measurement: An International Handbook*, (Oxford : Pergamam Press, 1988), pp. 561 – 565 cited in Sallis, 2002.

^{๑๑} Steiner, E., *Methodology of Theory Construction*, (Sydney: Educology Associates, 1988), p. 189.

๓. Social Interaction Model หมายถึง รูปแบบที่ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่อสังคม

๔. Behavior Model หมายถึง รูปแบบการสอนที่ใช้องค์ความรู้ด้านพฤติกรรมศาสตร์เป็นหลักในการพัฒนารูปแบบ

๒.๑.๓ องค์ประกอบของรูปแบบ

ในการศึกษารูปแบบเพื่อทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการ การพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยมีองค์ประกอบของรูปแบบที่ดีควรประกอบด้วย ๗ องค์ประกอบ^{๑๒} ดังนี้

๑. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ในการพัฒนารูปแบบใดๆ ก็ตาม ผู้ออกแบบรูปแบบต้องรู้ว่า จะออกแบบรูปแบบการดำเนินงานนี้ขึ้นมาเพื่อวัตถุประสงค์ใด ซึ่งโดยทั่วไปก็มักจะพัฒนารูปแบบขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือเพื่อให้การดำเนินงานเกิดผลดีอย่างใดอย่างหนึ่งเช่น การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ขึ้นมาก็เพื่อให้การดำเนินงานในสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพ และเป็นที่ยอมรับของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เป็นต้น

๒. ทฤษฎีพื้นฐานและหลักการของรูปแบบ เพื่อให้การดำเนินงานของรูปแบบ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ผู้ออกแบบรูปแบบต้องกำหนดว่าจะออกแบบรูปแบบนั้นๆ บนฐานคิดของทฤษฎีและหลักการใดบ้าง เช่น หลักการประการหนึ่งของระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา คือ “หลักร่วมกันรับผิดชอบ” หมายความว่าคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องร่วมกันรับผิดชอบ เป็นต้น

๓. ระบบงานและกลไกของรูปแบบ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามหลักการและบรรลุตามวัตถุประสงค์ของรูปแบบ ผู้พัฒนารูปแบบต้องออกแบบระบบงานของรูปแบบเพื่อเป็นกลไกในการดำเนินงานของรูปแบบ เช่น การจัดโครงสร้างองค์การ การตั้งคณะกรรมการและคณะทำงานต่าง ๆ และ

^{๑๒} สมาน อัสวภูมิ, “การใช้วิจัยพัฒนารูปแบบในวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก”, วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ปีที่ ๒, ฉบับที่ ๒, (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๐), หน้า ๗๖-๘๕, อ้างใน วิชาญ ภาเมธีวรฉัตร, “รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธของมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง ๒”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗), หน้า ๑๙.

ที่จำเป็นอื่น ๆ พร้อมกับการกำหนดบทบาทหน้าที่ ความสัมพันธ์ และการทำงานร่วมกัน ของระบบ เหล่านั้นเพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของรูปแบบที่กำหนดไว้

๔. วิธีการดำเนินงานของรูปแบบ โดยการกำหนดภารกิจ กระบวนการ วิธีการ กิจกรรม และอื่นๆ ที่ต้องดำเนินการเพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของรูปแบบ

๕. แนวการประเมินรูปแบบ หมายถึง การกำหนดแนวทางและเครื่องมือในการ ประเมินผลรูปแบบตามวัตถุประสงค์ของรูปแบบ และการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบว่า เป็นไปตามที่กำหนดไว้หรือไม่เพียงใด เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบว่ารูปแบบทำหน้าที่ตามที่ ออกแบบไว้มากน้อยเพียงใด และเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่เพียงใด ตลอดจนการกำหนด แนวทางในการพัฒนารูปแบบต่อเนื่องต่อไปได้

๖. คำอธิบายประกอบรูปแบบ หมายถึง การอธิบายคำศัพท์เฉพาะที่นำมาใช้ในการ ออกแบบรูปแบบเพื่อสื่อความให้ตรงกันในการนารูปแบบไปใช้

๗. ระบุเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ เนื่องจากรูปแบบมีข้อจำกัดของตนเอง ดังนั้น ผู้ออกแบบรูปแบบควรได้ระบุเงื่อนไขที่จะทำให้การนำรูปแบบไปใช้ประสบผลสำเร็จ และข้อ ระวังระมัดระวังเพื่อป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น เป็นต้น

หลังจากออกแบบรูปแบบเสร็จแล้ว ผู้ออกแบบควรจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบโดยนำสาระ ของรูปแบบทั้ง ๗ องค์ประกอบ เครื่องมือและเอกสารประกอบการใช้รูปแบบทั้งหมด มาบรรจุไว้ใน คู่มือด้วย จึงจะทำให้การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานมีความสมบูรณ์ครบถ้วน และเมื่อตรวจสอบ คุณภาพของรูปแบบแล้วรายงานการตรวจสอบรูปแบบไว้ในภาคผนวกของคู่มือด้วยจะเป็นประโยชน์ ต่อผู้สนใจศึกษาและนำรูปแบบไปใช้ในการดำเนินงานต่อไปเป็นอย่างยิ่ง

๒.๑.๔ การสร้างรูปแบบ

การสร้างรูปแบบที่จะนำไปใช้ให้ได้ประโยชน์สูงสุดนั้น ต้องประกอบด้วยลักษณะที่สำคัญ คือ มีความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง สามารถทำนายผลได้ สามารถขยายความผลทำนายได้กว้างขวางขึ้น และสามารถนำไปสู่แนวคิดใหม่ๆ สำหรับการพัฒนารูปแบบนั้นผู้วิจัยจะต้องศึกษา แนวคิดทฤษฎีใน การสร้างรูปแบบ นำเอาข้อมูลที่จัดเก็บมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อกำหนดความสัมพันธ์ของ องค์ประกอบของรูปแบบ กำหนดโครงสร้างและข้อเสนอของรูปแบบอย่างชัดเจน เพื่อนำไปสู่ผลสรุป เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่มุ่งหวังของการวิจัย มีการทดสอบและปรับปรุงแบบก่อนนำรูปแบบไปใช้

งานจริง ประเมินผลหลังจากการนำรูปแบบไปใช้งานจริง^{๑๓} การสร้างรูปแบบเพื่อให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง ตัวรูปแบบจะต้องมีลักษณะที่สำคัญคือ จะต้องมีความสัมพันธ์กันเชิงโครงสร้าง ทำนายและขยายผลได้นำไปสู่การสร้างแนวคิดใหม่ๆ เกิดขึ้น

สรุป การสร้างรูปแบบที่จะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างสูงที่สุดนั้น รูปแบบต้องมีลักษณะที่สำคัญประกอบด้วยความสัมพันธ์กับด้านโครงสร้าง สามารถทำนายและขยายผลได้อย่างกว้างขวางและสามารถนำไปสู่แนวคิดใหม่ ๆ

๒.๑.๕ การพัฒนารูปแบบ

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบพบว่า การพัฒนารูปแบบนั้น อาจจะมีขั้นตอนในการดำเนินงานแตกต่างกันไป แต่โดยทั่วไปแล้วอาจจะแบ่งออก เป็น ๒ ขั้นตอนใหญ่ๆ คือ การสร้างรูปแบบ (construct) และการหาความตรง (validity) ของรูปแบบ^{๑๔} ส่วนรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนว่ามีการดำเนินการอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะและกรอบแนวคิดซึ่งเป็นพื้นฐาน ในการพัฒนาการูปแบบนั้น ๆ เช่น รุ่งรัชดาพร เวหะชาติ^{๑๕} ได้พัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์การของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งศึกษาการพัฒนาการูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์การของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เหมาะสมการศึกษา มีรายละเอียดในการดำเนินการ ๕ ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ ๑ การศึกษาและสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับแนวคิดและหลักการบริหารคุณภาพทั้งองค์การ โดยสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ได้รับเลือกเป็นโครงการนำร่อง การวิจัยและการพัฒนาการเรียนรู้เพื่อคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการศึกษาสภาพจริงจากรายงานการประเมินตนเองของโรงเรียนที่ผ่านการประเมินคุณภาพ

ขั้นตอนที่ ๒ เป็นการสร้างรูปแบบจำลองเพื่อสร้างรูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์การ โดยการสังเคราะห์แบบสัมภาษณ์จากการศึกษาในขั้นตอนที่ ๑ นำมาสร้างเป็นรูปแบบจำลองระบบบริหารคุณภาพทั้งองค์การด้วยการสร้างเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิแบบเลือกตอบ เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ให้ผู้ทรงคุณวุฒิแสดงความคิดเห็นโดยอิสระ

^{๑๓} บุญส่ง หาญพานิช, “การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาไทย”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖).

^{๑๔} Willer, R.H, *Leader and Leadership Process*, (Boston: Irwin / McGraw-Hill, 1967), p. 83.

^{๑๕} รุ่งรัชดาพร เวหะชาติ, “การพัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์การของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน”, (ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๘).

ขั้นตอนที่ ๓ เป็นการพัฒนารูปแบบระบบบริหารคุณภาพทั้งองค์กรโดยใช้เทคนิคเดลฟายจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้รูปแบบที่มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติการใช้รูปแบบจำลองจากขั้นตอน

ขั้นตอนที่ ๔ การวิเคราะห์หาความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์กรเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบโดยผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษาคือผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และกรรมการสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ ๕ การสรุปและนำเสนอรูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์กรและจัดทำเป็นรายงานผลการวิจัยต่อไป

สรุปได้ว่าการพัฒนารูปแบบ (model) นั้นไม่มีข้อกำหนดที่ตายตัวแน่นอนว่าต้องทำอะไรบ้าง แต่โดยทั่วไปจะเริ่มต้นจากการศึกษา องค์ความรู้ (intensive knowledge) เกี่ยวกับเรื่องที่เราจะสร้างรูปแบบให้ชัดเจน จากนั้นจึงค้นหาสมมติฐานและหลักการของรูปแบบที่จะพัฒนา แล้วสร้างรูปแบบตามหลักการที่กำหนดขึ้น และนำรูปแบบที่สร้างขึ้นไปตรวจสอบความเหมาะสมและหาคุณภาพของรูปแบบต่อไป ส่วนการพัฒนารูปแบบมีการดำเนินการเป็นสองตอนใหญ่ คือ การสร้างรูปแบบและการประเมินความเหมาะสมและการหาคุณภาพของรูปแบบ

จากการศึกษาความหมายของรูปแบบ ประเภทของรูปแบบ องค์ประกอบของรูปแบบ การสร้างรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ ตามที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้นำความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบเชื่อมโยงกับโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติด เพื่อดำเนินการจัดทำกรอบแนวคิดรูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการดังนี้

๒.๒ แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียนให้ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข

แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) ภายใต้กฎหมายสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของประเทศ ความเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๔ กับทิศทางการพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งในมิติด้านความมั่นคง มิติด้านเศรษฐกิจ มิติด้านสังคม และมิติด้านการบริหารจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ ที่สำคัญคือได้ประเมินสถานะของกระทรวงศึกษาธิการ โดยการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) กำหนดเป็นสาระสำคัญของแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) ซึ่งได้แก่ เป้าหมายหลัก วิสัยทัศน์^{๑๖} ดังนี้

เป้าหมายหลักของแผนพัฒนาการศึกษา

๑. คุณภาพการศึกษาของไทยดีขึ้น คนไทยมีคุณธรรมจริยธรรม มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาประเทศในอนาคต

๒. กำลังคนได้รับการผลิตและพัฒนา เพื่อเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันของประเทศ

๓. มุ่งองค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม สนับสนุนการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

๔. คนไทยได้รับโอกาสในเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

๕. ระบบบริหารจัดการการศึกษามีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล โดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

วิสัยทัศน์

“มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขในสังคม ”

“ผู้เรียน” หมายถึง เด็ก เยาวชน นักเรียน นักศึกษา และประชาชน ที่ได้รับบริการจากกระทรวงศึกษาธิการ

“มีความรู้คู่คุณธรรม” หมายถึง รอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง ซื่อสัตย์สุจริต ขยันอดทน

“มีคุณภาพชีวิตที่ดี” หมายถึง มีอาชีพ มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ในการดำรงชีวิต

“มีความสุข” หมายถึง ความอยู่ดีมีสุข สามารถอยู่ร่วมกันอย่างเอื้ออาทร มีความสามัคคี

^{๑๖} กระทรวงศึกษาธิการ, แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่ ๑๒ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔, หน้า ๕๐. [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=47194&Key=news20> [๒๐ กันยายน ๒๕๖๑]

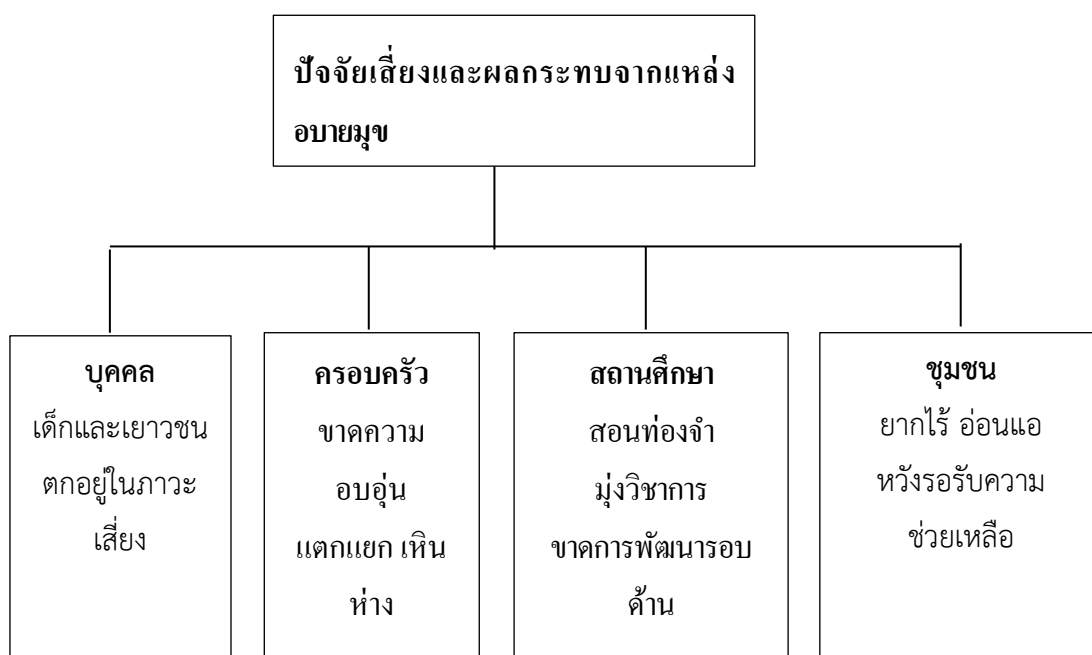
ปรองดอง

“สังคม” หมายถึง สังคมไทย ภูมิภาคอาเซียน และสังคมโลก

จากเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) ผู้เรียนจึงควรได้รับการพัฒนา เพื่อให้เป็นคนไทยมีคุณธรรมจริยธรรม มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาประเทศในอนาคต โดยผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบการเรียนรู้ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดและอบายมุข ตามโครงการสถานศึกษาสีขาว ตามแนวคิดและ ทฤษฎีต่าง ๆ ดังนี้

๒.๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียนให้ปลอดสารเสพติดและอบายมุข

การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ มีคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ห่างไกลจากยาเสพติด สื่อลามกอนาจาร เกมออนไลน์ การพนัน และการทะเลาะวิวาท ซึ่งเป็น พฤติกรรมเปี่ยงเบนที่สังคมไม่ยอมรับ ถือเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่ กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดยาเสพติดและอบายมุข ซึ่งมีแนวทางดำเนินการพัฒนาผู้เรียนตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ที่ต้องการ ให้เยาวชนเป็น คนเก่ง คนดี ดำรงตนให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข นอกจากจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้ นักเรียนนักศึกษา ได้รับกระบวนการเรียนรู้แล้ว การป้องกันและการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาดังต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากปัจจัยเสี่ยงรอบสถานศึกษาที่มีพฤติกรรมไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ร้านเกม การพนัน หนีเรียน ทะเลาะวิวาท ก่ออาชญากรรมเป็นปัญหาสังคมที่ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ ทุกคนที่เกี่ยวข้อง ต้องเข้าไปช่วยเหลือและแก้ไขปัญหามาให้มีพฤติกรรมเสี่ยงซึ่งมาจากปัจจัยเสี่ยงและผลกระทบจาก แหล่งอบายมุข ดังแผนภาพต่อไปนี้ดังนี้

แผนภาพที่ ๒ ปัจจัยเสี่ยงและผลกระทบจากแหล่งอบายมุข^{๑๗}

จากปัจจัยเสี่ยงและผลกระทบจากแหล่งอบายมุข ดังแผนภาพดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการ จึงมีนโยบายเพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดและอบายมุขดังนี้^{๑๘}

๒.๒.๑.๑ นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด และอบายมุข

๑) ผู้บริหารทุกระดับนำนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ไปสู่การปฏิบัติ จัดทำแผนปฏิบัติการครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายและการมีส่วนร่วมของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา

๒) ผู้บริหารทุกระดับ ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ต้องให้ความสำคัญ และมีจิตสำนึกร่วมกันที่จะปกป้องคุ้มครองดูแลช่วยเหลือนักเรียน ไม่ให้ไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ให้ความร่วมมือและร่วมแรงร่วมใจ จัดกิจกรรมทั้งในหลักสูตรและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

^{๑๗} กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข พุทธศักราช ๒๕๕๙, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สกสค, ๒๕๖๐), หน้า ๓.

^{๑๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔-๙.

๓) ผู้บริหารสถานศึกษา ส่งเสริม สนับสนุนจัดกิจกรรมป้องกันและเฝ้าระวังยาเสพติดในสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน เช่น กิจกรรม TO BE NUMBER ONE กิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ต่าง ๆ ค่ายคุณธรรมกิจกรรมลูกเสือและเนตรนารีป้องกันยาเสพติด กิจกรรมกีฬาป้องกันยาเสพติด ส่งเสริมการรวมกลุ่มของนักเรียน นักศึกษาทั้งในส่วนของชมรมและสภานักเรียน

๔) ผู้บริหารสถานศึกษาจัดการเรียนการสอนให้ความรู้ เสริมสร้างจิตสำนึก ทักษะชีวิต ภูมิคุ้มกันต่อต้านยาเสพติดและอบายมุข จัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษาทุกคนให้ทั่วถึงโดยสร้างเครือข่ายแกนนำทุกระดับในสถานศึกษา

๕) ผู้บริหารสถานศึกษาจัดระบบการดำเนินงานยุทธศาสตร์ ๕ มาตรการ ตามโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข คือ มาตรการป้องกัน มาตรการค้นหา มาตรการรักษา มาตรการเฝ้าระวัง มาตรการบริหารจัดการ ภายใต้กลยุทธ์ ๔ ต้อง ๒ ไม่ ที่กำหนดให้สถานศึกษาต้องมียุทธศาสตร์ ต้องมีแผนงาน ต้องมีระบบข้อมูลต้องมีเครือข่าย ไม่ปกปิดข้อมูลและไม่ไล่ออก

๖) ผู้บริหารทุกระดับ อำนาจการ กำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน และจัดมาตรการเสริมแรงให้แก่ผู้รับผิดชอบด้านยาเสพติดดีเด่น ด้วยการยกย่องชมเชย มอบโล่ เกียรติบัตร เลื่อนขั้นเงินเดือนกรณีพิเศษ มาตรการลงโทษบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ให้ออกจากราชการและเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพนอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีประกาศ กระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดยาเสพติดและอบายมุข ประกาศเมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๙ มีสาระสำคัญเพื่อให้ผู้บริหาร องค์กรหลัก หน่วยงาน และสถานศึกษา ดำเนินการ ดังนี้

๑) ผู้บริหารสถานศึกษานำนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข ไปสู่การปฏิบัติให้มีแผนปฏิบัติการครอบคลุม กลุ่มเป้าหมายและการมีส่วนร่วมของคณะผู้บริหาร ครู อาจารย์และกลุ่มเป้าหมายนักเรียน นักศึกษาทั้งในและนอกสถานศึกษา

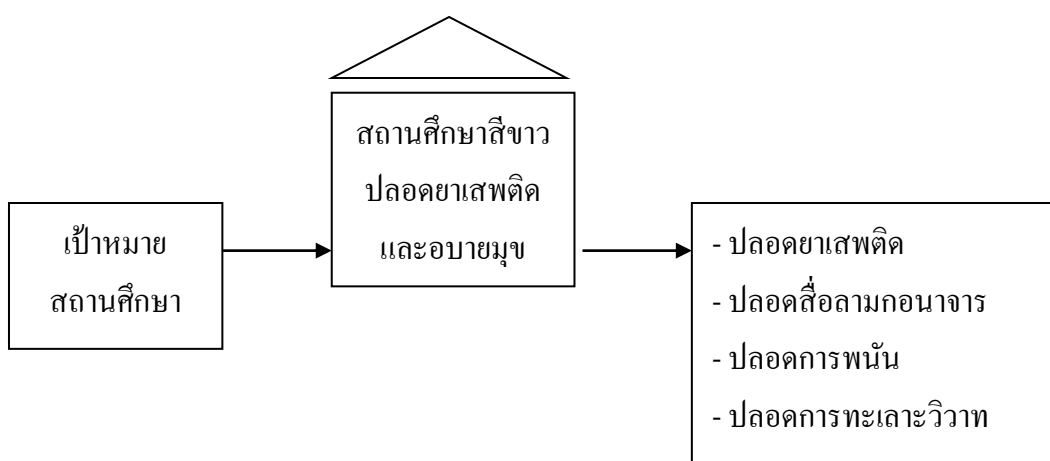
๒) ผู้บริหารหน่วยงานและผู้บริหารสถานศึกษา ส่งเสริม สนับสนุน การดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดยาเสพติดและอบายมุข เพื่อสร้างและพัฒนาระบบการดำเนินงานที่เข้มแข็งต่อเนื่องและยั่งยืน

๓) ผู้บริหารหน่วยงานและผู้บริหารสถานศึกษา อำนาจการ กำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดยาเสพติดและอบายมุข และจัดทำมาตรการเสริมแรงให้แก่ผู้รับผิดชอบด้วยการยกย่อง ชมเชย มอบโล่ เกียรติยศ เกียรติบัตรและการเลื่อนขั้นเงินเดือนกรณีพิเศษ

๔) ผู้บริหารหน่วยงานและผู้บริหารสถานศึกษา อำนาจการ กำกับ ติดตามและ ประเมินผลการดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย ยาเสพติดและอบายมุข และใช้มาตรการลงโทษบุคลากรที่ไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ให้ออกจากราชการ และเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ

๕) ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ ตรวจติดตามผลการดำเนินงาน และผู้บริหารหน่วยงาน และผู้บริหารสถานศึกษา จัดตั้งคณะกรรมการติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการดำเนินงานการ ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย ยาเสพติดและอบายมุข

๖) ผู้บริหารหน่วยงานและผู้บริหารสถานศึกษา สรุปรายงานต้นสังกัดเพื่อสรุปรายงาน ศูนย์อำนาจ การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงศึกษาธิการโดยการทำงานโครงการ สถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย ยาเสพติดและอบายมุข มีเป้าหมายเพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่งปลอดจากยาเสพติด และอบายมุข ซึ่งสามารถเขียนเป็นแผนภาพ ได้ดังนี้

แผนภาพที่ ๓ เป้าหมายสถานศึกษาปลอดยาเสพติดและอบายมุข

๒.๒.๑.๒ แนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ จำแนก พฤติกรรม ๔ ด้าน ดังนี้

๑) **แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด** เพื่อให้การดำเนินงาน ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดได้ผลเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น จึงกำหนดแนวทางการปฏิบัติไว้ดังนี้

๑.๑) สถานศึกษาพยายามป้องกันและแก้ไขให้ถึงที่สุด โดยไม่ไล่ให้นักเรียน นักศึกษา ให้พ้นไปจากสถานศึกษาเป็นภาระสังคม หรือสถาบันอื่น

๑.๒) ให้องค์กรหลักทำความเข้าใจกับผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดรายงานสภาพการใช้สาร/ยาเสพติดให้กระทรวงศึกษาธิการทราบโดยไม่ถือเป็นความผิด แต่จะพิจารณาเป็นความดีความชอบในการรายงานตามความจริง

๑.๓) ให้องค์กรหลักสั่งการสถานศึกษา ให้ครู อาจารย์ เป็นแบบอย่างที่ดี ไม่สูบบุหรี่ และพฤติกรรมไม่เหมาะสม จัดสถานศึกษาเป็นเขตปลอดบุหรี่และปลอดยาเสพติดแนวทางการดำเนินงานและจัดกิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาที่ดำเนินการโดยกลุ่มสนใจที่มีกิจกรรมหลากหลาย เช่น

- โครงการห้องเรียนสีขาว
- โครงการ TO BE NUMBER ONE
- โครงการเพื่อนเตือนเพื่อน เพื่อนที่ปรึกษา YC (YOUTH COUNSELOR)
- จัดรายการออกเสียงตามสาย
- จัดการเดินรณรงค์ประชาสัมพันธ์เนื่องในวันต่อต้านยาเสพติดนิทรรศการยาเสพติด
- จัดแข่งขันมินิมาราธอน
- จัดแสดงคอนเสิร์ตพลังสีขาว
- ให้ความรู้การป้องกันยาเสพติด โฆษทางกฎหมาย ทักษะชีวิต
- อบรมนักเรียนแกนนำด้านภัยยาเสพติด
- จัดค่ายเยาวชนพิทักษ์สังคม ค่ายทักษะชีวิต ค่ายภาวะผู้นำ
- จัดกิจกรรมธนาคารความดี
- จัดกิจกรรมลานวัด ลานใจ ลานกีฬา จัดตั้งชมรมดนตรี ส่งเสริมการเล่นดนตรี
- จัดอบรมลูกเสือต้านภัยยาเสพติด
- ปรับปรุงบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม สร้างสนามกีฬา ส่งเสริมให้นักเรียนเล่นกีฬา
- ตรวจปัสสาวะหาสารเสพติด/ยาเสพติด
- จัดกิจกรรมฟื้นฟูสถานที่บำบัดคลินิกเสมารักษ์
- จัดกิจกรรมเฝ้าระวัง มีตู้แดงเสมารักษ์
- จัดกิจกรรมอบรมสร้างภูมิคุ้มกัน ฯลฯ

๒) แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดก่อนอาจารย์และปัจจัยเสี่ยง

๒.๑) ให้สถานศึกษาตรวจค้นและป้องกันมิให้นักเรียน นักศึกษา นำสื่อลามกอนาจารเข้ามาเผยแพร่ในสถานศึกษา มีการตรวจค้นหาและมาตรการควบคุมดูแลการใช้โทรศัพท์มือถือ

๒.๒) ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดหนังสือ วีดีโอ เทป โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่เป็นประโยชน์ ให้ความบันเทิงที่ประเทืองสติปัญญาบริการแก่นักเรียน นักศึกษากิจกรรมด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาลือลามากอนาจารในสถานศึกษา ได้แก่

- ตรวจค้นและป้องกันไม่ให้นักเรียน นักศึกษา นำสื่อลามกอนาจารเข้ามาเผยแพร่ในสถานศึกษา

- ส่งเสริมให้สถานศึกษา จัดทำสื่อ หนังสือ วีดีโอ เทปบันทึกเสียง และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่เป็นประโยชน์ ให้ความบันเทิงที่ประเทืองสติปัญญาเพื่อบริการแก่นักเรียน นักศึกษา ฯลฯ

๓) แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาคารพนัน

๓.๑) จัดกิจกรรมให้นักเรียน นักศึกษา รู้จักประหยัลดดอดอม ไม่ฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย และฝึกทำงานเพื่อหารายได้พิเศษจากการประกอบสัมมาชีพ

๓.๒) ป้องปรามมิให้นักเรียน นักศึกษา เล่นการพนันทุกรูปแบบในสถานศึกษา และตรวจค้นแหล่งที่อาจมั่วสุม เช่น ร้านเกม สถานบันเทิง แหล่งการพนันผิดกฎหมาย เป็นต้น

๓.๓) ส่งอาจารย์ฝ่ายปกครอง หรือประสานสารวัตรนักเรียนเพื่อสุ่มตรวจนักเรียน นักศึกษา ที่อาจไปมั่วสุมตามแหล่งอบายมุข แหล่งการพนัน ของชุมชนหรือของพื้นที่ กิจกรรมด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาคารพนันในสถานศึกษา ได้แก่

- จัดกิจกรรมให้นักเรียน นักศึกษา รู้หลักประหยัลดตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- ให้ป้องกันไม่ให้นักเรียน นักศึกษา เล่นการพนันทุกรูปแบบในสถานศึกษา และตรวจค้นสถานที่ซึ่งอาจเป็นแหล่งมั่วสุม
- ให้ครู อาจารย์ฝ่ายปกครอง ประสานงานกับพนักงานเจ้าหน้าที่ส่งเสริมความประพฤตินักเรียน และนักศึกษา ในการสุ่มตรวจนักเรียน นักศึกษา ที่ไปมั่วสุมตามแหล่งการพนันและแหล่งอบายมุขของชุมชน

๔) แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาคารทะเลาะวิวาท

๔.๑) ประสานตำรวจให้เข้ามาตรวจการเฝ้าระวังในการลงโทษนักเรียนนักศึกษา ที่ทำผิดกฎหมาย

๔.๒) ติดตามตรวจสอบพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียน นักศึกษา ที่มีปัญหาเป็นรายกรณีหรือรายกลุ่มและส่งครูไปเยี่ยมถึงบ้าน เพื่อเฝ้าระวังพฤติกรรมเสี่ยง

๔.๓) ตรวจค้นหาการพกพาอาวุธเข้ามาในสถานศึกษาและเพิ่มโทษผู้ทำผิดที่เคยถูกตักเตือนมาแล้ว

๔.๔) ให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมนักเรียน นักศึกษาให้ครอบคลุม ตั้งแต่การกำหนดระเบียบวินัย กิจกรรมแนะแนว และกิจกรรมเสริมหลักสูตร

๔.๕) สร้างองค์กรเครือข่ายระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน ชุมชน ตำรวจ โดยมีระบบสื่อสารโทรคมนาคมและ ระบบข้อมูลเพื่อเฝ้าระวังพฤติกรรมเสี่ยง

กิจกรรมด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ได้แก่

- ติดตามตรวจสอบพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียน นักศึกษา ที่มีปัญหาเป็นรายกรณีหรือรายกลุ่มและให้ครูไปเยี่ยมบ้านเพื่อเฝ้าระวังพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทข้ามสถาบัน

- ตรวจค้นหาคาการพกอาวุธเข้ามาในสถานศึกษาของนักเรียน นักศึกษา กลุ่มเสี่ยง และคาตโทษเพิ่มสำหรับผู้ทำผิดที่เคยถูกตักเตือนมาแล้ว

- สถานศึกษาจัดกิจกรรมนักเรียน นักศึกษา ให้ครอบคลุมตั้งแต่การกำหนดระเบียบวินัย กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมเสริมหลักสูตร และกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์

- ให้สร้างองค์กรเครือข่ายระหว่างบ้าน โรงเรียน ชุมชน และตำรวจ โดยมีระบบการสื่อสารโทรคม นาคม และระบบข้อมูลเพื่อเฝ้าระวังพฤติกรรมเสี่ยง

- ให้ประสานกับตำรวจ ใช้มาตรการเฝ้าระวังในการลงโทษนักเรียน นักศึกษา ที่ฝ่าฝืนในชั้นกระทำผิด กฎหมาย และสถานศึกษาจัดระบบติดตามดูแลพฤติกรรม

๒.๒.๑.๓ การดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ด้วยยุทธศาสตร์ ๕ ด้าน ดังนี้

๑) ยุทธศาสตร์ด้านการป้องกัน ประกอบด้วย กิจกรรมห้องเรียนสีขาว กิจกรรมการเรียนการสอนทักษะชีวิตและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ด้วยกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ เช่น การเล่นดนตรี กีฬา ศิลปะ วัฒนธรรม เป็นต้น

๒) ยุทธศาสตร์ด้านการค้นหา ประกอบด้วยกิจกรรมการสำรวจสภาพการใช้สาร/ยาเสพติด ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษา การเยี่ยมบ้าน การรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองผู้เรียนเป็น ๕ กลุ่ม คือ กลุ่มปลอดภัย กลุ่มเสี่ยง กลุ่มเสพ กลุ่มติด และกลุ่มค้า

๓) ยุทธศาสตร์ด้านการรักษา ประกอบด้วย การดูแลช่วยเหลือ กิจกรรมคลินิกเสมอรักษ์ กิจกรรมจิตสังคมบำบัดในสถานศึกษา การเข้าค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การส่งต่อเข้ารับการรักษาจากสถานพยาบาล กระทรวงสาธารณสุขและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการบำบัดรักษาฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด

๔) ยุทธศาสตร์ด้านการเฝ้าระวัง ประกอบด้วย กิจกรรมผู้แดงเสมารักษ์ กิจกรรมสำรวจประสานโรงเรียน ครู D.A.R.E โรงพักจำลอง กิจกรรมลูกเสือต้านภัยยาเสพติด สารวัตรนักเรียน ห้องเรียนสีขาวและการประสานงานกับผู้นำหน่วยงานในท้องถิ่น และหน่วยงานที่รับผิดชอบการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

๕) ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการประกอบด้วย การจัดทำแผน การอำนวยการ กำกับ ติดตาม ประเมินผล และสรุปรายงาน การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติและสนับสนุนส่งเสริมการปฏิบัติงาน พิจารณาจัดทำมาตรการลงโทษและมาตรการเสริมแรง

๒.๒.๑.๔ การดำเนินงานกลยุทธ์ ๔ ต้อง ๒ ไม่

สถานศึกษาดำเนินการ ๔ ต้อง คือ

๑) สถานศึกษาต้องมียุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่สอดคล้องกับสภาพของปัญหาและสถานการณ์ในพื้นที่ที่มีความรุนแรงต่างกัน

๒) สถานศึกษาต้องมีแผนงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาตลอดปีการศึกษา

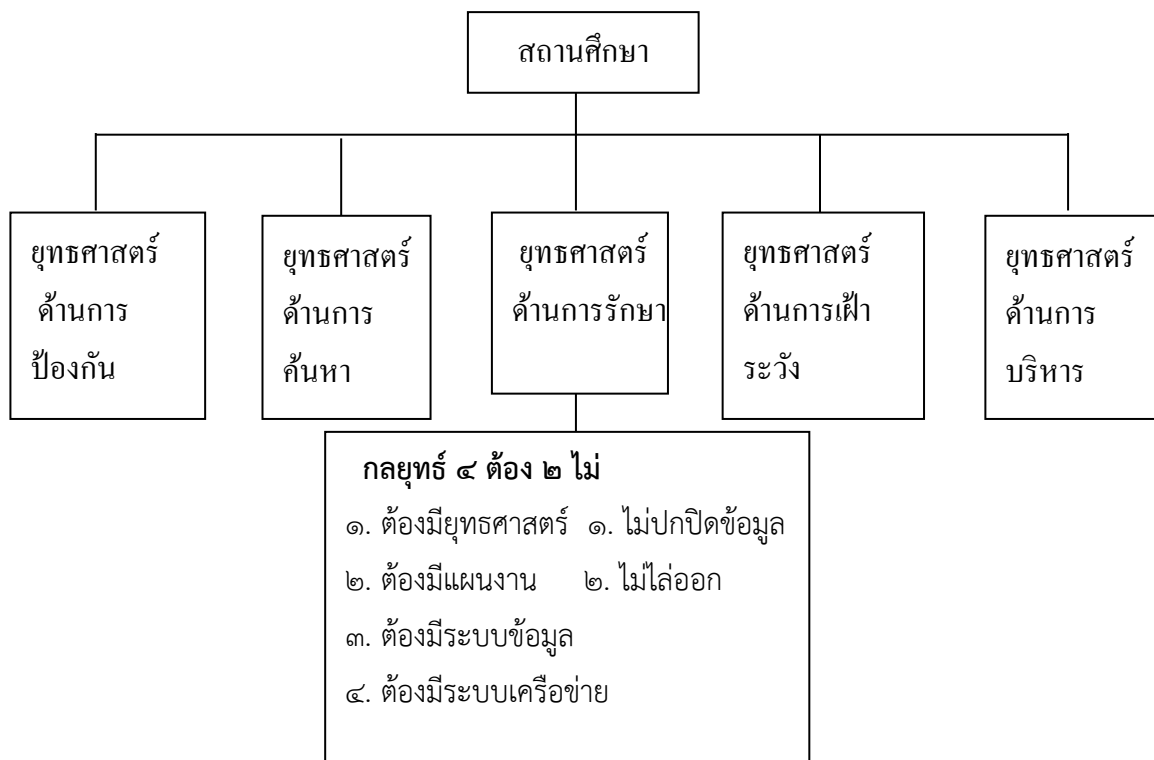
๓) สถานศึกษาต้องมีระบบข้อมูลการดำเนินงาน ๔ ด้าน ได้แก่ ระบบด้านการป้องกัน ระบบด้านการเฝ้าระวัง ระบบการดูแลช่วยเหลือ และระบบด้านการบริหารจัดการ

๔) สถานศึกษาต้องมีเครือข่ายการประสานงานทำงานระหว่างนักเรียน นักศึกษา ครู อาจารย์ ผู้ปกครอง ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และผู้นำด้านศาสนา

สถานศึกษาดำเนินการ ๒ ไม่ คือ

๑) สถานศึกษาไม่ปกปิดข้อมูล กลุ่มเสพ กลุ่มติด และกลุ่มค้ายาเสพติด

๒) สถานศึกษาไม่ผลักปัญหา ไม่ไล่นักเรียน นักศึกษา ออกจากสถานศึกษาให้ไปบำบัด รักษา เมื่อหายแล้วให้กลับมาเรียนได้ตามปกติ

แผนภาพที่ ๔ ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา

จากนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดและอบายมุข ตลอดจนส่งผลให้สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ปลอดยาเสพติดและอบายมุข อย่างยั่งยืน ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและหลักธรรมทางพุทธศาสนา เพื่อนำมา บูรณาการในการพัฒนาผู้เรียน ดังนี้

๒.๒.๑.๕ แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้คนเสพสารเสพติด

นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นช่วงวัยที่อยู่ระหว่างวัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ จากสถิติ ของสถาบันบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดแห่งชาติบรมราชชนนี ปี พ.ศ. ๒๕๕๗ พบว่ากลุ่มนัก เรียนที่เข้ารับการบำบัด รักษาเพื่อเลิกยาเสพติดมากที่สุด คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๗ รองลงมาคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็น ร้อยละ ๑๖.๑ สถาบัน รัชฎาธิราช กระทรวงสาธารณสุข จากสถิติดังกล่าวแสดงให้เห็นว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นซึ่งอยู่ ในช่วงวัยรุ่น ตอนต้นและวัยรุ่นตอนกลางเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติดมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเนื่องจากช่วงวัยนี้เป็นวัยแห่งการค้นหาคำถามเป็นตัวของตัวเอง อยากเป็นอิสระ แต่ขณะเดียวกันก็ อาจรู้สึกสับสนในบทบาทระหว่างความเป็นเด็กกับความเป็น อยากทดลอง ต้องการการยอมรับจาก

กลุ่มเพื่อน จึงถูกชักจูงจากเพื่อนได้ง่าย ทำให้วัยรุ่นกลุ่มนี้มีความเสี่ยงต่อการมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา เช่น พฤติกรรมการใช้สารเสพติดผู้ใหญ่มาก มีการตัดสินใจที่รวดเร็ว และวู่วาม อยากรู้อยากเห็น^{๑๙}

ธงชัย อุ้นเอกกลาง ได้กล่าวถึงรายละเอียดปัจจัยที่เป็นสาเหตุการติดยาและสารเสพติดว่ามีสาเหตุมาจาก ๓ สาเหตุ คือ ๑) สาเหตุทางชีวะ ๒) สาเหตุจากองค์ประกอบทางจิตใจ ๓) สาเหตุจากทางสังคม โดยมีรายละเอียดดังนี้^{๒๐}

๑. สาเหตุทางชีวะ (biological factor) เป็นสาเหตุโดยตรงทางร่างกายและฤทธิ์ของยาและสารเสพติดที่ทำให้เสพติด เช่น เมื่อมีอาการปวดตามร่างกายชาวเขาจะใช้ฝิ่นระงับความเจ็บปวดทางการแพทย์ใช้ Morphine และ Sosegog เป็นยารักษาความเจ็บปวดชนิดรุนแรง หากใช้ต่อเนื่องนานเกินก็เกิดการติดยาในบางราย

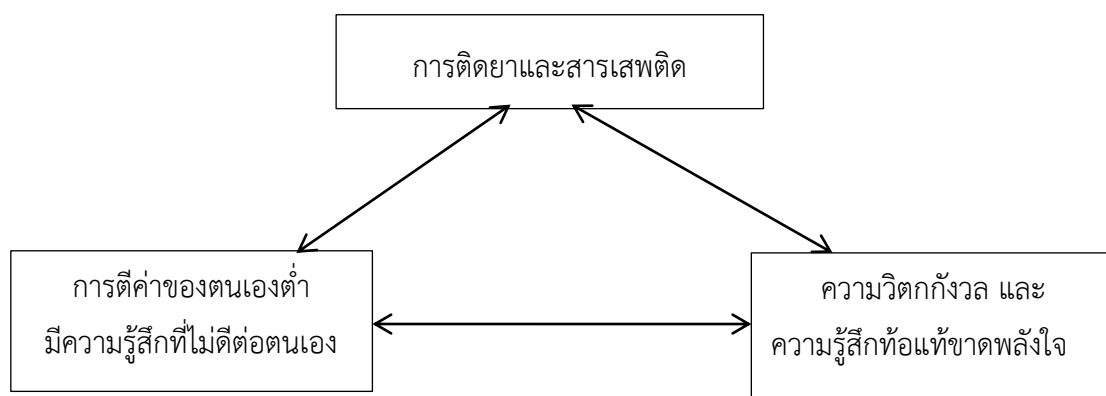
๒. สาเหตุจากองค์ประกอบทางจิตใจ (psychological factor) สาเหตุทางบุคลิกภาพ ผู้ป่วยส่วนใหญ่ที่ติดยาเสพติดหรือใช้ยาแบบผิด มักมีบุคลิกภาพแปรปรวน ที่พบบ่อยคือ บุคลิกภาพแบบอันธพาล มีอารมณ์ไม่บรรลุนิติภาวะ ก้าวร้าว บุคลิกภาพอีกแบบหนึ่ง คือ บุคลิกภาพแบบชอบพึ่งผู้อื่น (dependent) บุคลิกภาพแบบแยกตัว (withdrawal) บุคลิกภาพแบบซึมเศร้า (depression) บุคลิกภาพลักษณะพื้นฐานเดิมของบุคคลคือ มีความบกพร่อง หรือผิดปกติเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว เช่น เป็นผู้ที่ยับยั้งตนเองไม่ได้ (impulsive) จึงปล่อยกายปล่อยใจตามอารมณ์ ขาดสติสัมปชัญญะที่คอยยับยั้งความประพฤติของตนเองอ่อนไหวง่าย ไม่มั่นคง เมื่อต้องเผชิญเมื่อต้องเผชิญกับปัญหาสังคมหรือปัญหาชีวิต จึงหาทางออกด้วยการใช้ยาเสพติดเป็นเครื่องช่วยระงับความทุกข์ เพื่อให้เกิดความสุขในทางโลกของตนเอง

ทฤษฎีทางจิตวิทยาที่อธิบายพฤติกรรมติดยา และสารเสพติด ได้กล่าวว่า บุคคลที่ติดยามักเป็นบุคคลที่มีพฤติกรรมพึ่งพา และไม่สามารถหาความสุขได้ด้วยตนเอง ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ (Freudian Psychoanalytical Theory) อธิบายว่า คนติดยาเป็นคนที่มีความผิดปกติ Oral Dependent Personality ซึ่งหมายถึง บุคคลที่มีการพัฒนาการหยุดอยู่ที่ระยะปาก และต้องการตอบสนองเพื่อให้ตนพึงพอใจ โดยมีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้ปาก เช่น การสูบบุหรี่

^{๑๙} เปรมฤดี หงส์สุทธิ และคณะ, “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการป้องกันการติดสารเสพติดของนักเรียนชายโรงเรียนขยายโอกาส”, วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี, ปีที่ ๓๓ ฉบับที่ ๓ (กันยายน - ธันวาคม ๒๕๖๐): ๑๑๔.

^{๒๐} ธงชัย อุ้นเอกกลาง, การบำบัดรักษาผู้ติดยาและสารเสพติดแบบผู้ป่วยนอก, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๔๑) หน้า ๑๖-๑๗.

การดื่มเหล้า หรือการเสพยาต่าง ๆ รวมทั้งสารเสพติด ทฤษฎีอื่นที่สัมพันธ์กันได้กล่าวว่า คนที่ติดยาเสพติดนั้นจะเห็นคุณค่าของตนเอง (self-esteem) ต่ำ ดังแสดงในภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๕ วงจรการติดยาเสพติด

ในระยะแรก การติดยาและสารเสพติดได้รับการเสริมแรง เพราะการใช้ยาและสารเสพติดช่วยให้ผู้เสพมีความรู้สึกที่ดีขึ้น มีพลังที่จะเผชิญความขัดแย้ง ทำให้ลดความวิตกกังวลเฉพาะหน้าได้ แต่เมื่อติดยาหรือสารเสพติดเพิ่มขึ้น การเสพยาเสพติดจะกลายเป็นแหล่งของความขัดแย้งใหม่ที่ทำให้ให้ผู้เสพเกิดความรู้สึกที่ไม่ดีต่อตนเองมากขึ้น ในที่สุดการติดยาเสพติดจะเป็นตัวเสริมในการที่จะเสพต่อไปเพื่อต้องการให้มีความรู้สึกที่ดีขึ้น

นอกจากนี้ผู้ป่วยบางส่วนที่มีอาการโรคประสาทและโรคจิตอาจกลายเป็นผู้ติดยาและสารเสพติด โดยผู้ป่วยโรคประสาทแบบวิตกกังวลหรือแบบที่มีความผิดปกติทางอารมณ์ แต่มารแสดงออกทางร่างกาย อาจใช้ยาเพื่อบรรเทาอาการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งความตึงเครียดของจิตใจ ลดความวิตกกังวลหากหยุดใช้ยาเมื่อไหร่ อาการต่าง ๆ จะปรากฏขึ้นมาอีก หรือในผู้ที่นอนไม่หลับ ต้องใช้ยานอนหลับเป็นประจำ จึงอาจติดยาเนื่องจากอาการของตนได้

ในกลุ่มที่มีจิตอันธพาล (aggressive type) มักทำอะไรตามใจตัวเอง ดุดัน ไม่มีความเป็นมิตรกับใคร ไม่สามารถอยู่ในระเบียบแบบแผน หรือถูกข้อบังคับใด ๆ ได้เกิดความขัดแย้งกับคนอื่น หรือสังคมก็จะเกิดอารมณ์ขุ่นแค้นก้าวร้าวบางรายอาศัยยาเสพติด ทำให้อารมณ์แจ่มใส เฉื่อยชาลง ลดความดุดันก้าวร้าว และอาจรวมกันเป็นกลุ่มผู้ที่มีลักษณะเดียวกัน และไม่ก่อเหตุร้ายทางอาชญากรรมได้

ในกลุ่มที่เป็นโรคจิต (psychotic type) มักอยู่ในโลกของความฝัน มีความเชื่อถือนในสิ่งที่ผิดจากความจริง ทำให้พอใจกับการเข้าใจผิดไปจากปกติธรรมดา จะอาศัยยาเสพติดทำให้อาการทาง

โรคจิตของเขาทุเลาลง ทำให้เข้ากับสังคมธรรมดาได้ ผู้ป่วยบางคนพอหยุดยาเสพติดแล้ว อาการของโรคจิตจะแสดงชัดเจนขึ้น

๓. สาเหตุทางสังคม (sociological factor) การดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบันที่มีสภาพเศรษฐกิจรัดตัว ทำให้คนมีภาวะความเครียดสูง ประกอบกับสารเสพติดสามารถหาซื้อได้ง่าย จึงเป็นปัจจัยให้คนหันมาใช้ยาเสพติดระดับความเครียดกันเพิ่มขึ้น อนึ่งสังคมหนึ่งๆ ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ให้ความสำคัญกับการยอมรับพฤติกรรม การติดยาและสารเสพติด เช่น แต่ก่อนการสูบบุหรี่และบุหรีเป็นสิ่งที่ถูกกฎหมายและปัจจุบันผิดกฎหมาย ถ้าวินิจฉัยผิดกฎหมายร้ายแรง ส่วนบุหรีเริ่มถูกห้ามในเยาวชน และห้ามสูบในบางสถานที่ นอกจากนี้ อิทธิพลของกลุ่มและความกดดันจากเพื่อนก็เป็นสาเหตุสำคัญที่ชักนำให้วัยรุ่นเริ่มทดลองกับยาเสพติด ในส่วนครอบครัวทั้งครอบครัวที่แตกแยก ขาดความอบอุ่น บิดาหรือมารดาติดยาหรือสารเสพติด รวมทั้งครอบครัวที่ขาดความรัก ความอบอุ่นขาดความรู้ความเข้าใจในการเลี้ยงดูเด็กในการที่จะต้องให้ความรัก ความใกล้ชิดความอบอุ่นทางจิตใจ รวมทั้งให้เรียนรู้กฎระเบียบในครอบครัวอย่างคงเส้นคงวา และให้มีความกล้าแสดงออกในทางที่ถูกมีความเข้มแข็งไม่ถูกชักจูงโดยง่าย

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า สาเหตุของการติดยาเสพติดนั้นเกิดจากสาเหตุหลายประการรวมกันเป็นปัจจัยส่งเสริมซึ่งกันและกัน รวมเรียกว่าเป็นผลของชีวจิตสังคม (bio-psycho-social factor)

สำนักนายกรัฐมนตรื,สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด^{๒๑} ได้กล่าวถึงสาเหตุสำคัญที่ทำให้ปัญหาเสพติดในสถานศึกษาแพร่ระบาดรุนแรงยิ่งขึ้น ๒ ประการคือ ๑) ปัจจัยด้านอุปสงค์ ๒) ปัจจัยด้านอุปทาน โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑. ปัจจัยด้านอุปสงค์ แบ่งได้เป็น ๔ ปัจจัย ได้แก่

๑) กลุ่มนักเรียนนักศึกษาที่ใช้ยาบ้าเป็นกลุ่มวัยรุ่น ซึ่งมีความเจริญเติบโตทางร่างกายรวดเร็วในปัจจุบัน แต่จิตใจอ่อนไหว ขาดความหนักแน่น มั่นคง ขาดประสบการณ์ อยากรู้ อยากลอง ขอบลองของแปลกใหม่ในชีวิต ชอบเสี่ยงภัยแสวงหาความสนุกสนาน โดยขาดความรับผิดชอบ วัยรุ่นจึงเป็นวัยที่มีการใช้ยาเสพติดสูง เมื่อเปรียบเทียบกับวัยอื่น ๆ

^{๒๑} สำนักนายกรัฐมนตรื, แนวคิดในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาเพื่อการป้องกันและแก้ไข ปัญหาเสพติด, (กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., ๒๕๔๒) หน้า ๓-๔.

๒) การเปลี่ยนแปลงวิธีการเสพยาบ้า จากการกินไปสู่การเสพโดยวิธีสูบหรือเผาแล้วสูดควันผ่านปอด ทำให้ยาบ้าออกฤทธิ์ต่อระบบประสาทอย่างรวดเร็ว ผู้เสพจะมีอาการเมาเคลิ้ม สนุกสนานอย่างรวดเร็ว ทำให้วัยรุ่นติดใจฤทธิ์ของยาบ้าจากการเสพด้วยวิธีนี้ ประกอบกับสังคมข่าวสารที่รวดเร็วในปัจจุบัน และการเลียนแบบกันเองในหมู่วัยรุ่น จึงทำให้การแพร่ระบาดเป็นไปอย่างรวดเร็ว นอกจากนั้นยังมีนักเรียนนักศึกษาบางกลุ่มที่มั่วสุม เที่ยวกลางคืนตามแหล่งอบายมุขต่างๆ จะใช้ยาบ้าเพื่อให้สามารถเที่ยวสนุกสนานได้ทั้งคืน โดยไม่เหน็ดเหนื่อยและไม่่วงนอน

๓) ปัญหาสิ่งแวดล้อมทางสังคมอันเป็นพื้นฐานสำคัญของการใช้ยาเสพติดของนักเรียนนักศึกษาได้แก่ ปัญหาครอบครัว สภาพที่ครอบครัวตกอยู่ในสภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ ทำให้พ่อแม่ต้องดิ้นรนหางานทำ ไม่มีเวลาให้กับลูก ครอบครัวแตกแยก พ่อแม่หย่าร้างกัน การขาดความรัก ความอบอุ่นในครอบครัว ขาดคนคอยอบรมเลี้ยงดูอย่างใกล้ชิด ขาดตัวแบบที่เหมาะสมยอมส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการใช้ยาเสพติดของนักเรียน ครอบครัวบางครอบครัวมีส่วนในการสร้างเจตคติที่ดีต่อการใช้ยาบ้า ครอบครัวที่ได้ประโยชน์จากการใช้ยาบ้าในการทำงาน เช่น ครอบครัวของเกษตรกรชาวไร่ไถ่ ไร่มันและผู้ประกอบอาชีพกลางคืน นักเรียนจึงคุ้นเคยกับการใช้ยาบ้าและเห็นว่าเป็นเรื่องไม่เสียหายที่จะใช้ยาบ้าดังเช่นที่ผู้ปกครองใช้อยู่

๔) อิทธิพลของกลุ่มเพื่อนในสถานศึกษา นักเรียนต้องการเข้ากับเพื่อน ต้องการได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน ต้องการเป็นคนเด่นและเป็นที่รักในกลุ่มเพื่อน จึงยินดีที่จะใช้ยาเสพติดร่วมกับเพื่อนๆ การใช้ยาบ้าในโรงเรียนจึงเป็นพฤติกรรมกลุ่ม กลุ่มเพื่อนจะมีอิทธิพลต่อการใช้ยาเสพติดของนักเรียนและนักเรียนเกือบทุกคนที่เสพยาเสพติดครั้งแรกในโรงเรียน เพื่อนจะมีบทบาทในการจัดหาเสพติดให้ทดลองเสพ

๒. ปัจจัยด้านอุปทาน แบ่งได้เป็น ๓ ปัจจัย ได้แก่

๑) มีแหล่งจำหน่ายยาเสพติด ที่สามารถสนองความต้องการของนักเรียน เช่น สถานศึกษาตั้งอยู่ในชุมชนแออัด หรือใกล้ชุมชนที่มีการแพร่ระบาดของยาเสพติด โดยมีแหล่งจำหน่าย ได้แก่ บ้าน ร้านค้า ตลาด สถานีบริการน้ำมัน คิวมอเตอร์ไซด์ และแหล่งจำหน่ายที่เป็นบุคคล นักเรียนจะซื้อยาบ้าจากแหล่งเหล่านี้แล้วนำไปเสพในโรงเรียน

๒) มีแหล่งค้ายาเสพติดในสถานศึกษา ซึ่งอาจเป็นบุคคลที่สามารถเข้าออกโรงเรียนได้ โดยไม่เป็นที่สังเกตของยามรักษาการณ์และครูเวร ซึ่งบุคคลที่เป็นแหล่งจำหน่ายยาเสพติดในโรงเรียน ได้แก่ ครู อาจารย์ ภารโรง พ่อค้า แม่ค้า ที่จำหน่ายอาหารในโรงเรียนและเพื่อนนักเรียนด้วยกันเอง

๓) นักเรียนนำเข้ามาขายให้เพื่อนในสถานศึกษา ซึ่งจำแนกได้ ๒ ลักษณะ คือ

๓.๑ นักเรียนนักศึกษาที่ติดยาเสพติด นำยาเสพติดเข้ามาจำหน่ายในโรงเรียน โดยหวังได้เงินเพื่อนไปซื้อยาบ้ามาเสพและได้เสพของแถมจากการขายได้ตามเป้า ดังนั้นการปล่อยให้มึ่นักเรียนนักศึกษาติดยาเสพติดในสถานศึกษา จะพัฒนาเป็นนักค้ารายย่อยในที่สุด

๓.๒ นักเรียนนักศึกษาลักลอบนำเข้ามาจำหน่าย โดยส่วนหนึ่งของกระบวนการค้ายาเสพติดนอกโรงเรียน หากไม่ริบดำเนินการโรงเรียนก็จะเป็นแหล่งกระจายยาเสพติดที่ปลอดภัยที่สุดสำหรับนักค้ารุ่นเยาว์

๔) พัฒนาการของกระบวนการขายตรง ซึ่งแต่เดิมผู้เสพต้องไปหาซื้อยาบ้าตามแหล่งต่างๆ แต่ปัจจุบัน เนื่องจากนักเรียนเป็นกลุ่มใหญ่ที่มีอำนาจซื้อ จึงเป็นเป้าหมายของการขายตรง โดยนักเรียนด้วยกันเองจะชักชวนเพื่อน ๆ ให้เสพฟรีก่อน เมื่อติดใจแล้วจึงขายให้ในที่สุด

ปริญพัชรา ชัยรัตน์ กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้เยาวชน ตลอดจนผู้คนวัยอื่น ๆ หันไปเสพยาเสพติดมีหลายประการสำคัญ^{๒๒} ดังนี้

๑. สาเหตุจากการถูกชักชวน เยาวชนส่วนใหญ่มีสัญชาตญาณต้องการอยู่ร่วมกัน ต้องการได้รับการยกย่อง และมีส่วนร่วมในกิจกรรมของหมู่คณะ ดังนั้น เพื่อนฝูงชักชวนให้ลองย้อมขัดไม้ได้ ทำให้เยาวชนต้องยอมใช้ยาเสพติดตามคำชักชวนของเพื่อน ซึ่งมีหลักฐานสนับสนุนแน่ชัด โดยผลของการศึกษาวิจัยของทางราชการ พบว่าเยาวชนติดยาเสพติดเพราะถูกเพื่อนชักชวนมีถึง ๗๗% ประกอบกับเยาวชนวัยรุ่นเป็นวัยที่อยากรู้ อยากลองจึงง่ายต่อการชักชวนมากขึ้น

๒. สาเหตุจากการอยากรู้อยากเห็น อยากรู้อยากลอง อยากรู้รสชาติ อยากรู้สัมผัส เป็นสัญชาตญาณอย่างหนึ่งของมนุษย์ โดยคิดว่าคงไม่ติดง่าย ๆ แต่เมื่อลองเสพเข้าไปแล้วมักจะติด เพราะยาเสพติดในปัจจุบัน เช่น เฮโรอีน ติดง่ายมาก เพียงเสพไม่กี่ครั้งก็ติดแล้ว

๓. เหตุจากความกดดันในครอบครัว มีส่วนผลักดันให้สมาชิกในครอบครัวไปใช้ยาเสพติดได้ ซึ่งความกดดันในครอบครัวมีความแตกต่างกันไป เช่น พ่อแม่ทะเลาะกันทุกวัน ลูกเกิดความรำคาญใจที่เห็นสภาพเช่นนั้น ทำให้เบื่อบ้าน จึงทำให้ใช้เวลาว่างที่มีไปคบเพื่อนนอกบ้าน จนกว่าจะถึงเวลาอนจึงกลับบ้านและในที่สุดก็หันไปสูยาเสพติดพ่อแม่หย่าร้าง ต่างคนต่างมีภรรยาหรือสามีใหม่ ทำให้ขาดความสนใจในลูกเท่าที่ควร เด็กวัยรุ่นส่วนใหญ่มีความกดดันสูง ประกอบกับความน้อยใจว่าพ่อแม่ไม่รัก รู้สึกว่าเหวจึงหันไปใช้ยาเสพติด

^{๒๒} ปริญพัชรา ชัยรัตน์, “ปฏิกิริยาของครอบครัวและชุมชนที่มีผลต่อผู้ติดยาเสพติด”, รายงานวิจัย, (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี, ๒๕๔๖), หน้า ๑๖-๑๙.

๔. พ่อแม่ที่ไม่เข้าใจลูก เยาวชนที่หันไปใช้ยาเสพติดมิใช่ว่าจะมีเฉพาะเยาวชนที่ยากจน หรืออยู่ในสถานกำพร้า ฯลฯ เยาวชนที่มีพ่อแม่ร่ำรวยก็มีโอกาสติดยาเสพติดได้ เพราะความที่พ่อแม่ไม่เข้าใจลูก คิดว่าต้องการอะไรพ่อแม่ก็หาให้ได้โดยใช้เงิน แต่ความจริงเด็กหรือเยาวชนก็มีจิตใจอยากร่วมกันรับรู้กิจกรรมของครอบครัว ต้องการให้พ่อแม่ยกย่องเมื่อทำกิจกรรมดี เช่น สอบไล่ได้ที่ดี ๆ หรือได้รับคำชมเชยเมื่อช่วยเหลือผู้อื่นย่อมต้องการอยากเล่าให้พ่อแม่ฟังในเรื่องราวต่าง ๆ แต่ปรากฏว่าเมื่อกลับมาถึงบ้านพ่อแม่มีภารกิจมาก ไม่มีเวลาให้ลูก หรือทำความดีก็ไม่เคยรู้ เมื่อเป็นเช่นนี้บ่อย ๆ เด็กก็เสียใจในที่สุดก็กลายเป็นคนเจ็บขี้ม หัวเหวและหันไปใช้ยาเสพติดได้

๕. พ่อแม่ที่แสดงออกในการรักลูกไม่เท่ากัน การเอาใจใส่ที่แสดงออกต่อลูกทุกคนควรเหมือนกัน และพ่อแม่ที่ลูกหลายคนไม่ควรตั้งความหวังสูงนัก อยากให้ลูกเรียนเก่งสอบได้ที่ ๑ ทุกคนต้องการเช่นนี้ แต่ควรรับสภาพความเป็นจริงว่าการเรียนเก่งนั้นขึ้นอยู่กับหลาย ๆ ประการ เช่น สติปัญญา ความเอาใจใส่ของเด็กเอง ฉะนั้นเมื่อมีลูก ๒-๓ คน บางคนอาจเรียนเก่ง ลูกคนที่เรียนไม่เก่งก็ไม่ควรได้รับคำตำหนิจากพ่อแม่เพราะสติปัญญาคนเราไม่เท่ากัน มีพ่อแม่บางคนพยายามชมเชยกย่องลูกคนที่เรียนเก่งให้คนที่เรียนไม่เก่งฟังเสมอ

๖. สาเหตุทางกาย ความเจ็บปวดทางกายเช่น ต้องผ่าตัดหรือเป็นโรคปวดศีรษะ เป็นโรคประสาทเป็นหิด ได้รับความทรมานทางกายมาก ผู้ป่วยต้องการบรรเทาพยายามช่วยตัวเองมานานไม่หาย จึงหันเข้าหายาเสพติดจนติดยาในที่สุด

๗. สาเหตุจากความคั่นอง บุคคลประเภทนี้มีความอยากลอง ซึ่งรู้แก็จว่ายาเสพติดให้โทษไม่ดี แต่ด้วยความคั่นองเพราะเป็นวัยรุ่นไม่เกรงกลัวอะไร ต้องการแสดงความเก่งกล้าอวดเพื่อน ขาดความยั้งคิด จึงชักชวนกันเสพจนติดในที่สุด

๘. สาเหตุความจำเป็น ในอาชีพบางอย่าง เช่น ผู้ทำงานกลางคืน นักดนตรี คนขับรถบรรทุก คนขับรถบรรทุก ผู้ทำงานในสถานประกอบการ ผู้มีอาชีพเหล่านี้ใช้ยาเสพติด โดยหวังผลให้สามารถประกอบการงานได้ เช่น บางคนใช้เพราะฤทธิ์ยาช่วยไมให้ง่วง บางคนใช้เพื่อย้อมใจให้เกิดความกล้า

๙. สาเหตุจากปัญหาเศรษฐกิจ คือ การไม่มีงานทำ หรือมีรายได้ไม่พอรายจ่ายรวมทั้งใช้จ่ายเงินเกินตัว แม้จะทราบว่ายาเสพติดผิดกฎหมาย แต่เพื่อความอยู่รอดของตนเองจึงยอมไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดโดยขั้นแรกอาจเป็นเพียงคนช่วยส่งยาเสพติด แต่การอยู่ใกล้ชิดบ่อย ๆ ในที่สุดเป็นผู้ส่งยาและติดยา บางคนแม้จะมีพอกินพอใช้คิดอยากรวยทางรัดก็เป็นทางให้ไปสู่ยาเสพติดได้

๑๐. สาเหตุจากสิ่งแวดล้อมมีผู้ติดยาเสพติดจำนวนไม่น้อย มีความตั้งใจที่จะพยายามเลิกเสพ โดยเข้ารับการบำบัดรักษาจากทางภาครัฐและเอกชน แต่เมื่อหายแล้วปรากฏว่าสังคมไม่ยอมรับ เช่น ในครอบครัวตัวเองยังแสดงท่าทีดูถูกเหยียดหยามรังเกียจ หรือไปสมัครเข้าทำงานก็ถูก

ปฏิเสธเนื่องจากมีประวัติเคยติดยาเสพติด คนเหล่านี้จำเป็นต้องมีชีวิตรอด ดังนั้นเมื่อสังคม ไม่ยอมรับ จึงหันกลับไปอยู่สังคมยาเสพติดนั้นเช่นเดิม

๑๑. สาเหตุจากอยู่ในแหล่งที่มียาเสพติด สถานที่อยู่อาศัยอยู่ใกล้แหล่งที่มีการมั่วยาเสพติดและค้ายาเสพติดก็อาจเป็นเหตุให้ถูกชักจูงหรือล่อลวงให้เสพยาเสพติดได้ง่าย

๑๒. ขาดความรู้ในเรื่องยาและยาเสพติด คนบางคนทดลองใช้ยาเสพติดเพราะไม่รู้จักรู้จักและไม่มีความรู้เรื่องยา บางคนอาจเคยได้ยินโทษพิษภัยของยาเสพติดแต่ไม่รู้จักรู้ชื่อต่าง ๆ ที่ใช้เรียกอาจถูกหลอกให้ทดลองใช้ และเกิดเสพติดขึ้นได้ เช่น คนส่วนใหญ่รู้ว่าเฮโรอีนเป็นยาเสพติดและไม่คิดลอง แต่หลายคนอาจไม่รู้จักรู้ว่าผงขาวคือเฮโรอีน เมื่อเพื่อนมาชักชวน ให้ลองเสพยาแล้วจะเที่ยวผู้หญิงสนุก จึงได้ลองเสพยาโดยไม่ทราบว่ามันจะเป็นเฮโรอีน นอกจากนี้ถ้าคนเรามีความรู้เรื่องการใช้อย่างไร ก็อาจจะไม่ใช้ยาที่ไม่มีผล

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้คนเสพยาเสพติด สรุปได้ว่า ปัจจัยเป็นเหตุของการติดยาเสพติดประกอบด้วยบุคคลที่เกี่ยวข้องหลายด้านด้วยกัน การแก้ปัญหาจึงจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือของบุคคลทุก ๆ ฝ่าย คือทั้ง บิดา มารดา ผู้ปกครอง ครู เพื่อน ๆ และชุมชน กล่าวคือบิดามารดา ผู้ปกครอง และครู ควรมีหน้าที่สำคัญในการสร้างบุคลิกภาพ ค่านิยม และเจตคติที่ดี ตลอดจนให้ความรู้ ที่เหมาะสมต่อเยาวชน อันจะช่วยเป็นภูมิคุ้มกันไม่ให้มีปัญหาติดยา ควรเป็นที่พึ่งของนักเรียนนักศึกษา พร้อมทั้งจะให้คำปรึกษาและช่วยเหลือเมื่อมีปัญหาควรจะได้เลือกคบเพื่อนที่ดี และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีใช้เวลาว่างให้เหมาะสมมีพฤติกรรมทางการเสริมสร้างต่าง ๆ เช่น การกีฬา สาธารณประโยชน์ การลูกเสือ เป็นต้น ครูควรให้ความรู้และข่าวสารเกี่ยวกับยาเสพติด ที่ถูกต้อง และเหมาะสมกับวัยของนักเรียนนักศึกษา ในขณะที่เดียวกันเพื่อนเป็นจุดสำคัญในการที่เยาวชนคนหนึ่งคนใดจะเข้าสู่ปัญหาการติดยา ดังนั้นหากเพื่อนที่ดี ๆ ช่วยกันจูงเพื่อนคนอื่น ๆ ได้หาทางแก้ปัญหาหรือใช้เวลาว่างให้เหมาะสมก็จะช่วยลดปัญหาเสพยาเสพติดได้มาก การจัดกิจกรรมในทางสร้างเสริม การสร้างเสริมเจตคติที่ดีและการมีระเบียบวินัยของกลุ่มเพื่อน อาจนำไปสู่สังคมที่ดีขึ้น และห่างจากปัญหาเสพยาเสพติด ที่สำคัญอีกองค์การหนึ่งคือ ชุมชน จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ถูกต้องต่อปัญหาเสพยาเสพติด ชุมชนควรมีส่วนร่วมเป็นหูเป็นตาที่สำคัญในการแก้ปัญหาสังคม เช่น ความยากจน แหล่งเสื่อมโทรม การว่างงาน และอื่น ๆ ย่อมกำหนดปัญหาเสพยาเสพติดไปด้วยโดยทาง อ้อม การจำกัดแหล่งมั่วสุมและแหล่งอบายมุขต่าง ๆ อันเป็นบันไดให้เยาวชนไปใช้ยาเสพติด

๒.๒.๑.๖ แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

สมจิตต์ วงศ์ปา ได้กล่าวถึงการป้องกันและการแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาว่า ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาที่มีความซับซ้อน เพราะมีทั้งปัญหาของยา ปัญหาของคนและปัญหาสังคม

ประกอบกัน ปัจจัยที่เป็นสาเหตุบางอย่างก็อาจแก้ไขได้ แต่บางอย่างก็แก้ไขไม่ได้เลย ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด จึงจำเป็นต้องประเมินลักษณะของปัญหาและทรัพยากรตลอดจนวิธีการที่มี แล้ววางเป้าหมายที่เหมาะสมและเป็นไปได้ และกำหนดแผนการดำเนินการที่จะให้ปัญหาการติดยาหมดไปจากประเทศหรือสังคมโดยสิ้นเชิงนั้น ย่อมเป็นการหวังผลเลิศเกินไป และมีโอกาสที่จะสำเร็จได้น้อยมาก เป้าหมายที่เหมาะสมควรจะเป็นการป้องกันและลดปัญหาลงจนอยู่ในระดับที่มีผลเสียหายต่อสังคมน้อยที่สุด^{๒๓}

กระทรวงสาธารณสุข กรมสุขภาพจิต ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวเยาวชน โดยครูหรือผู้ปกครองจะช่วยสร้างให้แก่เด็กหรือเยาวชน ได้แก่^{๒๔}

๑. ให้ความรู้ ความรู้ที่ถูกต้องย่อมมีส่วนเป็นเครื่องคุ้มกันไม่ให้เด็กไปใช้ยาเสพติดและไม่ให้ถูกหลอกให้กระทำผิด การกล่าวถึงโทษของยาเสพติดเกินความจริงและสร้างความกลัวเกินกว่าเหตุ อาจให้ผลงานตรงกันข้าม เพราะเด็กอาจได้รับความรู้สึกอีกด้านหนึ่งจากเพื่อนที่อาจเป็นผู้มีประสบการณ์การใช้ยาและมีหลักฐานที่เชื่อถือได้ว่าความรู้ที่ได้รับไว้เดิมนั้นไม่ถูกต้อง และไม่น่าเชื่อถือ ทำให้เด็กขาดหลักยึดเหนี่ยว

อีกประการหนึ่งเด็กบางคนใช้ยาเสพติด เพราะต้องการการกระทำในสิ่งที่เป็นการผจญภัยและโลดโผน การกล่าวถึงโทษของยาเสพติดยิ่งยาก เด็กก็อาจจะรู้สึกโลดโผนและน่าลองยิ่งมากขึ้น ฉะนั้นความรู้ที่ถูกต้องและเหมาะสมกับวัยจึงเป็นสิ่งจำเป็น

๒. เจตคติ และค่านิยม เจตคติที่ดีต่อชีวิต การรู้ว่าสิ่งใดดีสิ่งใดไม่ดี การมีระเบียบวินัย การยับยั้งชั่งใจ ความยังคิดย่อมเป็นภูมิคุ้มกันที่ดี ที่จะป้องกันไม่让孩子นำตัวเข้าสู่ปัญหายาเสพติด

๓. การปลูกฝังทางบุคลิกภาพ ในการศึกษาปัญหายาเสพติดในโรงเรียน คณะวิจัยจากสถาบันวิทยาศาสตร์ การแพทย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๑ พบว่า เด็กที่ใช้กัญชาและฝิ่น มีอัตราการเคยมีปัญหาลำบากในการเล่นการพนันด้วยเงินจำนวนมาก และอัตราการจําหน่ายของสูงกว่านักเรียนที่ไม่ใช้ยามาก อุปนิสัยที่ไม่ดีเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นมาก่อนการใช้และติดยาเสพติด แสดงว่าเด็ก

^{๒๓} สมจิตต์ วงศ์ป่า, การพยาบาลผู้ป่วยวัยรุ่นยาเสพติด, (กรุงเทพมหานคร: กระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๔๖), หน้า ๙๗-๙๘.

^{๒๔} กระทรวงสาธารณสุข กรมสุขภาพจิต, คู่มือส่งเสริมสุขภาพจิตนักเรียนระดับมัธยมศึกษาสำหรับครู, (กรุงเทพมหานคร: ม.ป.พ., ๒๕๔๓), หน้า ๗.

ที่มีบุคลิกภาพหรือสภาพจิตผิดปกติมีแนวโน้มที่หันไปใช้ยาเสพติด ซึ่งอาจเนื่องจากการขาดการยับยั้งชั่งใจ หรือจากการที่ใช้ยาเสพติดเพื่อลดความเครียดของจิต ฉะนั้นในการอบรมเลี้ยงดูบุตร บิดามารดาจึงควรให้ความรักความอบอุ่น ให้อิสระแก่เขาพอสมควร ไม่ปกป้องเขามากเกินไปจนเด็กไม่เป็นตัวของตัวเอง บิดามารดาต้องส่งเสริมให้เด็กรู้จักตัดสินใจต่าง ๆ ด้วยตนเอง รู้จักฟังตนเอง ให้รู้ว่าสิ่งไหนดีไม่ดีจากการวินิจฉัยของตน ให้เขามีคุณธรรมประจำใจ มีความตั้งใจใฝ่ดี รักความก้าวหน้าในชีวิต รู้จักปรับตัวให้มีสุขภาพจิตดี ภูมิคุ้มกันดังกล่าวนี้ เกิดจากการอบรมสั่งสอน และประสบการณ์ในชีวิตของเด็กตั้งแต่เล็กจนโต จึงเห็นได้ว่าปัญหายาเสพติดส่วนหนึ่งเกิดจากความบกพร่องในการอบรมบ่มนิสัยเด็กในระยะแรก ๆ

กระทรวงศึกษาธิการ,กรมวิชาการ ได้จัดทำโครงการการสำรวจสภาพการใช้สารเสพติดในสถานศึกษาโดยวางแผนแนวปฏิบัติ^{๒๕} ดังนี้

แนวทางการคัดกรองพฤติกรรมเพื่อหากกลุ่มเสี่ยง เป็นการคัดกรองโดยอาศัยพฤติกรรมโดยครูที่ปรึกษาซึ่งรู้จักเด็กนักเรียนดี โดยคัดนักเรียนเป็น ๒ ขั้นตอน คือ ดูกลุ่มเสี่ยงทั่วไป แล้วจึงนำมาดูกลุ่มเสี่ยงต่อการใช้ยาเสพติดโดยเฉพาะ

๑. การคัดกรองกลุ่มเสี่ยงมีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

๑.๑ เกณฑ์ทั่วไป: นักเรียนนักศึกษาที่ควรให้ความสนใจคัดกรองเฉพาะเมื่อมีลักษณะข้อใดข้อหนึ่งต่อไปนี้

- ๑.๑.๑ ผลการเรียนไม่ดี หรือแย่ง
- ๑.๑.๒ มีพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งดังนี้
- ๑.๑.๓ ติดต่อด้านกฎระเบียบ
- ๑.๑.๔ หุนหัน พลันแล่น สมาธิสั้น
- ๑.๑.๕ ทะเลาะวิวาทบ่อย
- ๑.๑.๖ ไม่ค่อยมีเพื่อน หรือติดเพื่อนมากเกินไป

๑.๒ เกณฑ์กลุ่มเสี่ยงต่อการใช้ยาเสพติดโดยเฉพาะ จากนักเรียนที่เข้าเกณฑ์ทั่วไป หากเกณฑ์เฉพาะข้อใดข้อหนึ่งก็อยู่ในกลุ่มที่จะต้องตรวจสอบสภาวะ

^{๒๕} กระทรวงศึกษาธิการ,กรมวิชาการ, **จุดประกายด้านภัยยาเสพติด**, (กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., ๒๕๔๓), หน้า ๖๕.

๑.๒.๑ ง่วงเหงา หลับในห้องเรียนบ่อย

๑.๒.๒ ซึมไม่กระตือรือร้น หรือกระสับกระส่ายในเวลาเรียน หงุดหงิด ก้าวร้าวมากขึ้น

๑.๒.๓ แยกตัวไม่สนใจกิจกรรมที่เคยทำ หลบเลี่ยงกิจกรรมต่าง ๆ ขาดความ
รับผิดชอบหรือขาดเรียน

๑.๒.๔ ไม่สนใจดูแลสุขภาพ ความสะดวกสบายของร่างกายตนเอง

๑.๒.๕ ทางการเงินเพิ่มขึ้น ใช้วิธีการไม่เหมาะสม เช่น ช่มชู้ ขโมย

๑.๒.๖ คบกับกลุ่มเพื่อนที่ใช้จ่าย หรือค้าขาย

๑.๒.๗ สมาชิกในครอบครัวใช้จ่ายหรือค้าขาย

๒. การคัดกรองเพื่อหาผู้ใช้สารเสพติด มีแนวทางในการดำเนินการดังนี้

๒.๑ ใช้การสัมภาษณ์ จูงใจนักเรียน นักศึกษา หากรายใดสมัครใจที่จะเข้ารับการ
บำบัดรักษา ไม่ต้องทำการตรวจสอบปัสสาวะ

๒.๒ ในรายที่ไม่สมัครใจให้ทำการเก็บตัวอย่างปัสสาวะเพื่อตรวจพิสูจน์เบื้องต้น

๒.๓ หากรายใดปฏิเสธผลการตรวจตามข้อ ๒.๒ ให้ทำการตรวจสอบยืนยันโดยวิธี
โครมาโตกราฟี โดยส่งผลตรวจตามข้อ ๒.๒ ที่โรงพยาบาลศูนย์หรือโรงพยาบาลทั่วไปทุกแห่ง
จะทราบผลภายใน ๒-๓ วัน ผลการตรวจจะเป็นที่ยุติว่ามีหรือไม่มีการใช้ยาบ้าแน่นอน

๓. การคัดกรองว่าเป็นกลุ่มเสพติดหรือกลุ่มติด แนวทางการแยกเด็กที่เสพยา (การใช้ยาเสพติด
ติดเป็นครั้งคราว) ออกจากเด็กที่ติดยาเสพติด ตามหลักวิชาการควรมี ๒ ใน ๕ ข้อต่อไปนี้แสดงถึงการ
ติดยา

๓.๑ เมื่อหยุดใช้ยา มีอาการทางร่างกาย ง่วงซึม เบื่ออาหาร ไม่อยากทำอะไรอารมณ์
เศร้าหงุดหงิดง่าย

๓.๒ มีอาการดื้อยา คือ ใช้ยาในจำนวนที่มากขึ้น ทั้งปริมาณและความถี่

๓.๓ มีความต้องการใช้ยาโดยควบคุมตัวเองไม่ได้

๓.๔ หมกมุ่นกับการใช้ยามากกว่าการทำกิจกรรมอื่นที่สำคัญกว่า

๓.๕ เสียการเรียน การงาน สังคม การดูแลตนเองในทางปฏิบัติ หากเด็กใช้ยาแทบ
ทุกวันหรือทุกวัน จะวันละกี่เม็ดก็ตามถือว่าอยู่ในข่ายติดยา

การให้การช่วยเหลือผู้สารเสพติด

ครูที่ปรึกษาอาจใช้กิจกรรมค่าย การให้ครอบครัวมีส่วนร่วม กิจกรรมนักเรียนอื่นๆ
ที่เสริมสร้างกำลังใจ ทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการใช้อีก เช่น ทักษะการปฏิบัติ การสร้างเพื่อน

การกำหนดเป้าหมายชีวิต ครูที่ปรึกษานัดพบผู้ปกครองเพื่อปรึกษาสาเหตุ และแนวทางการช่วยเหลือควรแนะนำให้นักเรียนได้รับการบำบัดโดยมี ๒ แนวทางได้แก่

๑. บำบัดแบบจิตสังคมบำบัด (matrix program) ที่ประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา ผู้บำบัดจะเป็นครูที่ผ่านการอบรมจิตสังคมบำบัด และสามารถดำเนินการในโรงเรียนได้

๒. เข้ารับการบำบัดแบบผู้ป่วยนอกโรงพยาบาล สถานบริการที่เปิดบริการจิตสังคมบำบัด (แบบ matrix)

การติดตามและประเมินผลผู้ที่ได้รับการรักษา แบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม ได้แก่

๑. กลุ่มเสพ (ใช้ยาเป็นครั้งคราว) ติดตามโดยดำเนินการ ๒ แนวทางคือ

๑.๑ พบนักเรียนและครอบครัว และให้คำปรึกษาเมื่อสังเกตพบว่ามีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงหรือแนวโน้มจะกลับไปใช้ยา

๑.๒ สุ่มตรวจปัสสาวะทุก ๓-๔ เดือน โดยไม่บอกให้ทราบล่วงหน้า แต่ชี้แจงถึงความจำเป็นหรืออาจถือเป็นข้อกำหนดสำหรับนักเรียนที่ตรวจปัสสาวะให้ผลบวกและเป็นการใช้ยา

๒. กลุ่มติดยา ติดตามโดยดำเนินการ ๓ แนวทาง คือ

๒.๑ ติดตาม ประเมินนักเรียน ๑-๒ เดือนแรก (ครูอาจพบและให้คำปรึกษานักเรียน ๑-๒ สัปดาห์/ครั้ง) และต่อเนื่อง ๔-๖ เดือน (เดือนละครั้ง)

๒.๒ มีการบันทึกเก็บเป็นข้อมูลส่วนตัว (ลับ) ของนักเรียนแต่ละคนที่ได้รับการช่วยเหลือไว้ในแฟ้มของครู

๒.๓ สุ่มตรวจปัสสาวะ (ไม่บอกล่วงหน้า) ทุก ๒ สัปดาห์ หรือหลังเทศกาลวันหยุดต่อเนื่องหลายวัน ในระยะ ๓-๔ เดือนแรก และทุกเดือนจนครบ ๑ ปี

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้กำหนดแนวปฏิบัติการดูแลให้ความช่วยเหลือนักศึกษา ไว้ดังนี้^{๒๖}

สถานศึกษาจะต้องจัดระบบเฝ้าระวัง โดยให้มีการ จัดครู-อาจารย์ที่ปรึกษา ๑:๒๐:๓๐ คน ดูแลช่วยเหลือนักศึกษา โดยจัดกลุ่มนักศึกษาดังกล่าวเป็นกลุ่มย่อย ๆ กลุ่มละ ๕-๖ คน ในแต่ละ

^{๒๖} สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, “การปรับปรุงพฤติกรรมนักศึกษา”, เอกสารประกอบการประชุมโครงการติดตามกิจการนักศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., ๒๕๔๓), หน้า ๑๔-๑๕.

กลุ่มย่อยจะต้องเป็นกลุ่มที่สมัครใจเข้ากลุ่มเองและมีการเลือกหัวหน้ากลุ่ม โดยให้อาจารย์ที่ปรึกษามีหน้าที่ ดังนี้

๑. ดูแลการเรียนและความเป็นอยู่ของนักเรียนนักศึกษาแต่ละกลุ่ม
๒. มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมทั้งหัวหน้ากลุ่มทุกกลุ่ม
๓. ติดตาม/สุ่มตรวจนักเรียนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน
๔. แนะนำการเรียนและให้คำปรึกษาแก่กลุ่มนักเรียนนักศึกษาในทุก ๆ เรื่อง

สถานศึกษาจะต้องจัดทำระบบเครือข่าย ควรมีการดำเนินการดังนี้

๑. จัดประชุมชี้แจงกระบวนการปฏิบัติของเครือข่าย
๒. ข้อมูลนักเรียนนักศึกษากลุ่มที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน (ก่อเหตุทะเลาะวิวาทยาเสพติด

และเพศสัมพันธ์)

๓. จัดให้มีศูนย์ข้อมูลระหว่างเครือข่าย และมีการแลกเปลี่ยนข้อมูล
๔. จัดให้มีสถานที่ หรือศูนย์การประสานงาน
๕. จัดอุปกรณ์สื่อสารให้กับอาจารย์ ผู้ปกครอง และอาจารย์แนะแนว โดยระบบเครือข่าย

ดังกล่าวจะต้องระบบสื่อสารที่เพียงพอต่อการใช้งาน และมีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีลักษณะที่สำคัญ คือ

- ๕.๑ มีเครื่องมือสื่อสาร สายนวน
- ๕.๒ มีการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ
- ๕.๓ ประสานข้อมูลระหว่างผู้ช่วยฝ่ายวิชาการและฝ่ายกิจกรรม
- ๕.๔ ในกรณี ที่มีเหตุต้องตรวจสอบข้อเท็จจริงอย่างรวดเร็ว
- ๕.๕ มีการรายงานข้อเท็จจริงต่ออธิบดีกรมอาชีวศึกษา

สถานศึกษาต้องจัดการเรียนการสอน โดยการบูรณาการ คุณธรรม จริยธรรมเข้ากับ ทฤษฎีและปฏิบัติ ให้นักเรียนนักศึกษาต้อง “รู้จริง ทำได้และเข้าใจชีวิต” รวมทั้งในการสอนของ อาจารย์ในทุกวิชาจะต้องมีการสอนแทรกทักษะชีวิตอย่างต่อเนื่อง

การจัดกิจกรรมที่มีประโยชน์และมีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อพัฒนาศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ เป็นการปลูกฝังจิตสำนึกให้นักเรียนนักศึกษา ตระหนักในคุณค่าของตนเองในสังคม ซึ่งกิจกรรมดังกล่าว ได้แก่ กิจกรรมกีฬา กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี นักศึกษาวิชาทหาร ดนตรี ศิลปะ ความงดงามของภาษา กิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และประเพณี เป็นต้น

ให้ทุกสถานศึกษาของกรมอาชีวศึกษา ยึดเป็นแนวปฏิบัติทั้งเป็นหน้าที่ของทุกคนที่จะต้องร่วมแรงร่วมใจดูแลนักเรียนนักศึกษาอย่างเป็นระบบพร้อมทั้งปฏิบัติตนเองให้เป็นแบบอย่างที่ดีงาม มีความสุภาพ ให้ความเมตตา ต่อนักเรียนนักศึกษาเหมือนหนึ่งลูกหลานในครอบครัว เพื่อให้ นักเรียน นักศึกษา มีความอบอุ่นไม่โดดเดี่ยวและทำให้มั่นใจได้ว่า นักเรียนนักศึกษาทุกคนจะไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเด็ดขาด ขณะเดียวกันเพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดสถานศึกษาตามที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การป้องกันภัยจากยาเสพติดและอบายมุขในสถานศึกษา ประกอบด้วย ด้านการสร้างภูมิคุ้มกัน ด้านการค้นหา ด้านการรักษา ด้านการเฝ้าระวัง และด้านการบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาที่เป็นระบบครบวงจร ซึ่งในการดำเนินงานแต่ละด้าน อาจมีจุดเน้นที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับช่วงชั้นวัย/ช่วงชั้นเรียน และบริบทสถานศึกษา ทั้งนี้สถาบันทางสังคมซึ่งเริ่มตั้งแต่ครอบครัว สถานศึกษา ชุมชน สังคม เป็นหน่วยงานที่สำคัญในการสร้างพื้นฐานทักษะชีวิตและภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับนักเรียน

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การบูรณาการ โดยนำความรู้ความเข้าใจ ในแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดและอบายมุข เชื่อมโยงกับหลักพุทธธรรม โดยใช้กระบวนการบูรณาการ เพื่อเป็นแนวทางเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ปลอดจากยาเสพติดและอบายมุข

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียนแบบบูรณาการ

การบูรณาการ (integration) เกิดขึ้นจากความคิดของ จอห์น ล็อก (john Locks) นักปรัชญาชาวอังกฤษ ที่มีแนวคิดที่ว่า เด็กสนใจเฉพาะสิ่งจำเป็นและใช้ได้บ่อยในชีวิต เพราะเด็กไม่มีเวลาและกำลังพอที่จะเรียนรู้ได้หมดทุกอย่าง จะต้องสอนเฉพาะสิ่งจำเป็นที่สามารถใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตได้ ต่อมา จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) นักปรัชญาชาวอเมริกา เป็นผู้เสนอว่าการให้การศึกษาแก่เยาวชนนั้น ควรให้ความสนใจต่อกิจกรรมที่นำไปสู่ความเข้าใจกิจกรรมพื้นฐานต่าง ๆ ของมนุษย์ที่ใช้ในการดำรงชีวิต ซึ่งจะทำให้เยาวชนเกิดความต้องการที่จะเรียนรู้ขึ้นโดยธรรมชาติ และมีความเชื่อว่า เราสามารถเชื่อมโยงมโนทัศน์ของวิชาต่าง ๆ ที่มีในหลักสูตร ได้อย่างน้อย ๒ วิชาขึ้นไป และด้วยวิธีการเชื่อมโยงจะส่งผลให้ผู้เรียนสามารถนำประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ใน

สถานการณ์ใหม่หรือที่จะเรียนรู้ต่อไป ซึ่งแนวคิดของจอห์น ดิวอี้ นำไปสู่หลักการ บูรณาการ ในเวลาต่อมา ซึ่งมีความจำเป็นและสำคัญ ๓ ประการดังนี้คือ^{๒๗}

๑. ด้านจิตวิทยา เรามักจะมองว่า การเรียนรู้จะเป็นไปได้ด้วยดี ก็ต่อเมื่อผู้เรียนได้มีโอกาสที่จะสัมผัสกับองค์ประกอบของการเรียนรู้ที่หลากหลาย และการเรียนรู้ที่หลากหลายเหล่านั้นจะต้องเชื่อมโยงเข้ากับชีวิตจริงของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

๒. ด้านสังคมวิทยา ซึ่งเราจะต้องมีความเชื่อร่วมกันว่า ความรู้จะมีคุณค่าก็ต่อเมื่อความรู้นั้นสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตจริงโดยใช้การผสมผสานทักษะต่าง ๆ จากหลากหลายวิชาด้วยกัน ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญในมุมมองทางด้านสังคมวิทยา

๓. ด้านการบริหาร การบริหารถือเป็นเหตุผลสำคัญอีกประการหนึ่งที่เราไม่ควรที่จะมองข้าม เพราะว่า การบริหารจะช่วยแก้ปัญหาด้านการขาดแคลนบุคลากร และสามารถลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาวิชา ซึ่งทำให้ผู้เรียนสามารถมีเวลาเรียนรู้สิ่งอื่น ๆ มากขึ้น ซึ่งนับวันจะมีมากมายในยุคปัจจุบัน

การบูรณาการ เป็นการผสมผสานประสบการณ์เรียนรู้ต่าง ๆ และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน จากคำกล่าวข้างต้น เมื่อมองย้อนกลับไปถึงกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละวัน เป็นการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ มากมายหลายลักษณะ ไม่มีผู้เรียนคนใดเรียนรู้ทุกอย่างอย่างหนึ่งโดยไม่เกี่ยวข้องกับอีกสิ่งหนึ่ง ซึ่งการเรียนรู้มักจะเป็นการผสมผสานองค์ความรู้ต่าง ๆ และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของผู้เรียนทั้งสิ้น ซึ่งการผสมผสานองค์ความรู้ต่าง ๆ เหล่านี้เป็นการบูรณาการ^{๒๘}

๒.๓.๑ ความหมายของการบูรณาการ

คำว่า บูรณาการ เป็นศัพท์บัญญัติที่มุ่งให้มีความหมายตรงกับคำ integration ในภาษาอังกฤษ ศัพท์นี้อธิบายไว้ในภาษาเดิมว่า เป็นคำนามที่ใช้ตั้งแต่การกำหนดเป้าหมาย กระบวนการ และผลผลิตทางการศึกษา โดยแนวคิดทางการศึกษานั้น คำว่า integration อาจใช้ร่วมกับคำอื่นอีกหลายคำ เช่น หลักสูตรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของผู้เรียน เรียกว่า หน่วยบูรณาการ (integrated course of study) หรือ การสอนบูรณา

^{๒๗} กิตติชัย สุธาสีโนบล, “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามแนวพุทธเพื่อสะท้อนแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในบริบทแห่งสังคมไทยยุคปัจจุบัน”, รายงานวิจัย, (คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๕), หน้า ๑๑.

^{๒๘} Beane, J, The Middel school:The Natural Home of integrated Curriculum, (Educationa Leadership, 1991), p. 9.

การในแผนการสอนที่รายวิชาไม่แยกจากกันอย่างที่เคยสอนมาก่อน มีการจัดเรื่องที่เรียนเป็นหน่วย หรือกลุ่มวิชาต่อเนื่องกันไปเรียกว่าโปรแกรมบูรณาการ (integrated program) หรือ การจัดหลักสูตร ซึ่งไม่แยกสอนวิชาต่าง ๆ ออกจากกันโดยเด็ดขาด ให้แต่ละวิชาสัมพันธ์กัน และให้เกี่ยวข้องกับชีวิตจริง เรียกว่า หลักสูตรบูรณาการ (integrated curriculum) เป็นต้น ดังนั้น การบูรณาการ จึงมีความหมาย ๒ นัยคือ

ความหมายนัยที่ ๑ ความหมายโดยทั่วไป หมายถึง การทำให้สมบูรณ์ ซึ่งก็คือทำให้หน่วยย่อย ๆ ที่สัมพันธ์กันทำหน้าที่อย่างกลมกลืน เป็นองค์รวมหนึ่งเดียว ที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ในตัวเอง

ความหมายนัยที่ ๒ ความหมายทางศึกษาศาสตร์ หรือครุศาสตร์ หมายถึง การนำเอาศาสตร์สาขาวิชาต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมาผสมผสานเข้าด้วยกัน เพื่อประโยชน์ในการจัดหลักสูตรและจัดการเรียนการสอน การเรียนการสอนที่ดำเนินการด้วยวิธีบูรณาการ เรียกว่า การสอนแบบบูรณาการ (integrated instruction) คือ เน้นที่องค์รวมของเนื้อหามากกว่าองค์ความรู้ของแต่ละวิชาและเน้นที่การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญยิ่งกว่าการบอกเนื้อหาของผู้สอน

Good ให้ความหมายของคำว่า บูรณาการ หมายถึง กระบวนการรวบรวมรายวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกันแล้วนำมาแสดงออกในเชิงกิจกรรมหรือโครงการเดียวกัน^{๒๙}

ธีระชัย ปุณณโชติ บูรณาการ หมายถึง การนำเอาศาสตร์ต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องมาผสมผสานกัน เพื่อประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน

Beane บูรณาการ หมายถึง การสร้างความรู้และประสบการณ์ขึ้นใหม่ในลักษณะของการผสมผสานเข้าด้วยกันทั้งหมด เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและสภาพชีวิตจริงของผู้เรียน^{๓๐}

Lardizabal และคณะ ได้ให้ความหมายว่า เป็นการสอนเพื่อจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน เน้นความสนใจ ความสามารถ และความต้องการของผู้เรียน โดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ ให้ผู้เรียนสามารถแก้ไขปัญหา พัฒนาบุคลิกภาพ และทำกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับจุดประสงค์

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การบูรณาการ หมายถึง ลักษณะการผสมผสานเนื้อหาวิชา เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามความสนใจและเหมาะสม โดยผ่านกระบวนการหรือ

^{๒๙} Good, *Dictionary of Education*. 3rd. (New York: McGraw-Hill, 1973), p. 308.

^{๓๐} Beane, *The Middle School: The Natural Home of integrated Curriculum*, (Educational Leadership, 1991), p. 9-13.

กิจกรรมที่หลากหลาย ให้สามารถสร้างประสบการณ์ในการแก้ปัญหาและนำไปประยุกต์ใช้ในเกิดประโยชน์กับชีวิตและสังคม

๒.๓.๒ ลักษณะสำคัญของการบูรณาการ

ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการที่ดี (Integrated curriculum & instruction) ประกอบด้วยลักษณะ ๕ ประการดังนี้^{๓๑}

๒.๓.๒.๑ เป็นการบูรณาการระหว่างความรู้และกระบวนการเรียนรู้ (Integration of knowledge and learning process)

๒.๓.๒.๒ เป็นการบูรณาการระหว่างพัฒนาการทางความรู้และพัฒนาจิตใจ (Integration of cognition and affection)

๒.๓.๒.๓ เป็นการบูรณาการระหว่างความรู้และการกระทำ (Integration of knowledge and conduct)

๒.๓.๒.๔ เป็นการบูรณาการระหว่างสิ่งที่เรียนในโรงเรียนกับสิ่งที่ป็นอยู่ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน (Integration of school learning with the actual life of the learners)

๒.๓.๒.๕ เป็นการบูรณาการระหว่างวิชาต่างๆ (Integration of subject areas)

๒.๓.๓ ความสำคัญของการบูรณาการ

วิถีชีวิตมนุษย์นั้น ระหว่าง ประสบการณ์ ปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ จะผสมผสานกัน มิได้แยกออกเป็นส่วน ๆ มนุษย์จึงจำเป็นต้องใช้ทักษะหลายประการในการเรียนรู้และแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิต การสอนแบบบูรณาการจะช่วยให้ผู้เรียนเห็นความเชื่อมโยงของสิ่งที่เรียนกับสิ่งที่ป็นไปในชีวิตจริง ช่วยลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาวิชา รวมทั้งส่งเสริมผู้เรียนให้มีโอกาสใช้ความคิด ประสบการณ์ ความสามารถ ตลอดจนทักษะต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ก่อให้เกิดการเรียนรู้ทักษะกระบวนการ และเนื้อหาสาระไปพร้อมกัน นอกจากนี้ ความสำคัญของการบูรณาการ สามารถเชื่อมโยงวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกันในการสอนด้วยเหตุผล ดังนี้

๒.๓.๓.๑ สิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงไม่ได้จำกัดว่าจะเกี่ยวข้องกับสาขาวิชาใดวิชาหนึ่ง การเรียนรู้เนื้อหา วิชาต่าง ๆ ในลักษณะเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน จะช่วยให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างวิชา และความสัมพันธ์ของวิชาต่าง ๆ เหล่านั้นกับชีวิตจริง

^{๓๑} UNESCO, Integrating Subject Areas in Primary Education Curriculum, in Report Finalization Meeting, (9-15 December 1981, Bangkok), p. 7-10

๒.๓.๓.๒ การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ จะช่วยให้เกิดความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่าง มโนทัศน์ในศาสตร์ต่าง ๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย

๒.๓.๓.๓ ช่วยให้เกิดการถ่ายโอนการเรียนรู้ (Transfer of learning)

๒.๓.๓.๔ จัดความซับซ้อนของเนื้อหาต่าง ๆ ในหลักสูตร

๒.๓.๓.๕ สามารถตอบสนองต่อความสามารถทางพหุปัญญาของผู้เรียน (Multiple intelligence)

๒.๓.๓.๖ กระบวนการเรียนการสอนแบบบูรณาการ สอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างเสริมความรู้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ การใช้หน่วยบูรณาการทางการสอนยังช่วยให้ผู้สอนได้รับความสะดวกในการจัดการ เรียนการสอนที่จะนำไปปฏิบัติการสอนได้อย่างผสมกลมกลืนต่อเนื่อง จัดเรียงลำดับตามเหตุการณ์ของกิจกรรมที่มุ่งเสริมการเรียนการสอนทุกรูปแบบไว้อย่างครบถ้วน เป็นการลดภาระแก่ผู้สอนให้สอนอย่างได้ผล

๒.๓.๔ แนวการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ Learning Integration สามารถจัดเป็นแนวการจัดการเรียนรู้ออกเป็น ๒ ลักษณะ คือ

๒.๓.๔.๑ การบูรณาการภายในวิชา (Intradisciplinary)

๒.๓.๔.๒ การบูรณาการระหว่าง วิชา (Interdisciplinary)

๒.๓.๕ รูปแบบของการบูรณาการ (Model of integration) การเรียนการสอนแบบบูรณาการมีรูปแบบสำคัญ ๆ ดังนี้^{๓๒}

๒.๓.๕.๑ แบบวิทยาการพื้นฐาน (Discipline based) เป็นรูปแบบที่ผู้สอนในวิชาหนึ่ง สอดแทรก เนื้อหาของวิชาอื่น ๆ เข้าไปในการสอนของตน เป็นการวางแผนการสอนและสอนโดยผู้สอนเพียงคนเดียว

๒.๓.๕.๒ แบบคู่ขนาน (Parallel) เป็นรูปแบบที่ผู้สอนตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป สอนต่างวิชา กันแต่วางแผนการสอนร่วมกัน โดยระบุสิ่งที่ร่วมกันและตัดสินใจว่า หัวเรื่อง/มโนทัศน์/ปัญหาเดียวกันนั้น จะสอน อย่างไรในวิชาของแต่ละคน งานที่มอบหมายให้ผู้เรียนทำจะแตกต่างกันไปในแต่ละวิชา

^{๓๒} Frazee, B.M. & Rudnitski, R.A. *Integrated Teaching Methods: Theory, Classroom Applications, and Field-based Connections*. Aldany, (New York: Delmar Publishers, 1995), p. 137-141.

๒.๓.๕.๓ แบบพหุวิทยาการ (Multidisciplinary) เป็นรูปแบบที่ผู้สอนต่างวิชามาร่วมกันสอน เป็นทีม ร่วมวางแผนและกำหนดหัวเรื่อง/ปัญหาร่วมกันและดำเนิน การสอนผู้เรียนกลุ่มเดียวกัน มอบหมายงานหรือโครงการให้ผู้เรียนทำร่วมกันเป็นงานชิ้นเดียว

๒.๓.๕.๔ แบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary) เป็นการสอนที่ผู้สอนแต่ละคนต่างสอนวิชา ของตนเอง ไม่ได้ออกแบบให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันระหว่างต่างวิชา แต่จะมีการสอนแบบบูรณาการ เฉพาะที่ระบุไว้ในแต่ละวิชาเท่านั้น ผู้สอนแต่ละคนในต่างวิชาไม่ได้มีส่วนแบ่งการทำกิจกรรมของผู้เรียน ด้วยกันเพียงแต่ให้เวลาแล้วมอบหมายงาน หรือปัญหาให้ผู้เรียนกลับไปดำเนินการกันเอง

๒.๓.๕.๕ แบบบูรณาการ (Integrated) เป็นการบูรณาการทั้งโน้ตทัศน์ ทักษะ เจตคติ และ ความเชื่อ ตลอดจนเนื้อหา ทำให้เป็นการสอนที่ต้องอาศัยความหลากหลายวิธีที่สามารถเป็นไปได้ ผู้เรียน สามารถเลือกที่จะฝึกในสิ่งที่ต้องการจะเรียนรู้ ตามความถนัดและความสนใจของตนเองอย่างอิสระ ในบางกรณีการบูรณาการสามารถแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑) บูรณาการเชิงเนื้อหาวิชา ซึ่งเป็นการผสมผสานเนื้อหาวิชาของการหลอมรวมแบบแกนหรือ แบบสหวิทยาการ นอกจากนี้ อาจจะเป็นการผสมผสานของเนื้อหาวิชาในแง่ทฤษฎีกับการปฏิบัติหรือ เนื้อหาวิชาที่สอนกับชีวิตจริง โดยจะบูรณาการส่วนทั้งหมด (Total integration) หรือจะบูรณาการ บางส่วน (Partial integration)

๒) บูรณาการเชิงวิธีการ คือ การผสมผสานวิธีการเรียนการสอนแบบต่าง ๆ โดยใช้สื่อประสม และ ใช้วิธีการประสมให้มากที่สุด

๒.๓.๖ เทคนิคการบูรณาการ

กระบวนการออกแบบหลักสูตรบูรณาการ ประกอบด้วย ๘ ขั้นตอน ดังนี้

๒.๓.๖.๑ ระดมความคิดจากผู้ชำนาญการในวิชาที่เกี่ยวข้อง (Assembling an interdisciplinary team) เพื่อผสมผสานให้เกิดการบูรณาการ โดยการอภิปราย การโต้แย้ง และการหาข้อสรุป

๒.๓.๖.๒ เลือกหัวข้อ (Selecting the topic) ได้แก่ การเลือกประเด็น แนวคิด ที่จะสามารถ ผสมผสานองค์ความรู้ต่าง ๆ ได้

๒.๓.๖.๓ ระบุรายวิชาที่มีการผสมผสานกัน (Identifying disciplines) กระบวนการบูรณาการ ต้องเลือกวิชาที่มีความสัมพันธ์กัน อยู่ในกลุ่มเดียวกัน

๒.๓.๖.๔ พัฒนาส่วนปลีกย่อยของเนื้อหาสาระ (Developing the subtext) เป็นการพัฒนา รายละเอียดจากหัวข้อให้ชัดยิ่งขึ้น

๒.๓.๖.๕ โครงสร้างของหลักสูตร (Structuring the course) กำหนดความสัมพันธ์ของแนวคิด (Conceptual glue) ซึ่งเชื่อมโยงแต่ละวิชาเข้าด้วยกัน

๒.๓.๖.๖ เลือกประเด็นที่สนใจให้ผู้เรียนค้นคว้า (Selecting reading)

๒.๓.๖.๗ การกำหนดแผนงาน (Designing assignments)

๒.๓.๖.๘ การเตรียมรายละเอียดประมวลการสอน (Preparing the syllabus)

นอกจากนี้ เทคนิคการจัดกิจกรรมการบูรณาการ (The Integrative activity technique) ที่มี ประสิทธิภาพ ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ^{๓๓} ดังนี้

๑. ขั้นเริ่มหน่วยการเรียนรู้ (Initiating the unit) โดยผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนเผชิญกับปัญหาอย่างท้าทายด้วยคำถามว่าเราจะแก้ปัญหานี้อย่างไร ต้องใช้อุปกรณ์อะไรบ้าง และอะไรเป็นปัญหาย่อยที่ต้องแก้ไขก่อนปัญหาใหญ่ หรืออาจใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น สร้างบรรยากาศห้องเรียนให้เร้าความสนใจ การใช้สื่อ ต่าง ๆ และการศึกษานอกสถานที่ เป็นต้น

๒. ขั้นชี้นำประสบการณ์ (Point of experiencing) ผู้เรียนเริ่มปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มตามที่ตนเอง สนใจ โดยผู้สอนคอยให้คำแนะนำ และจัดกิจกรรมประสบการณ์ที่จำเป็น เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจและพัฒนา ความ สามารถของตนอย่างพอเหมาะ มีการแบ่งกลุ่มและหน้าที่กันทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ การค้นคว้า เก็บ รวบรวมข้อมูล การอ่าน การเขียน และแปลความหมาย เป็นต้น

๓. ขั้นกิจกรรมสรุป (Culminating activities) เพื่อให้ผู้เรียนสรุปบทเรียน จัดระบบความคิด และพัฒนาการด้านการสื่อสาร กับการแสดงออก ซึ่งเป็นช่วงของการแลกเปลี่ยนความรู้หรือรายงาน เพื่อนำเสนอผลงานของตน เป็นโอกาสของการเรียนรู้ที่มีคุณค่า ฝึกการแสดงออกในทางสร้างสรรค์ การเสนอ ผลงานนั้นผู้เรียนสามารถกระทำได้หลายวิธี เช่น จัดแสดงนิทรรศการ การสาธิต การทดลอง การแสดง ละคร หรือโครงงาน เป็นต้น

^{๓๓} Lardizabal, **Methods and Principles of Teaching**, (Quezon City Alemar-Phoenix et al. 1970), p. 144-148.

๔. ขั้นการประเมินผล (Evaluation) เป็นกระบวนการที่ จะต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง ตลอด ระยะเวลาที่มีการเรียนการสอน เน้นการประเมินตนเอง และการประเมินผลโดยกลุ่ม เพื่อตรวจสอบและ ใช้เป็นแนวทางปรับปรุงการดำเนินกิจกรรมของตนเองและกลุ่มต่อไป

ส่วนหลักในการจัดกิจกรรมการสอนแบบบูรณาการ ควรนำกิจกรรมกลุ่มมาใช้เน้นให้ ความสำคัญผู้เรียนมากกว่าเนื้อหา แต่ละหน่วยการเรียนรู้ ควรใช้เวลาสอนต่อเนื่องกันดีกว่าหน่วยการ เรียนสั้น ที่เสร็จในเวลาเรียน และควรสอดคล้องกับปัญหาในชีวิตจริง ผู้สอนใช้เทคนิคในการผสมผสาน เนื้อหาวิชา และกิจกรรมการเรียนการสอนต่าง ๆ ให้สัมพันธ์กันภายในขอบข่ายของเรื่องที่ศึกษา

๒.๓.๗ แนวปฏิบัติในการบูรณาการ

ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น มุ่งให้เกิดบูรณาการใน หลักสูตรให้มากที่สุด คือ ให้มีการผสมผสานความรู้ ประสบการณ์ต่าง ๆ เข้าไว้เป็นกลุ่มประสบการณ์ซึ่ง จะต้องจัดให้ มีการบูรณาการเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ควบคู่กันไปด้วย ด้านการสร้างบทเรียนนั้น ต้องสร้างให้ เนื้อหาและแผนการสอน เป็นกลุ่มก้อนไม่กระจัดกระจาย โดยจัดเป็นหน่วยบูรณาการทางการสอน เพื่อสะดวกทั้งผู้สอนและผู้เรียน ดังนี้

๒.๓.๗.๑ ศึกษาขอบข่ายและรายละเอียดเนื้อหา และทำเนื้อหาให้ง่ายสอดคล้องกับ ชีวิตประจำวันและเหมาะกับวัยผู้เรียน

๒.๓.๗.๒ พยายามพัฒนาเนื้อหานั้นให้เป็นปัญหาที่ผู้เรียนจะต้องประสบใน ชีวิตประจำวัน

๒.๓.๗.๓ กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมในการสอน

๒.๓.๗.๔ กำหนดกิจกรรมผู้เรียน

๒.๓.๗.๕ การสัมพันธ์ในเนื้อหาวิชาอื่น ๆ จะต้องทำเนื้อหาวิชาให้สัมพันธ์กับการ สอน ต่อเนื่องกันไปได้อย่างดี ต้องกำหนดว่าจะสัมพันธ์กับวิชาใดวิชาหนึ่งในเรื่องใดบ้าง ทั้งต้องระบุว่า จะสัมพันธ์หรือเรียนสืบ เนื่องต่อกันในเรื่อง หรือวิชาใด

๒.๓.๗.๖ การประเมินผลการเรียนการสอน ต้องพิจารณาว่าจะประเมินโดยวิธีใดบ้าง อย่าง หลากหลายด้านวิธีการนั้น

เมื่อพิจารณาคำว่า วิธีบูรณาการ (Integrated approach) หมายถึง วิธีสอน ซึ่งช่วยให้ ผู้เรียนได้เรียนรู้และทำกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพตามเป้าหมายของหลักสูตร ซึ่งการทำกิจกรรม นี้เกี่ยวข้องกับศักยภาพที่สัมพันธ์กับสาขาวิชา หรือเนื้อหาวิชามากกว่าหนึ่งวิชาหรือหนึ่งสาขาจึง จำเป็นต้องใช้วิธีสอนหลากหลายวิธีประกอบกันแต่โดยทั่วไปใช้หลักการ ดังนี้

๑) เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

๒) เน้นกิจกรรมเป็นศูนย์กลาง

๓) สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี จัดคู่มือการเรียนรู้ และให้ข้อมูลป้อนกลับ กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม

๔) เลือกใช้วิธีสอนที่นิยมให้เหมาะสมกับเนื้อหา ได้แก่ การอภิปราย การแสดง บทบาทสมมติ การใช้กรณีตัวอย่าง การทำกิจกรรมและเกมต่าง ๆ การสอนโดยใช้โครงการ และการสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง เป็นต้น

๒.๓.๘ บทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

บทบาทของครูในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ โดยแบ่งเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้

๒.๓.๘.๑ ด้านการเตรียมการ

๑) เตรียมกรอบแนวคิดในเรื่องที่จะสอน โดยหัวข้อแต่ละตอนได้จากการบูรณาการ ระหว่างวิชา หรือผสมผสานระหว่างวิชา ในหลักสูตร

๒) เตรียมคำถามหลักหรือคำถามสำคัญ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์หรือได้ปฏิบัติ

๓) เป็นแหล่งข้อมูลหรือแหล่งความรู้ที่ผู้เรียนซักถาม ปะสิกาเพื่อค้นคว้าความรู้

๒.๓.๘.๒ ด้านการดำเนินการ

๑) เป็นผู้นำเสนอ (Presenter) เช่น เสนอประเด็นปัญหา เหตุการณ์ในเรื่องที่จะสอนเป็นผู้สังเกต (Observer) โดยสังเกตผู้เรียนขณะที่ตอบคำถามทำกิจกรรมทั้งพฤติกรรมด้านอื่น ๆ ของผู้เรียน

๒) เป็นผู้กระตุ้นจิตใจ (Motivator) โดยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนเพื่อให้มีส่วนร่วมในการเรียนอย่างแท้จริง

๓) เป็นผู้เสริมแรง (Reinforcer) เพื่อให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่ต้องการ

๔) เป็นผู้ชี้แนะ (Director) สนับสนุนให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด

๕) เป็นผู้จัดบรรยากาศ (Director) เพื่อให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เหมาะสมทั้งด้านกายภาพ สังคมและจิตใจเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข

๖) เน้นให้ผู้เรียนใช้กระบวนการ (Process Oriented) มากกว่าเนื้อเรื่องหรือเนื้อหา สาระ (Content Oriented)

๒.๓.๘.๓ ด้านการประเมิน

๑) เป็นผู้ให้ข้อมูลย้อนกลับ (Reflector) ชี้แนะ วิพากษ์ วิจารณ์ ข้อดี ข้อด้อย เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนา ปรับปรุงแก้ไข พฤติกรรมการเรียน

๒) เป็นผู้ประเมิน (Evaluator) โดยประเมินผลเป็นระยะๆ ประเมินพฤติกรรม ด้านการค้นคว้าหาความรู้ และผลงานซึ่งอาจเป็นองค์ความรู้หรือผลงาน

๒.๓.๙ บทบาทและกิจกรรมของนักเรียนในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

หลักในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ควรคำนึงถึงกิจกรรมของ กระบวนการกลุ่มมาใช้ดังนี้

๒.๓.๙.๑ ควรแบ่งกลุ่มผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อย ๆ กลุ่ม ละ ๔ คน ที่มีระดับความสามารถ ที่แตกต่างกัน คือ ผู้เรียนมีระดับความสามารถสูง ๑ คน ผู้มีระดับความสามารถปานกลาง ๒ คน และผู้ มีระดับ ความสามารถต่ำ ๑ คน ในการแบ่งกลุ่มจะต้องให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้ากลุ่ม เพื่อทำกิจกรรมที่ตนถนัด และมี ความสนใจ เพื่อให้แต่ละกลุ่มมีความเหมาะสม และมีความสามารถพอ ๆ กัน

๒.๓.๙.๒ แต่ละกลุ่มเลือกคณะกรรมการที่ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน คณะกรรมการ

๒.๓.๙.๓ มีการประชุมร่วมกันภายในกลุ่ม เพื่อวางแผนในการทำกิจกรรมร่วมกัน

๒.๓.๙.๔ สมาชิกทุกคนภายในกลุ่มจะต้องมีหน้าที่รับผิดชอบ ในการทำกิจกรรม ตามที่ได้วางแผนไว้ โดยที่นักเรียนมีบทบาทในการเรียนการสอนแบบบูรณาการดังนี้

๑) มีส่วนร่วมในการเรียนทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และการคิดในทุก ๆ สถานการณ์ที่ กำหนดให้อย่างเป็นธรรมชาติเหมือนสถานการณ์ในชีวิตจริง

๒) ศึกษาค้นคว้าปฏิบัติด้วยตนเองเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ดำเนินการเรียนด้วย ตนเอง เพื่อให้การเรียนเป็นไปอย่างสนุก ตื่นเต้นมีชีวิตชีวา และท้าทายอยู่ตลอดเวลา

๓) เรียนในห้องเรียน (Class) และสถานการณ์จริง (Reality) เพื่อพัฒนา สังคมกระฉับ กระเฉง ว่องไวในการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

๔) ทำงานด้วยความร่วมมือ ร่วมใจ ทั้งงานเดี่ยว งานคู่ หรืองานกลุ่มด้วยความเต็มใจ และด้วยเจตคติที่ดีต่อกัน

๕) ตอบคำถามสำคัญหรือคำถามหลัก ที่เป็นตัวกำหนดประสบการณ์ของ ตนเอง หรือประสบการณ์ในชีวิตจริง

๖) มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มทำสิ่งใหม่ที่มีประโยชน์

๓) มีความสามารถในการสื่อสาร เช่น ฟัง พูด อ่าน เขียน มีทักษะทางสังคม รวมทั้ง มนุษย์สัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนในกลุ่ม ในห้องเรียนและครู

๔) สามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายและสามารถนำไปใช้ ในชีวิตประจำวันได้

จากรายละเอียดที่กล่าวมาทั้งหมดสรุปได้ว่า ในการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนแบบ บูรณาการนั้น ผู้เรียนจะต้องเปลี่ยนสภาพการเรียนรู้จากเดิมที่รอรับการ ถ่ายทอดจากครู มาเป็น แสวงหาความรู้ด้วยตนเองและเป็นการเรียนรู้ที่มีพื้นฐานมาจากการเชื่อมโยงความเป็นจริงของผู้เรียน เอง ให้ผู้เรียนได้เข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนเองในการเรียนตามแนวคิดที่เน้นให้ ผู้เรียนเป็น ศูนย์กลางมิใช่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้แต่ไม่เชื่อมโยงกับสภาพความเป็นจริงในการ ดำรงชีวิต

๒.๓.๑๐ คุณค่าและประโยชน์ของการเรียนการสอนแบบบูรณาการ คุณค่าและ ประโยชน์ของการเรียนรู้แบบบูรณาการ มีดังนี้

๒.๓.๑๐.๑ ช่วยให้เกิดการเชื่อมโยงการเรียนรู้ ความรู้ที่ได้เรียนไปแล้วจะถูกนำมา สัมพันธ์กับ ความรู้ที่จะมาเรียนใหม่ จะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้เร็วขึ้น

๒.๓.๑๐.๒ ช่วยจัดเนื้อหาความรู้ให้มีลักษณะเหมือนชีวิตจริง คือการผสมผสานและ สัมพันธ์ เป็นความรู้ที่อยู่ในลักษณะหรือรูปแบบที่เอื้อต่อการนำไปใช้ในชีวิตจริง

๒.๓.๑๐.๓ ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจสภาพปัญหาสังคมได้ดีกว่า การกระทำหรือ ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในสังคมเป็นผลรวมมาจากหลายๆสาเหตุ การที่จะสามารถเข้าใจปัญหาได้ และ สามารถที่จะแก้ปัญหานั้นได้ควรพิจารณาปัญหา ที่มาของปัญหาอย่างกว้าง ๆ ใช้ความรู้จากหลาย ๆ วิชามาสัมพันธ์กัน เพื่อสร้างความเข้าใจใหม่ ๆ ขึ้น

๒.๓.๑๐.๔ ช่วยให้การสอนและการศึกษามีคุณค่ามากขึ้นแทนที่จะเป็นขบวนการ ถ่ายทอด ความรู้ หรือสาระแต่เพียงประการเดียว กลับช่วยให้สามารถพัฒนาทักษะ ที่จำเป็นให้เกิด ความคิดรวบ ยอดที่กระจ่างถูกต้อง และสามารถใช้ในการปลูกฝังค่านิยมที่ต้องการได้อีกด้วย

๒.๓.๑๐.๕ ทำให้เกิดการบูรณาการขึ้น ทำให้วัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนการ สอน เปลี่ยนไปจากที่ให้ผู้เรียนได้รับความรู้ไปเป็นเพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นค่า และนำความรู้ไปใช้ให้เกิด ประโยชน์

๒.๓.๑๐.๖ ช่วยเหลือและแก้ไข ตลอดจนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองให้เป็นคน ที่ สมบูรณ์ในทุกด้าน

๒.๓.๑๐.๗ ผู้เรียนได้ฝึกทักษะต่างๆ ซ้ำกันหลายครั้งโดยไม่รู้สึกลำบากหน่าย

๒.๓.๑๐.๘ ผู้เรียนได้พัฒนาความคิดระดับสูง คิดไตร่ตรอง คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหา คิดริเริ่มสร้างสรรค์

๒.๓.๑๐.๙ ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการทำงานกลุ่มตั้งแต่สองคนขึ้นไป จนถึงเพื่อนทั้งชั้นเรียน ตามที่กำหนดในกิจกรรม เพื่อพัฒนาทักษะมนุษยสัมพันธ์

๒.๓.๑๐.๑๐ ผู้เรียนได้สร้างเรื่องตามจินตนาการที่กำหนดเป็นการเรียนรู้ด้านธรรมชาติ เศรษฐกิจ วัฒนธรรม การเมือง วิถีชีวิตผสมผสานกันไป

๒.๓.๑๐.๑๑ ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสิ่งใกล้ตัวไปยังสิ่งไกลตัว เรียนเกี่ยวกับตัวเรา บ้าน ครอบครัว ชุมชน ประเทศไทย เพื่อนบ้านและโลก ตามระดับความซับซ้อนของเนื้อหาและสติปัญญาของผู้เรียน

๒.๓.๑๐.๑๒ ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข สนุกสนาน เห็นคุณค่าของงานที่ทำ และงานที่จะไปนำเสนอต่อเพื่อน ชุมชน ทำให้เกิดความตระหนัก เห็นความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยตนเอง

๒.๓.๑๑ ข้อควรคำนึงในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ สิ่งที่ควรคำนึงในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ มีดังนี้

๒.๓.๑๑.๑ ครูจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานของนักเรียนให้ดี ให้นักเรียนเกิดความคิดรวบยอด ที่ชัดเจนกว้างขวางเสียก่อนที่จะพยายามให้เกิดการบูรณาการเข้าด้วยกัน

๒.๓.๑๑.๒ ต้องแน่ใจว่าความคิดรวบยอดที่จะนำมาบูรณาการนั้น อยู่ในระดับที่เหมาะสมกับวุฒิภาวะของผู้เรียน

๒.๓.๑๑.๓ ต้องมีการสร้างบรรยากาศการเรียนให้นักเรียนสบายใจที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการบูรณาการ

๒.๓.๑๑.๔ การดำเนินการสอนทุกครั้ง นักเรียนต้องรู้จักมุ่งหมายการสอนโดยละเอียด

๒.๓.๑๑.๕ ในการสอนสิ่งใหม่ ครูต้องใช้พื้นฐานของนักเรียนให้เป็นประโยชน์

๒.๓.๑๑.๖ ครูต้องเป็นแบบอย่างในการแสดงพฤติกรรมที่มีการบูรณาการให้นักเรียน

๒.๓.๑๑.๗ จะต้องมีความมุ่งหมายที่แน่นอนว่า ต้องการให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างไร

๒.๓.๑๑.๘ ในการสอนแต่ละครั้งต้องสอดแทรกคุณสมบัติที่ต้องการเน้นในตัว of นักเรียน

๒.๓.๑๑.๙ จัดโอกาสให้ผู้เรียนได้รู้สึกสังเกต วิเคราะห์ วิจารณ์ อภิปรายถกเถียงกัน ด้วยเหตุผล และจัดบรรยากาศในและนอกห้องเรียนให้ท้าทายและสร้างความสนใจของผู้เรียน

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบการพัฒนาผู้เรียนโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธ บูรณาการ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี โดยมีลักษณะการ เข้าค่ายอบรมแบบบูรณาการที่เชื่อมโยงกับหลักพุทธธรรม โดยจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม (ปรโตโมสะ) ที่เป็นกัลยาณมิตร เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความไว้วางใจ เชื่อ ศรัทธา เพื่อยึดมั่นใน การศึกษา แก้ปัญหา หรือแสวงหาความรู้อย่างเป็นองค์รวม และพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ด้วยพุทธ วิธีโดยผ่านกระบวนการอบรมโดยใช้หลักของอริยสัจ ๔ ซึ่งมีขั้นตอนการอบรมโดยใช้หลักการตามแนว พุทธ ๗ ขั้นตอน คือ ขั้นสร้างศรัทธาและเสนอปัญหาข้อสงสัย ขั้นสังเกต ขั้นสัมผัส ขั้นสำรวจ ขั้นสืบค้น ขั้นสังสมปัญญาและลงข้อสรุป ขั้นประเมินผลและประยุกต์ใช้

๒.๔ หลักการและแนวคิดการพัฒนาผู้เรียนตามหลักพุทธศาสนา

พระพุทธองค์ได้บำเพ็ญพุทธจริยา ตลอดเวลา ๔๕ พรรษา ทรงบำเพ็ญประโยชน์ ๓ ประการคือ โลกัตถจริยา พระพุทธจริยาเพื่อประโยชน์แก่โลก ญาคัตถจริยาพระพุทธจริยาเพื่อ ประโยชน์แก่พระญาติตามฐานะ และพุทธจริยา พระพุทธเจ้าทรงได้รับการสรรเสริญเป็นบรมครูของ เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย ดังความที่ปรากฏในคัมภีร์ ในคัมภีร์ ธาตุวิภังคสูตร มัชฌิมนิกาย อุปริ ปิณณาสก์ เรื่องพระปุกกุสะติ ดังความตอนหนึ่งว่า: “อติปิ โส ภควา อรหัง สมมาสมพุทโธ วิชชา จรณสมปนโน สุกโต โลกวิทู อนุตตโร ปุริสทมมसारถิ สตถา เทวมานุสสานัง พุทโธ ภควาติ”^{๓๔} แปล ความได้ว่า แม้เพราะเหตุดังนี้ ๆ พระผู้มีพระภาคพระองค์นั้น เป็นผู้ไกลจากกิเลส ตรัสรู้เองโดยชอบ ถึงพร้อมด้วยวิชาและจรณะ ดำเนินไปดี รู้แจ้งโลก เป็นสาวกผู้ฝึกบุรุษที่ควรฝึกอย่างหาคนอื่นยิ่งกว่า มิได้ เป็นครูของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย เป็นผู้ตื่นแล้ว เป็นผู้แจกธรรม การได้รับการยกย่องให้ พระพุทธเจ้าเป็นบรมครู หมายถึงครูที่ยอดเยี่ยมที่สุด พระองค์ทรงใช้วิธีการสอนที่หลากหลายตามแต่ ระดับสติปัญญาของผู้เรียน และในการสอนแต่ละครั้งพระพุทธเจ้าทรงคำนึงถึงความแตกต่างระหว่าง บุคคล โดยแบ่งบุคคลออกเป็น ๔ จำพวก^{๓๕} คือ

๑. อุคฆัตติปัญญา ๔ ผู้อาจรู้ธรรมได้พลันเปรียบเหมือนดอกบัวอยู่เหนือน้ำ พอถูกแสงอาทิตย์ก็บาน

^{๓๔} ที.ม. (บาลี) ๑๐๔/๙๐/๒๗.

^{๓๕} อัง.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๑๓๒/๒๐๑.

๒. วิปจิตัญญู ผู้อาจรู้ธรรมได้ต่อเมื่อท่านได้อธิบายเปรียบเทียบดอกบัวปิ่นน้ำอันจะบานในวันรุ่งขึ้น

๓. เนยยะ ผู้พอจะแนะนำสั่งสอนอยู่บ่อย ๆ จึงรู้ตามเปรียบเหมือนดอกบัวปิ่นน้ำอันจะบานในวันต่อ ๆ ไป

๔. ปทปรมะ พวกบรณโง่คือ พวกที่แม้จะแนะนำสั่งสอนอย่างไรก็ไม่เข้าใจหรือไม่รับฟังทั้งนั้น เปรียบเหมือนดอกบัวซึ่งติดอยู่กับดินอันจะเป็นอาหารปลาและเต่า ในบุคคลเหล่านี้ พระพุทธเจ้าทรงเลือกสอนบุคคล ๓ ประเภทแรกโดยทรงเลือกธรรมะให้เหมาะสมกับอุปนิสัยและปัญญาบารมีของบุคคลนั้น^{๓๖}

การศึกษาหรือสิกขา เป็นสาระสำคัญของการสอนในทางพระพุทธศาสนา ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น ๓ ด้าน โดยสอดคล้องกับองค์ประกอบและการดำเนินชีวิตของมนุษย์ที่มี ๓ ด้าน คือ พฤติกรรม จิตใจ และปัญญา มีสาระสำคัญ คือ ๒ ศีล สมาธิ ปัญญา จากสาระสำคัญ ดังกล่าวนี้ การพัฒนาผู้เรียน โดยการสอนจะต้องมี “ภารกิจ ทักษะคนดี ผู้สอน และผู้เรียน” ที่ถูกต้อง คือ^{๓๗}

๑. ภารกิจสำคัญของการศึกษา ได้แก่ การช่วยให้บุคคลเกิดทักษะคนดีที่ถูกต้องและสามารถจัดการสิ่งเหล่านั้นได้

๒. ทักษะคนดีที่ถูกต้องและความสามารถจัดการดังกล่าวนี้ จะเกิดขึ้นได้ด้วยการพัฒนาปัญญาและเกิดขึ้นในตัวบุคคลนั่นเองเท่านั้น

๓. ภารกิจของผู้สอนและให้การศึกษาทั้งหลาย จึงเป็นเพียงแต่ผู้ชี้แนะทางหรืออำนวยโอกาส

๔. ผู้เรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในฐานะเป็นผู้สร้างปัญญาให้เกิดแก่ตน จึงต้องเป็นผู้มีส่วนร่วมและเป็นผู้ได้ลงมือกระทำให้มากที่สุด และ ผู้เรียนต้องเป็นอิสระในการใช้ความคิดและในการที่จะซักถาม ได้ตอบสืบเสาะ ค้นหาความจริงต่าง ๆ ให้ได้รับความรู้ความเข้าใจขึ้นในตนเอง ในพระพุทธศาสนา ได้แบ่งบุคคลออกเป็น ๒ ประเภท คือ เสขบุคคล ผู้ที่ยังต้องศึกษา กล่าวคือ น้อมใจไปด้วยศรัทธา ประคองความเพียร ตั้งสติ กำหนดรู้ธรรมที่ควรกำหนดรู้ ละธรรมที่ควรละ เจริญธรรมที่ควรเจริญ ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้ง แลอสេขบุคคล คือ ผู้ที่จบการศึกษาแล้ว

^{๓๖} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธวิธีในการสอน, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๑), หน้า ๖-๘.

^{๓๗} อ่างแล้ว.

๒.๔.๑ จุดมุ่งหมายการสอนในพระพุทธศาสนา

จุดมุ่งหมายการสอน หรือลักษณะอาการที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนมี ๓ อย่าง ได้แก่

๑. อภิญญาธัมมเทศนา ทรงแสดงธรรมด้วยความรู้ยิ่ง คือทรงรู้ยิ่งเห็นเองแล้วจึงทรงสอนผู้อื่นให้ปฏิบัติตาม เพื่อใช้แก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน

๒. สนิทานธัมมเทศนา ทรงแสดงธรรมมีเหตุผล คือผู้ฟังตรึกตรองตามหรือเห็นจริงได้ และสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมให้ถูกต้องและเหมาะสมยิ่งขึ้น

๓. สัมปภาวียธัมมเทศนา ทรงแสดงธรรมให้เห็นจริง คือผู้ฟังนำผลนั้นไปปฏิบัติตาม พร้อมทั้งได้รับผลแห่งการปฏิบัติตามกำลังของตน ๆ

คำสั่ง (โอวาท) และคำสอน (อนุสาสนี) ของพระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นคำสั่งสอนให้ตั้งอยู่ในความดีและชำระจิตใจให้บริสุทธิ์จากกิเลสจัดเป็น “พระธรรมวินัย” คำสั่งสอนที่ห้ามไม่ให้ทำความชั่วทางกาย วาจา จัดเป็น “พระวินัย” และเมื่อพระธรรมวินัยยังเป็นอยู่ตราบไต่พระพุทธศาสนาชื่อว่าได้ดำรงอยู่ได้ตรานั้น ดังปรากฏในโอวาทปาติโมกข์(หลักการสำคัญของคำสั่งสอน) ที่ว่า “สพฺพปาปสฺส อภินิเวสํ กุสลสฺสูปสมฺปทา สจฺจิตตปริโยทปนํ เอตํ พุทฺธานสาสนํ”^{๓๘} แปลความว่า การไม่ทำบาปทั้งปวง การทำกุศลให้ถึงพร้อม การทำจิตให้ขาวรอบ นี่เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย “จรท ภิกฺขเว จาริกํ พุทฺชนหิตาย พุทฺชนสุขาย โลกานุกมฺปาย อตฺถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสฺसानํ มา เอเกน เทว อคมิตฺถ....”^{๓๙} แปลความว่า: ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงเที่ยวจาริก เพื่อประโยชน์และความสุขแก่ชนหมู่ มาก เพื่ออนุเคราะห์โลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพ และมนุษย์ พวกเธออย่าได้ไปรวมทางเดียวกันสองรูป.๖ ดังนั้น จุดมุ่งหมายในการสอนของพระพุทธเจ้าจึงหมายถึง การสร้างประโยชน์ ความเกื้อกูล และความสุขแก่พหุชน (พหุชนหิตาย พหุชนสุขาย) และเกื้อกูลต่อสังคมโลก (โลกานุกมฺปาย)

๒.๔.๒ พุทธวิธีการสอน

การสอน คือ กรรมวิธีสำหรับเร้าใจให้ผู้เรียนเกิดความรู้ระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับต่ำสุดจนถึงสูงสุดการสอนที่จะมีผลดีนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ๆ อย่างเช่น สติปัญญาและความเอาใจใส่ของ

^{๓๘} ที.ม. (บาลี) ๑๐/๙๐/๒๗.

^{๓๙} ที.ม. (บาลี) ๑๐/๘๗/๒๕.

นักเรียนความรู้ความสามารถและความเอาใจใส่ของครูตลอดถึงวิธีการสอนที่ดี^{๔๐} พระพุทธเจ้าทรงเป็นครูชั้นยอดพระองค์หนึ่งทรงสามารถสอนให้คนเกิดความรู้ถึงขั้นวิชชญาณและสัมโพธิญาณได้ด้วยการพูดธรรมดาและสามารถให้ผู้ฟังรู้ถึงขั้นอริยสัจ เกิดการเปลี่ยนแปลงถึงขั้นจากปุถุชนเป็นอริยบุคคลได้การศึกษาถึงหลักการและวิธีการสอนของพระพุทธเจ้าจึงเท่ากับเป็นการศึกษาถึงวิธีสอนตามหลักพุทธศาสตร์และสามารถนำหลักการบางอย่างมาประยุกต์ใช้ได้พระพุทธเจ้าได้รับยกย่องว่าทรงเป็น “ พระบรมครู ” หรือ “ ศาสดาเอก ” ในโลกเพราะพระองค์ทรงมีวิธีสอนที่ดีเยี่ยม ทำให้ผู้ฟังเข้าใจแจ่มแจ้ง ถ้าพระพุทธองค์ทรงตัดสินพระทัยจะแสดงธรรมโปรดใคร เขาผู้นั้นย่อมได้บรรลุมรรคผลไม่ระดับใดก็ระดับหนึ่งในพระไตรปิฎกได้กล่าวถึงวิธีการที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ในที่นี้กล่าวถึง หลักการสอน วิธีสอนธรรม และเทคนิควิธีสอนธรรมของพระพุทธองค์โดยสังเขป

ในเรื่องหลักทั่วไปของการสอน จากการเรียบเรียงของพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต)^{๔๑} ได้แบ่งออกเป็น ๓ หมวด คือ

๒.๔.๒.๑ เกี่ยวกับเนื้อหาหรือเรื่องที่สอน

๑. สอนจากสิ่งที่รู้เห็นเข้าใจง่ายหรือรู้เห็นเข้าใจอยู่แล้ว ไปหาสิ่งที่เห็นเข้าใจยากหรือยังไม่รู้ไม่เห็นไม่เข้าใจ ตัวอย่างที่เห็นชัด คือ อริยสัจ ซึ่งทรงเริ่มสอนจากความทุกข์ ความเดือดร้อน ปัญหาชีวิตที่คนมองเห็นและประสบการณ์อยู่โดยธรรมดา รู้เห็นประจักษ์กันอยู่ทุกคนแล้ว ต่อจากนั้นจึงสาวหาสาเหตุที่ยากลึกซึ้ง และทางแก้ไขต่อไป

๒. สอนเนื้อเรื่องที่ค่อยลุ่มลึกยากลงไปตามลำดับขั้น และความต่อเนื่องกันเป็นสายลงไปอย่างที่เราเรียกว่า สอนเป็นอนุပ္พุพิกขา ตัวอย่างคือ อนุပ္พุพิกขา ไตรสิกขา พุทธโอวาท ๓ เป็นต้น

๓. ถ้าสิ่งที่สอนเป็นสิ่งที่แสดงได้ ก็สอนด้วยของจริง ให้ผู้เรียนได้ดู ได้เห็น ได้ฟังเองอย่างที่เราเรียกว่าประสบการณ์ตรง เช่น ทรงสอนพระนันทะที่คิดถึงคู่รักคนงาม ด้วยการทรงพาไปชมนางฟ้า นางอัปสรเทพธิดา ให้เห็นกับตา

^{๔๐} แสง จันทรงาม, วิธีสอนของพระพุทธเจ้า, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บรรณาคาร, ๒๕๒๖), หน้า ๒๒-๒๔.

^{๔๑} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธวิธีในการสอน, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๑).

๔. สอนตรงเนื้อหา ตรงเรื่อง คุณอยู่ในเรื่อง ไม่วกวน ไม่ไขว้เขว ไม่ออกนอกเรื่องโดยไม่มีอะไรเกี่ยวข้องในเนื้อหา

๕. สอนมีเหตุผล ตรงตามเห็นจริงได้ อย่างที่เรียกว่า สนิทาน

๖. สอนเท่าที่จำเป็นพอดีสำหรับให้เกิดความเข้าใจ ให้การเรียนรู้ได้ผล ไม่ใช่สอนเท่าที่ตนรู้ หรือสอนแสดงภูมิว่าผู้สอนมีความรู้มากเหมือนอย่างที่เราพุทธเจ้าเมื่อประทับอยู่ในป่า ประคูลายใกล้เมืองโกสัมพี ได้ทรงหยิบใบไม้ประคูลายเล็กน้อยใส่กำพระหัตถ์ แล้วตรัสถามภิกษุทั้งหลายว่า ใบประคูลายในพระหัตถ์ กับใบป่า ไหนจะมากกว่ากัน ภิกษุทั้งหลายทูลว่า ใบปามากกว่า จึงตรัสว่า สิ่งที่เราองค์ตรัสรู้แต่มิได้ทรงสอน เหมือนใบประคูลายในป่า ส่วนที่ทรงสั่งสอนน้อยเหมือนใบประคูลายในพระหัตถ์ และทรงแสดงเหตุผลในการที่มีได้ทรงสอนทั้งหมดเท่าที่ตรัสรู้ไว้ เพราะสิ่งเหล่านั้นไม่เป็นประโยชน์ มิใช่หลักการดำเนินชีวิตอันประเสริฐ ไม่ช่วยให้เกิดความรู้ถูกต้องนำไปสู่จุดหมาย คือนิพพานได้

๗. สอนสิ่งที่มีความหมาย ควรที่เขาจะเรียนรู้และเข้าใจ เป็นประโยชน์แก่ตัวเขาเองอย่างพุทธพจน์ที่ว่า พระองค์ทรงมีพระเมตตา หวังประโยชน์แก่สัตว์ทั้งหลาย ดังที่ว่า“อนึ่ง ตถาคตรู้ว่าจากที่จริงที่แท้ แต่ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ และวาจานั้นไม่เป็นที่รักไม่เป็นที่ชอบใจของคนอื่น ตถาคตไม่กล่าววาจานั้น ตถาคตรู้ว่าจากที่จริง ที่แท้ และประกอบด้วยประโยชน์ แต่วาจานั้นไม่เป็นที่รัก ไม่เป็นที่ชอบใจของคนอื่น ในข้อนั้น ตถาคตรู้กาลที่จะกล่าววาจานั้น ตถาคตรู้ว่าจากที่ไม่จริง ไม่แท้ ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ แต่วาจานั้นเป็นที่รัก เป็นที่ชอบใจของคนอื่น ตถาคตไม่กล่าววาจานั้น ตถาคตรู้ว่าจากที่จริง ที่แท้ ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ แต่วาจานั้นเป็นที่รัก เป็นที่ชอบใจของคนอื่น ตถาคตไม่กล่าววาจานั้น อนึ่ง ตถาคตรู้ว่าจากที่จริง ที่แท้ ที่ประกอบด้วยประโยชน์ และวาจานั้นเป็นที่รัก เป็นที่ชอบใจของคนอื่น ในข้อนั้น ตถาคตรู้กาลที่จะกล่าววาจานั้น ข้อนั้นเพราะเหตุไร เพราะตถาคตมีความเอ็นดูในหมู่สัตว์ทั้งหลาย”

๒.๔.๒.๒ เกี่ยวกับตัวผู้เรียน

๑. รู้คำนึงถึง และสอนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล อย่างในทศพลญาณข้อ ๕ และ ๖ ผู้เรียนมีความชอบ ความสนใจไม่เหมือนกัน และต้องรู้จักอ่อนและจุดแข็งของผู้เรียน ในการสอนต้องคำนึงถึงจริต ๖ อันได้แก่ รากจริต โทสจริต โมหจริต ศรัทธาจริต พุทธิจริต และวิตกจริต และรู้ระดับความสามารถของบุคคล โดยเปรียบเทียบกับบัว ๔ เหล่า

๒. ปรับวิธีสอนผ่อนให้เหมาะกับบุคคล แม้สอนเรื่องเดียวกันแต่ต่างบุคคล อาจใช้ต่างวิธีข้อนี้เกี่ยวโยงต่อเนื่องมาจากข้อที่ ๑

๓. นอกจากคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลแล้ว ผู้สอนยังจะต้องคำนึงถึงความพร้อม ความสุขงาม ความกระตือรือร้นหรือญาณ ที่บาลีเรียกว่า ปริปากะ ของผู้เรียนแต่ละคน

๔. สอนโดยให้ผู้เรียนลงมือทำด้วยตนเอง ซึ่งจะช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจชัดเจนแม่นยำและได้ผลจริง เช่น ทรงสอนพระจุฬปันถกผู้โง่เขลาด้วยการให้นำผ้าขาวไปลูบคลำ เป็นต้น

๕. การสอนดำเนินไปในรูปที่ให้ผู้รู้สีกว่าผู้เรียนกับผู้สอนมีบทบาทร่วมกัน ในการแสวงหาความจริง ให้มีการแสดงความคิดเห็นโต้ตอบเสรีหลักนี้เป็นข้อสำคัญในวิธีแห่งปัญญา ซึ่งต้องการอิสรภาพในทางความคิด และโดยวิธีนี้เมื่อเข้าถึงความจริง ผู้เรียนก็จะรู้สีกว่าตนได้มองเห็นความจริงด้วยตนเองและมีความชัดเจนมั่นใจ การสอนแบบนี้มักมาในรูปถามตอบ ซึ่งอาจแยกลักษณะการสอนแบบนี้ได้เป็น

ก. ล่อให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นของตนออกมา ชี้ข้อคิดให้แก่เขา ส่งเสริมให้เขาคิด และให้ผู้เรียนเป็นผู้วินิจฉัยความรู้นั้นเอง ผู้สอนเป็นเพียงผู้นำซึ่งช่องทางเข้าสู่ความรู้ ในการนี้ผู้สอนมักจะกลายเป็นผู้ถามปัญหาแทนที่จะเป็นผู้ตอบ

ข. มีการแสดงความคิดเห็นโต้ตอบอย่างเสรี มุ่งหาความรู้ ไม่ใช่มุ่งแสดงภูมิ หรือข่มกัน เอาใจใส่บุคคลที่ควรได้รับความสนใจพิเศษเป็นราย ๆ ไป ตามควรแก่กาลเทศะและเหตุการณ์

๖. ช่วยเหลือ ใส่ใจคนที่ด้อย ที่มีปัญหา^{๔๒}

๒.๔.๒.๓ เกี่ยวกับตัวผู้สอน

๑. การสอนนั้น การเริ่มต้นเป็นจุดสำคัญมากอย่างหนึ่ง การเริ่มต้นที่ดีมีส่วนช่วยให้การสอนสำเร็จผลดีเป็นอย่างมาก อย่างน้อยก็เป็นเครื่องดึงความสนใจ และนำเข้าสู่เนื้อหาได้พระพุทธเจ้าทรงมีวิธีเริ่มต้นที่น่าสนใจมาก โดยปกติพระองค์จะไม่ทรงเริ่มสอนด้วยการเข้าสู่เนื้อหา ธรรมทีเดียว แต่จะทรงเริ่มสนทนากับผู้ทรงพบหรือผู้มาเฝ้าด้วยเรื่องที่เขารู้เข้าใจดี หรือสนใจอยู่เช่น เมื่อทรงสนทนากับความช้ำก็ทรงเริ่มสนทนาด้วยเรื่องวิธีฝึกช้าง พบชวานาก็เริ่มสนทนาเรื่อง การทำนา

๒. สร้างบรรยากาศในการสอนให้ปลอดโปร่ง เพลิดเพลิน ไม่ให้ตึงเครียด ไม่ให้เกิดความอึดอัดใจ และให้เกียรติแก่ผู้เรียน ให้เขามีความภูมิใจในตัว

^{๔๒} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), *พุทธวิธีในการสอน*, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๑).

๓. สอนมุ่งเนื้อหา มุ่งให้เกิดความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่สอนเป็นสำคัญไม่กระทบตนและผู้อื่น ไม่มุ่งยกตน ไม่มุ่งเสียดสีใคร ๆ

๔. สอนโดยเคารพ คือ ตั้งใจสอน ทำจริง ด้วยความรู้สึกว่าเป็นสิ่งมีค่า มองเห็นความสำคัญของผู้เรียน และงานสั่งสอนนั้นไม่ใช่สักว่าทำ หรือเห็นผู้เรียนโง่เขลา หรือเห็นเป็นชั้นต่ำ ๆ

๕. ใช้ภาษาสุภาพ นุ่มนวล ไม่หยาบคาย ขวนให้สบายใจ สละสลวย เข้าใจง่าย พระพุทธพจน์ตรัสแก่พระอานนท์ “อานนท์ การแสดงธรรมให้คนอื่นฟัง มีใช้สิ่งที่กระทำได้ง่าย ผู้แสดงธรรมแก่คนอื่น ฟังตั้งธรรม ๕ อย่างไว้ในใจ คือ ๑) เราจักกล่าวชี้แจงไปตามลำดับ ๒) เราจักกล่าวชี้แจงยกเหตุผลมาแสดงให้เข้าใจ ๓) เราจักแสดงด้วยอาศัยเมตตา ๔) เราจักไม่แสดงด้วยเห็นแก่อาภิส ๕) เราจักแสดงไปโดยไม่กระทบตนและผู้อื่น

๒.๔.๓ วิธีการสอนของพระพุทธเจ้า

คุณลักษณะซึ่งเรียกได้ว่าเป็นลีลาในการสอน ๔ อย่างดังนี้

๑. สันติสนทนา อธิบายให้เห็นชัดเจน แจ่มแจ้ง เหมือนจูงมือไปคูให้เห็นกับตา
๒. สมาทปนา ชักจูงให้เห็นจริงด้วย ขวนให้คล้อยตาม จนต้องยอมรับและนำไปปฏิบัติ
๓. สมุตเตชนา เร้าใจให้แก่วอกฉ่ำ บังเกิดกำลังใจ ปลุกให้มีอุตสาหะแข็งขัน มั่นใจว่าจะทำให้สำเร็จได้ ไม่หวั่นระย่อต่อความเหนื่อยยาก

๔. สัมปหังสนา ชโลมใจให้แช่มชื่น ร่าเริง เบิกบาน ฟังไม่เบื่อและเปี่ยมด้วยความหวัง เพราะมองเห็นคุณประโยชน์ที่ตนจะพึงได้รับจากการปฏิบัติจากกล่าวสั้น ๆ ว่า แจ่มแจ้ง จูงใจหาญกล้า ร่าเริง หรือ ชี้ชัด เชิญชวน คึกคัก เบิกบาน

๒.๔.๔ วิธีการสอนแบบต่าง ๆ

๑) แบบสากัจฉา หรือใช้วิธีการสนทนา เป็นวิธีที่ใช้สำหรับผู้เรียนที่ยังไม่มีความเลื่อมใสศรัทธา เริ่มต้นด้วยการสนทนา นำคู่สนทนาเข้าสู่ความเข้าใจและเลื่อมใสในที่สุด

๒) แบบบรรยาย ใช้ในที่ประชุมใหญ่ ผู้ฟังส่วนมากเป็นผู้มีพื้นฐานความรู้ความเข้าใจ มีความเลื่อมใสศรัทธาอยู่แล้ว มาฟังเพื่อหาความรู้ความเข้าใจเพิ่มเติม ผู้ฟังเป็นประเภทเดียวกันและระดับใกล้เคียงกันพอจะใช้วิธีบรรยายแบบกว้าง ๆ ได้ ลักษณะพิเศษของพุทธวิธีในสอนแบบนี้ ทำให้ผู้ฟังแต่ละคนรู้สึกว่าคุณสอนพูดกับตัวเองโดยเฉพาะ

๓) แบบตอบปัญหา บางทีเป็นการถามเพื่อหาคำตอบเทียบเคียงกับสิ่งที่อยู่ในใจของผู้เรียน บางทีถามลองภูมิ บางทีเตรียมมาถามเพื่อข่มปราบให้จน หรือให้ได้รับความอับอาย ในการ

ตอบคำถาม พระพุทธองค์ให้พิจารณาคุณลักษณะของปัญหาและใช้วิธีตอบให้เหมาะสมกัน ท่านแยกประเภทปัญหาไว้ตามลักษณะวิธีตอบเป็น ๔ อย่าง^{๔๓} คือ

- (๑) เอกังสพพยากรณ์ปัญหา ปัญหาที่ฟังตอบตรงไปตรงมาตายตัว
- (๒) ปฏิปุจฉาพยากรณ์ปัญหา ปัญหาที่ฟังย้อนถามให้ชัดเจนก่อนแล้วจึงตอบ
- (๓) วิภังชพยากรณ์ปัญหา ปัญหาที่จะต้องขยายความเพิ่มเติม
- (๔) ฐปณียปัญหา ปัญหาที่ฟังยับยั้งเสีย เช่น ถامنอกเรื่อง ไร้ประโยชน์ อันจักเป็นเหตุให้เขว ยึดเยื้อ สิ้นเปลืองเวลาเปล่า ฟังยับยั้งและชักนำผู้ถามกลับเข้าสู่แนวเรื่องที่ประสงค์ต่อไป พระพุทธเจ้าสอนให้คำนึงถึง เหตุแห่งการถามปัญหาไว้ ๕ อย่างคือ

- (๑) บางคน ถามปัญหาเพราะความง้อเวลา เพราะความไม่เข้าใจ
- (๒) บางคน มีความปรารถนาถาม เกิดความอยากได้จึงถามปัญหา
- (๓) บางคน ย่อมถามปัญหา ด้วยต้องการอวดเด่นข่มเขา
- (๔) บางคน ย่อมถามปัญหาด้วยประสงค์จะรู้
- (๕) บางคน ย่อมถามปัญหาด้วยมีความคิดว่า เมื่อถามไปแล้ว ถ้าเขาตอบถูกต้องก็เป็นการดี แต่ถ้าตอบไปแล้ว เขาตอบไม่ถูกต้อง จะได้ช่วยแก้ไขให้ถูกต้องในการตอบปัญหานอกจากวิธีตอบแล้ว ถ้าได้รู้ซึ่งจิตใจของผู้ถามด้วยว่า เขาถามด้วยความประสงค์อย่างใด ก็จะสามารถกล่าวแก้ได้เหมาะสมแก่การ และตอบปัญหาได้ตรงจุด ทำให้การสอนได้ผลดีขึ้น
- (๖) แบบวางกฎข้อบังคับ หรือวินัย ซึ่งต้องเป็นที่ยอมรับและตกลงกันในหมู่คณะ

๒.๔.๕ สื่อการสอนของพระพุทธเจ้า

นอกจากพระพุทธองค์ทรงเป็นพระบรมครู ในการถ่ายทอดพระธรรมเทศนานั้น ยังคงใช้สื่อการศึกษาหรืออุปกรณ์ประกอบการสอนอีกด้วย สื่อการศึกษาที่พระพุทธองค์ทรงใช้ในการโปรดเวไนยสัตว์นั้นได้แก่ การอุปมาอุปมัย การเล่าชาดก การเล่านิทาน การสาธิตให้ดูเป็นตัวอย่าง ถ้าเป็นวิธีการจำลองสถานการณ์ ก็จะต้องคำถามให้ครุ่นคิดหาคำตอบ บางครั้งทรงใช้วิธีการฉายภาพให้ปรากฏโดยมุ่งให้ผู้รับมองเห็น เป็นต้น การใช้สื่อหรืออุปกรณ์ประกอบการสอนนี้มีประโยชน์มาก เพราะทำให้ผู้รับเข้าใจได้ง่ายและจดจำได้ดี สำหรับอุปกรณ์ที่พระองค์ได้ทรงคิดค้น และได้ทรงนำมาใช้ประกอบการสอนที่ควรกล่าวถึงมีอยู่ ๓ วิธี^{๔๔} คือ

^{๔๓} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๑๒/๒๕๑.

^{๔๔} ดวงเดือน จันทร์เจริญ, ศีลศาสตร์ตามแนวพุทธศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๑), หน้า ๕๔-๕๕.

๑. การใช้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นอุปกรณ เป็นวิธีการนำเรื่องที่เกิดขึ้นจริง ๆ มาสอน ซึ่งทำให้ได้ผลแน่นอน เพราะเมื่อนำเรื่องจริงที่เกิดขึ้นกับคนอื่นมาแล้วเป็นเชิงนิทานเปรียบเทียบ ก็จะช่วยทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้ดี แต่ถ้านำเรื่องที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง ๆ ของคนนั้นมาเล่าซ้ำ แล้วชี้ให้เห็นแง่ความจริงที่แอบแฝงอยู่ ก็ยิ่งทำให้ผู้ฟังเห็นจริงและเข้าใจซาบซึ้งยิ่งขึ้น เนื่องจากเป็นประสบการณ์ของเขาเอง วิธีการเช่นนี้ พระพุทธองค์ได้ทรงใช้อยู่เสมอและได้ผลสำเร็จดีทุกครั้ง

๒. การใช้ภาพนิมิตเหมือนภาพยนตร์เพราะในสมัยพระพุทธเจ้าท่านไม่มีภาพยนตร์ แต่วิธีการของพระองค์ที่จะกล่าวถึงนี้เป็นวิธีคล้ายกับภาพยนตร์ เป็นวิธีที่ทำให้ผู้ฟังคำสอนได้มองเห็นภาพจริงประกอบคำสอน โดยที่พระพุทธองค์ทรงใช้วิธีการใช้วิธีการฉายภาพให้เป็นคลื่นผ่านเข้าไปในกระแสดิจของผู้รับฟัง เรียกว่า การเนรมิตภาพที่ปรากฏนั้นจะเป็นภาพ ๓ มิติ ซึ่งอาจจะมุ่งให้ผู้รับเห็นได้คนเดียวหรือให้ทุกคนสามารถเห็นและสัมผัสได้

๓. การใช้วิธีทดลองด้วยตนเอง หมายถึงวิธีการสอนที่ให้หลักความรู้ด้านทฤษฎีก่อน แล้วให้ผู้รับคำสอนไปศึกษาค้นคว้าและทดลองทำด้วยตนเองซึ่งเป็นหลักการที่ตรงกับการศึกษาทางวิทยาศาสตร์ มีการทดลองเป็นหัวใจสำคัญในการที่จะเข้าใจปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างแจ่มแจ้งวิธีการของพระพุทธองค์ในขณะที่ทำให้ทดลองด้วยตนเองนี้เป็นวิธีหนึ่งที่ได้ผลดีเช่นเดียวกันและได้ทรงใช้วิธีนี้ตามลักษณะจริตของผู้เรียนและผู้ฟังที่ได้แสดงออกมา

จากหลักฐานที่อาจศึกษาได้นั้นแสดงให้เห็นว่าพระพุทธองค์ทรงสอนโดยใช้อุปกรณประกอบการสอนมาตั้งแต่พุทธกาล และอุปกรณนั้นไม่ต้องลงทุนทำขึ้นใหม่ เพราะมีอยู่แล้วทั่วทุกหนทุกแห่ง นอกจากนี้ยังทรงเลือกใช้ในลักษณะของการสื่อความมากที่สุดโดยคำนึงถึงประเภทของผู้เรียนหรือผู้ฟังอันได้แก่รูป สัญญาและจิตใจ เป็นหลัก นับว่าพระพุทธองค์ทรงเป็นผู้ที่มีวิธีการให้การศึกษาดูได้อย่างยอดเยี่ยมที่สุด

๒.๔.๖ คุณสมบัติของผู้เรียนในพระพุทธศาสนา

๒.๔.๖.๑ ธรรมชาติของผู้เรียน

ตามหลักของพุทธศาสตร์ได้กล่าวไว้ว่า ธรรมชาติของผู้เรียน ผู้เรียนหรือคนเรานั้นประกอบด้วยขันธ์ ๕ (คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ) ส่วนปัญหาพื้นฐานของผู้เรียนก็คือผู้เรียนนั้นมีอกุศลมูล (โลภะ โทสะ และโมหะ) อยู่มาก ถ้าผู้เรียนไม่เข้าใจวิธีที่จะลดหรือละอกุศลมูลลงได้บ้างแล้ว ก็จะเป็นอันตรายต่อตัวเองและสังคมด้วย นอกจากนี้พระพุทธองค์ยังได้ทรงให้คำนิยามถึงจริต (คุณภาพทางจิตใจหรือแนวโน้มทางจิตใจ) ของผู้เรียนด้วย ซึ่งผู้สอนควรหาวิธีการสอนให้เหมาะสมกับจริตของผู้เรียนทั้ง ๖ ประการ คือ

๑. ราคะจริต มีความโน้มเอียงในทางรักใคร่
๒. โทสะจริต มีความโน้มเอียงในทางโกรธเคือง
๓. โมหะจริต มีความโน้มเอียงในทางลุ่มหลง
๔. วิตกจริต มีความโน้มเอียงในทางคิดมาก
๕. สัทธาจริต มีความโน้มเอียงในทางเชื่อง่าย
- ๖ พุทธจริต มีความโน้มเอียงในทางปัญญา

ธรรมชาติของการเรียนรู้ในทางพุทธศาสตร์ ก็ได้กล่าวถึงลักษณะของการเรียนรู้ไว้หลายประการ เช่น การเรียนรู้ที่เกิดจากการคิด (จินตตามยปัญญา) การเรียนรู้ที่เกิดจากการกระทำกรรมฐานหรือภาวนา เป็นต้น ในที่นี้จะกล่าวถึงการเรียนรู้ในระบบชั้น ๕ (เบญจชั้น) ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ตามธรรมชาติที่เกิดขึ้น โดยอาศัยปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปธรรมกับนามธรรม^{๔๕}

สรุปความแล้วก็คือ จิตของมนุษย์ถูกครอบงำด้วยความไม่รู้ (อวิชชา) ทำให้หลงผิดยึดมั่นในชั้น ๕ คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ว่าเป็นตัวของตัวเอง จนเป็นผลให้จิตวิญญาณ ต้องติดหมุ่นเวียนอยู่ในสภาพของการเวียน เกิด แก่ เจ็บ ตาย (วัฏฏะสงสาร) ซึ่งเป็นทุกข์ เมื่อใดที่จิตสามารถสลัดหลุดจากการครอบงำของอวิชชาได้ จิตก็จะเป็นอิสระแก่ตัวเอง

๒.๔.๖.๒ คุณลักษณะของผู้เรียน

ผู้เรียน ในภาษาบาลีมีคำใช้ที่เกี่ยวกับผู้เรียนอยู่หลายคำเช่นกันและแต่ละความหมายมีขอบเขตแตกต่างกันไปดังนี้

- ๑) สิสสะ (ศิษ) ผู้ศึกษา
- ๒) สัทธีวาทริก ผู้อยู่ร่วม
- ๓) อันเตวาสิก ผู้อยู่ภายใน
- ๔) เสขะ ผู้ที่ยังต้องศึกษา

คำว่าสิสสะ (ศิษ) มีคำคู่ขนานคือ อาจริย (อาจารย์) ซึ่งมีความหมายเกี่ยวข้องกันในฐานะฝ่ายหนึ่งเป็นอาจารย์สอนพระธรรมวินัย ฝ่ายหนึ่งเป็นศิษย์ผู้อุปฐากร่วมสุขทุกข์ร่วมอยู่กินในสถานที่ต่าง ๆ และรับคำสั่งสอนดังกรณีพระสารีบุตรเถระและภัณฑิตสามเณร เป็นต้น

^{๔๕} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), เพื่ออนาคตของการศึกษาไทย, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๓๖), หน้า ๕.

สัทวิหริกและอันเตวาสิก แปลว่า ผู้อยู่ร่วมกัน และผู้อยู่ในสำนักเดียวกันและอาจมีความหมายว่า ถืออุปัชฌาย์คนเดียวกัน อยู่อาศัยในสถานที่เดียวกัน หรือศึกษาจากสำนักเดียวกัน^{๔๖}

เสขะ แปลว่าผู้ที่ยังต้องศึกษา ในเสกขสูตรได้นิยามคำว่า เสขะ ว่า “ภิกษุทั้งหลาย ที่เรียกชื่อว่า เสขะ ด้วยเหตุผลว่ายังต้องศึกษา ศึกษาอะไรศึกษาอริสสิกขาศึกษาอริจิตสิกขา และศึกษาอริปัญญาสิกขา”^{๔๗}

จากการที่กล่าวมาจะเห็นได้ชัดเจนว่าเมื่อยึดเนื้อหาจะใช้คำว่า เสขะ ซึ่งมีความหมายรวมความถึงศิษย์ สัทวิหริก และอันเตวาสิก ผู้ยังบรรลุลหรรณต้องศึกษาอยู่ แต่เมื่อยึดรูปแบบ คำว่า ศิษย์ จะมีความหมายกว้างรวมทั้งสัทวิหริกและอันเตวาสิกแต่บุคคลผู้เป็นสัทวิหริกและอันเตวาสิก อาจจะต้องเป็นศิษย์ด้วย

๑) แบ่งตามพื้นฐานอุปนิสัยบุคคล

บุคคลผู้มีพื้นเพของจิต อุปนิสัย พื้นนิสัย หรือพฤติกรรม ซึ่งหนักไปทางใดทางหนึ่งเป็นปกติเรียกว่า จริต หมายถึง ความประพฤติปกติ, ความประพฤติซึ่งหนักไปทางใดทางหนึ่ง อันเป็นปกติประจำอยู่ในสันดาน, พื้นเพของจิต, อุปนิสัย, พื้นนิสัย, แบบหรือประเภทใหญ่ ๆ แห่งพฤติกรรมของคน ตัวความประพฤติเรียกว่า จริยา บุคคลผู้มีความประพฤติอย่างนั้น ๆ เรียกว่า จริต มีทั้งหมด ๖ อย่าง คือ^{๔๘}

๑. รากจิริต คือ ผู้มีรากะเป็นความประพฤติปกติ, ประพฤติหนักไปทางรักสวรั้งงาม
๒. โทสจิริต คือ ผู้มีโทสะเป็นความประพฤติปกติ, ประพฤติหนักไปในทางใจร้อนหงุดหงิด
๓. โมหจิริต คือ ผู้มีโมหะเป็นความประพฤติปกติ, ประพฤติหนักไปในทางเขลา เหนงซึม

งมgay

๔. สัทธาจิริต คือ ผู้มีศรัทธาเป็นความประพฤติปกติ, ประพฤติไปทางมีจิตซาบซึ้งขึ้นบาน น้อมใจเลื่อมใสโดยง่าย

๕. พุทธิจิริต หรือ ญาณจิริต คือ ผู้มีความรู้เป็นความประพฤติปกติ, ประพฤติหนักไปทางใช้ความคิดพิจารณา

๖. วิตกจิริต คือ ผู้มีวิตกเป็นความประพฤติปกติ, ประพฤติหนักไปทางนึกคิดจับจดฟุ้งซ่าน

^{๔๖} วิ.ม. (ไทย) ๑/๕๓/๔๑.

^{๔๗} อง.ติก. (ไทย) ๒๐/๘๖/๓๑๒.

^{๔๘} พ.จ. (ไทย) ๓๐/๔๕/๓๐๔.

๒) แบ่งตามพื้นฐานทางปัญญา

ในทางพุทธศาสนาได้แบ่งบุคคลที่ปรากฏในโลกไว้ ๔ คือ อุกคฆิฏฺฐัญญู วิปจิตฺฐัญญู เนยย และปทปรมะ^{๔๙} ก็เปรียบเหมือนดอกบัว ๔ เหล่า พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต)^{๕๐} ได้ขยายความว่า

๑. พวกที่มีสติปัญญาฉลาดเฉลียว เป็นสัมมาทิฐิ เมื่อได้ฟังธรรมก็สามารถรู้ และเข้าใจในเวลาอันรวดเร็วเรียกว่า อุกคฆิฏฺฐัญญู เปรียบเสมือนดอกบัวที่อยู่พ้นน้ำ เมื่อต้องแสงอาทิตย์ก็เบ่งบานทันที

๒. พวกที่มีสติปัญญาปานกลาง เป็นสัมมาทิฐิ เมื่อได้ฟังธรรมแล้วพิจารณาตามและได้รับการอบรมฝึกฝนเพิ่มเติม จะสามารถรู้และเข้าใจได้ในเวลาอันไม่ช้า (วิปจิตฺฐัญญู) เปรียบเสมือนดอกบัวที่อยู่ปรึมน้ำซึ่งจะบานในวันถัดไป

๓. พวกที่มีสติปัญญาน้อย แต่เป็นสัมมาทิฐิ เมื่อได้ฟังธรรมแล้วพิจารณาตามและได้รับการอบรมฝึกฝนเพิ่มอยู่เสมอ มีความขยันหมั่นเพียรไม่ย่อท้อ มีสติมั่นประกอบด้วยศรัทธา ปสาทะ ในที่สุดก็สามารถรู้และเข้าใจได้ในวันหนึ่งข้างหน้า เนยยะ เปรียบเสมือนดอกบัวที่อยู่ใต้น้ำ ซึ่งจะค่อย ๆ โผล่ขึ้นเบ่งบานได้ในวันหนึ่ง

๔. พวกที่ไร้สติปัญญา และยังเป็นมิฉณาทิฐิ แม้ได้ฟังธรรมก็ไม่อาจเข้าใจความหมายหรือรู้ตามได้ ทั้งยังขาดศรัทธาปสาทะ ไร้ซึ่งความเพียร ปทปรมะ เปรียบเสมือนดอกบัวที่จมอยู่กับโคลนตม ยิ่งแต่จะตกเป็นอาหารของเต่าปลา ไม่มีโอกาสโผล่ขึ้นพ้นน้ำเพื่อเบ่งบาน

๓) แบ่งตามสติปัญญา

บุคคล ๔ จำพวกนี้มีปรากฏอยู่ในโลก คือ

- (๑) บุคคลฉลาดผูก ไม่ฉลาดแก้
- (๒) บุคคลฉลาดแก้ ไม่ฉลาดผูก
- (๓) บุคคลฉลาดทั้งผูก ฉลาดทั้งแก้
- (๔) บุคคลไม่ฉลาดทั้งผูก ไม่ฉลาดทั้งแก้

๔) แบ่งตามระดับการเรียนรู้ บุคคล ๔ จำพวกนี้ปรากฏในโลก^{๕๑} คือ

^{๔๙} อัง.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๑๓๓/๒๐๒.

^{๕๐} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธวิธีในการสอน, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, ๒๕๓๘), หน้า ๓๖-๓๗.

^{๕๑} อภิ.ป. (ไทย) ๓๖/๒๙/๑๔๔.

(๑) บุคคลผู้มีสุตะน้อย ไม่เข้าถึงด้วยสุตะ คือ รู้น้อยและไม่รู้จักจริง (อปปสสุโต สุติน
อนุปปนโน)

(๒) บุคคลผู้มีสุตะน้อย เข้าถึงด้วยสุตะ คือ รู้น้อยและรู้จักจริง(อปปสสุโต สุติน อนุปปนโน)

(๓) บุคคลผู้มีสุตะมาก ไม่เข้าถึงด้วยสุตะ คือ รู้มากแต่ไม่รู้จักจริง(พหุสสุโต โต สุติน
อนุปปนโน)

(๔) บุคคลผู้มีสุตะมาก เข้าถึงด้วยสุตะ คือ รู้มากและรู้จักจริง(พหุสสุโต โต สุติน อนุปปนโน)

๕) แบ่งตามระดับพฤติกรรม

บุคคล ๔ จำพวกนี้ปรากฏในโลก^{๕๒} อธิบายได้ดังนี้

๑. ตโม ตมปรายโน คนมีตมาแต่เบื้องต้นแล้วก็มิตต่อไปอีก จำพวกนี้ใช้ไม่ได้
๒. ตโม โขติปรายโน มิตแล้วสว่างไป ก็ยังดีหน่อย
๓. โขติ ตมปรายโน สว่างเบื้องต้นแล้วมิตเบื้องปลายพวกนี้ใช้ไม่ได้เหมือนกัน
๔. โขติ โขติปรายโน สว่างมาแล้วก็สว่างไป

๖) แบ่งตามสภาพแวดล้อม

บุคคล ๔ จำพวกนี้ มีปรากฏอยู่ในโลก^{๕๓} ที่ดำเนินชีวิตไปตามสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ดังนี้

๑. อนุโสตกามีบุคคล ผู้ไปตามกระแส
๒. ปฏิสโสตกามีบุคคล ผู้ไปทวนกระแส
๓. จิตัตโตบุคคล ผู้มีตนตั้งอยู่แล้ว
๔. พรามโณบุคคล ผู้เป็นพราหมณ์ ข้ามถึงฝั่งตั้งอยู่บนบก

สรุป การสอนในทางพระพุทธศาสนามี ๓ ลักษณะ คือ แบบร้อยกรอง แบบร้อยแก้ว และแบบร้อยแก้วผสมร้อยกรอง การสอนมี ๓ ด้าน คือ พฤติกรรม จิตใจ และปัญญา มีสาระสำคัญ คือ ศีล สมาธิ ปัญญา การสอนของพระพุทธเจ้า มีจุดมุ่งหมาย คือ การสร้างประโยชน์ ความเกื้อกูล และความสุขแก่พหุชน และเกื้อกูลต่อสังคมโลก

^{๕๒} วจ.จตุกก. (บาลี) ๒๑/๘๕/๑๒๙-๑๓๑.

^{๕๓} อภิ.ป. (ไทย) ๓๖/๒๘/๑๔๔.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้นำเสนอแนวคิดในการจัดการศึกษาและการพัฒนาผู้เรียนตามหลักพุทธธรรม ซึ่งครอบคลุมในเรื่องการพัฒนาปัญญาและการคิดไว้จำนวนมาก และการนำแนวคิดเหล่านี้มาประยุกต์ใช้ เป็นรูปแบบกระบวนการและเทคนิคในการสอน ซึ่งหลักการและแนวคิดตามหลักพุทธธรรมที่นำมาใช้ในการจัดการศึกษาและการสอนที่พระธรรมปิฎก ได้เผยแพร่ที่สำคัญ ๆ มีดังนี้^{๕๔}

๑. ความสุขของมนุษย์เกิดจากการรู้จักดำเนินชีวิตให้ถูกต้องทั้งต่อตัวเองและผู้อื่น
๒. การรู้จักดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง คือการรู้จักคิดเป็น พุทเป็น และทำเป็น
๓. การคิดเป็นหรือการคิดอย่างถูกต้องเป็นศูนย์กลางที่บริหารการดำเนินชีวิตทั้งหมดทำหน้าที่ชี้แนะและควบคุมการกระทำ การคิดจะเริ่มเข้ามามีบทบาทเมื่อมนุษย์ได้รับข้อมูลจากสิ่งแวดล้อมซึ่งมีอยู่มาก หากคิดเป็นหรือคิดดีก็จะเกิดการเลือกรับเป็น หรือเลือกรับแต่สิ่งที่ดี ๆ เมื่อรับมาแล้วก็จะเกิดการคิดดี ความเชื่อมโยงและตอบสนองออกมาเป็นการกระทำในขั้นตอนนี้จะมีสิ่งปรุงแต่งความคิดเข้ามา ได้แก่ อารมณ์ชอบชัง คติ และอคติต่าง ๆ ซึ่งมีผลต่อการคิดดี ความเชื่อมโยงและการกระทำถ้าคิดเป็น โดยรู้ถึงสิ่งปรุงแต่ง นั้นก็จะสามารถบริหารการกระทำอย่างเหมาะสมได้
๔. กระบวนการคิดเป็น เป็นสิ่งที่พัฒนาได้ ฝึกฝนได้โดยกระบวนการที่เรียกว่าการศึกษา หรือสิกขา การพัฒนานั้นเรียกว่า การพัฒนาสัมมาทิฐิ ผลที่ได้คือมรรคหรือการกระทำที่ดีงาม
๕. แก่นแท้ของการศึกษาคือการพัฒนาปัญญาของตนเองให้เกิดมีสัมมาทิฐิ คือ การมีความรู้ ความเข้าใจ ความคิดเห็น ค่านิยมที่ถูกต้อง ดีงาม เกื้อกูลแก่ชีวิตและครอบครัว
๖. สัมมาทิฐิ ทำให้เกิดการพูดและการกระทำที่ถูกต้องดีงามสามารถดับทุกข์และแก้ปัญหาได้
๗. ปัจจัยที่ทำให้เกิดสัมมาทิฐิได้ มี ๒ ประการ คือ
 - ๗.๑ ปัจจัยภายนอก หรือเรียกว่า ปรโตโฆสะ ได้แก่ สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ครู พ่อ แม่ เพื่อน สื่อมวลชน
 - ๗.๒ ปัจจัยภายใน หรือเรียกว่า โยนิโสมนสิการ ได้แก่ การคิดเป็น
๘. การศึกษาทั้งหลายที่จัดกันมาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ทำกันอย่างเป็นงานเป็นการ เป็นระบบระเบียบถือว่าเป็น ปรโตโฆสะ ก่อนในเบื้องต้น

^{๕๔} พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต), ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะศาสนาประจำชาติ, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๓๙), หน้า ๗๘.

๙. บุคคลส่วนใหญ่ในโลกจะสามารถพัฒนาตนเองให้ใช้โยนิโสมนสิการอย่างเดียวไม่ได้ จำเป็นต้องอาศัยปรัโตโฆสะก่อนในเบื้องต้น

๑๐. โยนิโสมนสิการ คือการคิดเป็นเป็นความสามารถที่บุคคลรู้จักมอง รู้จักพิจารณาสิ่งทั้งหลายตามสภาวะ โดยวิธีคิดหาเหตุปัจจัย สืบค้นจากต้นเหตุตลอดทางจนถึงผลสุดท้ายที่เกิดแยกแยะเรื่องออกให้เห็นตามสภาวะที่เป็นจริง คิดตาม ความสัมพันธ์ที่สืบทอดจากเหตุ โดยไม่เอาความรู้สึกอุปทานของตนเองเข้าไปจับหรือเคลือบคลุมบุคคลนั้นจะสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างเหมาะสมด้วยวิธีการแห่งปัญญา

๑๑. โยนิโสมนสิการ เป็นองค์ประกอบภายในมีความเกี่ยวข้องกับการฝึกใช้ความคิด ให้รู้จักคิดอย่างถูกวิธี คิดอย่างมีระเบียบ คิดอย่างวิเคราะห์ ไม่มองเห็นสิ่งต่างๆอย่างตื้น ๆ ผิวนิเป็นขั้นตอนสำคัญของการสร้างปัญญา ทำให้บริสุทธิ์และเป็นอิสระ ทำให้ทุกคนช่วยตนเองได้ นำไปสู่ความเป็นอิสระไร้ทุกข์ พร้อมด้วยสันติสุขเป็นจุดหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา

๑๒. โยนิโสมนสิการ ไม่ใช่ตัวปัญญาแต่เป็นปัจจัยให้เกิดปัญญามีเป้าหมายสูงสุดคือการดับทุกข์

๑๓. โยนิโสมนสิการ มีองค์ประกอบ ๔ ส่วน คือ

๑๓.๑ อุบายมนสิการ คือ การคิดอย่างเข้าถึงความจริง

๑๓.๒ ปถมนสิการ คือ การคิดอย่างมีลำดับขั้นตอนไม่สับสน

๑๓.๓ การณมนสิการ คือ การคิดอย่างมีเหตุผล

๑๓.๔ อุปาทกมนสิการ คือ การคิดอย่างมีเป้าหมาย

๑๔. ในการดำเนินชีวิต สติเป็นองค์ธรรมที่จำเป็นต้องใช้ในการทำงานทุกอย่าง โยนิโสมนสิการ เป็นสิ่งหล่อเลี้ยงที่ยังไม่เกิดให้ได้เกิด ช่วยให้สติที่เกิดขึ้นแล้วเกิดต่อเนื่องต่อไป

๑๕. กลไกการทำงานของโยนิโสมนสิการในกระบวนการคิดเมื่อบุคคลรับรู้สิ่งใด ความคิดก็จะพุ่งเข้าสู่ความชอบหรือไม่ชอบทันที นั่นคือ สิ่งปรุงแต่งเนื่องจากบุคคลมีประสบการณ์มาก่อน เรียกสิ่งปรุงแต่งนั้นว่าอวิชชา ในตอนนี้เองที่โยนิโสมนสิการจะเข้าไปสกัดกั้นความคิดนั้น แล้วเป็นตัวนำเอากระบวนการคิดบริสุทธิ์ที่จะพิจารณาตามสภาวะตามเหตุปัจจัย เป็นลำดับไม่สับสนมีเหตุผลและเกิดผลได้ (ตามองค์ประกอบทั้งสี่ข้อในข้อ ๑๓) ทำให้คนเป็นนายไม่ใช่ทาสของความคิด เอาความคิดมาใช้แก้ปัญหาได้

๑๖. คนปกติสามารถใช้โยนิโสมนสิการง่าย ๆ ได้โดยการพยายามควบคุมกระแสความคิดให้อยู่ในแนวทางที่ตรงตามทางที่เคยได้รับการอบรมสั่งสอนจากกัลยาณมิตรมาก่อนแล้ว และเมื่อ

พิจารณาเห็นความจริงและรู้คำแนะนำสั่งสอนนั้น ถูกต้องดีงามมีประโยชน์ก็ยิ่งมั่นใจและเกิดศรัทธาขึ้นเองเกิดเป็นการประสานกัน ระหว่างปัจจัยภายนอกกับปัจจัยภายใน กลายเป็นความหมายของตนเป็นที่พึงแห่งตนได้ ดังนั้นในการสอนเพื่อสร้างศรัทธาจะต้องพยายามให้นักเรียนได้รับรู้ผล และเกิดความตระหนักในผลของการกระทำความดี ต้องเร้าให้เกิดการเสริมแรงภายใน

๑๗. กล่าวโดยสรุปหลักการการทำงานของโยนิโสมนสิการ และความสัมพันธ์ระหว่างปรโตโฆสะกับโยนิโสมนสิการมีดังนี้

๑๗.๑ โยนิโสมนสิการจะทำงาน ๒ ขั้นตอน คือ รับรู้อารมณ์หรือประสบการณ์จากภายนอก การรับรู้ด้วยโยนิโสมนสิการจะเป็นการรับรู้อย่างถูกต้อง มีการคิดค้นพิจารณาอารมณ์หรือเรื่องราวที่เก็บเข้ามา เป็นการพิจารณาข้อมูลด้วยสติซึ่งจะเอาไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตและทำกิจกรรมต่าง ๆ ต่อไป

๑๗.๒ กัลยาณมิตร (ปรโตโฆสะที่ดี) และโยนิโสมนสิการเป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างบุคคลกับโลกหรือสภาพแวดล้อมภายนอก โดยกัลยาณมิตรเชื่อมโยงให้บุคคลติดต่อกับโลกทางสังคมอย่างถูกต้อง และโยนิโสมนสิการเชื่อมต่อบุคคลกับโลกทางจิตใจของตนเองอย่างถูกต้อง

๑๘. วิธีคิดตามหลักโยนิโสมนสิการมี ๑๐ วิธี คือ

๑๘.๑ วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย เป็นวิธีคิดเพื่อให้รู้สภาวะที่เป็นจริง

๑๘.๒ วิธีคิดแบบแยกแยะองค์ประกอบ เป็นวิธีคิดเพื่อกำหนดแยกปรากฏการณ์ต่าง ๆ ออกเป็นสิ่งที่ป็นรูปธรรมและสิ่งที่ป็นนามธรรม

๑๘.๓ วิธีคิดแบบสามัญลักษณะ เป็นวิธีคิดเพื่อให้รู้เท่าทัน คือรู้ว่าสิ่งต่าง ๆ นั้นเกิดขึ้นเองและจะดับเอง เรียกว่ารู้อนิจจัง และรู้ว่าสิ่งต่าง ๆ นั้น เกิดขึ้นมาเองไม่มีใครบังคับหรือกำหนดขึ้น เรียกว่ารู้อนัตตา

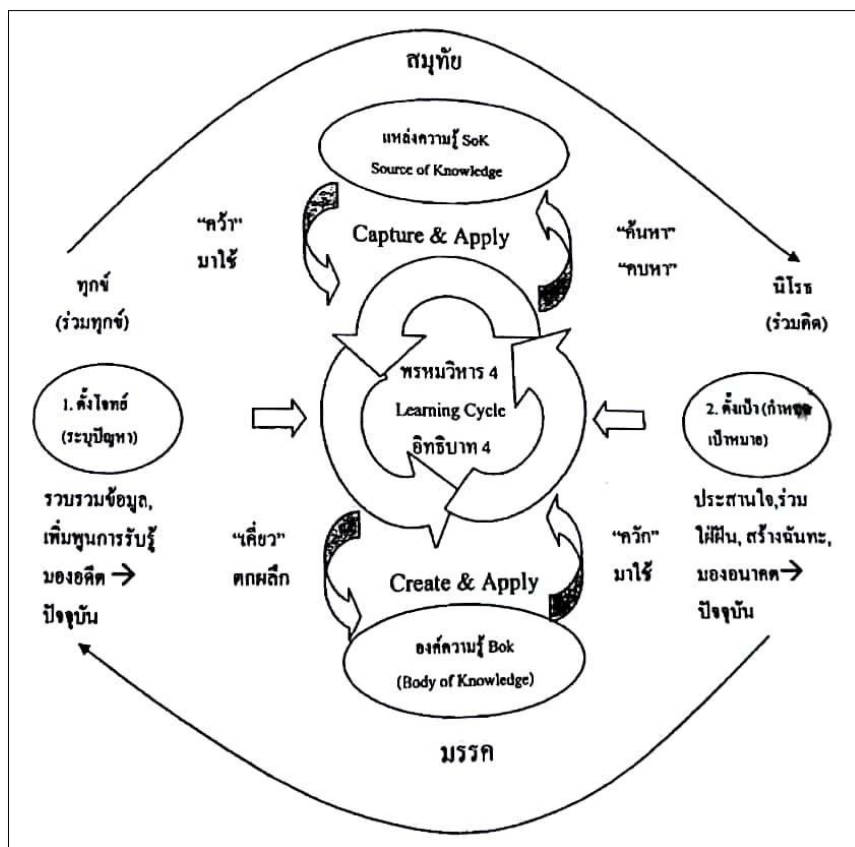
๑๘.๔ วิธีคิดแบบอริยสัจ เป็นวิธีคิดแบบแก้ปัญหาโดยเริ่มจากตัวปัญหา หรือทุกข์ ความเข้าใจให้ชัดเจน สืบค้นสาเหตุ เตรียมแก้ไข วางแผน กำจัดสาเหตุของปัญหา มีวิธีปฏิบัติ ๔ ขั้นตอน

๑๘.๔.๑ ทุกข์ – การกำหนดให้รู้สภาพปัญหา

๑๘.๔.๒ สมุทัย – การกำหนดเหตุแห่งทุกข์เพื่อกำจัด

๑๘.๔.๓ นิโรธ – การดับทุกข์อย่างมีจุดหมาย ต้องมีการกำหนดว่าจุดมุ่งหมายที่ต้องการคืออะไร

๑๘.๔.๔ มรรค – การกำหนดวิธีการในรายละเอียดและปฏิบัติ เพื่อกำจัดปัญหา

แผนภาพที่ ๖ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ KM Model^(๕๕)

๑๘.๕ วิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ เป็นวิธีคิดให้มีความสัมพันธ์กันระหว่างหลักการและความมุ่งหมาย สามารถตอบคำถามได้ว่าทำไมหรือจะทำอย่างนั้น อย่างนี้เพื่ออะไรทำให้การกระทำมีขอบเขตไม่เลยเถิด

๑๘.๖ วิธีคิดแบบคุณโทษและทางออก เป็นการคิดบนพื้นฐานความตระหนักที่ว่าทุกสิ่งในโลกนี้มีทั้งส่วนดีและส่วนด้อย ดังนั้นเมื่อต้องคิด ตัดสินใจเลือกเอาของสิ่งใดเพียงอย่างเดียว จะต้องยอมรับส่วนดีของสิ่งที่ไม่ได้เลือกไว้ และไม่มองข้ามโทษหรือข้อบกพร่อง จุดอ่อน จุดเสียของสิ่งที่เลือกไว้ การคิดและมองตามความจริงนี้ ทำให้ไม่ประมาท อาจนำเอาส่วนดีของสิ่งที่ไม่ได้เลือกนั้นมาใช้ประโยชน์ได้ และสามารถหลีกเลี่ยงหรือมีโอกาสแก้ไขส่วนเสียบกพร่องที่ติดมากับสิ่งที่เลือกไว้

๕๕ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๖.

๑๘.๗ วิธีคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม เป็นวิธีคิดที่สามารถแยกแยะได้ว่าคุณค่าแท้คืออะไร คุณค่าเทียมคืออะไร ดังนี้

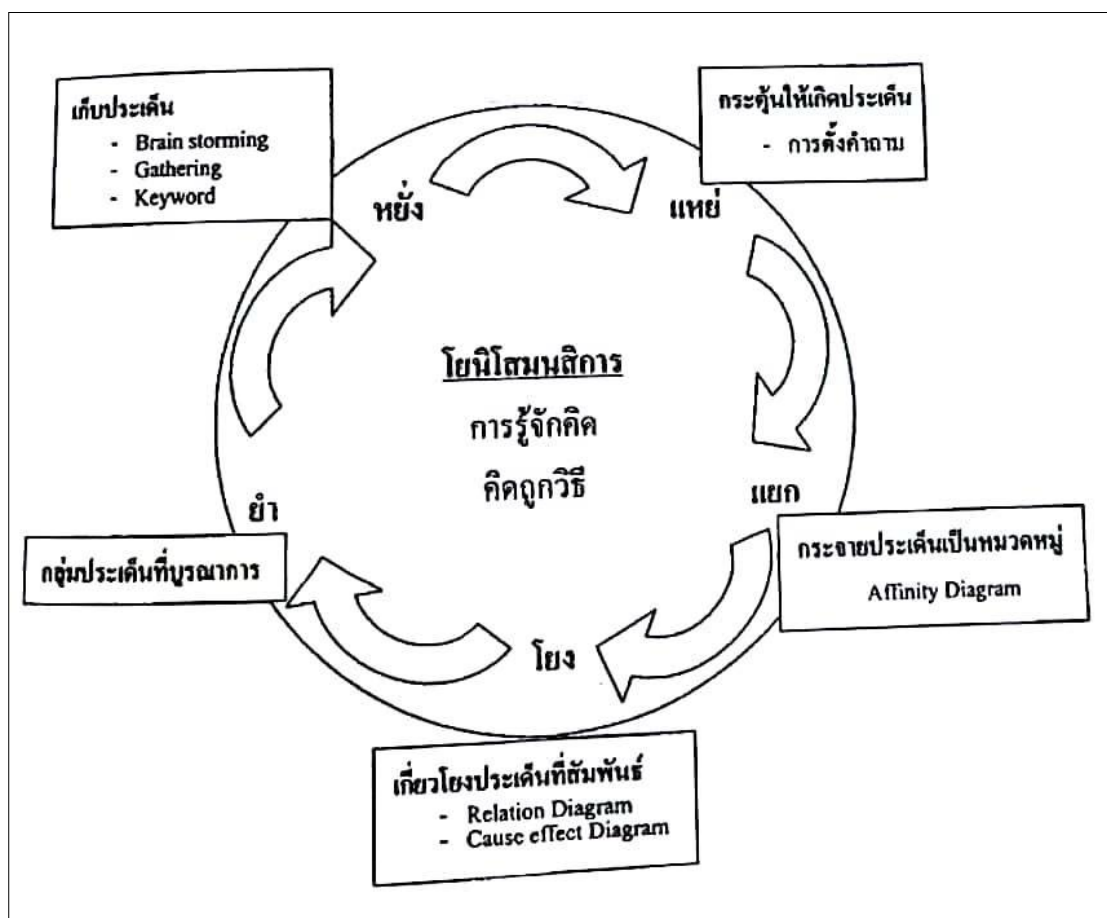
๑๘.๗.๑ คุณค่าแท้ คือ คุณค่าของสิ่งมีประโยชน์แก่ร่างกายโดยตรง อาศัยปัญญาคำนวณเป็นคุณค่าสนองปัญญา

๑๘.๗.๒ คุณค่าเทียม คือ คุณค่าพอกเสริมสิ่งจำเป็นโดยตรง อาศัยตัณหา คำนวณเป็นคุณค่าสนองตัณหาวิธีคิดนี้ใช้เพื่อมุ่งให้เกิดความเข้าใจ และเลือกเสพคุณค่าแท้ที่เป็นประโยชน์แก่ชีวิต เพื่อพ้นจากการเป็นทาสของวัตถุ เป็นการเกี่ยวข้องกับปัญญาที่มีของเขตเหมาะสม

๑๘.๘ วิธีคิดแบบไร้คุณธรรม เป็นการคิดถึงแต่สิ่งที่ดีมีกุศล เมื่อได้รับประสบการณ์ใดแทนที่จะคิดถึงสิ่งที่ไม่ดีงาม เป็นวิธีคิดให้ตระหนักถึงสิ่งที่เป็นอยู่ในขณะนั้น กำหนดเอาที่ความเกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ประจำวัน เชื่อมโยงต่อกันมาถึงสิ่งที่กำลังรับรู้ กิจกรรมตามหน้าที่หรือการปฏิบัติ โดยมีจุดหมายไม่เพื่อฝืนกับอารมณ์ชอบหรือชัง

๑๘.๙ วิธีคิดแบบเป็นอยู่กับปัจจุบัน เป็นวิธีคิดให้ตระหนักถึงสิ่งที่เป็นอยู่ในขณะปัจจุบัน กำหนดเอาที่ความเกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ประจำวัน เชื่อมโยงต่อกันมาถึงสิ่งที่กำลังรับรู้ กิจกรรมตามหน้าที่หรือการปฏิบัติ โดยมีจุดหมายไม่เพื่อฝืนกับอารมณ์ชอบหรือชัง

๑๘.๑๐ วิธีคิดแบบวิวิธภาพ เป็นการคิดแบบมองให้เห็นความจริงโดยแยกแยะออกให้เห็นแต่ละแง่ แต่ละด้าน จนครบทุกด้านไม่พิจารณาสิ่งใด ๆ เพียงด้านหรือแง่มุมเดียว

แผนภาพที่ ๗ รูปแบบการคิดแบบโยนิโสมนสิการ^{๕๖}

นอกจากนี้ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึงแนวคิดการพัฒนาคมนบนพื้นฐานของธรรมชาติ ว่าการดูแลชีวิตคนเป็นอย่างไรมีความเป็นไปได้ที่เรียกว่าธรรมดามันอย่างไร เหล่านี้เขาควรจะดำเนินชีวิตอย่างไร เราก็ดูไปตามความจริงนั้นทั้งของโลกและชีวิตแล้วก็มาจัดระบบพัฒนาคนให้อยู่ได้อย่างดีท่ามกลางความเป็นจริงอย่างนั้น มันก็เกินการศึกษาที่ทำเองแล้ว ศาสนาใช้เรียกว่าการศึกษาแนวพุทธ ซึ่งมี ๒ ระดับคือ

^{๕๖} ธนิตสรณ์ จิระพรชัย, กลยุทธ์ ๕๒ เพื่อการเรียนรู้อย่างยั่งยืน, ๒๕๔๙. อ้างใน โกศล อินทวงศ์, “การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสถาบันอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๓”, ปรัชญาคุษณินพนธ์ สาขาการพัฒนาศาสตร์พยาบาลมนุษย, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๐), หน้า ๗๗.

ระดับที่ ๑ ระดับรูปแบบ หมายความว่า เป็นธรรมดาของมนุษย์ที่อยู่ในสังคมหรือชุมชน อันใดอันหนึ่ง ย่อมมีวิถีชีวิตที่สืบทอดกันมาโดยวัฒนธรรม โดยสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอะไรต่าง ๆ ซึ่งลงตัวตามที่สังคมนั้นเขาถือว่าดี เหมือนอย่างชาวพุทธไทยเราก็ค้นพบวิถีความเป็นอยู่ที่เป็น วัฒนธรรมแบบพุทธไทยขึ้นมา ลัทธิเขาก็มีพุทธแบบลังกา อะไรอย่างนี้ ซึ่งเป็นรูปแบบที่ถือกันหรือตกลงกันว่าดีแล้วเราก็คงจะเห็นว่า การที่จะเป็นคนไทย ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นชาวพุทธจะต้องให้ได้ความหมาย และมีรูปแบบอย่างนี้ แล้วก็จะมีการหรือรูปแบบของชีวิตที่มีวัฒนธรรม เช่น การกราบการไหว้ อะไร ต่ออะไร อันนี้ถือว่าเป็นรูปแบบเท่านั้น แต่เรายอมรับกันแล้วว่าเป็นรูปแบบที่ดี คือเหมาะสมกับคนที่ เรียกว่าเป็นชาวพุทธแบบไทย

ระดับที่ ๒ คือตัวแท้ตัวจริง ได้แก่ ความเป็นจริงตามธรรมดาของธรรมชาติ ที่อยู่ลึกลงไป อีกทีหนึ่ง ซึ่งอันนั้นเป็นของกลาง ไม่ขึ้นต่อประเทศชาติหรือวัฒนธรรมไหนทั้งสิ้น ใครจะไปปรับไป จัดระบบวัฒนธรรมอย่างไร ให้มีวิถีชีวิตอย่างเรา ก็จัดไป ฉะนั้นในแง่นี้จะไม่มีปัญหารวมความว่า จะต้องพูดกันเป็นระดับ ๆ ตั้งแต่ระดับกว้างที่สุด คือตัวหลักการที่สอดคล้องกับความเป็นจริงตาม ธรรมดาของธรรมชาติ ในขั้นนี้เราจะจัดการศึกษากันอย่างไร ในความหมายแง่นี้เราก็ใช้ชื่อว่า ”แนว พุทธ” คือเป็นแนวพุทธในความหมายที่ว่ารู้เข้าใจถึงความจริงของธรรมชาติตามธรรมดา แล้วจัด กระบวนการของการศึกษาให้ได้ผลตามธรรมดาของความจริงนั้นจากนั้น แคมเข้ามา คือในแง่ของ รูปแบบ ที่ว่าเราจะจัดให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมไทย ให้คนที่มีความเชื่อว่าเป็นชาวพุทธเป็นอย่างนี้ ๆ เราอาจจะ เห็นว่ารูปแบบอย่างนั้น ๆ เมื่อดีแล้ว ยอมรับแล้ว ก็มาทำให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น แล้วอันไหนที่ควรจะ ปรับปรุงเพิ่มเติม ก็พัฒนาต่อไป เรื่องวัฒนธรรมนี้ก็ควรจะแก้ไขปรับปรุงให้มีความเจริญก้าวหน้า ไม่อย่างนั้นจะเป็นวัฒนธรรมประเภทปกป้องตัว

การพัฒนาคนให้รู้จักความเป็นอยู่ที่ดีสอดคล้องกับความจริงของชีวิต การเอาความจริงของ ชีวิตมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคนก็เรียกว่าการศึกษาไปพร้อมกัน ๓ ด้าน แล้ววัดผลโดยดูการ พัฒนาการที่แยกเป็น ๔ ระดับ การศึกษานั้นเป็นระบบที่พัฒนาด้านความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม แล้วก็ด้านจิตใจเจตจำนง และด้านปัญญาความรู้ความเข้าใจ ดำเนินประสานไปด้วยกันและส่งผลต่อกันโดยเจตจำนงของจิตใจแสดงตัวออกสู่พฤติกรรม และการสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ปัญญาที่รู้เข้าใจ กับการพัฒนาพฤติกรรมให้เกิดผลดียิ่งขึ้น และทำให้จิตใจมีขอบเขตขยายออกไปแล้วมีสภาพที่ดีขึ้น เช่นเมื่อเขาเข้าใจเหตุผลดังรูปภาพการสร้างทุนมนุษย์ดังนี้

รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ โดยนำหลักพุทธธรรมหรือองค์ความรู้ที่เป็นคำสอนในพระพุทธศาสนา มาประยุกต์หรือการนำหลักธรรมมาใช้ในการระบบการพัฒนานักเรียนนักศึกษา ภาพรวมหรือจัดเป็นระบบวิถีชีวิตในสถานศึกษา โดยเน้นการพัฒนาผู้เรียน สามารถ กิน อยู่ ดู ฟัง เป็น คือ ปัญญาและประโยชน์แท้จริงของชีวิต การจัดดำเนินการของสถานศึกษา จะแสดงถึงการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศ (ปรโตโฆสะ) ที่เป็นกัลยาณมิตรเอื้อในการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้านด้วยวัฒนธรรม แสวงหาปัญญา ทั้งนี้การพัฒนาผู้เรียนดังกล่าวจัดผ่านระบบไตรสิกขา ที่ผู้เรียนได้ศึกษาปฏิบัติอบรม ทั้ง “ศีล” หรือพฤติกรรมหรือวินัยในการดำเนิน

๕๗ กระทรวงมหาดไทย, แนวคิด หลักการ องค์ประกอบและรูปแบบการจัดการความรู้, อ้างใน โกศล อินทวงศ์, “การพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสถาบัน อาชีวศึกษาภาคตะวันออก ๓”, ปรัชญาดุชนิพนธ์ สาขาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๐), หน้า ๗๙.

ชีวิตที่ดีงาม สำหรับตนและสังคม “สมาธิ” หรือด้านการพัฒนาจิตใจที่มีคุณภาพ มีสมรรถภาพ มีจิตใจที่ตั้งมั่นเข้มแข็งและสงบสุข และ “ปัญญา” ที่มีความรู้ที่ถูกต้อง มีศักยภาพในการคิดการแก้ปัญหาที่แยกกาย (โยนิโสมนสิการ) โดยมีครูและผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกัลยาณมิตรสำคัญที่รักและปรารถนาดีที่จะพัฒนาผู้เรียนอย่างดีที่สุดด้วยความเพียรพยายาม ระบบพัฒนาผู้เรียนด้วยหลักไตรสิกขาแสดงแนวคิดได้ดังแผนภาพต่อไปนี้^{๕๘}

แผนภาพที่ ๙ แสดงแนวคิดตามหลักไตรสิกขา

^{๕๘} เอกวิทย์ ณ ถลาง, ภูมิปัญญาชาวบ้าน ๔ ภาค: วิถีชีวิตและกระบวนการเรียนรู้ของชาวบ้านไทย, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๐). หน้า ๔๑, อ้างใน โกศล อินทวงศ์, “การพัฒนาแบบการเรียนรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสถาบันอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๓”, **ปรัชญาดุษฎีนิพนธ์** สาขาการพัฒนาศาสตร์พยาบาล, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๐), หน้า ๘๐.

ณัฐวิทย์ พรหมศร^{๕๙} ได้กล่าวถึงหลักการในการจัดการศึกษาของพุทธศาสนาและการจัดการศึกษาไทยตามแนวพุทธศาสนา ดังนี้

๑. ชีวิตมนุษย์เป็นเพียงภพหนึ่ง หรือช่วงหนึ่งของกระบวนการชีวิตที่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง อยู่ตลอดเวลาของจิต ซึ่งจิตจะผลักดันชีวิตให้ดำเนินไปตาม อวิชชา > ตัณหา > กิเลส > กรรม > วิบาก > แล้วก็ย้อนไปสร้างกิเลส กรรม วิบาก ต่อไปไม่มีที่สิ้นสุด

๒. ความเป็นไปแห่งชีวิตมนุษย์ ขึ้นอยู่กับการกระทำที่เกิดจากเจตนาของตัวมนุษย์เองทั้งในอดีต และปัจจุบัน (กรรมเก่ากรรมใหม่) รวมทั้งจิตที่ยังมีอวิชชา ตัณหาอยู่

๓. ทุกสรรพสิ่งล้วนเกิดขึ้น ตั้งอยู่ เสื่อมไป ไม่มีสิ่งใดคงที่ ไม่มีอะไรที่ไม่เปลี่ยนแปลงในโลกล้วนไม่มีความจริง เป็นเพียงมายาภาพที่เกิดจากจิตของมนุษย์ที่เข้าไปปรุงแต่งเท่านั้น การเข้าไปเกี่ยวข้องโดยไม่มีสติและปัญญาดีพอ จะทำให้เกิดผลเสียหายต่อตัวเองและสังคมอย่างกว้างขวาง

๔. จุดมุ่งหมายที่แท้จริงของชีวิต ควรหาทางไม่ให้มาเวียนว่ายตายเกิดในภพภูมิต่าง ๆ อีก คือ ตัดวงจรชีวิต หรือยุติกระบวนการสืบต่อเนื่องของจิตให้ได้

๕. ชีวิตที่ถูกต้อง คือ ชีวิตที่พยายามฝึกอบรมจิตใจให้มีสติปัญญามากขึ้น จนจิตสามารถรู้เท่าทันทุกสิ่งตามความเป็นจริง ยอมรับความเป็นจริงนั้น ไม่ฝืนความจริง ฝึกทำจิตใจให้เป็นกลาง ไม่บังคับปรุงแต่งจิตให้คิดแต่เรื่องดี ๆ หรือบังคับจิตให้หลบหนีความจริงที่ประสพหรือไม่ปล่อยจิตใจให้ไหลตามอารมณ์ของกิเลส ตัณหา พยายามเฝ้าดูจิต สังเกตจิตจนเข้าใจได้ว่าที่เรา มีทุกข์ มีปัญหาก็เพราะเมื่อเวลาจิตคิดอะไร รู้สึกอะไร เรามักเข้าไปช่วยมันคิด หรือปรุงแต่ง แต่ถ้าเราไม่เข้าไปช่วยมันคิด หรือปรุงแต่ง ไม่เข้าสิ่งที่เกิดขึ้นกับจิต ก็จะดับไปเองในไม่ช้า

๖. มนุษย์สามารถฝึกฝนสติ ปัญญาได้ด้วยตนเองจากความรู้ที่ได้รับการแนะนำจากผู้รู้ (สุตามยปัญญา) หรือจากการคิดพิจารณาไตร่ตรองทุกสิ่งทีประสพด้วยโยนิโสมนสิการ (จินตามยปัญญา) และจากการสร้างสถานการณ์ของตัวเองที่ทำให้เกิดความกลัวต่าง ๆ เช่น กลัวตาย กลัวชีวิตลำบาก กลัวเสียหน้า กลัวไม่มีใครยอมรับหรือยกย่อง เป็นต้น หรือเกิดความสังเวชใจ จนจิตเข้าใจและยอมรับไตรลักษณ์ได้ (ภาวนามยปัญญา) ก็จะปล่อยวาง หมดทุกข์ไปตามลำดับ

^{๕๙} ณัฐวิทย์ พรหมศร, หลักการในการจัดการศึกษาของพุทธศาสนาและการจัดการศึกษาไทยตามแนวพุทธศาสนา, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.gotoknow.org/posts/492342> [1 มกราคม.๒๕๖๒].

๗. ในการเรียนรู้ ครูอาจารย์เป็นแต่เพียงผู้แนะนำ ชี้แนะ ให้รู้คุณรู้โทษและอบรมให้รู้จักควบคุมตัวเอง ไม่ตามใจตนเอง แต่จะได้ผลมากน้อยขนาดไหนก็ขึ้นอยู่กับปฏิบัติเอาจริงตั้งใจจริงของผู้นั้น

๘. ในโลกนี้ทุกสรรพสิ่งล้วนไม่มีคุณ มีโทษ มีดี มีชั่ว มีประโยชน์ หรือไร้ประโยชน์ ไม่มีระบบการปกครองใดดีที่สุด ไม่มีสิ่งใดดีที่สุด หรือเลวที่สุดต่อมนุษย์ ทุกอย่างอยู่ที่จิตใจของมนุษย์เอง ที่ไปกำหนด หรือต้องการ หรือรับรู้ ยอมรับสิ่งนั้นนั่นเอง (สำหรับทางโลก ตัวตัดสินสิ่งเหล่านี้คือเป้าหมายที่มนุษย์ หรือสังคมนั้นต้องการ)

๙. พุทธธรรมไม่สามารถเป็นปรัชญา หรือเป้าหมายของการศึกษาใด ๆ ได้ เพราะมีหลักการและจุดมุ่งหมายที่ไม่เหมือนกัน แต่เราสามารถประยุกต์วิธีการฝึกอบรมแบบพุทธศาสนาเข้ากับการจัดการเรียนการสอน หรือวิธีการจัดการศึกษาของเราได้ ดังตารางแสดงการจัดการศึกษาของพุทธศาสนาและการจัดการศึกษาไทยตามแนวพุทธศาสนา

ตารางที่ ๑ แสดงการจัดการศึกษาของพุทธศาสนาและการจัดการศึกษาไทยตามแนวพุทธศาสนา

กระบวนการจัดการศึกษา	พุทธศาสนา	การศึกษาไทยตามแนวพุทธ
๑. ความหมายของการศึกษา (Meaning of Education)	การพัฒนาชีวิตเพื่อฝึกจิตใจให้มี สติ และ ปัญญา มากยิ่งขึ้น	การฝึกฝนพัฒนาจิตใจ ความคิด ให้มีศักยภาพและสมรรถภาพในการดำรงชีวิต
๒. เป้าหมายสูงสุดทางการศึกษา (Aims of Education)	นิพพาน ชีวิตที่พ้นทุกข์หมดปัญหาไม่เวียนว่ายตายเกิดอีกต่อไป	เพื่อบูรณาการองค์ความรู้ และชีวิตไปใช้ให้มีความสุข ปัญหาชีวิตน้อยลง
๓. แนวนโยบายพื้นฐานการศึกษา (Education policy)	ไตรสิกขา ฝึกจิตตั้งใจจดเว้นสิ่งที่เบียดเบียน (ศีล) ฝึกจิตให้ตั้งมั่น, สงบ (สมาธิ) ฝึกจิตให้พิจารณาไตรลักษณ์ (ปัญญา) เพื่อขจัดอวิชชา ตัณหา	ต้องพัฒนา : ๑. ความรู้ (Cognitive Domain) ๒. จริยธรรม (Affective Domain) ๓. ศักยภาพและ 4. สมรรถภาพ (Psycho - motor Domain Taxonomic System)

ตารางที่ ๑ แสดงการจัดการศึกษาของพุทธศาสนาและการจัดการศึกษาไทยตามแนวพุทธศาสนา (ต่อ)

กระบวนการจัดการศึกษา	พุทธศาสนา	การศึกษาไทยตามแนวพุทธศาสนา
๔. หลักการ (Method of Education)	ควรออกแบบใช้ชีวิตแบบ ภิกษุ เพื่อฝึกสติ- ปัญญา พิจารณาชีวิตตามหลักไตร ลักษณ์ ๓ (อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา) และหลักอริยสัจ 4 ๑. ทุกข์ รู้ปัญหา รู้ทุกข์ ๒. สมุทัย รู้สาเหตุของปัญหา ๓. นิโรธ รู้การแก้ปัญหา ๔. มรรค รู้วิธีการแก้ปัญหา	๑. ต้องทำให้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้ และได้พัฒนาตนเองอย่าง เต็มที่ตามศักยภาพและธรรมชาติของ ตัวเองด้วยตนเอง ๒. ทุกสิ่งที่เรียนรู้ต้องยืดหยุ่นได้ตาม ความพร้อมหรือแรงจูงใจทุกเวลาและทุก สถานการณ์ ๓. ต้องสามารถบูรณาการทุกสิ่ง รอบตัวให้เกิดการเรียนรู้ในชีวิตจริง ๔. ต้องทำให้ผู้เรียนเชื่อมั่นตนเอง มีวินัยในตัวเอง
๕. หลักสูตร (Curriculum)	คัมภีร์และวินัยปิฎกตาม แนวทาง - โพธิปักขิยธรรม ๓๗ - มงคล ๓๘ - อนุพุทธิกถา - สมถกัมมัฏฐาน ๔๐ - วิปัสสนากัมมัฏฐาน ๓๗	๑. มีเป้าหมาย / ตัวชี้วัดที่แสดงถึงการ พัฒนาคุณภาพชีวิต ทั้งความรู้ ทักษะ สมรรถนะ และศักยภาพให้กับผู้เรียน อย่างชัดเจน ๒. เน้นให้ผู้เรียนรักษาหรือพัฒนาสิ่งที่มี คุณค่าของสังคมไทย/ท้องถิ่น ตนเอง และรู้เท่าทันสังคมโลก ๓. เน้นการบูรณาการ, สร้างองค์ ความรู้, ผลิตผลงาน/นวัตกรรม, พัฒนา ทักษะการคิด, ทักษะชีวิต, ทักษะ กระบวนการเรียนรู้/การทำงาน
๖. แนวการจัดการศึกษา (How to organize the Education)	จัดตามความแตกต่าง ๑. ตามวาสนา บารมี ๒. ตามวิบากกรรม ๓. ตามจริต ๖ ๔. ตามบุคคล ๔	จัดตามความแตกต่าง ๑. ตามความสนใจ ความถนัด และ ความพร้อมของผู้เรียน ๒. พัฒนาผู้เรียนตามหลักจิตวิทยาและ ไตรสิกขา - ชั้นมัธยม (อายุ ๑๓-๑๘ เน้นสมาธิ / ใฝ่รู้ / กระบวนการเรียนรู้ / ทักษะ อาชีพพื้นฐาน,

ตารางที่ ๑ แสดงการจัดการศึกษาของพุทธศาสนาและการจัดการศึกษาไทยตามแนวพุทธศาสนา (ต่อ)

กระบวนการจัดการศึกษา	พุทธศาสนา	การศึกษาไทยตามแนวพุทธศาสนา
๗. วิธีการเรียนการสอน (Methodology)	- อบรมให้รู้นิสัย ๔, อกรณียกิจ ๔, วินัยปาฏิโมกข์, เสขยวัตร, อภิสมจาร, ข้อวัตรปฏิบัติต่าง ๆ - พัฒนาอินทรีย์ ๕, ศรัทธา ๔ - แนะนำให้รู้วิธีแนวทางฝึกจิตของ สมถกัมมัฏฐาน, วิปัสสนากัมมัฏฐาน (สังขยาน - กิจยาน - กตยาน)	๑. ฟังคำสอน คำอธิบาย เนื้อหาความรู้จากการสาธิตจำลองหรือเหตุการณ์สภาพชีวิตจริง ๒. ทศนศึกษาในสถานการณ์จริง ๓. ทำกิจกรรม ฝึกปฏิบัติ ทดลองด้วยตนเองตามทักษะกระบวนการ ๔. สนทนา ได้ตอบ ชักถาม วิเคราะห์วิจารณ์ สรุปโดยใช้แนวคิดหมวดหกใบ หรือกระบวนการโยนิโสมนสิการ ๕ เรียนรู้จากการแก้ปัญหาโดยใช้กระบวนการอริยสัจ ๔
	๑. ปริยญา ศึกษาให้รู้จัก ให้เข้าใจ (ทุกข์) ชัดเจนตามความเป็นจริง หรือ กำหนดขอบเขตของปัญหา (ญาติ - ตีรณ - ปหานปริยญา)	๑. ขั้นตอนกำหนดขอบเขตสิ่งที่ศึกษา (Location of Study) ศึกษาปัญหาหรือสิ่งที่อยากรู้ อยากรพัฒนา กำหนดขอบเขตสิ่งที่จะดำเนินการ และจุดมุ่งหมายการดำเนินการ
	๒. ปหานะ หาต้นเหตุของทุกข์, ปัญหา กำจัดทำให้หมดสิ้นไป (สมุทัย)	๒. ขั้นตอนตั้งสมมติฐาน (Setting up of Hypothesis) พิจารณาสาเหตุของปัญหา ปัจจัย และสิ่งที่เกี่ยวข้องในเรื่องที่ศึกษา
	๓. สัจฉิกิริยา การทำให้แจ้งในวิธีการที่จะแก้ปัญหานั้น (นิโรธ)	๓. ขั้นตอนทดลองและเก็บข้อมูล (Experimenting and collecting of Data) รวบรวมข้อมูล ทดลอง วิจัย ค้นคว้า บันทึกข้อมูลสิ่งที่ศึกษา
	๔. ภาวนา ลงมือปฏิบัติหรือแก้ไขปัญหตามแนวทางที่ถูก(มรรค) ขณะปฏิบัติก็พิจารณาแก้ไขข้อบกพร่องไปด้วย	๔. ขั้นสรุป (Analysis of Data) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล นำมาสังเคราะห์สรุปผลสิ่งที่ศึกษา

ตารางที่ ๑ แสดงการจัดการศึกษาของพุทธศาสนาและการจัดการศึกษาไทยตามแนวพุทธศาสนา (ต่อ)

กระบวนการจัดการศึกษา	พุทธศาสนา	การศึกษาไทยตามแนวพุทธศาสนา
๘. คุณสมบัติของครู	- อุปัชฌาย์วัตร, อาจารย์วัตร - กัลยาณมิตรธรรม - สัทธีวิหาริกวัตร - อันเตวาสิกวัตร - ทักขิณทิส (ทิส ๖)	- จรรยาบรรณตามมาตรฐานวิชาชีพครู หรือตามมาตรฐาน/ตัวชี้วัดของ สมศ. หรือตามแนวพุทธศาสนาก็ได้ - สอนตามเป้าหมาย/ตัวชี้วัดการเรียนรู้ - กระตุ้นให้ผู้เรียนและตัวเองได้รู้เสมอ
๙. การวัดผลประเมินผล (Evaluation of Education)	วัดผล สภาพจิตตามสังโยชน์ ๑๐ ประเมินผล ด้วยตนเองว่าจิตใจมีกิเลส อวิชชา ตัณหา ทุกข์เบาบางหรือไม่	วัดผล จากผลงาน / ผลผลิตตามเป้าหมาย/ตัวชี้วัด ด้วยเครื่องมือที่มีเกณฑ์หรือระดับคุณภาพตามสภาพจริงเชิงประจักษ์ ประเมินผล เพื่อจำแนก, เปรียบเทียบ, จัดตำแหน่ง, จัดลำดับ, เพื่อนำไปวิจัยหาสาเหตุ วิธีการปรับปรุง, พัฒนา

จากการศึกษาหลักการและแนวคิดการจัดการศึกษาตามหลักพุทธศาสนาสรุปได้ว่าการจัดการศึกษา หรือการพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วยหลักธรรมสำคัญสู่การจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธ ได้แก่ ปรัตโหมสะ (ตามหลักกัลยาณมิตร) โยนิโสมนสิการ ไตรสิกขา หลักอริยสัจ ๔ หลักอิทธิบาท ๔ และหลักภาวนา โดยจะต้องพัฒนาผู้เรียนรอบด้าน สมดุล สมบูรณ์ ทั้งกาย (กายภาวนา) ความประพฤติ (ศีลภาวนา) จิตใจ (จิตตภาวนา) ปัญญา (ปัญญาภาวนา) โดยจัดโอกาสส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้ และปฏิบัติธรรมอย่างสอดคล้องกับวิถีชีวิต (กิน อยู่ ดู ฟัง) พร้อมทั้งสร้างเสริมให้เกิดวัฒนธรรม แสวงปัญญาและวัฒนธรรมเมตตา เน้นให้เกิดการเรียนรู้แบบโยนิโสมนสิการ เข้าใจและค้นพบคุณค่าแท้ ของสรรพสิ่ง ส่วนการวัดผลและประเมินผลตามแนวพุทธ ดำเนินการวัดประเมินผลตามสภาพจริง โดยใช้วิธีการ หลากหลายเหมาะสม และมีจุดเน้นที่จะพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง โดยการวัดประเมินผล สามารถทำได้ ครอบคลุมตามหลักภาวนา ๔ ได้แก่ ด้านพฤติกรรมที่มีต่อสิ่งแวดล้อม (ด้านกายภาวนา) ด้านพฤติกรรมที่มีต่อคนอื่น (ศีลภาวนา) ด้านคุณลักษณะของจิตใจ (จิตตภาวนา) และด้านปัญญาที่มีความคิด ความรู้ที่ ถูกต้อง (ปัญญาภาวนา) ซึ่งข้อมูลจากการวัดประเมินผลที่เหมาะสม รอบคอบ จะช่วยให้การพัฒนา ต่อเนื่อง และมีความชัดเจนได้มาก

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดการนำความรู้ความเข้าใจในโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข เข้ามาเชื่อมโยงกับหลักพุทธธรรม ในการจัดกิจกรรมอบรม เพื่อให้ นักเรียนมุ่งศึกษา แก้ปัญหาหรือแสวงหา ความรู้อย่างเป็นองค์รวมโดยผู้สอนจัดการสภาพแวดล้อม และบรรยากาศ (ปรัตโหมสะ) ที่เป็นกัลยาณมิตร เอื้อในการพัฒนานักเรียนอย่างรอบด้าน ด้วยวิถีวัฒนธรรมแสวงปัญญา ทั้งนี้การพัฒนานักเรียนดังกล่าว

๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาว

๒.๕.๑ การดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดภัย เสพติดและอบายมุข

๒.๕.๑.๑ หลักการและเหตุผล

การดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน นักศึกษา ให้เติบโตงดงามและเป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคมมีคุณธรรมจริยธรรม ดำเนินวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษาที่สถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการจัดการศึกษาตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ที่ต้องการ ให้นักเรียน นักศึกษาเป็นคนเก่ง คนดี ดำรงตนให้อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข นอกจากจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียน นักศึกษา ได้รับกระบวนการเรียนรู้แล้ว การป้องกันและการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากปัจจัยเสี่ยงรอบสถานศึกษา ที่มีพฤติกรรมไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ร้านเกม การพนัน หนีเรียน ทะเลาะวิวาท ก่ออาชญากรรม เป็น

ปัญหาสังคมที่ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ ต้องเข้าไปช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาไม่ให้มีพฤติกรรมเสี่ยงปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ความคิด การแก้ไขปัญหตามกระบวนการคิดเป็น แก้ปัญหาเป็นการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัยเสถียรและอบายมุข ได้ดำเนินงานมาอย่างต่อเนื่องโดยใช้แนวคิดและหลักการของ “๔ ประสาน ๒ ค้า” ซึ่ง ๔ ประสาน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทนครูอาจารย์ ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนนักเรียน นักศึกษา และส่วนของ ๒ ค้า เดิมเป็นผู้แทนชุมชน แต่พื้นที่เสี่ยงเพิ่มมากขึ้น จึงได้กำหนดใหม่เพื่อให้มีบุคลากรสำคัญที่จะเข้ามาช่วยสถานศึกษาในการดำเนินงานสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัยเสถียรและอบายมุข ได้แก่ ตำรวจ ทหาร ผู้นำท้องถิ่น และผู้นำศาสนา ซึ่งอยู่ในบริเวณท้องถิ่นและชุมชน ทั้งนี้ เพื่อช่วยสถานศึกษาให้มีมาตรการป้องกันและการปราบปรามผู้จำหน่าย/ผู้เสพ มาตรการความปลอดภัย เป็นการเพิ่มความมั่นใจให้กับผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด แหล่งอบายมุขรอบสถานศึกษาดังนั้นเพื่อให้สถานศึกษามีระบบการป้องกันที่เข้มแข็ง ต่อเนื่องและยั่งยืน จึงให้มีการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ ๕ มาตรการ ได้แก่ มาตรการป้องกัน มาตรการค้นหา มาตรการรักษา มาตรการเฝ้าระวัง มาตรการบริหารจัดการ และกลยุทธ์ ๔ ต้อง ๒ ไม่ คือ ต้องมียุทธศาสตร์ ต้องมีแผนงาน ต้องมีระบบข้อมูล ต้องมีเครือข่าย และ ๒ ไม่ คือ ไม่ปกปิดข้อมูลและ ไม่ไล่ผู้เรียนออก เป็นแนวทางการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัยเสถียรและอบายมุข

๒.๕.๑.๒ วัตถุประสงค์

๑. เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดและอบายมุขในสถานศึกษา
๒. เพื่อลดปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดและอบายมุข ทั้งในและนอกสถานศึกษา
๓. เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมกระบวนการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดและอบายมุขนอกสถานศึกษาให้มีกระบวนการที่เข้มแข็ง ต่อเนื่อง และยั่งยืน
๔. ให้สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ในการนำไปพัฒนาและสร้างระบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอบายมุข ปักจายเสียงรอบสถานศึกษา ในทุกพื้นที่

๒.๕.๑.๓ เป้าหมาย

๑. ด้านปริมาณ
 - สถานศึกษาทุกแห่งในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เข้าร่วมโครงการและรับการประเมินประจำปีการศึกษา เพื่อประกาศให้เป็นสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัยเสถียรและอบายมุข

๒. ด้านคุณภาพ

- ผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ ผู้ปกครอง นักเรียน นักศึกษา มีจิตสำนึก ร่วมกันในการดูแลกลุ่มเสี่ยง กลุ่มเสพ กลุ่มติด และกลุ่มค้า เฝ้าระวังไม่ให้มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดและอบายมุขในสถานศึกษา

- จัดตั้งสถานศึกษาที่เป็นศูนย์การเรียนรู้สถานศึกษาสีขาว ปลอดยาเสพติดและอบายมุข เพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้และศึกษาดูงาน ประจำจังหวัด ประจำอำเภอ และประจำตำบล

๒.๕.๑.๔. ผู้รับผิดชอบโครงการ

๑. ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงศึกษาธิการ
๒. สำนักส่งเสริมกิจการการศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
๓. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

๒.๕.๑.๕ ตัวชี้วัดความสำเร็จ

๑. เจริญปริมาณร้อยละ ๙๐ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูอาจารย์ นักเรียน นักศึกษา ในสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดยาเสพติดและอบายมุขมีความพึงพอใจ

๒. เจริญคุณภาพ ร้อยละ ๙๐ ผู้บริหารสถานศึกษา มั่นใจในกระบวนการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข นักเรียน นักศึกษา มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นแบบอย่างที่ดีงามของสังคม

๒.๕.๑.๖ การประเมินผลโครงการ

๑. สถานศึกษาประเมินตนเองเมื่อสิ้นปีการศึกษา และรายงานต้นสังกัด
๒. หน่วยงานต้นสังกัดประเมินสถานศึกษาในภาคเรียนที่ ๑ ของปีการศึกษา ถัดไป และรายงาน ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงศึกษาธิการ

๒.๕.๑.๗ ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑. นักเรียน นักศึกษา และบุคลากรมีคุณธรรม จริยธรรม มีจิตอาสา รู้จักเสียสละ ไม่ไปเกี่ยวข้องกับ ยาเสพติดและอบายมุข และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข
๒. สถานศึกษาทุกแห่งในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ มีระบบการดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดและอบายมุขอย่างเข้มแข็ง ต่อเนื่องและยั่งยืน
๓. ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำทางศาสนา ในชุมชนทุกแห่งที่สถานศึกษาตั้งอยู่ให้การสนับสนุนส่งเสริมการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดยาเสพติดและอบายมุข

๒.๕.๒ การบริหารจัดการโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข

การดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ของโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ เพื่อให้เป็นสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข รวมทั้งแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์และปัญหาต่าง ๆ และประกาศเป็นสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข หรือสถานศึกษามาตรฐานสากลในระดับประเทศนั้น ได้กำหนดบทบาทและภารกิจของผู้บริหารในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และสถานศึกษา ดังนี้

๑. ส่วนกลาง

ดำเนินการโดยผู้บริหารของกระทรวงศึกษาธิการและองค์กรหลัก มีบทบาทในการกำหนดนโยบายการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ มาตรการ และการจัดทำแผนปฏิบัติการแบบบูรณาการ ตลอดจนการติดตามประเมินผล เพื่อปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาคุณภาพของโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุขให้มีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ มีความเข้มแข็ง ต่อเนื่อง และยั่งยืน โดยมีกระบวนการดำเนินงาน ดังนี้

- แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการและคณะทำงาน
- จัดทำนโยบายและแผนปฏิบัติการแบบบูรณาการ
- ประชุมผู้บริหารเพื่อมอบนโยบายนำไปสู่การปฏิบัติ
- จัดทำคู่มือการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข
- กำหนดมาตรการเสริมแรงและองค์ความรู้ จัดทำเกียรติบัตร/โล่เกียรติยศ
- การกำกับติดตามประเมินผล และสรุปรายงานผลการดำเนินงาน
- จัดพิธีมอบรางวัลประกาศเกียรติบัตรและโล่เกียรติยศ ให้กับสถานศึกษาที่มีผลงาน

ดีเด่น เพื่อยกย่องชมเชยระดับประเทศ

- แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินสถานศึกษาที่เป็นสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุขมีผลปฏิบัติงานเป็นที่ประจักษ์อยู่ในระดับดีเด่น เพื่อประเมินปีที่ ๑ รับโล่เชิดชูเกียรติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ประเมินปีที่ ๒ รับโล่เชิดชูเกียรติจากนายกรัฐมนตรี และประเมินปีที่ ๓ รับโล่พระราชทาน และป้าย “รางวัลพระราชทาน” สถานศึกษามาตรฐานสากลการป้องกันยาเสพติด

๒. ส่วนภูมิภาค

ดำเนินการโดยหัวหน้าส่วนราชการในพื้นที่ระดับจังหวัด มีภาระหน้าที่ในการจัดการเพื่อให้สถานศึกษาในสังกัดดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุขได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีองค์ประกอบกระบวนการดำเนินงาน ดังนี้

- ประชุมชี้แจงเพื่อมอบนโยบายให้ผู้บริหารสถานศึกษานำไปสู่การปฏิบัติและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์นโยบายไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม
- ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมตามโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุขให้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการ อำนาจการ กำกับ ติดตาม ประเมินผลและสรุปรายงาน
- แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินเพื่อออกตรวจเยี่ยมประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข เพื่อนิเทศ ติดตาม ประสานให้ความช่วยเหลือสถานศึกษา ภายในภาคเรียนที่ ๑ ของปีการศึกษาถัดไป
- กำกับ ติดตาม ประเมินผล และสรุปรายงานให้กระทรวงศึกษาธิการและองค์กรหลักทราบผลการดำเนินงาน เพื่อพัฒนากระบวนการดำเนินงานให้เข้มแข็ง ต่อเนื่องและยั่งยืน
- มีมาตรการเสริมแรง สร้างขวัญและกำลังใจ ระดับจังหวัด เช่น การประกวด การประกาศและมอบเกียรติบัตรให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรที่รับผิดชอบ

๓. สถานศึกษา

ดำเนินการโดยคณะผู้บริหาร ครู อาจารย์ นักเรียน นักศึกษา ประกอบด้วย ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข ดังนี้

- ผู้บริหารสถานศึกษา และคณะผู้บริหาร มีภาระหน้าที่ในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ จัดประชุมชี้แจง และแต่งตั้งคณะทำงานผู้รับผิดชอบ มอบนโยบาย จัดทำแผนปฏิบัติงาน จัดกิจกรรมการประกวด ติดตามประเมินผล สรุปรายงานเสนอตามลำดับ พร้อมทั้งเสนอแนะปัญหาและอุปสรรค เพื่อนำไปสู่การแก้ไขโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข ให้มีความเข้มแข็งและต่อเนื่อง
- คณะครู อาจารย์ที่ปรึกษา มีภาระหน้าที่ในการขับเคลื่อนกิจกรรมให้ความรู้แก่นักเรียน นักศึกษาและให้คำปรึกษา แนะนำในการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ เฝ้าระวัง สอดส่องดูแล รับทราบปัญหา และรายงานผู้บริหารสถานศึกษาทราบ เพื่อนำไปสู่การป้องกันและแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบในสถานศึกษา
- คณะนักเรียน นักศึกษาแกนนำ มีภาระหน้าที่ในการจัดตั้งคณะทำงานเพื่อดำเนินงานตามโครงสร้างและจัดกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมาย และองค์ความรู้จากการอบรม สำหรับนักเรียน นักศึกษาทุกคน

ในห้องเรียน/แผนกเรียน ต้องให้ความร่วมมือเพื่อนำไปสู่การพัฒนาเป็นสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุขและแผนกที่เรียนเพื่อจัดตั้งสถานศึกษาต้นแบบของกระทรวงศึกษาธิการต่อไป

๒.๕.๓ มาตรการเสริมแรงโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดมาตรการป้องกันเด็กและเยาวชนก่อนวัยเสี่ยงและในวัยเสี่ยงไม่ให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด เรียนรู้ถึงโทษและพิษภัยของยาเสพติด รู้จักวิถีปฏิเสธ หลีกเลี่ยงยาเสพติดและใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์เพื่อหลีกเลี่ยงการหมกมุ่นมั่วสุมกับยาเสพติดและอบายมุข ตลอดจนดูแลช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด จึงได้กำหนดมาตรการเสริมแรงให้ผู้บริหารองค์กรหลัก หน่วยงานและสถานศึกษาดำเนินการโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุขดังนี้

๒.๕.๓.๑ ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงศึกษาธิการ พิจารณำาเห้นใจความขอขบกรณียพิเศษ จากสำนักงาน ป.ป.ส. ให้ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรที่รับผิดชอบที่มีผลงานดีเด่นในโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข

๒.๕.๓.๒ ผู้บริหารองค์กรหลัก หัวหน้าส่วนราชการ ผู้บริหารสถานศึกษา ให้นำผลงานดีเด่นของบุคลากรที่รับผิดชอบมาประกอบการพิจารณาความดีความชอบประจำปีของหน่วยงาน/สถานศึกษา

๒.๕.๓.๓ ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงศึกษาธิการ ยกย่องเชิดชูเกียรติในวันสำคัญของกระทรวงศึกษาธิการ จัดมีพิธีมอบโล่และเกียรติบัตรเชิดชูเกียรติ แก่หน่วยงาน สถานศึกษาและบุคลากรดีเด่น

๒.๕.๓.๔ ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงศึกษาธิการ ส่งเสริมความก้าวหน้าในการเลื่อนตำแหน่งวิทยฐานะ ตลอดจนทั้งสิทธิพิเศษตามความเหมาะสม

แผนภาพที่ ๑๐ โครงสร้างคณะกรรมการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติด และอบายมุขในส่วนกลาง และในส่วนภูมิภาค

๒.๕.๔ กระบวนการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข

การดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข ของสถานศึกษาทั่วประเทศกำหนดให้มีกระบวนการที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน ดังนี้

๒.๕.๔.๑. ระยะเวลาการเตรียมการ

๑. ผู้บริหารสถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาเป็นประธาน คณะกรรมการสถานศึกษา และคณะกรรมการผู้บริหารเป็นกรรมการ อำนาจหน้าที่กำหนดนโยบาย มาตรการ เห็นชอบแผนปฏิบัติการโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดภัย เสพติดและอบายมุข

๒. ผู้บริหารสถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการปฏิบัติงานโครงการสถานศึกษาสีขาว

ปลอดภัยเสถียรและอภัยมุข ประกอบด้วยรองผู้อำนวยการและผู้รับผิดชอบ อำนาจหน้าที่ อบรมให้ความรู้ครูและนักเรียน นักศึกษาแกนนำ ประเมินผลงานประเมินผลงานกิจกรรมห้องเรียนสีขาว/แผนกสีขาว

๓. ผู้บริหารสถานศึกษาแต่งตั้งคณะทำงานห้องเรียนสีขาว/แผนกสีขาว ประกอบด้วยครูประจำชั้นอาจารย์ที่ปรึกษาและนักเรียนแกนนำ ๔ ฝ่าย อำนาจหน้าที่ดำเนินกิจกรรมและปฏิบัติหน้าที่ตามโครงสร้างห้องเรียนสีขาว/แผนกสีขาว

๔. ผู้บริหารสถานศึกษาประชุมคณะกรรมการอำนาจการชี้แจงวัตถุประสงค์นโยบายการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัยเสถียรและอภัยมุข เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา

๕. ผู้บริหารสถานศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาตามยุทธศาสตร์ ๕ มาตรการ และกลยุทธ์ ๔ ต้อง ๒ ไม่ และจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย

๖. จัดทำตารางปฏิบัติการโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัยเสถียรและอภัยมุขตลอดปีการศึกษา

๒.๕.๔.๒ ระยะเวลาการปฏิบัติ

๑. ดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัยเสถียรและอภัยมุข และกิจกรรมห้องเรียนสีขาว/แผนกสีขาว โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ ๕ มาตรการกลยุทธ์ ๔ ต้อง ๒ ไม่

๒. ผู้บริหารสถานศึกษา อำนาจการกำกับ ติดตาม การปฏิบัติงานส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบมีความเข้มแข็ง ต่อเนื่องและยั่งยืน

๒.๕.๔.๓ ระยะเวลาการประเมินผลงาน

๑. ผู้บริหารสถานศึกษาประเมินตนเองรายงานต้นสังกัด เพื่อขอรับการประเมินระดับดีเด่นจากหน่วยงานและต้นสังกัด ตามระยะเวลาที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

๒. ผู้บริหารหน่วยงานต้นสังกัดแต่งตั้งคณะทำงานประเมินผลการดำเนินงานโครงการ สถาน ศึกษาสีขาวปลอดภัยเสถียรและอภัยมุข ประเมินผลการดำเนินงานระดับดีเด่นตามหลักเกณฑ์นำเสนอศูนย์อำนาจการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงศึกษาธิการ

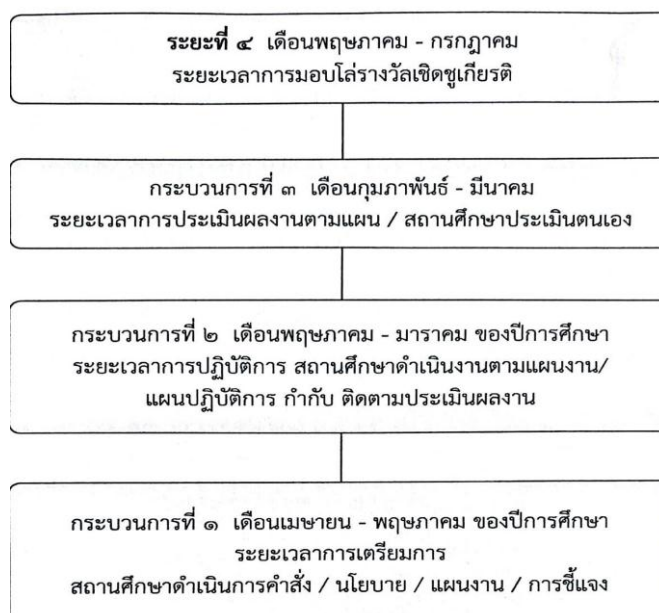
๓. ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงศึกษาธิการ แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาผลงานโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข ระดับดีเด่น ตรวจสอบรายชื่อสถานศึกษาและให้ความเห็นชอบ จัดลำดับผลงาน และจัดทำประกาศ กระทรวงศึกษาธิการ

๒.๕.๔.๔ ระยะเวลาการมอบรางวัลเชิดชูเกียรติ

๑. ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงศึกษาธิการ มอบ โล่ เกียรติบัตรและธงสัญลักษณ์ เพื่อประกาศให้เป็นสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข ดีเด่นของปีการศึกษา

๒. ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงศึกษาธิการ จัดสรรโควตาการเลื่อนขั้นเงินเดือนกรณีพิเศษของสำนักงาน ป.ป.ส. ให้แก่ผู้บริหารส่วนราชการ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาที่รับผิดชอบโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข

๓. ผู้บริหารองค์กรหลัก หัวหน้าส่วนราชการ ผู้บริหารสถานศึกษา ให้นำผลงาน ดีเด่นของบุคลากรที่รับผิดชอบโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข มาประกอบการพิจารณาความดีความชอบประจำปีของหน่วยงาน/สถานศึกษา

แผนภาพที่ ๑๑ แผนผังกระบวนการดำเนินงานในสถานศึกษาโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข

๒.๕.๕ แนวทางการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข

ตามนโยบายของรัฐบาลและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ มอบหมายให้ผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ด้วยกระบวนการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดที่เข้มแข็ง ต่อเนื่อง และยั่งยืน ป้องกันผู้เสพยาเสพติดรายใหม่ และให้การช่วยเหลือผู้ที่ไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดตามกระบวนการโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข เป็นการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด อย่างครบวงจรคุณภาพ ตามยุทธศาสตร์นั้น เพื่อให้หน่วยงานในพื้นที่และสถานศึกษาในสังกัด เป็นกลไกการขับเคลื่อนที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จึงได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข ให้ผู้บริหารหน่วยงานและผู้บริหารสถานศึกษา อำนาจการ กำกับ ติดตาม กระบวนการ ตามมาตรการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข ดังต่อไปนี้

๒.๕.๕.๑. มาตรการบริหารจัดการและด้านองค์ความรู้

๑. ผู้บริหารหน่วยงานต้นสังกัดในพื้นที่ระดับจังหวัด ดำเนินการ

- เสนอรายชื่อคณะกรรมการดำเนินงาน ให้กระทรวงศึกษาธิการแต่งตั้งเพื่อทำหน้าที่เป็นคณะวิทยากรและคณะกรรมการประเมินผลการดำเนินงานในพื้นที่ที่รับผิดชอบ
- จัดประชุมผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อมอบนโยบายและนำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง เข้มแข็ง ต่อเนื่องและยั่งยืน กำหนดตัวชี้วัดให้สถานศึกษาทุกแห่งดำเนินการตามเป้าหมายด้านปริมาณและคุณภาพ
- จัดทำแผนปฏิบัติการ ส่งเสริม และสนับสนุนงบประมาณดำเนินงานตามกระบวนการ สถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข ตลอดปีการศึกษา
- จัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจกระบวนการดำเนินงานห้องเรียนสีขาว/แผนกสีขาว ให้แก่คณะครูอาจารย์ และผู้รับผิดชอบงานด้านยาเสพติด
- จัดตั้งศูนย์เรียนรู้สถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข ประจำจังหวัด/อำเภอ/ตำบล
- จัดทำตารางปฏิบัติการประจำปีการศึกษา เพื่ออำนาจการ กำกับ ติดตาม ประเมินผล และสรุปรายงาน

๒. ผู้บริหารสถานศึกษา ดำเนินการ

- จัดประชุมคณะครู อาจารย์ ผู้ปกครอง มอบนโยบายและจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU)

- จัดอบรมให้ความรู้แก่คณะครู อาจารย์ และนักเรียน นักศึกษาแกนนำ ห้องเรียนสีขาว/แผนกสีขาว

- ส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณและจัดทำแผนปฏิบัติการ ประจำปีการศึกษา

- รายงานผลการดำเนินงานภาคเรียนละ ๒ ครั้ง ให้หน่วยงานต้นสังกัด เพื่อสรุป รายงานกระทรวงศึกษาธิการ

๒.๕.๕.๒ มาตรการเสริมสร้างแรงจูงใจ

๑. ผู้บริหารหน่วยงานต้นสังกัดในพื้นที่ระดับจังหวัด ดำเนินการ

- ส่งรายชื่อครูประจำชั้น อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ดำเนินงานห้องเรียนสีขาวดีเด่น/แผนกสีขาวดีเด่น ให้กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อขอรับเกียรติบัตรลงนามโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

- ส่งรายชื่อนักเรียน นักศึกษาแกนนำห้องเรียนสีขาว/แผนกสีขาวให้กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อขอรับเกียรติบัตรลงนามโดยปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

- ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษา รับโล่รางวัลเสมา ป.ป.ส. ระดับเงินลงนามโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ระดับทอง ลงนามโดยนายกรัฐมนตรี รางวัลระดับเพชรโล่พระราชทาน

๒. ผู้บริหารสถานศึกษา ดำเนินการ

- จัดประกวดผลงานห้องเรียนสีขาว/แผนกสีขาว ระดับดีเด่น มอบรางวัลให้แก่ นักเรียน นักศึกษาแกนนำ

- ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของครู อาจารย์ และให้ส่งผลงานเข้ารับโล่รางวัล เสมาป.ป.ส.

- ส่งเสริมสนับสนุนบุคลากรที่รับผิดชอบงานยาเสพติด ให้ได้รับการเลื่อนเงินเดือนเป็นกรณีพิเศษในโควตาของสถานศึกษาและกระทรวงศึกษาธิการ

๒.๕.๕.๓ มาตรการกำกับติดตามและประเมินผล

๑. ผู้บริหารสถานศึกษา รายงานผลการดำเนินงานให้ต้นสังกัดทราบในการประชุมประจำเดือน

๒. ผู้บริหารหน่วยงานต้นสังกัดในพื้นที่ระดับจังหวัด สรุปรายงานผลการดำเนินงานให้กระทรวงศึกษาธิการ ภาคเรียนละ ๒ ครั้ง ดำเนินการภาคเรียนที่ ๑ เดือนมิถุนายน/สิงหาคม และภาคเรียนที่ ๒ เดือนพฤศจิกายน/มกราคมทุกปีการศึกษา

๓. ผู้บริหารหน่วยงานต้นสังกัดในพื้นที่ระดับจังหวัดติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่ตั้งใจดำเนินงานให้มีการยกย่องชมเชย ในกรณีที่ผู้บริหารสถานศึกษาไม่ดำเนินงาน ให้ชี้แจงทำความเข้าใจหลักเกณฑ์ประเด็นความสำคัญของปัญหาที่ต้องดำเนินการและจัดทำแผนปฏิบัติการตามนโยบายรัฐบาลและนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ

แผนภาพที่ ๑๒ แผนผังสู่ความสำเร็จของสถานศึกษากระบวนการดำเนินงานโครงการสถานศึกษา
สีขาว ปลอดภัย เสพติด และอบายมุขดำเนินการโดยผู้บริหารสถานศึกษา

หมายเหตุ ร่างวัลเชิดชูเกียรติเสมา ป.ป.ส.

๑. ระดับเงิน โล่เชิดชูเกียรติลงนามโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
๒. ระดับทอง โล่เชิดชูเกียรติลงนามโดยนายกรัฐมนตรี
๓. ระดับเพชร โล่พระราชทาน
๔. ป้าย “รางวัลพระราชทาน” สถานศึกษามาตรฐานสากลป้องกันยาเสพติด
๕. สถานศึกษาระดับดีเด่นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบได้รับโล่เชิดชูเกียรติ

จากนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดนโยบายให้สถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข โดยใช้แนวคิดและหลักการของ “ ๔ ประสาน ๒ คำ ” ซึ่ง ๔ ประสาน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทน/ครู /อาจารย์ ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนนักเรียน/นักศึกษา และส่วนของ ๒ คำ เดิมเป็นผู้แทนชุมชน แต่พื้นที่เสี่ยงเพิ่มมากขึ้น จึงได้กำหนดใหม่ เพื่อให้บุคลากรสำคัญที่จะเข้ามาช่วยสถานศึกษา ในการดำเนินงานสถานศึกษาสีขาว ได้แก่ ตำรวจและพระสงฆ์ ซึ่งอยู่ในบริเวณท้องถิ่นและชุมชน ทั้งนี้เพื่อช่วยสถานศึกษาในการดำเนินงานให้มีมาตรการป้องกันและการป้องปรามติดตามผู้จำหน่ายและผู้เสพและมาตรการความปลอดภัย เป็นการเพิ่มความมั่นใจให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาสีขาว ในการต่อสู้กับปัญหายาเสพติดและแหล่งอบายมุข รอบสถานศึกษา ดังนั้นเพื่อให้สถานศึกษามีระบบการป้องกันที่เข้มแข็งและยั่งยืนจึงให้มีการดำเนินงาน ๕ มาตรการ ได้แก่ มาตรการการป้องกัน มาตรการค้นหา มาตรการรักษา มาตรการเฝ้าระวัง มาตรการบริหารจัดการ และกลยุทธ์ ๔ ต้อง ๒ ไม่ คือ ต้องมียุทธศาสตร์ ต้องมีแผนงาน ต้องมีระบบข้อมูล ต้องมีเครือข่าย และ ๒ ไม่ คือ ไม่ปกปิดข้อมูล ไม่ปล่อย เป็นแนวทางในการดำเนินงาน เพื่อพัฒนานักเรียนนักศึกษาให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจ และสติปัญญา มีความรู้ ความสามารถและคุณธรรม จริยธรรม ดำเนินชีวิตที่เป็นสุข ตามที่สังคมมุ่งหวัง โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษาทุกแห่ง ต้องดำเนินการจัดการศึกษาตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่ต้องการให้เป็น คนเก่ง คนดี มีความสุข นอกจากการดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียน นักศึกษา ได้รับกระบวนการเรียนรู้แล้ว การป้องกันและการช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา ต่างๆที่เกิดขึ้น จากปัจจัยเสี่ยงรอบสถานศึกษาที่มีพฤติกรรมไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ร้านเกม การพนัน หนีเรียน ทะเลาะวิวาท ก่ออาชญากรรมเป็นปัญหาสังคมที่ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ ต้องเข้าไปช่วยเหลือและแก้ไขไม่ให้มีพฤติกรรมเสี่ยง

จากนโยบายดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำเอาแนวทางในการดำเนินงานตามโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยเชื่อมโยงกับหลักพุทธธรรมและการเสริมทักษะชีวิต โดยการจัดทำหลักสูตรการเข้าค่ายทักษะชีวิตเชิงพุทธบูรณาการ

๒.๖ แนวคิดการพัฒนาทักษะชีวิต

มนุษย์เป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศ ดังนั้น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หรือพัฒนา “คน” ต้องทำอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดาสู่วัยเด็ก วัยรุ่น วัยทำงาน และวัยชรา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงวัยเด็กและวัยรุ่นเป็นวัยที่จะต้องมีการปลูกฝังการสร้างคุณค่าให้กับตนเองและคุณค่าความเป็นมนุษย์ ในขณะเดียวกันก็จะได้รับการพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันความเสี่ยงในการดำเนินชีวิตทั้งปัจจุบันและอนาคตหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ได้กำหนดให้ทักษะชีวิตเป็นสมรรถนะสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนพึงได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านความรู้ ความรู้สึกรู้สีกินคิด ให้รู้จักสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล รู้จักจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม รู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น ป้องกันตนเองในภาวะคับขัน และจัดการกับชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับวัฒนธรรมและสังคม ดังนั้น เพื่อให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมค่าย มีแนวทางในการเสริมสร้างทักษะชีวิตให้แก่ผู้เรียนที่สอดคล้องกับหลักสูตร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้กำหนดแนวทางการเสริมสร้างทักษะชีวิตสำหรับผู้เรียนในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นแนวปฏิบัติในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการตระหนักรู้ และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การจัดการกับอารมณ์และความเครียด และการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่นซึ่งเป็นองค์ประกอบของทักษะชีวิตที่ช่วยให้เด็กและเยาวชนมีพื้นฐานด้านอุปนิสัยที่ดีสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข^{๖๐}

๒.๖.๑ ความหมายของทักษะชีวิต

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ให้คำจำกัดความของคำว่า “ทักษะชีวิต” (Life Skills) ไว้ว่า “ความสามารถของบุคคลที่จะจัดการกับปัญหาต่าง ๆ รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต” ประกอบด้วยทักษะชีวิต ๔ ด้าน ได้แก่^{๖๑}

๑. การจัดการกับอารมณ์และความเครียด
๒. การสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่น

^{๖๐} กระทรวงศึกษาธิการ, แนวทางการจัดค่ายเสริมสร้างทักษะชีวิตเด็กไทย ปัญหาหยุดยั้งด้วยพลังเด็กและเยาวชน, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๘), หน้า ๑-๓๖.

^{๖๑} สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, คู่มือทักษะชีวิต, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิ ไรท์ พูเพิลส์ ประเทศไทย, ม.ป.ป.), หน้า ๑๑.

๓. การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น

๔. การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

องค์การอนามัยโลก (WHO) ให้ความหมายของทักษะชีวิตตามพฤติกรรมการเรียนรู้ได้ ๓ ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ได้แก่ ความคิดวิเคราะห์ วิจักษ์ เป็นความสามารถที่จะวิเคราะห์ แยกแยะ ข้อมูล ข่าวสาร ปัญหา และสถานการณ์ต่าง ๆ รอบตัว ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถในการ คิดออกไปอย่างกว้างขวางโดยไม่ยึดติดอยู่ในกรอบ

ด้านจิตพิสัย ความตระหนักรู้ในตน เป็นความสามารถค้นหา และเข้าใจในจุดดี จุดด้อย ของตนเองและความแตกต่างที่บุคคลอื่นมีกับบุคคลอื่น ไม่ว่าจะในแง่ ความสามารถ เพศ วัย ระดับ การศึกษา ศาสนา สีผิว ท้องถิ่น สุขภาพ ความเห็นใจผู้อื่น เป็นความสามารถในการเข้าใจ ความรู้สึก และเห็นอกเห็นใจบุคคลที่แตกต่างจากเรา ไม่ว่าในด้านเพศ วัย ระดับการศึกษา ศาสนา สีผิว ท้องถิ่น สุขภาพ ความภูมิใจในตนเอง หมายถึง ความรู้สึกที่ตนมีคุณค่า ความมีน้ำใจ รู้จักให้ รู้จักรับ ค้นพบ และภูมิใจ ในความสามารถต่าง ๆ เช่น สังคม ดนตรี กีฬา และศิลปะของตนเอง โดยมีได้สนใจ อยู่กับรูปร่างหน้าตา เส้นหน้ หรือความสามารถทางเพศ หรือการเรียนเก่งเท่านั้น ความรับผิดชอบต่อ สังคม หมายถึง ความรู้สึกที่ตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

ด้านทักษะพิสัย ทักษะการสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสาร เป็นความสามารถในการใช้ คำพูด และภาษาท่าทางเพื่อสื่อสารความรู้สึก นึกคิดของตนเอง และความสามารถในการรับรู้ ความรู้สึกนึกคิด ของอีกฝ่ายหนึ่ง ไม่ว่าจะในการแสดงความต้องการ ความชื่นชม การปฏิเสธ การ สร้างสัมพันธภาพ^{๖๒}

จากความหมายดังกล่าว การพัฒนาทักษะชีวิตจึงไม่ได้หมายถึงการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และค่านิยมของเยาวชน แต่เป็นการเสริมสร้างให้เยาวชนเกิดการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมในเชิง บวก ทักษะชีวิตเป็นความสามารถของบุคคลในการจัดการกับปัญหาต่าง ๆ รอบตัวในสภาพสังคม ปัจจุบัน และเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต

^{๖๒} สมใจ ปราบผล, **ทักษะชีวิตแบบมีส่วนร่วม**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ บริษัท แคนดิคมีเดีย จำกัด, ๒๕๕๔), หน้า ๑๐ – ๑๒.

๒.๖.๒ องค์ประกอบของทักษะชีวิต

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดองค์ประกอบทักษะชีวิตสำคัญที่จะเป็นภูมิคุ้มกันให้กับเด็กและเยาวชนในสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงและเตรียมความพร้อมสำหรับการปรับตัวของผู้เรียนในอนาคตไว้ ๔ องค์ประกอบ ดังนี้

๒.๖.๒.๑ การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น หมายถึง การรู้ความถนัด ความสามารถ จุดเด่น จุดด้อยของตนเอง เข้าใจความแตกต่างของแต่ละบุคคล รู้จักตนเอง ยอมรับเห็นคุณค่าและภาคภูมิใจในตนเองและผู้อื่น มีเป้าหมายในชีวิตและมีความรับผิดชอบ ต่อสังคม

๒.๖.๒.๒ การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง การแยกแยะข้อมูลข่าวสาร ปัญหาและสถานการณ์รอบตัว วิพากษ์ วิจารณ์และประเมินสถานการณ์รอบตัวด้วยหลักเหตุผลและข้อมูลที่ถูกต้อง รับรู้ปัญหา สาเหตุของปัญหา หาทางเลือกและตัดสินใจในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์

๒.๖.๒.๓ การจัดการกับอารมณ์และความเครียด การจัดการกับอารมณ์และความเครียด หมายถึง ความเข้าใจ และรู้เท่าทันภาวะอารมณ์ของบุคคล รู้สาเหตุของความเครียด รู้วิธีการควบคุมอารมณ์และความเครียด รู้วิธีผ่อนคลาย หลีกเลียงและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดอารมณ์ไม่พึงประสงค์ไปในทางที่ดี

๒.๖.๒.๔ การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น หมายถึง การเข้าใจมุมมอง อารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น ใช้ภาษาพูดและภาษากาย เพื่อสื่อสารความรู้สึกนึกคิดของตนเอง รับรู้ความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของผู้อื่น วางตัวได้ถูกต้องเหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ ใช้การสื่อสารที่สร้างสัมพันธภาพที่ดี สร้างความร่วมมือ และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

๒.๖.๓ พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวัง

องค์ประกอบที่ ๑ การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น

๑. ค้นพบความถนัด ความสามารถและบุคลิกภาพของตนเอง
๒. ค้นพบจุดเด่นจุดด้อยของตนเอง
๓. ยอมรับความแตกต่างระหว่างตนเองและผู้อื่น
๔. มองตนเองและผู้อื่นในแง่บวก

๕. รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น
๖. มีความภาคภูมิใจในตนเองและผู้อื่น
๗. มีความเชื่อมั่นในตนเองและผู้อื่น
๘. รู้สิทธิของตนเองและเคารพสิทธิผู้อื่น
๙. มีทักษะในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางสู่ความสำเร็จ
๑๐. มีความรับผิดชอบต่อสังคม

องค์ประกอบที่ ๒ การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

๑. เลือกรับข้อมูลข่าวสารอย่างไตร่ตรองและรู้เท่าทันสังคมที่เปลี่ยนแปลง
๒. ตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เผชิญอย่างมีเหตุมีผลและรอบคอบ
๓. แก้ปัญหาในสถานการณ์วิกฤตได้อย่างเป็นระบบ
๔. มีจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
๕. มองโลกในแง่ดี
๖. มีทักษะในการแสวงหาข้อมูลและใช้ข้อมูลให้เป็นประโยชน์
๗. ประเมินและสร้างข้อสรุปทบทวนชีวิตของตนเอง

องค์ประกอบที่ ๓ การจัดการกับอารมณ์และความเครียด

๑. ประเมินและรู้เท่าทันสภาวะอารมณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเอง
๒. จัดการความขัดแย้งต่าง ๆ ได้ด้วยวิธีที่เหมาะสม
๓. รู้จักคลายเครียดด้วยวิธีการที่สร้างสรรค์
๔. รู้จักสร้างความสุขให้กับตนเองและผู้อื่น

องค์ประกอบที่ ๔ การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

๑. ยืนยันความต้องการของตนเองปฏิเสธและต่อรองบนพื้นฐานของความถูกต้อง
๒. กล้าแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์
๓. ทำงานร่วมกับผู้อื่นตามวิถีประชาธิปไตย
๔. มีจิตอาสาช่วยเหลือผู้อื่น
๕. สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นด้วยการสื่อสารเชิงบวก
๖. เคารพกฎกติกาของสังคม
๗. ให้คำปรึกษาแก่ผู้อื่นได้

๒.๖.๔ การเสริมสร้างทักษะชีวิตตามจุดเน้นคุณภาพผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ ๕ ประการ คือ

๑. ความสามารถในการสื่อสาร
๒. ความสามารถในการคิด
๓. ความสามารถในการแก้ปัญหา
๔. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต
๕. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

ทักษะชีวิตในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ได้ให้ความหมายทักษะชีวิตไว้ว่า เป็น ความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องการทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

๒.๖.๕ การเสริมสร้างทักษะชีวิตระดับประถมศึกษา – มัธยมศึกษา

ทักษะชีวิตเป็นความสามารถที่เกิดในตัวผู้เรียนได้ด้วยวิธีการสำคัญ ๒ วิธี คือ

๑. เกิดเองตามธรรมชาติ เป็นการเรียนรู้ที่ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ และการมีแบบอย่างที่ดี แต่การเรียนรู้ตามธรรมชาติ จะไม่มีทิศทางและเวลาที่แน่นอนบางครั้งอาจจะเรียนรู้ก็อาจสายเกินไป

๒. การสร้างและพัฒนาโดยกระบวนการเรียนการสอน เป็นการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันในกลุ่ม ผ่านกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ ได้ลงมือปฏิบัติได้ร่วมคิดอภิปราย แสดงความคิดเห็น ได้แลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ได้สะท้อนความรู้สึกรู้สึกนึกคิด มุมมอง เชื่อมโยง สู่วิถีชีวิตของตนเองเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่และปรับใช้กับชีวิตการเสริมสร้างทักษะชีวิต เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันปัญหาสังคมในเด็กและเยาวชน

๒.๖.๖ กลยุทธ์การเสริมสร้างทักษะชีวิต

การเสริมสร้างทักษะชีวิตให้เกิดขึ้นกับเด็กในสถานศึกษา อยู่บนพื้นฐานของแนวความคิด ๓ ประการ คือ ส่งเสริม ป้องกัน แก้ไขหรือรักษาและฟื้นฟู

ส่งเสริม หมายถึง การเสริมสร้างทักษะชีวิตให้เกิดขึ้นกับนักเรียนกลุ่มปกติ หรือมีพฤติกรรมปกติ (Normal Behavior) เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น ในการดำเนินชีวิตของเด็ก

ป้องกัน หมายถึง ช่วยเหลือเด็กที่มีพฤติกรรมเสี่ยง (Risk Behavior) เช่น เด็กที่เริ่มมีพฤติกรรมที่เป็นแนวโน้มเข้าสู่เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม ให้มีทักษะชีวิตและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นเด็กปกติ

แก้ไขหรือรักษาและฟื้นฟู หมายถึง การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนที่เป็นปัญหาแล้ว หรือป่วยแล้ว โดยการช่วยเหลือ บำบัด และรักษา

๒.๖.๗ กลวิธีในการเสริมสร้างทักษะชีวิต

๑. การเสริมสร้างทักษะชีวิตโดยกิจกรรมในหลักสูตรหรือในห้องเรียนทักษะชีวิตเป็นความสามารถของบุคคลที่จะจัดการกับปัญหาต่าง ๆ รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบัน และเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคตทักษะชีวิตมี ๔ องค์ประกอบ คือ การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น การจัดการกับอารมณ์และความเครียดการพัฒนาหรือเสริมสร้างทักษะชีวิตตามองค์ประกอบ แบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม คือ กลุ่มที่เป็นองค์ความรู้ ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหา อย่างสร้างสรรค์ กลุ่มที่เป็นทักษะส่วนบุคคล ได้แก่ การสร้างสัมพันธภาพ ที่ดีกับผู้อื่น การจัดการกับอารมณ์และความเครียด กลุ่มที่เป็นเจตคติ ได้แก่ ความตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น และการนำองค์ประกอบทักษะชีวิตเป็นเป้าหมายของการเรียนรู้หรือการพัฒนาการเสริมสร้างทักษะชีวิตอาจแบ่งออกเป็น ๒ กลุ่มประเภท คือ

- ทักษะชีวิตทั่วไป ซึ่งเป็นความสามารถพื้นฐานของเด็กที่จะเผชิญกับปัญหาปกติในชีวิตประจำวัน เช่น ความขัดแย้ง ทะเลาะกัน การตัดสินใจเลือกทำสิ่งต่าง ๆ เป็นต้น ความสามารถนี้ กระทรวง ศึกษาธิการเรียกว่า “รู้คิด รู้ทำ และ แก้ปัญหาได้” และเป็นองค์ประกอบของทักษะชีวิตที่เรียกว่า ความคิดสร้างสรรค์ (Creative) และความคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) ความสามารถทั้ง ๒ ประเภทนี้ เกิดจากการสอนที่ยึดผู้เรียน เป็นศูนย์กลาง โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และการใช้คำถามสะท้อนความคิดของนักเรียนในการสอนตามปกติในชั้นเรียน ซึ่งการสอนแบบนี้ช่วยให้เด็กได้ฝึกคิดวิเคราะห์ และคิดสร้างสรรค์

- ทักษะชีวิตเฉพาะ คือ ความสามารถที่จำเป็นในการเผชิญปัญหาเฉพาะ เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาเอดส์ และเพศสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสม ฯลฯ ก็ต้องมีทักษะชีวิต เช่น ความตระหนักรู้ในตน ก็คือตระหนักในความแตกต่างระหว่างชายหญิงในเรื่องเพศ ความภูมิใจในตนเอง เช่น ตระหนักในคุณค่าและศักดิ์ศรีของชายหญิง ทักษะในการปฏิเสธการชวนไปมีพฤติกรรมเสี่ยง เป็นต้น แต่ในการสอนปกติ

ในหลักสูตรที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริงก็สามารถ เสริมสร้างทักษะชีวิตได้ครอบคลุมทุกตัว เช่นกัน ซึ่งสาระการเรียนรู้ที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ กำหนดให้ เรียนรู้ทักษะชีวิตเฉพาะ คือกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี กิจกรรมแนะแนว และกิจกรรมลูกเสือ เป็นต้น

๑. การเสริมสร้างทักษะชีวิตเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วม ทั้งการพัฒนาทักษะชีวิตทั่วไป และการสร้างทักษะชีวิตเฉพาะด้านการเรียน การสอนของครู และการเรียนรู้ของผู้เรียน

๒. การเสริมสร้างทักษะชีวิตโดยกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่จำเป็นในการเสริมสร้างทักษะชีวิตมีหลากหลายลักษณะ เช่น การทำกิจกรรมชมรมต่าง ๆ เมื่อเด็กได้ทำงานร่วมกันได้มีโอกาสสร้างสัมพันธภาพ ได้สื่อสารกับผู้อื่น ได้รู้จักตนเองและรู้จักผู้อื่น ได้ตัดสินใจแก้ไขปัญหา เกิดความภูมิใจในตนเอง เกิดความรับผิดชอบต่อสังคม ฯลฯ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เสริมสร้างทักษะชีวิตทั่วไปให้กับเด็ก เช่น กิจกรรมชมรม กิจกรรมค่าย กิจกรรมสาธารณประโยชน์ กิจกรรมกีฬา กิจกรรมลูกเสือ - ยุวกาชาด กิจกรรมหน้าเสาธง เป็นต้น กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เสริมสร้างทักษะชีวิตเฉพาะปัญหา เช่น ชมรมต้านสารเสพติด ชมรมทูบีนัมเบอร์วัน ชมรมเพื่อนที่ปรึกษา ชมรมแอนตี้ความรุนแรง ฯลฯ

๓. การเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมโดยการช่วยเหลือแนะนำ (Advisory) โดยครูประจำชั้น ซึ่งหน้าที่การให้คำปรึกษา และช่วยเหลือของครูประจำชั้น คือ การคัดกรอง วิเคราะห์ แยกแยะพฤติกรรมของเด็กเพื่อการค้นหาเด็กกลุ่มเสี่ยง และให้ความช่วยเหลือเด็กเหล่านี้ตั้งแต่ต้นก่อนที่จะเป็นเด็กที่มีปัญหารุนแรง

๔. การเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กที่มี พฤติกรรมที่เป็นปัญหาเกินกว่าที่ครูประจำชั้นจะแก้ไขได้ และต้องอาศัยการใช้ จิตวิทยาการแนะแนวหรือการให้คำปรึกษา (Counseling) หรืออาจส่งต่อ (Refer)กรณีต้องการบำบัดรักษาจากสถานบริการทางสาธารณสุข เช่น การติดยาบ้าแล้วหรือพฤติกรรมทางจิต เป็นต้น

๒.๖.๔ กิจกรรมการเสริมสร้างทักษะชีวิต

กิจกรรมที่เสริมสร้างทักษะชีวิตเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนเป็นผู้ได้รับประโยชน์สูงสุดจากการเรียนรู้ ซึ่งลักษณะของกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างทักษะชีวิตผู้เรียนมีลักษณะ ดังนี้

๑. กิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมค้นพบความรู้หรือสร้างความรู้ ด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิตในด้านการคิดวิเคราะห์ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เช่น กิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้โอกาสผู้เรียนแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ข่าวสาร เหตุการณ์ สถานการณ์ หรือประสบการณ์ของผู้เรียน และกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้สืบค้นหรือศึกษาค้นคว้า คิดวิเคราะห์สังเคราะห์ความรู้จากสื่อต่าง ๆ และแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ได้สะท้อนตนเอง เชื่อมโยงกับชีวิตและการดำเนินชีวิตในอนาคต

๒. กิจกรรมที่ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ได้ลงมือกระทำกิจกรรมลักษณะต่าง ๆ ได้ประยุกต์ใช้ความรู้ เช่น กิจกรรมทัศนศึกษา กิจกรรมค่ายกิจกรรมวันสำคัญ กิจกรรมชมรม/ชุมนุม กิจกรรมโครงงาน/โครงการ กิจกรรมจิตอาสา เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้เป็นกิจกรรมที่จะทำให้เกิดการพัฒนาทักษะชีวิต ดังนี้

๒.๑ ได้เสริมสร้างสัมพันธภาพและใช้ทักษะการสื่อสาร ได้ฝึกการจัดการกับอารมณ์และความเครียดของตนเอง

๒.๒ ได้รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ทำให้เข้าใจผู้อื่นนำไปสู่การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักไตร่ตรอง ทำความเข้าใจและตรวจสอบตนเอง ทำให้เข้าใจตนเองและเห็นใจผู้อื่น

๒.๓ ได้รับการยอมรับจากกลุ่ม ได้แสดงออกด้านความคิดการพูด และการทำงานมีความสำเร็จทำให้ได้รับคำชม เกิดเป็นความภูมิใจ และเห็นคุณค่าตนเอง นำไปสู่ความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและสังคม

๓. กิจกรรมที่กำหนดให้มีการอภิปรายแสดงความรู้สึกรู้สึกนึกคิด และการประยุกต์ความคิดอย่างมีประสิทธิภาพ หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละครั้งด้วยประเด็นคำถามสะท้อน เชื่อมโยงปรับใช้เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้บทเรียนสำคัญที่จะพัฒนาและเสริมสร้างทักษะชีวิตให้กับตัวผู้เรียน ได้ตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น รู้จักการจัดการกับอารมณ์และความเครียดอย่างเหมาะสมรู้จักสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น รู้จักคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ โดยวิธีการสะท้อน (Reflect) ความรู้สึกและความคิดที่ได้รับจากการปฏิบัติกิจกรรม เชื่อมโยง (Connect) กับประสบการณ์ในชีวิตที่ผ่านมา หรือที่ตนเองได้เรียนรู้มาแล้ว โดยครูหรือผู้จัดกิจกรรมเป็นผู้ตั้งประเด็นคำถามหลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการเรียนการสอนเนื้อหาสาระในหลักสูตรแล้ว เพื่อให้ผู้เรียนเปิดเผยตัวเอง ผ่านการสะท้อนความรู้สึกหรือมุมมอง (R: Reflect) ได้คิดเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับประสบการณ์เดิมของผู้เรียน (C: Connect) และได้ประยุกต์ความรู้ (A: Apply) ไปใช้ในชีวิตจริงของผู้เรียน เรียกคำถามดังกล่าวโดยย่อว่าคำถาม R - C - A เทคนิคการใช้คำถาม R - C - A คำถาม R - C - A เป็นคำถามที่สะท้อนประสบการณ์ของผู้เรียนมีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อดึงประสบการณ์ของผู้เรียนที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตของบุคคลนั้นออกมา การทำกิจกรรมแล้วมีการตั้งคำถาม R - C - A ร่วม

ด้วยจะทำให้เด็กเข้าถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้มากขึ้น แล้วสามารถนำไปเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ หรือสิ่งต่าง ๆ ที่ผ่านมา รวมถึงการนำประสบการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ไปปรับใช้ในอนาคต

ตัวอย่างแนวคำถาม R - C - A เพื่อสอบถามผู้เรียนหลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายครั้งแล้ว

๑. คำถามเพื่อผลการสะท้อน (R: Reflect) ถามถึงสิ่งที่สังเกตเห็นมองเห็น หรือถามความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการร่วมกิจกรรม เช่น

- นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไร หรือมองเห็นอะไรในพฤติกรรมของบุคคล หรือในการทำกิจกรรมร่วมกัน

- นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไรกับการขัดแย้งหรือการมีความเห็นไม่ตรงกันของ

นักเรียนในกลุ่ม

- หลังจากเกิดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างการทำกิจกรรมครั้งนี้ นักเรียนคิดว่า ทุกคนที่เกี่ยวข้องมีความรู้สึกอย่างไร

- นักเรียนเคยสังเกตตนเองหรือไม่ว่า ใช้วิธีการใดจัดการกับความขัดแย้งในระหว่างการทำกิจกรรมร่วมกัน หรือในกลุ่มทำอะไรความขัดแย้งในกลุ่มเพื่อนจึงยุติลงได้

๒. คำถามเพื่อการเชื่อมโยง (C: Connect) ถามเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างประสบการณ์หรือความรู้ที่เคยมีมาก่อนกับประสบการณ์หรือความคิดที่ได้จากการเรียนรู้ใหม่ เช่น

- ในช่วงที่ผ่านมานักเรียนเคยเห็น เคยมีความรู้สึก หรือเคยปฏิบัติมาอย่างไรบ้าง

- สิ่งที่เกิดขึ้นหรือพบเห็นสอดคล้อง เหมือนหรือคล้ายคลึงกับสิ่งที่นักเรียนเคยปฏิบัติมาอย่างไรบ้าง

- นักเรียนเคยมีความขัดแย้งกับเพื่อนระหว่างทำกิจกรรมที่ผ่านมาหรือไม่ เกิดจากสาเหตุใด

- นักเรียนเคยจัดการ หรือสยบความขัดแย้งไม่ให้ลุกลามบานปลายได้อย่างไรบ้าง

๓.. คำถามเพื่อการปรับใช้ (A: Apply) ถามถึงปัจจุบัน และการเผชิญเหตุการณ์ในอนาคต เช่น

- ในอนาคต ถ้านักเรียนพบเห็นหรือเจอเหตุการณ์ หรือมีความรู้สึกอย่างนี้ นักเรียนจะมีแนวทางปฏิบัติอย่างไร

- ในการทำงานกลุ่มครั้งต่อไป หากมีความขัดแย้งเกิดขึ้นอย่างนี้อีกนักเรียนจะอย่างไร หรือคลี่คลายสถานการณ์อย่างไร

- นักเรียนตั้งใจจะทำอะไร ปฏิบัติอย่างไร หรือเปลี่ยนแปลงอะไรบ้างเพื่อการมีชีวิตที่ดีในอนาคต หรือเพื่อการเรียนที่ดีขึ้น หรือเพื่อการทำงานให้สำเร็จการที่ผู้เรียนได้มีโอกาสสนทนา หรือ

อภิปรายเพื่อตอบคำถาม มีความสำคัญต่อการพัฒนาทักษะชีวิตอย่างมาก เพราะการสนทนาสอบถาม และตอบคำถามแบบเชื่อมโยง จะทำให้ผู้เรียนมองเห็นความเชื่อมต่อกันระหว่างการเรียนรู้ และพฤติกรรมการเรียนรู้กับประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน ผู้เรียนจะมองเห็นความเป็นจริงในชีวิตของตน และถูกท้าทายให้คิดหาทางออกให้โอกาสได้สร้างแนวความคิดหรือมุมมองใหม่ ๆ ได้ร่วมแบ่งปัน ความคิดเห็นความกังวลในใจ และประสบการณ์ของตนเองร่วมกันอย่างต่อเนื่อง อย่างมีวิจารณญาณ นำไปสู่ความเข้าใจที่ลึกซึ้ง และยังเป็นการส่งเสริมความคิดขั้นสูงและพัฒนาทักษะการฟัง การพูดของผู้เรียนอีกด้วย ทั้งนี้ ครูหรือผู้สอนจะต้องใช้เทคนิคการตั้งคำถามให้ผู้เรียนสะท้อน - เชื่อมโยง - ปรับใช้ (R - C - A) ในเรื่องที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต และการพัฒนาทักษะชีวิตของผู้เรียนในด้านบวก หลังจากสิ้นสุดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามเนื้อหาสาระ วัตถุประสงค์ และตัวชี้วัดในรายวิชาที่ หลักสูตรกำหนดในแต่ละกิจกรรม หรือแต่ละรายชั่วโมงเรียนเสมอการเสริมสร้างทักษะชีวิตให้กับผู้เรียนในช่วงวัยการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการสร้างคนให้มีประสิทธิภาพ ทั้งด้านความสามารถภายใน และความสามารถภายนอก ซึ่งความสามารถภายในเป็นความสามารถที่จะจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในตนเองและระหว่างตนเองกับผู้อื่น เช่น การตัดสินใจ การแก้ปัญหาการจัดการกับความขัดแย้ง การจัดการกับความรู้สึกของตนเอง การควบคุมตนเองการสร้างสัมพันธภาพ การปรับตัว การช่วยเหลือผู้อื่น และการรับผิดชอบตัวเองนอกจากนี้ ยังมีเทคนิคการใช้คำถามในการสะท้อนคิดอีกหลายเทคนิคเช่น

ตารางที่ ๒ ตัวอย่างเทคนิคการใช้คำถามตามระดับจุดมุ่งหมายทางด้านพุทธิพิสัยของบลูม

ระดับ	ตัวอย่างคำถาม
ความรู้ความจำ	ทักษะชีวิตคืออะไร
ความเข้าใจ	จากตัวอย่างที่ให้นี้ ตัวอย่างไหนเป็นทักษะชีวิต
การนำไปใช้	ทักษะชีวิตที่ให้จะนำไปใช้ได้อย่างไร
การวิเคราะห์	ตัวอย่างนี้ต้องการบอกความจริงเกี่ยวกับทักษะชีวิตในเรื่องอะไรแก่เรา
การสังเคราะห์	จากตัวอย่างนี้จะให้ชื่อที่เหมาะสมและน่าสนใจอย่างไร
การประเมินค่า	จากทักษะชีวิต ๔ ทักษะต่อไปนี้ ทักษะชีวิตใดที่เรามีความจำเป็น ต้องใช้มากที่สุด ในขณะนี้ เพราะเหตุใด

ตารางที่ ๓ การใช้คำถามการสะท้อนเรียนรู้ด้วย After Action Review (AAR)

ขั้นตอน	ตัวอย่างคำถาม
๑. สะท้อนคิดจากกิจกรรมที่ได้รับ	ทักษะชีวิตที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมแผนที่ความเสี่ยงมีอะไรบ้าง
๒. นำประสบการณ์มาประยุกต์ใช้	จากกิจกรรมแผนที่ความเสี่ยงสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ที่โรงเรียนได้อย่างไร

เทคนิคการสะท้อนการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ (Experiential Learning Cycle)

กระบวนการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนผ่านกระบวนการเรียนรู้ ๔ ขั้นตอน จากการรับรู้ข้อมูลไปสู่การสังเคราะห์สิ่งที่เรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้

การมีประสบการณ์ตรงเป็นพื้นฐานสำคัญ สำหรับการสะท้อนสิ่งที่เรียนรู้ผ่านการวิเคราะห์ประสบการณ์ที่เกิดขึ้น ผลจากการวิเคราะห์จะนำไปสู่การสังเคราะห์หรือสรุปหลักการที่เรียนรู้เพื่อนำไปปรับใช้ ดังขั้นตอนต่อไปนี้

๑. ขั้นลงมือทำ (DO): ให้ทุกคนได้ทำกิจกรรมร่วมกันหรือแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ส่วนบุคคล ความรู้สึกที่มีในประเด็นที่ตั้งไว้

๒. ขั้นสะท้อนสิ่งที่ได้เรียนรู้ (Reflect): เป็นขั้นตอนหลังการทำกิจกรรม เพื่อให้สะท้อนสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรม

๓. ขั้นคิดวิเคราะห์/สังเคราะห์เพื่อสร้างข้อสรุป (Analyze/Generalize): เป็นขั้นตอนการให้ความหมายกับประสบการณ์ที่เกิดขึ้น ผ่านการคิดวิเคราะห์สังเคราะห์รวมทั้งเปรียบเทียบกับประสบการณ์ที่ผ่านมาหรือประสบการณ์อื่น เพื่อนำไปสรุปเป็นองค์ความรู้ หลักการ แบบแผนที่ได้จากการเรียนรู้

๔. ขั้นประยุกต์ใช้ (Apply): เป็นขั้นตอนที่คิดถึงการประยุกต์ใช้สิ่งที่ได้เรียนรู้ในชีวิตหรือในการทำงานของตน

ตารางที่ ๔ แสดงตัวอย่างการสะท้อนการเรียนรู้ผ่านวงจรประสบการณ์

ขั้นตอน	ตัวอย่างคำถาม
๑. ขั้นลงมือทำ	ในกิจกรรม.....(ชื่อกิจกรรม) เราทำอะไรบ้าง
๒. ขั้นสะท้อนสิ่งที่ได้เรียนรู้	ได้เรียนรู้อะไรจากกิจกรรม
๓. ขั้นคิดวิเคราะห์/สังเคราะห์	สิ่งที่เรียนรู้ มีประโยชน์หรือไม่ อย่างไร ที่ผ่านมามีเคยกระทำ เคยรู้เคยประสบกับเหตุการณ์นี้หรือไม่

ข้อคิดในการตั้งคำถาม

การตั้งคำถามที่ดี มีประสิทธิภาพเป็นการท้าทายการร่วมมือในการคิดการแบ่งปันความคิดประสบการณ์ซึ่งกันและกัน นำไปสู่การสนทนาอภิปรายเพื่อตอบคำถาม การสนทนาที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาทักษะชีวิตอย่างมากเพราะการสนทนาสอบถามและตอบคำถามจะทำให้ผู้เรียนมองเห็นความเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้ และพฤติกรรมการเรียนรู้กับประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน จะมองเห็นความเป็นจริงในชีวิตของตน และถูกท้าทายให้คิดหาทางออก ให้โอกาสสร้างแนวคิดหรือมุมมองใหม่ ๆ ได้ร่วมแบ่งปันความคิดเห็นความกังวลใจ และประสบการณ์ของตนเองร่วมกันอย่างต่อเนื่อง อย่างมีวิจารณ์ญานนำไปสู่ความเข้าใจที่ลึกซึ้ง และยังเป็นการส่งเสริมความคิดขั้นสูงและพัฒนาทักษะการฟัง การพูดของผู้เรียนอีกด้วย ทั้งนี้ ผู้นำกิจกรรม หรือผู้สอนจะต้องใช้เทคนิคการตั้งคำถามที่ผู้เรียนมีความสุขที่ได้ตอบและได้สนทนา ซึ่งคำถามที่นำไปสู่ทักษะชีวิตมีลักษณะที่ครอบคลุมพฤติกรรมการเรียนรู้ทั้งด้านเนื้อหา ความรู้ทัศนคติ ความสามารถ และพฤติกรรม ครูต้องฝึกฝนจึงจะเกิดทักษะการตั้งคำถามที่ดีและตรงตามวัตถุประสงค์ของการถามและได้กำหนดคำตอบตามต้องการ ดังนี้

- ถามเพื่อสรุปความคิด ความรู้ ความเข้าใจเนื้อหาบทเรียน
- ถามเพื่อให้นักเรียนสะท้อนมุมมอง ความคิด ความเชื่อ และวิถีคิดของตนเอง
- ถามเพื่อกระตุ้นจินตนาการทางความคิด ต่อยอดความคิด และมุมมอง
- ถามเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนทำความเข้าใจ ความรู้สึกลึกซึ้ง และพฤติกรรมผู้อื่นที่แตกต่างหรือคล้ายกับตนเอง
- ถามเพื่อเพิ่มศักยภาพในการคิดเชื่อมโยงประสบการณ์ของตนเองเข้ากับเหตุการณ์หรือสถานการณ์ในชีวิตประจำวันที่คิดจะว่าจะประสบในชีวิตทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ประโยชน์ที่สมาชิกได้รับจากการเข้าค่าย

๑. ได้เรียนรู้ ฝึกทักษะการเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี
๒. ได้ฝึกทักษะกระบวนการคิด ให้คิดได้ คิดเป็น คิดถูก
๓. ได้ฝึกทักษะการทำงานเป็นทีม และการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
๔. ได้พัฒนาด้านธรรม รู้จักคิดสิ่งที่ผิดหรือถูก สิ่งที่ไม่ควรทำไม่ควรทำมีความรับผิดชอบ ตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ และการควบคุมอารมณ์
๕. ได้ฝึกทักษะการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ได้เพื่อน พี่ น้อง ครูที่ดี
๖. ได้รู้จักและเข้าใจตนเอง ตระหนักในคุณค่าของตนเอง พัฒนาตนเองตัดสินใจอนาคต การเรียน การทำงานของตนบนพื้นฐานประสบการณ์ที่เหมาะสม
๗. ได้พัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะในระดับจิตสำนึก ความคิดความเชื่อ ทศนคติ
๘. ได้ปฏิบัติงานโครงการที่เป็นประโยชน์กับผู้อื่น พัฒนาการงานที่ได้รับมอบหมาย
๙. ได้เรียนรู้และฝึกทักษะผ่านกระบวนการที่แตกต่างกับการเรียนในชั้นเรียน

จากข้อความข้างต้น สรุปได้ว่าชีวิตสามารถพัฒนาได้ เปลี่ยนแปลงได้เปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งที่ดีกว่าที่เป็น ดังนั้นการพัฒนาผู้เรียนจึงจำเป็นต้องมีการกำหนดกรอบการพัฒนาตามนโยบายชัดเจน เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปในทิศทางที่ต้องการ

ทั้งนี้ การพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนจำเป็นต้องพัฒนาหลาย ๆ ด้านไปพร้อม ๆ กัน การสร้างและพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนของประเทศ สามารถดูได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ อันเป็นกรอบหลักในการพัฒนานักเรียนของประเทศไปในทิศทางที่พึงประสงค์ โดยเฉพาะแผนพัฒนาฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๔) และแผนพัฒนาฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๔๙) ที่ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนอย่างบูรณาการและมีความต่อเนื่องในช่วงที่ผ่านมา

ในแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ ๙ ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนา คนเป็นศูนย์กลาง ต่อเนื่องจากแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ ๘ โดยสาระสำคัญในแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ ๙ ยังคงเน้นการพัฒนาที่ยึดคนเป็นศูนย์กลางบนรากฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจที่พอเพียงมีคุณภาพ การพัฒนาประชากรมีนโยบายที่เน้นด้านการพัฒนาคุณภาพประชากรในวัยเด็กครอบคลุมในเรื่องการพัฒนาศึกษาและสุขภาพ เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน ประชาสังคม แก้ไขปัญหาความยากจนและการไม่เข้าถึงบริการของคนจน

๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในการศึกษารูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี ตั้งแต่รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนให้ปลอดภัยเสพติดและอบายมุข การป้องกันยาเสพติดและอบายมุขเชิงพุทธบูรณาการ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

๒.๗.๑ งานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาผู้เรียนให้ปลอดภัยเสพติดและอบายมุข

โกศล อินทวงศ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสถาบันอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๓” ได้ผลสรุปจากการวิจัย ๕ ประการ คือ ๑) ระบบการเฝ้าระวัง พบว่า มีการจัดระบบการเฝ้าระวังดีมาก และสถานศึกษาบางแห่งควรมีการปรับปรุงเกี่ยวกับระบบอาจารย์ที่ปรึกษาและการติดตามนักเรียนนักศึกษา ๒) ระบบเครือข่าย พบว่า มีการจัดเครือข่ายดีมาก ส่วนที่ควรมีการปรับปรุงในบางสถานศึกษาได้มีศูนย์ระบบเครือข่าย การจัดเก็บข้อมูลและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ๓) การสอนแบบบูรณาการคุณธรรมจริยธรรม พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่มีการจัดการเรียนการสอนที่ผนวกเข้ากับคุณธรรมและจริยธรรม แต่ยังมีบางแห่งที่ได้รับคะแนนในการศึกษาค่อนข้างน้อย เนื่องจากมีข้อจำกัดทางด้านการเป็นสถานศึกษาเปิดใหม่และขาดความพร้อมทางด้านอาคารและสถานที่ในการจัดการเรียนการสอน ๔) การจัดสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา พบว่า มีความพร้อมด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาเป็นอย่างดี และสิ่งที่ควรปรับปรุงได้แก่ การจัดห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ และโรงอาหาร ๕) กิจกรรมที่เป็นประโยชน์และต่อเนื่อง โดยทั่วไป มีการดำเนินการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะ และการบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนร่วมให้นักศึกษาอยู่ในระดับดี ทุกๆ สถาบัน^{๖๓}

บุญเพ็ง หงษา ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์พุทธธรรมในหลักสูตรค่ายผู้นำเยาวชนต่อต้านยาเสพติดของกองทัพอากาศ” โดยศึกษาหลักพุทธธรรมในการแก้ปัญหายาเสพติด และการประยุกต์หลักพุทธธรรมใช้ในกิจกรรมของหลักสูตรค่ายผู้นำเยาวชนต่อต้านยาเสพติดของกองทัพอากาศ จากการศึกษาและวิจัย พบว่า หลักพุทธธรรมในพระพุทธศาสนา สามารถปรับประยุกต์ใช้ได้ในทุกกิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด กลุ่มเป้าหมายที่เข้ารับการ

^{๖๓} โกศล อินทวงศ์, “การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสถาบันอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๓” วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนารพพยากรมนุษย์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๐), หน้า ๑๗๙.

ฝึกอบรมส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการนำหลักพุทธธรรมเข้ามาปรับใช้ ในกิจกรรมต่างๆ มีความเชื่อในเรื่องของกฎแห่งกรรม การมีกัลยาณมิตร การให้ทาน การรักษาศีล และการเจริญภาวนาว่าเป็นแนวทางในการปฏิบัติให้ลด ละ เลิกยาเสพติดได้ ทั้งนี้ส่วนใหญ่ยังมีความเห็นต่อกระบวนการอริยสัจสี่ว่า ปัญหาทุกปัญหามีสาเหตุและถ้าทุกคนมีเป้าหมายร่วมกันเป็นพลังแผ่นดิน ก็จะมีแนวทางในการแก้ปัญหาทุกปัญหาได้ การนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาผ่านรูปแบบกิจกรรมในค่ายฝึก อบรม ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการที่วิทยากรนำหลักพุทธธรรม สาระ มาปรับประยุกต์แทรกในทุกกิจกรรม เมื่อผ่านพ้นกิจกรรมแล้วผู้เข้ารับการฝึกอบรมรู้สึกภูมิใจในตัวเอง รักเพื่อนเพิ่มขึ้น มีความเสียสละ อดทน ถึงแม้จะมีทัศนคติที่ไม่ดีก่อนการเข้าค่าย แต่ภายหลังเข้าค่ายแล้วรู้สึกประทับใจ^{๖๔}

พระมหาสารวย ญาณสวโร ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาผลกระทบจากการล่องละเมียดศีลข้อที่ ๕ ที่มีต่อสังคมไทย” ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่มีต่อสังคมไทยมากที่สุดในปัจจุบัน คือปัญหายาเสพติดที่ระบาดอยู่ในเรื่องนี้ พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มีเหตุผลที่ยอมรับข้อเท็จจริงคือ เป็นเพราะขาดหลักธรรมข้อปฏิบัติสำหรับมนุษย์ อันเรียกว่าศีลนั้นโดยเฉพาะศีลข้อที่ ๕ ซึ่งถือว่ามีความสำคัญมากที่สุด โดยเห็นคุณโทษว่าสุราเมรัยและของเมานั้นเป็นสิ่งที่มอันตราย เป็นข้อห้ามโดยส่วนเดียวที่เป็นพิษร้ายแก่สังคม มีโทษทำลายทั้งสุขภาพกายและสุขภาพ จิต^{๖๕}

จักรวาล สุขไมตรี ได้ทำการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวพุทธจริยธรรมระดับอุดมศึกษา” โดยมีวัตถุประสงค์ (๑) เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักพุทธธรรมที่สอดคล้องกับจริยธรรมที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นนักศึกษาระดับอุดมศึกษา (๒) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคการดำเนินการด้านจริยธรรมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา (๓) เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวพุทธจริยธรรมระดับอุดมศึกษา จากการวิจัยพบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นการเปลี่ยนแปลงกระบวนการคิดและการประพฤติปฏิบัติของมนุษย์ให้มีความเจริญขึ้นทั้งในเรื่องของความรู้ ทักษะ ความสามารถ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ประสิทธิผลต่อการพัฒนาตนเอง องค์การ สังคม ซึ่งกระบวนการวางแผนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่จะทำให้มนุษย์มีการพัฒนาตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ คือ ให้การศึกษา ให้การฝึกอบรม และ

^{๖๔} บุญเพ็ง หงษา, “การประยุกต์พุทธธรรมในหลักสูตรคำผู้นำเยาวชนต่อต้านยาเสพติดของกองทัพอากาศ”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ก.

^{๖๕} พระมหาสารวย ญาณสวโร, “การศึกษาผลกระทบจากการล่องละเมียดศีลข้อที่ ๕ ที่มีต่อสังคมไทย”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ก.

ให้การพัฒนา สภาพปัญหาและอุปสรรค พบว่า เกิดจากตัวของนักศึกษาเป็นสำคัญ ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น ๓ ด้าน คือ ๑) ปัญหาด้านจริยธรรมทางกาย เป็นปัญหาที่เกี่ยวกับการประพฤติ การปฏิบัติ การแสดงออกด้วย ๒) ปัญหาด้านจริยธรรมทางวาจา เป็นปัญหาที่เกี่ยวกับการใช้คำพูดในการสื่อสาร หรือการใช้วาจา ในการดำเนินชีวิต โดยขาดการคิดไตร่ตรองอย่างรอบคอบก่อนที่จะพูดหรือใช้วาจา และ ๓) ปัญหาด้านจริยธรรมทางใจ เป็นปัญหาที่เกี่ยวกับการใช้ความคิดให้รู้ว่าสิ่งใดถูกต้อง ควรกระทำ หรือสิ่งใดไม่ถูกต้องไม่ควรกระทำ และรูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวพุทธจริยธรรมระดับอุดมศึกษา โดยนำหลักคุณธรรมบด ๑๐ มาปรับประยุกต์ใช้ สามารถ แบ่งได้เป็น ๓ รูปแบบ คือรูปแบบด้านการให้การศึกษา รูปแบบด้านการฝึกอบรม สั่งสอน และรูปแบบ ด้านการพัฒนา โดยจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้นักศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้สึก อารมณ์ ความคิด การตัดสินใจ และพฤติกรรมให้มีความเจริญขึ้น ตลอดจนนำหลักธรรมทางพุทธศาสนา มาบูรณาการในการพัฒนาการประพฤติปฏิบัติ^{๖๖}

ยศ ถามูลแสน ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบของการพัฒนาชุมชนต่อศีลธรรมของเยาวชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น เขต ๓” ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาส่วนหนึ่งเกิดจากค่านิยมที่ผิดๆ เช่น การแต่งตัว หรือใช้ผลิตภัณฑ์สินค้ามีชื่อ (brand name) ต้องการเลียนแบบดารา/นางแบบที่มีชื่อเสียง ต้องการโก้หรูและบริโภคสินค้าจากต่างชาติ ไม่นิยมสินค้าไทย การใช้เงินทองที่สิ้นเปลืองไม่ ก่อ ประโยชน์ต่อการศึกษา เช่น เล่นเกมส์ เที่ยวเตร่ไปกับเพื่อนๆ นอกจากนั้นแล้ว ยังพบว่า การใช้ความรุนแรงต่อเด็กและเยาวชนที่เกิดขึ้น มีสาเหตุมาจากปัจจัยหลายด้านทั้งด้านบิดามารดา ตัวเด็กและเยาวชน สภาพแวดล้อมในสังคม ตลอดจนปัจจัยเสริมอื่นๆ ที่ทำให้ความรุนแรงเกิดขึ้น ตลอดจนเกิดจากบิดามารดาผู้ให้กำเนิดเป็นผู้กระทำมากขึ้น^{๖๗}

พรพรรณ มากบุญ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทักษะทางสังคมของเด็กและเยาวชนชาย ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต ๒ จังหวัดราชบุรี” ผลการวิจัยพบว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง สามารถทำนายการมีทักษะทางสังคมของเด็กและเยาวชนชายใน ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต ๒ จังหวัดราชบุรี ทั้งนี้เด็กและเยาวชนชายที่มีการตระหนักรู้เห็นคุณค่าใน

^{๖๖} จักรวาล สุขไมตรี, “รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวพุทธจริยธรรมระดับอุดมศึกษา”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ๖.

^{๖๗} ยศ ถามูลแสน, “ศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบของการพัฒนาชุมชนต่อศีลธรรมของเยาวชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น เขต ๓”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๗๘.

ตนเองสูงจะเป็นผู้ที่มองโลกในแง่ดี มีความรู้สึกรู้ว่าตนเองมีคุณค่าจะมีความสามารถที่จะเผชิญกับอุปสรรคที่ผ่านเข้ามาในชีวิตและกล้าที่จะเข้าจัดการกับปัญหาต่าง ๆ สามารถยอมรับสถานการณ์ที่ทำให้ตนเองรู้สึกผิดหวังและท้อแท้ใจด้วยความเชื่อมั่นในตนเอง มีความสุขสามารถดำเนินชีวิตตามที่ตนปรารถนาได้อย่างดี^{๖๘}

วัลลภา บุญยมานพ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนแออัด เขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่าความรู้ความเข้าใจของรูปแบบการเรียนรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนแออัด เขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร มีความรู้ความเข้าใจหลังการอบรมเสร็จสิ้น ๓ เดือน ในภาพรวมและรายด้าน ๑ ด้าน ได้แก่ ด้านสภาพการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนแออัด เขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร สูงกว่าหลังการอบรมเสร็จสิ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนด้านสภาพการป้องกันปัญหายาเสพติดในชุมชนแออัด เขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร และด้านแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับ ศาสนาพุทธกฎหมาย ประเพณีวัฒนธรรม และหลักการเศรษฐกิจพอเพียงสูงกว่าหลังการอบรมเสร็จสิ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕^{๖๙}

บุษิตร์ โมฆรัตน์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหายาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษาเชิงพุทธบูรณาการ” ผลการศึกษาพบว่าปัญหาจากยาเสพติดนั้นได้กลายเป็นปัญหาวิกฤติสำคัญสำหรับประเทศไทย โดยพบว่าเยาวชนวัยเรียนเป็นกลุ่มเสี่ยงสำคัญ ซึ่งโรงเรียนจะต้องปลูกฝังค่านิยมที่ดี ให้คำปรึกษาที่ถูกต้อง มีกิจกรรมเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและป้องกันภัยจากยาเสพติด โดยต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและบูรณาการแผนงานกับทุกภาคส่วน ผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ และผู้ปกครองมีบทบาทเฝ้าระวัง ร่วมแรงร่วมใจที่จะดำเนินการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา เน้นบทบาทดูแลช่วยเหลือนักเรียน เสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อการป้องกันยาเสพติดด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยการบูรณาการเข้ากับกิจกรรมต่างๆทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อให้การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน สภาพปัญหายาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษาก่อนที่จะมีการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหายา

^{๖๘} พรพรรณ มากบุญ, “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทักษะทางสังคมของเด็กและเยาวชนชาย ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต ๒ จังหวัดราชบุรี”, วารสารวิทยบริการ, ปีที่ ๒๔ ฉบับที่ ๔ (ตุลาคม-ธันวาคม ๒๕๕๖): ๑๒๒.

^{๖๙} วัลลภา บุญยมานพ, “การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนแออัด เขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๖), หน้า ๑๔๖.

เสพติดนั้นพบว่า นักเรียนจะตกอยู่ในภาวะเสี่ยงต่อปัญหาเสพติดในระดับที่ใกล้เคียงกัน ทั้งในเรื่องของบุหรี่ยาเสพติด สุรา สารระเหย ยาสูบ และยาบ้า โดยปัญหาเสพติดที่แพร่ระบาดเข้ามาในโรงเรียนนั้นเกิดจากความล้มเหลวในการจัดการปัญหาจากภาครัฐ และปัญหาจากตัวนักเรียน ได้แก่ การถูกชักชวน การอยากทดลอง การถูกหลอกลวง สาเหตุทางร่างกาย ความคึกคะนอง และอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เป็นแหล่งของยาเสพติด ปัญหาเสพติดได้ส่งผลกระทบต่อทั้งทางด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์และจิตใจ และด้านสังคม ซึ่งนักเรียนที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดมักไม่ชอบเรียนหนังสือ ทำให้มีผลการเรียนตกต่ำและมีพฤติกรรมที่ก้าวร้าว แต่หลังจากที่โรงเรียนได้ดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาเสพติดอย่างจริงจังแล้วนั้นพบว่า สภาพทั่วไปและความสงบเรียบร้อยภายในโรงเรียนดีขึ้น ปัญหาและการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดลดน้อยลง มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น ทำให้โรงเรียนได้รับรางวัลเกี่ยวกับการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาเสพติดจากหน่วยงานและองค์กรต่างๆ อย่างต่อเนื่อง สำหรับรูปแบบการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษาเชิงพุทธบูรณาการที่สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันนั้นพบว่า โรงเรียนต้องดำเนินกิจกรรมต่างๆ ตามขั้นตอน คือ ศึกษาข้อมูลและปัจจัยเสี่ยง นำข้อมูลมาคัดกรองนักเรียน วิเคราะห์ หาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา จัดทำแผนปฏิบัติการและดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการโครงการและกิจกรรมภายใต้มาตรการ ๗ ด้าน คือ การป้องกัน การค้นหาติดตาม การรักษาเยียวยา การเฝ้าระวัง การบริหารจัดการ การประสานงานชุมชนและเครือข่าย และการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม โดยบูรณาการกับหลักพุทธธรรมสำหรับการแก้ปัญหาเสพติดประกอบไปด้วย หลักวิธี ๓ หลักวัฒนธรรม ๖ หลักสัปปายะ ๗ และหลักโกศล ๓ โดยการดำเนินงานนั้นต้องมีการกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานให้เหมาะสมยิ่งขึ้นต่อไป^{๗๐}

ลำอานค์ จันทนตรี ได้ทำการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนักเรียนตามแนวพระพุทธศาสนาในโรงเรียนหนองม่วงวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต ๒๖” ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ ประกอบไปด้วยการฝึกอบรม การพัฒนา และการให้การศึกษา นอกจากนี้ยังมีแรงจูงใจภายในที่จะเป็นตัวส่งเสริมให้เกิดการพัฒนา สภาพแวดล้อมรอบตัว ไม่ว่าจะเป็นสภาพสังคม สภาพเศรษฐกิจ สื่อต่าง ๆ ก็มีผลอย่างมากต่อแรงจูงใจ หลักธรรมทางพุทธศาสนาเป็นหลักให้มนุษย์มีวิถีทางในการดำเนินชีวิต

^{๗๐} บุษิติร์ โมฆรัตน์ “การพัฒนาแบบการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษาเชิงพุทธบูรณาการ”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐), หน้า ก.

ประเพณีปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง ดีงาม โดยหลักธรรมที่มีความสอดคล้องเป็นแนวทางการปฏิบัติก็คือ อริยสัจ ๔ ไตรสิกขา และ กัลยาณมิตร โดยใช้รูปแบบเป็นชุดกิจกรรมจำนวน ๔ ชุดกิจกรรม ที่บูรณาการกับหลักอริยสัจ ๔ หลักไตรสิกขา และกัลยาณมิตรธรรม ได้แนวทางในการพัฒนานักเรียน ๔ ด้าน คือด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น มีการฝึกอบรมพัฒนานักเรียนโดยการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการจัดการเรียนรู้ ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักเรียนทุกสถานการณ์ที่โอกาสอำนวย มีการเชิดชูเกียรติแก่นักเรียนที่ช่วยเหลือผู้อื่น บำเพ็ญประโยชน์สร้างชื่อเสียงให้โรงเรียน เป็นต้น ด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ มีการฝึกอบรมพัฒนานักเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมทักษะการแก้ปัญหาตามหลักธรรมอริยสัจ ๔ มีการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นมิตร ให้นักเรียนรู้สึกผ่อนคลาย อบอุ่น มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนคิดบวก เป็นต้น ด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียด มีการฝึกสมาธิตอนเข้าก่อนเข้าเรียน มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการเล่นดนตรี มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาศิลปะและอารมณ์ให้สงบ เช่น การสร้างสรรค์ผลงานจากศิลปะ เป็นต้น ด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น มีการฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม ช่วยเหลือตามหลักเพื่อนช่วยเพื่อน โดยยึดกรอบตามหลักกัลยาณมิตรธรรม มีการจัดกิจกรรมปลูกฝังประชาธิปไตย รู้จักการเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี มีการฝึกหัดอบรมศีล สมาธิ และปัญญาของนักเรียนให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในโรงเรียน และสังคมได้อย่างมีความสุข^{๗๑}

พุทธทาส ภิกขุ (เจื่อม อินทปญโญ) ได้กล่าวถึง พระพุทธศาสนาไว้ในหนังสือ “คู่มือมนุษย์” ว่าพระพุทธศาสนา คือ วิชารวมทั้งระเบียบปฏิบัติสำหรับจะให้เราทำอะไรเป็นอะไร ถ้ารู้ว่าอะไรเป็นอะไรจริง ๆ แล้ว เราย่อมไม่ปฏิบัติผิดต่อสิ่งทั้งปวง ครั้นรู้จริงตามวิธีของพระพุทธศาสนาคือมองเห็นชัดว่า สิ่งทั้งปวงไม่เที่ยง เป็นทุกข์ มีตัวตน ไม่มีอะไรน่าผูกมัดตัวเรา เข้ากับสิ่งนั้นจริง ๆ แล้วจิตก็จะเกิดความหลุดพ้นจากอำนาจครอบงำของสิ่งเหล่านั้นขึ้นมาทันที อริยสัจสี่ประการนั้น คือความรู้ที่บอกให้ชัดว่า “อะไรเป็นอะไรอย่างครบถ้วนนั่นเอง”^{๗๒} นอกจากนี้ยังได้เสนอแนวทางการจัดการศึกษาตั้งแต่เริ่มแรกไว้ในหนังสือเรื่อง “คบเด็กสร้างโลก” ว่า การศึกษาควรเป็นการเสนอหลักการสอนลูกหลานให้เป็นผู้รู้ ผู้ตื่น และผู้เบิกบาน โดยให้เริ่มมี สัมมาทิฐิ หรือความเห็นถูกต้องในความต้องการในสังคมมีความสงบ ร่มเย็น ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อคนรักสามัคคีกัน โดยมีเคล็ดลับให้เด็ก

^{๗๑} ลำอานค์ จันทนตรี, “รูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนักเรียนตามแนวพระพุทธศาสนา ในโรงเรียนหนองม่วงวิทยาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต ๒๖”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐), หน้า ก.

^{๗๒} พุทธทาส ภิกขุ, **คู่มือมนุษย์**, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมบูชา, ๒๕๐๑).

เล็ก รู้จักรักผู้อื่น โดยการช่วยเหลือกันอยู่เสมอ ให้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตัว จึงเสนอให้มีการจัดการศึกษาเริ่มปลูกฝังตั้งแต่ระดับอนุบาล เพื่อจะควบคุมกระแสแห่งสัญชาตญาณของทารกให้เกินไปฝ่ายโพธิ อย่าเดินไปฝ่ายกิเลส ด้วยการไม่ส่งเสริมความมีตัวความเห็นแก่ตัว^{๗๓} และเสนอการจัดการศึกษาและการแก้ปัญหาเยาวชนแบบหลักการกว้าง ๆ ว่า เยาวชนควรที่จะมีโอกาสได้เข้าบวชเรียนเป็นสามเณรเพื่อจะเข้ามาสัมผัสธรรมะได้โดยง่ายต้องปลูกฝังเยาวชนให้เป็นอภิชาตบุตร โดยการปรับ ปรับสภาพแวดล้อมหรือการอบรมสั่งสอน ฝึกฝนจิตของเยาวชนให้มีจิตคิดเสียสละ คิดให้ ฝึกให้เยาวชนได้รู้จักศีลธรรม วัฒนธรรม ความมีระเบียบ รู้จักการเป็นอยู่ที่เรียบง่าย มีความสงบสุข มีศีลสมบุรณ์แบบ ลักษณะเป็นทิวสุธรรม คือ เว้นอบายมุข ๖ ประการ ให้รู้จักโลกอื่นและโลกุตระด้วย พร้อมกับรู้จักเข้าใจ และปฏิบัติใดในเรื่องของความจริง ความดี ความงาม ความถูกต้อง ความยุติธรรม^{๗๔}

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ แก่นแท้ของพระพุทธศาสนา ตอนหนึ่งว่า เมื่อพระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้แล้ว เสด็จไปปฐมเทศนา “พระธรรมจักกัปปวัตตนสูตร” พระองค์ทรงตรัสสอนหนึ่งมีความว่า (จตุส อริยสัจจสุ ตีปริวณฺณทวาทสการยถาภูตญาณทสสนิ) ตราบใดที่เรา ยังไม่มีญาณทสสนะ ที่มีปริวณ ๓ มีอาการ ๑๒ ในอริยสัจจสี่ เราก็ยังไม่ปฎิญาณได้ว่า ได้ตรัสรู้ต่อเมื่อเรามีญาณทสสนะนั้น จึงปฎิญาณได้ว่า “ตรัสรู้” ดังนั้นเราจึงรู้หรืออริยสัจจอย่างเดียวนั้นได้ ต้องรู้หน้าที่ต่ออริยสัจจและปฏิบัติหน้าที่ต่ออริยสัจจให้สำเร็จด้วย พระพุทธเจ้าตรัสกิจหรือหน้าที่ ต่ออริยสัจจสี่ไว้ครบแล้ว คือ

๑. หน้าที่ต่อทุกข์ คือ “ปริญญา” แปลว่า กำหนดรู้ รู้เท่าทัน จับตัวมันให้ได้
๒. หน้าที่ต่อ สมุทัย คือ “ปหานะ” แปลว่า ละ หรือ กำจัด
๓. หน้าที่ต่อ นิโรธ เรียกว่า “สัจฉิกิริยา” แปลว่า ทำให้แจ้ง หรือบรรลุนั่นเอง
๔. หน้าที่ต่อ มรรค เรียกว่า “ภาวนา” แปลว่า บำเพ็ญ ก็คือ ปฏิบัติลงมือ ทำให้เกิด ทำให้มีขึ้น^{๗๕} และได้ให้แนวทางเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะคุณภาพชีวิตของเยาวชนว่า การพัฒนาทักษะชีวิตของเยาวชนนั้นควรพัฒนาทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านกาย เป็นการศึกษา เพื่อให้รู้จักใช้อายตนะและอวัยวะทั้งหลาย มีมือ เท้า ปาก ตา เป็นต้น ทั้ง กาย วาจา ให้มีความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกับสิ่งแวดล้อมทาง

^{๗๓} พุทธศาสนิกชน, **คบเด็กสร้างโลก**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สหประชาชาติ, ๒๕๔๘), หน้า ๖๐.

^{๗๔} พุทธศาสนิกชน, **เยาวชนกับศีลธรรม ขุดธรรมโฆษณ**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (สุราษฎร์ธานี: โรงพิมพ์มูลนิธิธรรมทาน, ๒๕๓๗), หน้า ๑๑๗.

^{๗๕} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), **แก่นแท้พระพุทธศาสนา**, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมสาร, ๒๕๔๔), หน้า ๑๗.

กายภาพ ด้านศีล เพื่อการศึกษา การมีความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกับเพื่อนมนุษย์ในสังคมอย่างมีระเบียบ มีระบบ มีวิธีการแสดงออกที่เหมาะสมและมีวินัย ด้านจิตเป็นการศึกษาเพื่อฝึกจิตให้เป็นสมาธิ คือไม่ให้วอกแวก กระสับกระส่าย ให้รู้จักมนสิการ และมีโยนิโสมนสิการ ทั้งนี้เพราะโลกนี้เต็มไปด้วยพลังงาน (กระแสจิต) จิตจึงต้องมีการควบคุม จิตเป็นนาย กายเป็นบ่าว การทำจิตใจให้เจริญ งอกงามขึ้นในความดี ความเข้มแข็ง มั่นคง สงบสุขและอิสระ ในการกระทำซึ่งการแสดงออกทั้งทางกายหรือคำพูดทั้งหลาย ล้วนออกมาจากจิตทั้งสิ้น ดังพุทธพจน์ในพระธรรมบท ขุททกนิกาย “มนโปพพงคมา ธมมา มโนเสฐฐา มโนมยา” แปลความว่า “ธรรม (คือการกระทำที่เป็นกุศลและอกุศล)ทั้งหลายมีใจ เป็นหัวหน้า มีใจ ประเสริฐสุด สำเร็จด้วยใจ” ด้วยเหตุนี้ การกระทำให้จิตมีสมาธิเพื่อให้เกิดพลัง จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ด้านปัญญา เป็นการศึกษา อบรม พัฒนาปัญญา ให้เกิดความรู้แจ้งให้รู้จักสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง (ยถาภูติ) เป็นการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ความคิดหาเหตุผล และการหยั่งรู้ ความจริง จนเข้าถึงอิสรภาพมีชีวิตที่ติงาม ปลอดทุกข์ ปราศจากปัญหา ปัญญาแบ่งเป็น ๒ ชนิดคือ โลกียปัญญา หมายถึง ปัญญาชั้นโลกียะ ไม่เป็นไปเพื่อสันติเกเลสตัณหา โลกุตตรปัญญา หมายถึง ปัญญาชั้นโลกุตระที่เป็นไปเพื่อสันติเกเลสตัณหา ไฉนความรู้ในอริยสัจ ๔ โดยตรง^{๗๖}

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวไว้ในหนังสือเรื่อง “สยามสามไตร สู่นาคที่สดใส ด้วยการศึกษไทยวิถีพุทธ” ว่า ดังที่ทราบกันอยู่ พระพุทธศาสนามองธรรมชาติของมนุษย์ว่าเป็นสัตว์อันพึงฝึก ต้องพัฒนา จะประเสริฐเลิศได้ ด้วยการศึกษ และพระพุทธศาสนาก็สอนธรรมเพื่อประโยชน์สุขของมนุษย์ ดังนั้น หลักธรรมสำคัญทั้งหลายจึงมีเนื้อหาสาระและความหมายที่เป็นเรื่องของ การศึกษาอยู่ในตัว การนำหลักการศึกษาออกสูปฏิบัติการทำงานจริง อันเป็นการสอดคล้องกับ เหตุการณ์ทางสังคมที่ปรากฏบนฐานทางปัญญาที่แน่นอนหา ซึ่งมีความรู้เข้าใจหลักธรรม เชถึงความจริงของธรรมชาติ และมีแนวคิดที่ถูกต้อง ก็จะทำให้การทำงานการศึกษาไปได้ถูกทาง อย่างมั่นใจ และได้ผลที่จะให้ บรรลุจุดหมายที่ดีทั้งต่อชีวิต ต่อสังคมและต่อสิ่งแวดล้อมตลอดจนธรรมชาติทั้งหมดอย่างแท้จริง^{๗๗}

การนำหลักพระพุทธศาสนา ทั้ง ๓ อย่าง คือ หลักไตรรัตน์ (พระพุทธ พระธรรม และ พระสงฆ์) ไตรลักษณ์ (อนิจจัง ทุกขัง และ อนัตตา) และไตรสิกขา (ศีล สมาธิ และปัญญา) โดยเอา หลักไตรรัตน์เป็นที่พึ่งที่คอยสนับสนุนให้เด็ก เกิดการเรียนรู้ความจริงของธรรมชาติที่เป็นไปตามกฎ

^{๗๖} พระธรรมปฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พุทธศาสนากับการพัฒนามนุษย์, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ม.ป.ป), หน้า ๓๙.

^{๗๗} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), สยามสามไตร สู่นาคที่สดใส ด้วยการ ศึกษาไทยวิถีพุทธ, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พิมพ์สหาย, ๒๕๕๒), หน้า ๒๐-๓๔.

ไตรลักษณ์ และพัฒนาตนเองให้สามารถปรับตัว สร้างเหตุปัจจัยเพื่ออยู่กับธรรมชาติได้อย่างสมดุล และมีความสุขอย่างแท้จริงด้วยหลักการพัฒนาดน ตามหลักไตรสิกขา โดยมีการนำหลักทั้งสามไตร มาพัฒนาระบบหรือรูปแบบการเรียนการสอนสำหรับเด็กเพื่อพัฒนาให้เด็กเป็นผู้สร้างโลกให้เป็นสุข ไร้การเบียดเบียน ด้วยการทำให้หลักให้ชัด และต้องปฏิบัติจริงจัง โดยเน้นที่ศีล เว้นการเบียดเบียน และ หนุนด้วยศีลเกื้อกูล จนกระทั่งให้เด็กสามารถเห็นปัญหา เป็นแบบทดสอบการเรียนรู้เสริมสร้างปัญญา เพื่อให้ได้ประโยชน์จากปัญหาได้^{๗๘}

พระญาณติโลก (NYANATILOKA) พระภิกษุชาวเยอรมัน ได้เขียนหนังสือ THE WORD OF BUDDHA ซึ่งพระมหามหณรงค์ จิตตโสภโณ และคณะได้แปล และให้ชื่อหนังสือว่า “ความจริงอัน ประเสริฐ” ในเบื้องต้นได้แปลศีลห้า ข้อที่ ๕ ที่ว่า สุรา เมรยมชชพมาทภูฐานา เวรมณีสึกขา ปท สมายิ ยามิ แปลว่า “ ข้าพเจ้าขอสมาทานว่า จะละเว้นจากเครื่องดื่มที่ทำให้เมา และยาเสพติด อันเป็นเหตุ แห่งความประมาท ” ก่อนที่จะอธิบาย พุทธวจนะที่ว่าด้วย อริยสัจจสี่หรือความจริงอันประเสริฐ ได้อย่างสมบูรณ์^{๗๙}

วิจารณ์ พานิช ได้กล่าวถึงวิธีสร้างความสุขให้กับศิษย์ว่า วิธีสร้างการเรียนรู้ของครูเพื่อ ศิษย์ในศตวรรษที่ ๒๑ คือ ต้องเปลี่ยนจากครูผู้สอน (teacher) เป็นครูฝึก (coach) หรือ ผู้อำนวย ความสะดวกในการเรียนรู้ (facilitator) และ เรียนรู้ทักษะการทำหน้าที่โดยเป็นกลุ่มการเรียนรู้ร่วมกัน อย่างต่อเนื่อง PLC (Professional Learning Community) ชุมชนเรียนรู้ครูเพื่อศิษย์ รวมทั้งจุด ประกายการเรียนรู้ให้เด็กได้เรียนจากการลงมือปฏิบัติ (Learning by doing)^{๘๐}

แพทย์หญิงจันทร์เพ็ญ ชูประภาวรรณ ได้กล่าวไว้ในหนังสือเรื่อง “รู้ลักษณะ กล่อมเกลา เจ้าให้เติบโต” จากการศึกษาพบว่า เด็กเกิดมาพร้อมกับจิตประภัสสร (จิตบริสุทธิ์) มี อคติและกิเลส น้อย ผู้เลี้ยงดูและสังคมภายนอกเป็นได้ทั้งผู้สร้างหรือทำลายจิตที่บริสุทธิ์นี้ เราทุกคนมี ส่วนที่จะต้อง ช่วยกันดูแลเด็กของเราให้เติบโตบนเส้นทางของผู้สร้าง มิใช่ผู้ทำลาย ไม่มีเด็กที่เปลี่ยนแปลงไม่ได้ มีแต่ การสอนที่ไม่พัฒนาเท่านั้น การสอนที่ไม่พัฒนานั้น ส่วน หนึ่งมาจากการที่ผู้สอนยังไม่รู้เพียงพอใน เรื่องธรรมชาติของชีวิต เราจะเรียนรู้เรื่องธรรมชาติของชีวิต ได้จากการเฝ้าสังเกต และการเฝ้าสังเกต

^{๗๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๐-๓๔.

^{๗๙} พระญาณติโลก, THE WORD OF THE BUDDHA, แปลโดยพระมหามหณรงค์ จิตตโสภโณและคณะ พระพุทธวจนะ ความจริงอันประเสริฐ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๑), หน้า ๘.

^{๘๐} วิจารณ์ พานิช, วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ ๒๑, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี- สฤษดิ์วงศ์, ๒๕๕๕), หน้า ๗.

นี้เอง เป็นหัวใจของการปฏิบัติธรรม พ่อแม่ไม่มีทางเข้าใจลูก ได้ ถ้าพ่อแม่ ผู้ใหญ่ที่แวดล้อมเด็กยังไม่เข้าใจตัวเอง ก็จะไม่สามารถช่วยให้เด็กรอดได้ ถ้าผู้ใหญ่ยังไม่ รอดจากการหลงอารมณ์ ผู้ใหญ่จึงต้องหนักแน่น เปิดใจกว้าง วางอคติ ที่ชอบตัดสินว่าสิ่งนี้ดีสิ่งนี้ไม่ดี สิ่งนี้ถูก สิ่งนี้ผิดให้ได้เสียก่อน แล้วหันมาเริ่มต้นที่ตัวเอง ก่อนสังเกตพฤติกรรมและอารมณ์ของเด็ก เราจึงจะสามารถเข้าใจเด็กได้อย่างที่เขาเป็น ยอมรับอย่างเปิดใจเปิดกว้าง และวางอคติ การอบรมเลี้ยงดู และการสื่อสารด้วยความปรารถนาดีของเราจึงจะเข้าถึงหัวใจของเด็กได้^{๘๑}

สุมน อมรวิวัฒน์ ได้เสนอแนวคิดว่าจะนำเอาหลัก “พุทธธรรม” ซึ่งเป็นหลักคำสอนของพระศาสดา สัมมาสัมพุทธเจ้าเข้ามาสู่กระบวนการแก้ปัญหาโดยองค์รวม เพราะ “พุทธธรรม” เป็นเสมือนแก้วมณีซึ่งเจียรไนระดมหลายเหลี่ยม นักวิชาการสามารถจัดมุมมองให้เห็นประกายเลื่อมรังได้งดงาม หลายวิธีการ พุทธธรรมเสนอหลักการพัฒนาปัญญาที่มุ่งการฝึกอบรมตน ให้บรรลุอิสรภาวะหลุดพ้นจากปัญหา โดยทั่วไปแล้ว พุทธศาสนิกชนจะเข้าใจหลักพุทธธรรมในแง่ของ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ศิล ประเพณี พิธีกรรมเท่านั้น แท้จริงแล้ว พระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้ทรงวางหลักการพัฒนามนุษย์และหลักการเรียนรู้ไว้อย่างครบกระบวนการ มีองค์ประกอบและขั้นตอนตามลำดับต่อเนื่องสมบูรณ์^{๘๒}

ดอลิน (Dolin) ได้นำเสนอนโยบายแห่งชาติของประเศสหรัฐอเมริกา (United State of America) ซึ่งมีกลยุทธ์และแนวทางการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา ดังนี้ ให้การศึกษาผู้ปกครอง ให้การศึกษาเยาวชน ให้การศึกษาครู ให้การศึกษาพระสงฆ์ ให้การศึกษาผู้นำทางธุรกิจ ให้โรงเรียนกำหนดนโยบายด้านยาเสพติด ใช้โปรแกรมการป้องกันยาเสพติดที่ถูกวิจัยแล้วกับเด็ก ส่งเสริมพ่อแม่พี่เลี้ยงมีส่วนร่วมเกี่ยวกับสุขภาพเชิงบวก ให้พ่อแม่พี่เลี้ยงเป็นแบบอย่างที่ดี ให้โรงเรียนสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน สร้างความร่วมมือกับสื่อ ร่วมมือกับอุตสาหกรรมบันเทิง สร้างความเข้มแข็งการบังคับใช้กฎหมาย สนับสนุนให้มีการวิจัยและเผยแพร่ ส่งเสริมการศึกษาและฝึกอบรมด้านยาเสพติด^{๘๓}

^{๘๑} แพทย์หญิงจันทร์เพ็ญ ชูประภาวรรณ, *รู้จักชนกลุ่มเกลาเจ้าให้เติบโต*, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโกลดลิมทอง, ๒๕๕๑).

^{๘๒} สุมน อมรวิวัฒน์, *การพัฒนาการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสตร์*, (โครงการกิตติเมธีสาขาวิชาศึกษาศาสตร์: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, ๒๕๔๒), หน้า ๑.

^{๘๓} Dolin, Benjamin, *National Drug Policy: UnitedStateof America*, (Law and Government Division, 2001).

บัล (Bull) ได้นำเสนอการป้องกันการใช้กัญชาในโรงเรียนของประเทศออสเตรเลีย เนื่องจากกัญชาเป็นสารที่ผิดกฎหมายและใช้กันมากที่สุดในประเทศออสเตรเลีย รัฐบาลออสเตรเลียจึงป้องกันการกัญชาในโรงเรียน ดังนี้ กำหนดหลักสูตรการศึกษายาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีอายุระหว่าง ๑๒ – ๑๓ ปี ใช้โปรแกรมการป้องกันสารเสพติด มีการเผยแพร่ข้อมูล มีการเฝ้าระวังให้เกิดความกลัวเรื่องยาเสพติด ใช้วิดีโอแนะนำเสนอ สอนเรื่องการนับถือตนเอง ความรับผิดชอบสอนการตัดสินใจ การจัดกิจกรรมกลุ่ม การออกกำลังกาย การสอนทักษะการต้านทานสังคม การสอนให้รู้จักเลือกและเบี่ยงยาเสพติด และใช้โรงเรียนเป็นฐานในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ^{๘๔}

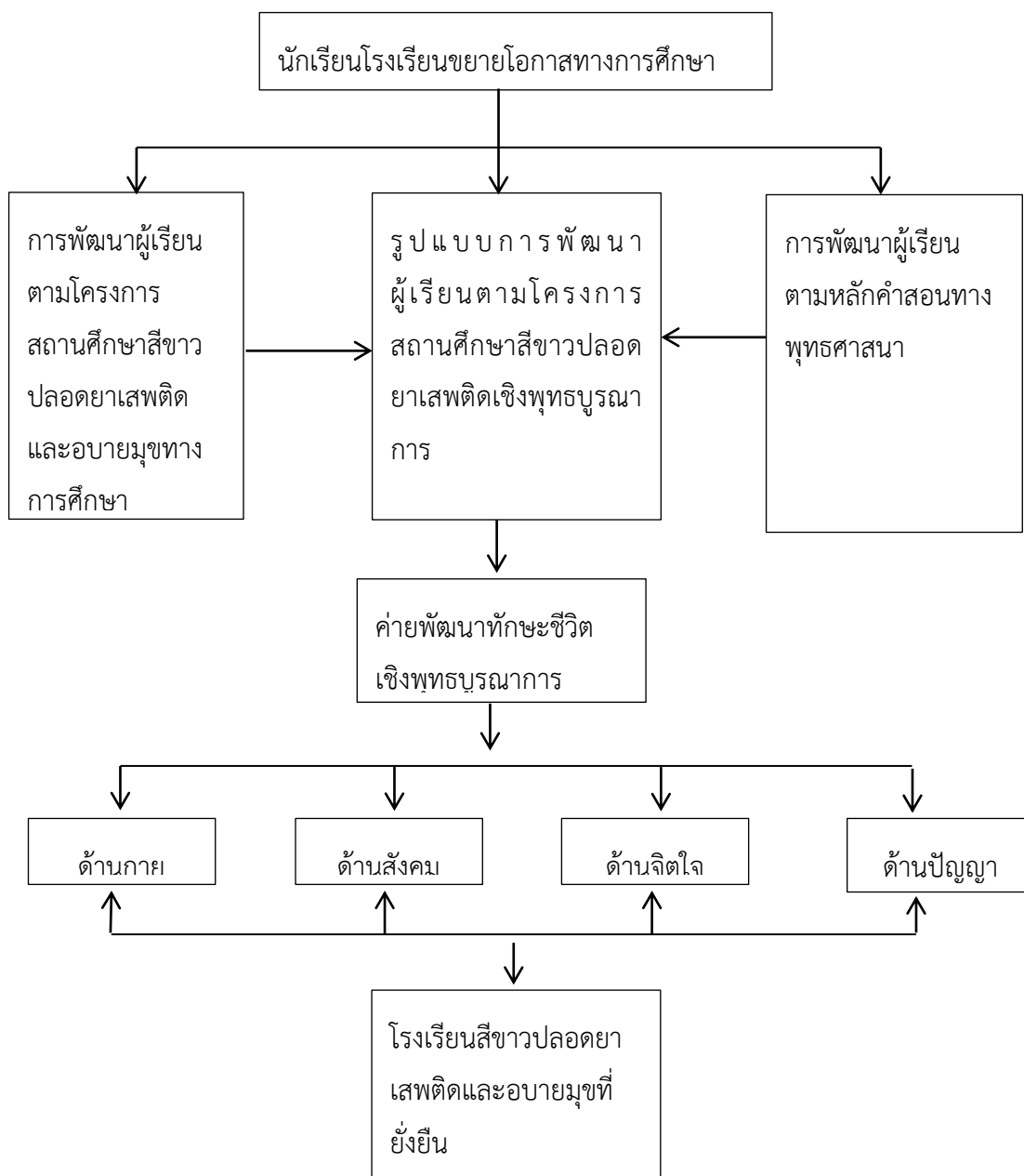
เกียร์ลดีน (Gearaldine) ได้นำเสนอแผนแม่บทยาเสพติดแห่งชาติของประเทศแอฟริกา ซึ่งมีแนวทางการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา ดังนี้ ใช้สื่อในการประชาสัมพันธ์ ใช้กฎหมายบังคับกระตุ้นเยาวชนให้ละเว้นจากยาเสพติด ส่งเสริมโรงเรียนใช้โปรแกรมที่มีประสิทธิภาพให้การศึกษาแก่นักเรียน ให้ความรู้ทักษะการต่อต้านยาเสพติด สร้างความตระหนักในหมู่ผู้ปกครอง ให้คำปรึกษาบริการหลังดูแล ตรวจสอบการใช้สาร เผยแพร่งานวิจัย สร้างและรักษาระบบข้อมูล มีการสอนเรื่องยาเสพติดตั้งระดับก่อนประถม ใช้หุ่นเล่าเรื่องราวยาเสพติดให้เด็ก อบรมทักษะการแก้ไขปัญหา ใช้วิดีโอประกอบการสอน จัดทำคู่มือครูให้ทุกโรงเรียน จัดทำแผ่นพับและโปสเตอร์ให้แต่ละโรงเรียน ใช้โปรแกรมทักษะการผจญภัยแบบสิงโต (Lion National) คือ ให้เด็กรู้จักหาปัญหา และวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเอง^{๘๕}

จากการศึกษาทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า หลักธรรมใด ๆ สรุปลงในอริยสัจฉันใด กระบวนการ รูปแบบ วิธีการในการจัดการศึกษา การพัฒนามนุษย์ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ก็สรุปลงในหลักธรรม คำสั่งสอน ของพระศาสดาในศาสนาพุทธ ฉะนั้น หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าจึงมุ่งที่สอนให้มนุษย์มีหลักที่พึงทางใจ เป็นเครื่องนำทางในการดำเนินชีวิตธรรมทุกข้อหากปฏิบัติตามอย่างจริงจังจะเป็นประโยชน์แก่ชีวิตอย่างมากทั้งสิ้น เพราะพุทธธรรมนั้นสอนทั้งการดำเนินชีวิตที่จะทำให้ชีวิตตนมีค่าหรือเป็นชีวิตที่ประเสริฐ ชีวิตที่อยู่กับความเจริญและคุณธรรมและสอนการดำเนินชีวิตให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสามัคคี สงบ และเกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม๒.๘ กรอบแนวคิดในการวิจัย

^{๘๔} Bull, Donna, Antony Arcuri & Paul Dillion, Cannabis use prevention methods in Australian School. NEPIC, 2009).

^{๘๕} Gardine, J. Fraser-Moleketi, National Drug Master Plan, (The drug Advisory Board at request of the Minister for Welfare and Population Development, 1999).

จากแนวคิด ทฤษฎี และการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดเชิงพุทธบูรณาการ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี สามารถนำมาสรุปสาระสำคัญและสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

แผนภาพที่ ๑๓ กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี รวมทั้งศึกษาปัญหาและแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ ของอำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

๓.๒ พื้นที่การวิจัย

๓.๒.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๒.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๓.๓ เครื่องมือการวิจัย

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๖ สรุปกระบวนการวิจัย

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Method) ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๐๖ คน เพื่อศึกษาพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดและอบายมุขของผู้เรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี จำนวน ๑๗ โรงเรียน การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (In-depth Interview) เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๙ คน และการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) โดยการใช้หลักสูตรการอบรมค่ายพัฒนาทักษะชีวิตเชิงพุทธบูรณาการ ซึ่งประกอบด้วย การอบรมให้ความรู้บูรณาการกับกิจกรรมทางพุทธศาสนาและการฝึกปฏิบัติกิจกรรมตามหลักสูตร เป็นเวลา ๕ วัน ๔ คืน เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรม

ป้องกันยาเสพติดและอบายมุขของผู้เรียนกลุ่มควบคุม (นักเรียนชั้น ม.๑-ม.๓ โรงเรียนบ้านวังฮาง)
จำนวน ๔๕ คน กับกลุ่มทดลอง (นักเรียนชั้น ม.๑-ม.๓ โรงเรียนบ้านสร้อยพรวัว) จำนวน ๔๕ คน

๓.๒ พื้นที่การวิจัย

๓.๒.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ประชากรในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
ในพื้นที่อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ซึ่งกำลังเรียนอยู่ชั้น ม.๑ – ม.๓ จำนวน ๑,๔๑๙ คน ผู้วิจัย
ได้แยกประชากรและกลุ่มตัวอย่างตามแบบวิธีการวิจัยดังนี้

๓.๒.๑.๒ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นการสอบถามความ
คิดเห็นข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขของผู้เรียน
ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

๑) นำรายชื่อนักเรียนทั้งหมดในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดอำเภอ
หนองหาน จังหวัดอุดรธานี ซึ่งมีจำนวน ๑,๔๑๙ คน มาคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง
สำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน ได้ขนาดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๐๖ คน

๒) นำจำนวนนักเรียน ๓๐๖ คน มาคำนวณอัตราส่วนจำนวนนักเรียนต่อโรงเรียน
ตามขนาดจำนวนประชากรของโรงเรียน

๓) ผู้วิจัยทำการแยกและกำหนดจำนวนนักเรียนตามข้อ ๒) เป็นรายโรงเรียน
เพื่อสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง

๓.๒.๒ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๓.๒.๒.๑ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้แบบสัมภาษณ์
เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (In-depth Interview) เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการ
สถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัด
อุดรธานี กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๙ คน ซึ่งเป็นการเลือกแบบเจาะจง จากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้
มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินการตามโครงการสถานศึกษาสีขาว ได้แก่

๑) ผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส	จำนวน ๓ คน
๒) ศึกษานิเทศก์	จำนวน ๑ คน
๓) ครูพระสอนศีลธรรม	จำนวน ๑ คน
๔) ประธานกรรมการสถานศึกษา	จำนวน ๑ คน
๕) ประธานสภานักเรียน	จำนวน ๑ คน

๖) ครูผู้รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน จำนวน ๒ คน

๓.๒.๒.๒ การวิจัยเชิงกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) ดำเนินการทดลองใช้หลักสูตรค่ายพัฒนาทักษะชีวิตเชิงพุทธบูรณาการ กับกลุ่มทดลอง (นักเรียนชั้น ม.๑-๓ โรงเรียนบ้านสร้อยพร้าว) และกลุ่มควบคุม (นักเรียนชั้นม.๑-๓ โรงเรียนบ้านวังฮาง) โดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) แบ่งเป็น ๒ กลุ่ม ซึ่งมีจำนวนประชากรที่ศึกษารวมกันทั้งหมดจำนวน ๑๒๔ คน คำนวณกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง โดยเปิดตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๙๐ คน คัดเลือกกลุ่ม แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น ๒ กลุ่ม ละ ๔๕ คน เป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

๓.๓ เครื่องมือการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ จำแนกเครื่องมือได้ตามลักษณะงานวิจัย ซึ่งประกอบด้วย แบบสอบถามความคิดเห็นเชิงสำรวจ (Questionnaire) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Interview Form) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) และหลักสูตรการอบรมค่ายพัฒนาทักษะชีวิตเชิงพุทธบูรณาการ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

๓.๓.๑ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

แบบสอบถาม

เป็นการสอบถามความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดและอบายมุขของผู้เรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อใช้รวบรวมข้อมูลในงานการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและลักษณะของเครื่องมือ ดังนี้

๓.๓.๑.๑ ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

๑) ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับ การพัฒนาผู้เรียนให้ปลอดสารเสพติดและอบายมุข แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ แนวคิดเกี่ยวกับโครงการสถานศึกษาสีขาว กระบวนการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดยาเสพติดและอบายมุข แนวทางการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดยาเสพติดและอบายมุข และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒) นำความรู้ที่ได้จากการศึกษาตามข้อ ๑) มากำหนดกรอบแนวคิดและคำนิยามศัพท์การวิจัยในการสร้างเครื่องมือวิจัย

๓) กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือตามกรอบแนวคิดและคำนิยามศัพท์ในการวิจัย

๔) ดำเนินการสร้างเครื่องมือ ในการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดและอบายมุขของผู้เรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์การวิจัย

๕) นำเสนอร่างเครื่องมือในการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดและอบายมุขของผู้เรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อให้คำแนะนำและนำมาดำเนินการปรับปรุงแก้ไข

๖) นำเครื่องมือที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขเสนอต่อคณะผู้เชี่ยวชาญเพื่อรับการตรวจสอบและนำมาดำเนินการมาดำเนินการปรับปรุงแก้ไข

๗) นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญและปรับปรุงแก้ไข ไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้น ม.๑-ม.๓ โรงเรียนบ้านม่วงประชาบำรุง ต.หนองหาน อ.หนองหาน ซึ่งเป็นโรงเรียนขยายโอกาสที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย แล้วนำผลมาวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามดังนี้

๘) หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) ระหว่างคะแนนข้อนั้นกับคะแนนรวมในด้านนั้นและคัดเลือกเฉพาะข้อที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ไว้ใช้ในการเก็บรวบรวม

๙) หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha-Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)

๑๐) เมื่อปรับปรุง ตรวจสอบ แก้ไขแบบสอบถาม ตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะ และนำไปจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๓.๑.๒ ลักษณะของเครื่องมือ

แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดและอบายมุขของผู้เรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) มีข้อความจำนวน ๑๓ ข้อ

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขของผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยแบ่งข้อความครอบคลุมเนื้อหา ประกอบด้วย ๔ ด้าน จำนวน ๕๐ ข้อ ได้แก่

๑. พฤติกรรมในการป้องกันตนเองด้านยาเสพติด	จำนวน ๑๕ ข้อ
๒. พฤติกรรมในการป้องกันตนเองด้านสื่อลามกอนาจาร	จำนวน ๑๓ ข้อ
๓. พฤติกรรมในการป้องกันตนเองด้านการพนัน	จำนวน ๑๒ ข้อ
๔. พฤติกรรมในการป้องกันตนเองด้านปลอดภัยทะเลาะวิวาท	จำนวน ๑๐ ข้อ

ซึ่งมีเกณฑ์ในการกำหนดค่าน้ำหนักของการประเมินเป็นระดับตามวิธีของลิเคิร์ต(Likert)ดังนี้

ระดับพฤติกรรม ค่าน้ำหนักคะแนนของตัวเลือกตอบ

ไม่มีพฤติกรรมในการป้องกันตนเองเลย	กำหนดให้มีค่าเท่ากับ ๑ คะแนน
มีพฤติกรรมในการป้องกันตนเองน้อย	กำหนดให้มีค่าเท่ากับ ๒ คะแนน
มีพฤติกรรมในการป้องกันตนเองปานกลาง	กำหนดให้มีค่าเท่ากับ ๓ คะแนน
มีพฤติกรรมในการป้องกันตนเองมาก	กำหนดให้มีค่าเท่ากับ ๔ คะแนน
มีพฤติกรรมในการป้องกันตนเองมากที่สุด	กำหนดให้มีค่าเท่ากับ ๕ คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายคะแนน เพื่อจัดระดับคะแนนเฉลี่ยของระดับพฤติกรรม กำหนดเป็นช่วงคะแนน ดังต่อไปนี้

คะแนนเฉลี่ย ๑.๐๐ – ๑.๔๙ แปลความว่า	ไม่มีพฤติกรรมในการป้องกันตนเองเลย
คะแนนเฉลี่ย ๑.๕๐ – ๒.๔๙ แปลความว่า	มีพฤติกรรมในการป้องกันตนเองน้อย
คะแนนเฉลี่ย ๒.๕๐ – ๓.๔๙ แปลความว่า	มีพฤติกรรมในการป้องกันตนเองปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย ๓.๕๐ – ๔.๔๙ แปลความว่า	มีพฤติกรรมในการป้องกันตนเองมาก
คะแนนเฉลี่ย ๔.๕๐ – ๕.๐๐ แปลความว่า	มีพฤติกรรมในการป้องกันตนเองมากที่สุด

ตอนที่ ๓ ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขของผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบคำถามได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ จำนวน ๔ ข้อ

๓.๓.๒ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

เป็นการศึกษารูปแบบและแนวคิดในการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เลือกแบบเจาะจง โดยใช้เครื่องมือสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (Indepth-interview) ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open ended Questionnaire) ให้ตอบโดยเสรี และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อใช้รวบรวมข้อมูลในงานการวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและลักษณะของเครื่องมือ ดังนี้

แบบสัมภาษณ์ (Indepth-interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

๓.๓.๒.๑ ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

๑) ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับ การพัฒนาผู้เรียนให้ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ แนวคิดเกี่ยวกับโครงการสถานศึกษาสีขาว กระบวนการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดภัย เสพติดและอบายมุข หลักการและแนวคิดการจัดการศึกษาตามหลักพุทธศาสนา แนวทางการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดภัย เสพติดและอบายมุข และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียนเพื่อป้องกันตนเองจากจากเสพติดและอบายมุขเชิงพุทธบูรณาการ

๒) นำความรู้ที่ได้จากการศึกษาตามข้อ ๑) มากำหนดกรอบแนวคิดและคำนิยามศัพท์การวิจัยในการสร้างเครื่องมือวิจัย เพื่อเก็บข้อมูล และหาแนวทางและรูปแบบในการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ

๓) กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือตามกรอบแนวคิดและคำนิยามศัพท์ในการวิจัย

๔) ดำเนินการสร้างเครื่องมือ ในการเครื่องมือสัมภาษณ์ และกำหนดขั้นตอนในการสนทนากลุ่มย่อย (Focus) ตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย

๕) นำเสนอร่างเครื่องมือในการสัมภาษณ์ และขั้นตอนในการสนทนากลุ่มย่อย (Focus) ต่ออาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์ เพื่อให้คำแนะนำและนำมาดำเนินการปรับปรุงแก้ไข

๖) นำเครื่องมือที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขจัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๗) ดำเนินการสัมภาษณ์ กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๘) เก็บรวบรวม วิเคราะห์และสรุปข้อมูลสำคัญในการจัดทำรูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

๙) ดำเนินการสนทนากลุ่มย่อย กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อพิจารณาตรวจสอบและรับรองรูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

๑๐) จัดทำรูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการทดลองกับผู้เรียนในกลุ่มทดลองต่อไป

๓.๓.๒.๒ ลักษณะของเครื่องมือ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลสถานภาพผู้ถูกสัมภาษณ์ เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) มีจำนวน ๕ ข้อ

ตอนที่ ๒ รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open ended Questionnaire) ให้ตอบโดยเสรี มีจำนวน ๓ ข้อ

ตอนที่ ๓ แนวคิดหรือรูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open ended Questionnaire) ให้ตอบโดยเสรี มีจำนวน ๕ ข้อ

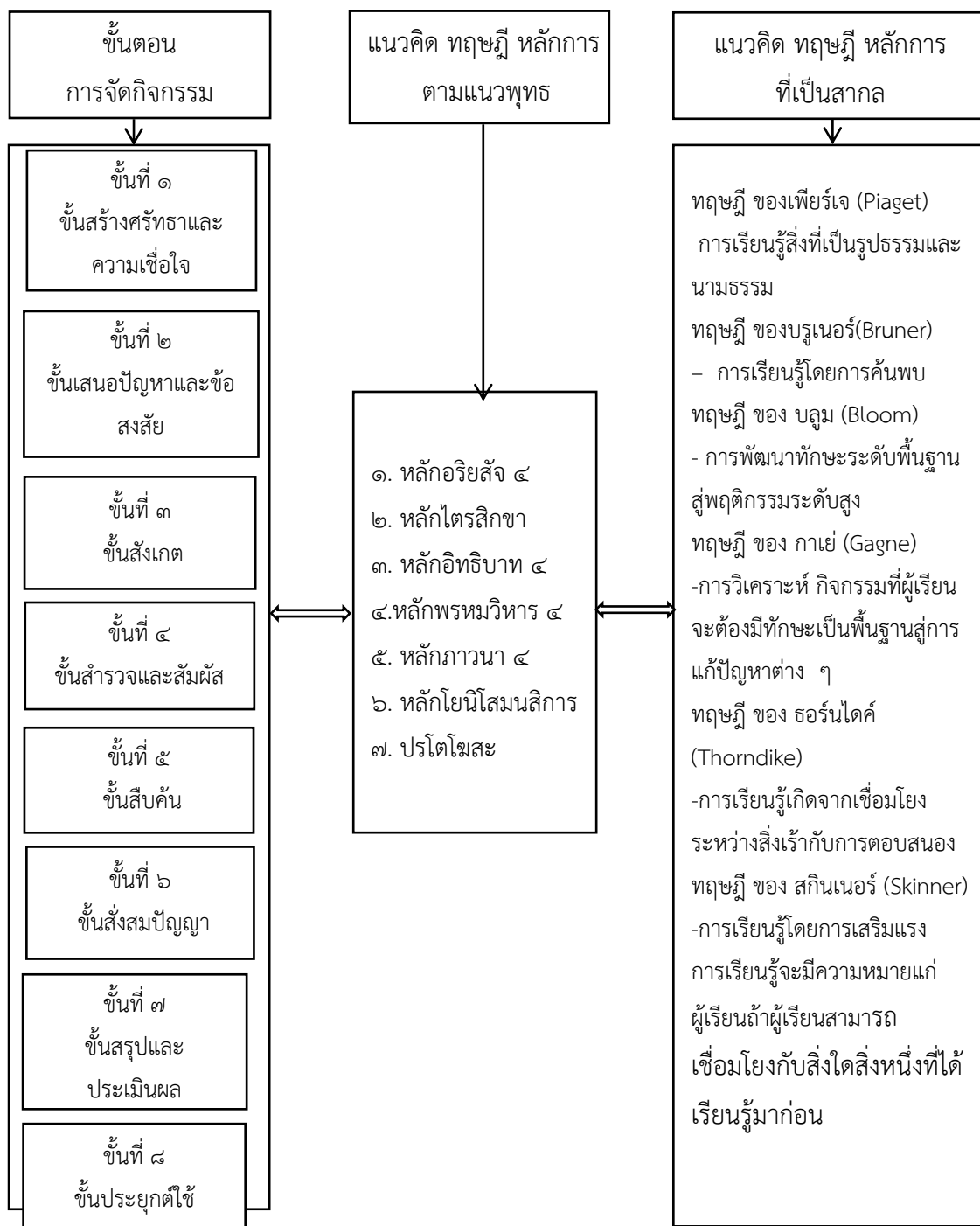
๓.๓.๓. การวิจัยกึ่งทดลอง

๓.๓.๓.๑ ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง เป็นหลักสูตรค่ายพัฒนาทักษะชีวิตเชิงพุทธบูรณาการ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากการเก็บรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและข้อมูลการสอบถาม การสัมภาษณ์ จากกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อนำมาใช้กำหนดองค์ประกอบในการจัดกิจกรรมในการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ เชื่อมโยงกับหลักพุทธธรรม ได้กำหนดขั้นตอนการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นไว้ ๘ ขั้นตอน คือ ขั้นที่ ๑ ขั้นสร้างศรัทธาและความเชื่อใจ ขั้นที่ ๒ ขั้นเสนอปัญหาและข้อสงสัย ขั้นที่ ๓ ขั้นสังเกต ขั้นที่ ๔ ขั้นสำรวจและสัมผัส ขั้นที่ ๕ ขั้นสืบค้น ขั้นที่ ๖ ขั้นสังสมปัญญา ขั้นที่ ๗ ขั้นสรุปและประเมินผล ขั้นที่ ๘ ขั้นประยุกต์ใช้ แต่ละขั้นตอนการจัดกิจกรรม ผู้วิจัยเชื่อมโยงแนวคิดพื้นฐาน ทฤษฎีการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้โดยการจัดกิจกรรมเน้นการจัดสภาพแวดล้อม และบรรยากาศ (ปรโตโฆสะ) ที่เป็นกัลยาณมิตร เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนรอบด้าน การจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดภัย เสพติดเชิงพุทธบูรณาการ ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดลักษณะของปัญญาคุณธรรม การพัฒนานักเรียน เชื่อมโยงหลักพุทธธรรมแบบองค์รวม ผ่านกระบวนการไตรสิกขา การพัฒนาผู้เรียนที่ส่งเสริมศักยภาพในการคิดและแก้ปัญหาที่แยกกาย ตามหลักอินโสมนสิการ และหลักอริยสัจ ๔ การเรียนรู้อย่างมีความสุข โดยวิทยากรมีลักษณะของผู้มีพรหมวิหาร ๔ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดศรัทธาและเชื่อใจในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้ประสบผลสำเร็จตามที่มอบหมายตามหลักอิทธิบาท ๔ ตลอดจนการประเมินผลตามสภาพจริงตามวิธีการที่หลากหลาย ครอบคลุมหลักภาวะ ๔ (พัฒนาด้านกาย ด้านสังคม ด้านจิตใจ และด้านปัญญา) โดยมีจุดเน้นเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างยั่งยืน ภายใต้ทฤษฎีการบูรณาการเชิงพุทธ ทฤษฎีการเรียนรู้แบบแก้ปัญหาตามแนวอริยสัจ ทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างเสริมความรู้ด้วยตนเอง หลักการเรียนรู้ที่เน้น

กระบวนการคิดแก้ปัญหาที่แยกย่อย ตามหลักโยนิโสมนสิการ และกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธธรรม ซึ่งสามารถนำเสนอขั้นตอนรูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ ได้ดังแผนภูมิรูปภาพต่อไปนี้

รูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ

แผนภาพที่ ๑๔ รูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ

๓.๓.๓.๒ ลักษณะของเครื่องมือ

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการทดลองในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่

๑) ค่ายพัฒนาทักษะชีวิตเชิงพุทธบูรณาการ ซึ่งประกอบไปด้วย

(๑) ตารางวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมทักษะชีวิตกับหลักธรรมในพุทธศาสนา

(๒) แผนการจัดกิจกรรมพัฒนาพฤติกรรมผู้เรียนตามหลักสูตรค่ายพัฒนาทักษะชีวิตเชิงพุทธบูรณาการ ประกอบด้วยหน่วยการจัดกิจกรรม จำนวน ๕ หน่วย ได้แก่ ๑) การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในการต้านภัยยาเสพติดและอบายมุข ๒) การสร้างอุดมการณ์ต้านภัยยาเสพติดและอบายมุข การเรียนรู้เรื่องยาเสพติดและอบายมุขและอบายมุข ๓) ทักษะชีวิตการป้องกันยาเสพติดและอบายมุข (การคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ การสื่อสาร การสร้างสัมพันธภาพ การจัดการอารมณ์และความเครียด การให้คำปรึกษา) ๔) การป้องกันภัยยาเสพติดและอบายมุข และ ๕) การดูแลเยียวยาช่วยเหลือผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดและอบายมุข คำปณิธานต้านภัยยาเสพติดและอบายมุขซึ่งในแต่ละแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาพฤติกรรมผู้เรียนตามหลักสูตรค่ายพัฒนาทักษะชีวิตเชิงพุทธบูรณาการ ประกอบด้วย ชื่อหน่วยการเรียนรู้สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวัง พฤติกรรมที่คาดหวังในทางพุทธศาสนา ขั้นตอนการจัดกิจกรรม ชิ้นงาน/ภาระงาน การวัดผลประเมินผลชิ้นงาน/ภาระงาน เกณฑ์การวัดผลประเมินผลชิ้นงาน แบบสังเกตพฤติกรรม แบบทดสอบก่อนการพัฒนาและหลังพัฒนา แบบบันทึกหลังการจัดกิจกรรม

๒) แบบสังเกตพฤติกรรมการอบรมด้านกาย (กายภาวนา) มีจุดประสงค์เพื่อพิจารณาความสามารถของผู้เรียนในด้านพฤติกรรมการพัฒนาด้านกาย (กายภาวนา) ซึ่งเป็นพฤติกรรมการเลือกสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อคุณภาพชีวิต ได้คุณค่าแท้ โดยทำการวัดผู้เรียนระหว่างการนำรูปแบบฯไปใช้ทุกครั้งเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการพัฒนาด้านกาย (กายภาวนา) ที่พึงประสงค์

๓) แบบสังเกตพฤติกรรมการอบรมด้านทักษะทางสังคม (ศีลภาวนา) มีจุดประสงค์เพื่อพิจารณาความสามารถของผู้เรียนในด้านการปฏิบัติตนต่อผู้อื่น ที่เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต การมีวินัย มีความรับผิดชอบ ตรงเวลา สามารถพึ่งตนเองได้ โดยทำการวัดผู้เรียนระหว่างการนำรูปแบบฯไปใช้ทุกครั้งเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการพัฒนาด้านทักษะทางสังคม (ศีลภาวนา) ที่พึงประสงค์

๔) แบบสังเกตพฤติกรรมการอบรมด้านจิตใจ (จิตตภาวนา) มีจุดประสงค์เพื่อพิจารณาความสามารถของผู้เรียนในด้านการแสดงความรัก การมีน้ำใจช่วยเหลืองานผู้อื่น การมีจิตอาสา การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โดยทำการวัดผู้เรียนระหว่างการนำรูปแบบฯไปใช้ทุกครั้งเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการพัฒนาด้านจิตใจ (จิตตภาวนา) ที่พึงประสงค์

๕) แบบสังเกตพฤติกรรมการอบรมด้านการพัฒนา (ปัญญาภาวนา) มีจุดประสงค์เพื่อทดสอบความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาโดยรวม ในกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยทำการวัดผู้เรียนก่อนอบรมและหลังอบรมในแต่ละกิจกรรม และก่อนและหลังการนำรูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการไปใช้

๖) แบบบันทึกการพัฒนาของผู้เรียน มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนบันทึกหรือเขียนเพื่อสะท้อนภาพของตนเองในด้านการพัฒนา ทั้งความรู้ ความคิด ความรู้สึกที่มีต่อบทเรียน ตลอดจนประสบการณ์และความคิดเห็นอื่น ๆ ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในการพัฒนา วิทยากรให้ผู้เรียนเขียนบันทึกผลการพัฒนาเมื่อสิ้นสุดการพัฒนา จากนั้นวิทยากรอ่านบันทึกของผู้เรียนทุกคน แล้วให้ข้อมูลป้อนกลับ เพื่อปรับปรุงแก้ไขการพัฒนาในสิ่งที่ยังไม่สมบูรณ์

๗) แบบบันทึกการอบรมของวิทยากร มีจุดประสงค์เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงข้อบกพร่องในการพัฒนาในชั่วโมงต่อไป โดยวิทยากรเป็นผู้บันทึกภายหลังการดำเนินจัดกิจกรรมเสร็จในแต่ละกิจกรรม ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์และบรรยากาศการพัฒนาตามที่เกิดขึ้นจริง โดยมุ่งเน้นพฤติกรรมของผู้เรียนและพฤติกรรมการอบรมของวิทยากร เพื่อพิจารณาว่า ผู้เรียนมีพฤติกรรมการเปลี่ยนแปลงอย่างไร เหตุการณ์ทั่ว ๆ ไปเป็นอย่างไร และเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นมีหรือไม่อย่างไร แก้ไขได้หรือไม่อย่างไร

๘) แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียนต่อการจัดกิจกรรม มีจุดประสงค์เพื่อเก็บข้อมูลความคิดเห็นของผู้เรียนต่อกิจกรรมการพัฒนา ขั้นตอนการพัฒนา ผลที่นักเรียนได้รับจากการพัฒนา และความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม ภายหลังเสร็จสิ้นการอบรม

๓.๓.๓.๒ การปฏิบัติการวิจัยโดยการทดลอง

การปฏิบัติการวิจัย โดยการใช้หลักสูตรค่ายพัฒนาทักษะชีวิตเชิงพุทธบูรณาการ ประกอบด้วยหน่วยการจัดกิจกรรม จำนวน ๕ หน่วย ได้แก่ ๑) การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในการต้านภัยยาเสพติดและอบายมุข ๒) การสร้างอุดมการณ์ต้านภัยยาเสพติดและอบายมุข การเรียนรู้เรื่องยาเสพติดและอบายมุขและอบายมุข ๓) ทักษะชีวิตการป้องกันยาเสพติดและอบายมุข (การคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ การสื่อสาร การสร้างสัมพันธภาพ การจัดการอารมณ์และความเครียด การให้คำปรึกษา) ๔) การป้องกันภัยยาเสพติดและอบายมุข และ ๕) การดูแลเยียวยาช่วยเหลือผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดและอบายมุข คำปณิธานต้านภัยยาเสพติดและอบายมุข ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการทดลอง ๔ ขั้นตอนดังนี้

๑) วางแผน (Plan) ผู้วิจัยดำเนินการสำรวจข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน และวางแผนการจัดกิจกรรม โดยใช้ขั้นตอนการจัดกิจกรรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ๘ ขั้นตอน คือ ขั้นที่ ๑ ขั้นสร้าง

ศรัทธาและความเชื่อใจ ขั้นที่ ๒ ขั้นเสนอปัญหาและข้อสงสัย ขั้นที่ ๓ ขั้นสังเกต ขั้นที่ ๔ ขั้นสำรวจและสัมผัส ขั้นที่ ๕ ขั้นสืบค้น ขั้นที่ ๖ ขั้นสังสมปัญญา ขั้นที่ ๗ ขั้นสรุปและประเมินผล ขั้นที่ ๘ ขั้นประยุกต์ใช้

๒) ปฏิบัติการ (Action) ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ โดยปฏิบัติตามขั้นตอนการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรค่ายพัฒนาทักษะชีวิตเชิงพุทธบูรณาการ ที่เชื่อมโยงกับหลักพุทธธรรม ซึ่งประกอบด้วยหลักกัลยาณมิตร หลักพรหมวิหาร ๔ หลักโยนิโสมนสิการ หลักไตรสิกขา หลักอริยสัจ ๔ และหลักอิทธิบาท ๔ มาเป็นแนวทางเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติดและอบายมุข โดยการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการเรียน (ปรโตโมสะ) ที่เป็นกัลยาณมิตร ที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ด้วยการบูรณาการ ทั้งนี้การพัฒนาผู้เรียนดังกล่าวจัดผ่านระบบไตรสิกขา ที่นักเรียนได้ศึกษาและปฏิบัติกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับ ศีล (Morality) หรือความประพฤติหรือวินัยในการดำเนินชีวิตที่ดีงามสำหรับตนและสังคม สมาธิ (Concentration) หรือด้านการพัฒนาจิตใจที่มีคุณภาพ มีสมรรถภาพ มีจิตใจที่ตั้งมั่นเข้มแข็ง สงบสุข ตลอดจนมีสุขภาพจิตที่ดี และปัญญา (Wisdom) ที่มีความรู้ที่ถูกต้องมีศักยภาพในการคิดการแก้ปัญหาที่แยบคาย (โยนิโสมนสิการ) จำนวน ๕ หน่วยการเรียนรู้

๓) สังเกต (Observe) ผู้วิจัยสังเกตการณ์ร่วมกิจกรรมการพัฒนาของผู้เรียนและเก็บข้อมูล โดยการบันทึกหลังการจัดกิจกรรม การบันทึกภาคสนาม การสัมภาษณ์ และการสนทนาซักถาม

๔) สะท้อนข้อมูล (Reflect) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมการพัฒนาการบันทึกภาพ การบันทึกหลังการสอน การบันทึกภาคสนาม การสัมภาษณ์ และการสนทนาซักถาม ในแต่ละกิจกรรมมาวิเคราะห์ เพื่อสะท้อนผลข้อมูล สำหรับนำไปประเมินผลการจัด กิจกรรม การดำเนินการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วยแผนการจัดกิจกรรม จำนวน ๕ แผน โดยใช้เวลา ๕ วัน ๔ คืน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ ๕ ตารางกิจกรรมหลักสูตรค่ายพัฒนาทักษะชีวิตเชิงพุทธบูรณาการ

เวลา	กิจกรรม	รูปแบบการจัดกิจกรรม	การบูรณาการ
วันที่หนึ่ง			
๐๗.๓๐ – ๐๙.๐๐น.	สมาชิกค่ายรายงานตัว/ ลงทะเบียน/ลงทะเบียน/รับ เอกสารคู่มือ/อุปกรณ์/บันทึก ข้อมูล	ประชาสัมพันธ์	กัลยาณมิตร
๐๙.๐๐ – ๑๐.๐๐น.	พิธีเปิดค่าย		
	-กิจกรรมสู่อ้อมอกพระธรรม/บูชา พระรัตนตรัย	ปฏิบัติ	กัลยาณมิตร ศีล
๑๐.๐๐ – ๑๐.๑๕น.	รับประทานอาหารว่างและ เครื่องดื่ม	ปฏิบัติ	โยนิโสมนสิการ
๑๐.๑๕ – ๑๒.๐๐น.	กิจกรรมสร้างสัมพันธ์ภาพ “เรา พลังผู้นำ”แบ่งกลุ่ม ตั้งชื่อกลุ่ม ความคาดหวัง - กิจกรรมประมมือเตรียมความ พร้อม - กิจกรรมสวัสดี	สาธิต/ เกม	กัลยาณมิตร สติ
๑๒.๐๐ – ๑๓.๓๐น.	รับประทานอาหาร	ปฏิบัติ	โยนิโสมนสิการ
๑๓.๓๐ – ๑๖.๓๐น.	การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขใน การต้านภัยยาเสพติดและอบายมุข	๑. ทดสอบก่อนเรียน - วัดผลสัมฤทธิ์ก่อนการ พัฒนา (ปัญญาภาวนา) ฉบับรวม - วัดผลสัมฤทธิ์ก่อนการ พัฒนา (ปัญญาภาวนา) กิจกรรมที่ ๑ ๒. การบรรยาย ๓. การสาธิต ๔. บทบาทสมมติ ๕. กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ๖. ทดสอบหลังเรียน ๗. วัดผลสัมฤทธิ์หลัง	กัลยาณมิตร สมาธิ ปัญญา อิทธิบาท ๔

เวลา	กิจกรรม	รูปแบบการจัดกิจกรรม	การบูรณาการ
		การพัฒนา (ปัญญา ภavana) กิจกรรมที่ ๑	
๑๖.๓๐ – ๑๘.๓๐น.	- รับประทานอาหารเย็น - วิถีชีวิตชาวพุทธ - กิจกรรมยามเย็น - วิถีแห่งสติ/เจริญภาวนา	สาธิต/ฝึกปฏิบัติ	๑. หลักไตรสิกขา ๒.หลักพรหมวิหาร ๓. หลักภาวนา ๔ ๔. หลักโยนิโส มนสิการ
๑๘.๓๐ – ๑๙.๓๐น.	พักอาบน้ำ/ทำกิจส่วนตัว		
๑๙.๓๐ – ๒๐.๓๐น.	-กิจกรรม Just say no. -ชมวีดิทัศน์		๑. ปรัตโยสะ
๒๐.๓๐ – ๒๑.๐๐น.	สวดมนต์/พักผ่อนอย่างมีสติ		๑. หลักภาวนา ๔ ๒. ปรัตโยสะ
วันที่สอง			
๐๕.๓๐ – ๐๖.๓๐น.	-ทำวัตร/เจริญภาวนา/บริหารกาย จิต -บำเพ็ญประโยชน์		๑. หลักไตรสิกขา ๒. หลักอิทธิบาท ๔ ๓. หลักภาวนา ๔
๐๖.๓๐ – ๐๗.๓๐น.	พักอาบน้ำ/ทำกิจส่วนตัว		
๐๗.๓๐ – ๘๐.๓๐น.	- รับประทานอาหารเช้าอย่างมีสติ - กิจกรรมสะท้อนย้อนคิด - กิจกรรมเปิดใจให้กัน		๑. หลักอริยสัจ ๔ ๒. หลักไตรสิกขา ๓.พรหมวิหาร ๔ ๔. หลักโยนิโส ๕. ปรัตโยสะ
๐๘.๓๐ – ๑๑.๓๐น.	- การสร้างอุดมการณ์ด้านภยยา เสพติดและอบายมุข - การเรียนรู้เรื่องยาเสพติดและ อบายมุข	๑. ทดสอบก่อนเรียน - วัดผลสัมฤทธิ์ก่อนการ พัฒนา (ปัญญาภาวนา) กิจกรรมที่ ๒ ๒. บรรยาย ๓. การอภิปรายกลุ่ม ๔. กิจกรรมกลุ่ม ๕. การสาธิต ๖. การฝึกปฏิบัติ ๗. วัดผลสัมฤทธิ์หลัง	

เวลา	กิจกรรม	รูปแบบการจัดกิจกรรม	การบูรณาการ
		การพัฒนา (ปัญญา ภavana) กิจกรรมที่ ๒	
๑๑.๓๐ – ๑๒.๐๐น.	- Free Time - กิจกรรมหอคอยกึ่งไม้ - กิจกรรม อื่น ๆ เช่น โยคะ ออก กำลังกาย แอโรบิค - กิจกรรมบริการสังคม		
๑๒.๐๐ – ๑๓.๐๐น.	พักรับประทานอาหารอย่างมีสติ		
๑๓.๐๐ – ๑๖.๐๐น.	- นันทนาการ/ทบทวน - เตรียมความพร้อม ย้อนรอย - เรื่องเล่า เราพลัง ฯลฯ - ธรรมบรรยาย “ทางแห่งความดี” - สายธรรมถามตอบ	- ฝึกปฏิบัติ/บรรยาย - สาดิต	๑. หลักอริยสัจ ๔ ๒. หลักไตรสิกขา ๓. หลักอริยบท ๔ ๔. พรหมวิหาร ๔ ๕. หลักโยนิโส มนสิการ ๖. ปรัตยาสะ
๑๖.๐๐ – ๑๘.๐๐น.	พักอาบน้ำทำกิจส่วนตัว รับประทานอาหารเย็น		
๑๘.๐๐ – ๑๙.๐๐น.	กิจกรรมเสริมสร้างทักษะชีวิต สังคมดีอยู่ที่ตัวเรา -กิจกรรมลดทลายลีลา -กิจกรรมความสุขอยู่ที่มุมมอง	- บรรยาย/สาดิต - ปฏิบัติจริง -	๑. หลักไตรสิกขา ๒. หลักอริยบท ๔ ๓. พรหมวิหาร ๔ ๔. หลักภavana ๔ ๕. หลักโยนิโส มนสิการ ๖. ปรัตยาสะ
๑๙.๐๐ – ๒๑.๐๐น.	- ทำวัตร/เจริญภาวนา - พักเปลี่ยนอริยาบท - พักผ่อนอย่างมีสติ	ปฏิบัติ	๑.หลัก ไตรสิกขา
วันที่ ๓			
๐๕.๐๐ – ๐๖.๓๐น.	-ทำวัตร/เจริญภาวนา/บริหารกาย จิต -บำเพ็ญประโยชน์	ปฏิบัติ	ไตรสิกขา
๐๖.๓๐ – ๐๗.๓๐น.	-พักอาบน้ำ/ทำกิจส่วนตัว		

เวลา	กิจกรรม	รูปแบบการจัดกิจกรรม	การบูรณาการ
	-รับประทานอาหารเช้า		
๐๗.๓๐ - ๐๘.๓๐ น.	ธรรมะบรรยาย“ทางแห่งความสำเร็จ”	บรรยาย	ปรโตโฆสะ
๐๘.๓๐ - ๑๒.๐๐น.	ทักษะชีวิตการป้องกันยาเสพติด และอบายมุข (การคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ การสื่อสาร การสร้าง สัมพันธภาพ การจัดการอารมณ์ และความเครียด การให้ คำปรึกษา)	๑. ทดสอบก่อนเรียน - วัดผลสัมฤทธิ์ก่อนการ พัฒนา (ปัญญาวานา) กิจกรรมที่ ๓ ๒. บรรยาย ๓. การอภิปรายกลุ่ม ๔. กิจกรรมกลุ่ม ๕. การสาธิต ๖. การฝึกปฏิบัติ ๗. วัดผลสัมฤทธิ์หลัง การพัฒนา (ปัญญา วานา) กิจกรรมที่ ๓	๑. หลักอริยสัจ ๔ ๒. หลักไตรสิกขา ๓. หลักอิทธิบาท ๔ ๔.หลักพรหมวิหาร ๔ ๕. หลักภาวนา ๔ ๖. หลักโยนิโส มนสิการ ๗. ปรโตโฆสะ
๑๒.๐๐- ๑๓.๐๐ น.	พักรับประทานอาหาร		
๑๓.๐๐ - ๑๔.๐๐น.	- ล้อมรั้ว ให้หัวใจ - สังฆธรรม กำลังใจ ได้จากไหน	บรรยาย /ปฏิบัติ - การนำเสนอ	๑.หลักพรหม วิหาร ๔ ๒. ปรโตโฆสะ
๑๔.๐๐ - ๑๖.๐๐น.	Free Time		
๑๖.๐๐ - ๑๗.๐๐น.	รับประทานอาหารเย็น		
๑๗.๐๐ - ๑๘.๐๐น.	พักอาบน้ำ/ทำกิจส่วนตัว		
๑๘.๐๐ - ๒๑.๐๐น.	- กิจกรรมยามค่ำ - ทำวัตร/เจริญภาวนา/บริหาร กาย-จิต - คีน ปริศนาพาสุข - สวดมนต์เข้านอน		๑. หลักไตรสิกขา ๒. หลักอิทธิบาท ๔ ๓.พรหมวิหาร ๔ ๔. หลักภาวนา ๔ ๕. หลักโยนิโส มนสิการ ๖. ปรโตโฆสะ
วันที่ ๔			
๐๕.๓๐ - ๐๗.๐๐น.	-ทำวัตร/เจริญภาวนา/บริหาร กายจิต		

เวลา	กิจกรรม	รูปแบบการจัดกิจกรรม	การบูรณาการ
	-บำเพ็ญประโยชน์		
๐๗.๐๐ – ๐๙.๐๐น.	- กิจกรรมสะท้อนย้อนคิด - สังสรรค์เปิดใจให้กัน		
๐๙.๐๐ – ๑๒.๐๐น.	- การป้องกันภัยยาเสพติดและ อบายมุข - เกียรติของความเป็นมนุษย์	๑. ทดสอบก่อนเรียน - วัดผลสัมฤทธิ์ก่อนการ พัฒนา (ปัญญาภาวนา) กิจกรรมที่ ๔ ๒. บรรยาย ๓. การอภิปรายกลุ่ม ๔. กิจกรรมกลุ่ม ๕. การสาธิต ๖. การฝึกปฏิบัติ ๗. วัดผลสัมฤทธิ์หลัง การพัฒนา (ปัญญา ภาวนา) กิจกรรมที่ ๔	๑. หลักอริยสัจ ๔ ๒. หลักไตรสิกขา ๓. หลักอิทธิบาท ๔ ๔.หลักพรหมวิหาร ๔ ๕. หลักภาวนา ๔ ๖. หลักโยนิโส มนสิการ ๗. ปรัตถุสสะ
๑๒.๐๐ – ๑๓.๐๐น.	- Free Time - พักรับประทานอาหารกลางวัน บำเพ็ญประโยชน์		
๑๓.๐๐ – ๑๔.๐๐น.	- นันทนาการ - สังสรรค์ ธรรมจากพระอาจารย์ - วิถีแห่งสติ/เจริญภาวนา - การเข้าถึงพระรัตนตรัย	- บรรยาย - ฝึกปฏิบัติ	๑. หลักไตรสิกขา
๑๔.๐๐ – ๑๖.๐๐น.	- พักเปลี่ยนอิริยาบถ - อาบน้ำทำกิจส่วนตัว		
๑๖.๐๐ – ๒๑.๐๐น.	- ทำวัตร/เจริญภาวนา/บริหาร กาย-จิต - พักผ่อนอย่างมีสติ	- บรรยาย - ฝึกปฏิบัติ	๑.ไตรสิกขา ๒.ภาวนา ๔
วันที่ ๕			
๐๕.๓๐ – ๐๗.๐๐น.	- ทำกิจส่วนตัว / ทำวัตร /เจริญ ภาวนา / บริหารกาย-จิต - บำเพ็ญประโยชน์	- ฝึกปฏิบัติ	๑.ไตรสิกขา ๒.ภาวนา ๔

เวลา	กิจกรรม	รูปแบบการจัดกิจกรรม	การบูรณาการ
	- รับประทานอาหารเช้า		
๐๗.๐๐ – ๐๘.๐๐ น.	- ทำความสะอาดที่พัก - บรรยายธรรม “ทางแห่งความสำเร็จ” - เขียนข้อความประทับใจ	- ฝึกปฏิบัติ - บรรยาย	๑. อริยสัจ ๔ ๒. ไตรสิกขา
๐๘.๐๐ – ๑๒.๐๐ น.	การดูแลเยียวยาช่วยเหลือผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดและอบายมุข คำปณิธานต้านภัยยาเสพติดและอบายมุข	๑. ทดสอบก่อนเรียน - วัดผลสัมฤทธิ์ก่อนการพัฒนา (ปัญญากาวนา) กิจกรรมที่ ๕ ๒. บรรยาย ๓. การอภิปรายกลุ่ม ๔. กิจกรรมกลุ่ม ๕. การสาธิต ๖. การฝึกปฏิบัติ ๗. วัดผลสัมฤทธิ์หลังการพัฒนา (ปัญญากาวนา) กิจกรรมที่ ๕	๑. อริยสัจ ๒. ไตรสิกขา ๓. อิทธิบาท ๔ ๔. พรหมวิหาร ๔ ๕. กาวนา ๔ ๖. โยนิโส มนสิการ ๗. ปรัตตัมพะ
๑๒.๐๐ – ๑๓.๐๐ น.	พักรับประทานอาหารอย่างมีสติ		
๑๓.๐๐ - ๑๕.๐๐ น.	อำลาค่ายตามความเหมาะสม - แสดงความรู้สึกต่อการเข้าค่าย - เดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ		๑. ไตรสิกขา ๒. ปรัตตัมพะ

๓.๓.๔ การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามประเภทของเครื่องมือดังต่อไปนี้

๓.๓.๔.๑ แบบสอบถาม (Questionnaires)

- ๑) ศึกษาเอกสาร ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒) กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย และคำนิยามศัพท์ในการวิจัย

๓) สร้างแบบสอบถามจากกรอบเนื้อหาคำนิยามศัพท์ในการวิจัยและวัตถุประสงค์ของการวิจัย

๔) นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จ ไปขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบเครื่องมือที่ออกแบบไว้ แล้วนำเสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อขอความเห็นชอบ

๕) หาคความเที่ยงตรง (Validity) โดยนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ จำนวน ๕ รูป/ท่าน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรง ทั้งในด้านเนื้อหาสาระ และโครงสร้างของคำถามตลอดจนภาษาที่ใช้ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือประกอบด้วย

(๑) พระมหามิตร ฐิตปัญโญ, ผศ. ดร. ผู้อำนวยการประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต และคณบดีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มจร. วิทยาเขตขอนแก่น

(๒) พระครูสุธีศัมภีร์ญาณ, ผศ. ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มจร. วิทยาเขตขอนแก่น

(๓) ผศ. ดร. ประยูร แสงใส อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มจร. วิทยาเขตขอนแก่น

(๔) ผศ. ดร. สุวิน ทองปั้น อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา มจร. วิทยาเขตขอนแก่น

(๕) ดร.สุนทร สายคำ อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหาร มจร. วิทยาเขตขอนแก่น

๖) หาคความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถามโดยใช้สูตรดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของคำถามรายข้อตามเทคนิค (Index of Item – Objective Congruence : IOC) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๕ ท่าน พิจารณาลงความเห็น และให้คะแนนดังนี้

+ ๑	เมื่อผู้เชี่ยวชาญมีความแน่ใจว่า	ข้อคำถามสอดคล้องกับเนื้อหา
๐	เมื่อผู้เชี่ยวชาญมีความไม่แน่ใจว่า	ข้อคำถามสอดคล้องกับเนื้อหา
- ๑	เมื่อผู้เชี่ยวชาญมีความแน่ใจว่า	ข้อคำถามไม่สอดคล้องกับเนื้อหา

คำนวณหาค่า IOC โดยใช้สูตร ดังนี้

$$\text{สูตร IOC} = \frac{\sum R}{N}$$

IOC แทน ดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ แทน ผลรวมของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

เกณฑ์การพิจารณา

๑. ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ ๐.๕๐-๑.๐๐ มีค่าความเที่ยงตรง ใช้ได้

๒. ข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า ๐.๕๐ ต้องปรับปรุง ยังใช้ไม่ได้

ซึ่งผลการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of Item – Objective Congruence : IOC) โดยได้ค่า IOC จากการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญ อยู่ระหว่าง ๐.๘๐ ถึง ๑.๐๐ ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ทุกข้อคำถาม

๓) หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับโรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างคือโรงเรียนบ้านม่วงประชาบำรุง อ.หนองหาน จ. อุดรธานี ซึ่งเป็นโรงเรียนขยายโอกาส จำนวน ๓๐ ชุด เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Cronbach Coefficient (α Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) โดยการวิจัยครั้งนี้ได้ค่าสัมประสิทธิ์ของความสอดคล้องรายข้อ และสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ ๐.๘๗๙

๔) นำแบบสอบถามที่ได้ไปปรับปรุงแก้ไข ตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ แล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาคุณวุฒิพันธ์เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจริงต่อไป

๓.๓.๔.๒ แบบสัมภาษณ์ (Interview form)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพแบบสัมภาษณ์ (Interview form) โดยดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

(๑) สร้างกรอบคำถามที่จะสัมภาษณ์ จากกรอบเนื้อหาในคำนิยามศัพท์ในการวิจัย สังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย และผลการศึกษาจากแบบสอบถามมาทำเป็นร่างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview)

(๒) นำเสนอร่างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำ และตรวจสอบความถูกต้อง

(๓) นำเสนอผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ทั้งในด้าน เนื้อหาสาระและโครงสร้างของคำถามตลอดจนภาษาที่ใช้ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

(๔) ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความเรียบร้อยแล้วจึงนำ แบบสัมภาษณ์ไปใช้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญต่อไป

๓.๔ การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยตามลำดับขั้นตอน และวิธีการวิจัย โดยเก็บ รวบรวมข้อมูลทั้งด้านปริมาณ และคุณภาพ

๓.๔.๑ การวิจัยเชิงปริมาณ

๓.๔.๑.๑ แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามตาม ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

(๑) จัดทำหนังสือขออนุญาตในการแจกแบบสอบถามจากหัวหน้าศูนย์บัณฑิต ศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตขอนแก่น ถึงผู้บังคับบัญชา (หัวหน้าหน่วยงานที่ ทำการวิจัย)

(๒) ทำหนังสือขออนุญาตนำเสนอต่อผู้อำนวยการโรงเรียนขยายโอกาสทาง การศึกษา อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี ซึ่งเป็นประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้

(๓) ทำการแจกแบบสอบถาม จำนวน ๓๐๖ ฉบับ เก็บแบบสอบถามเมื่อกลุ่ม ตัวอย่างตอบเรียบร้อยแล้ว

(๔) ตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน แล้วนำไปวิเคราะห์ต่อไป

๓.๔.๑.๒ แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ตาม ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

๑) ทำหนังสือขออนุญาตในการแจกแบบสัมภาษณ์จากหัวหน้าศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ถึงผู้ให้สัมภาษณ์

๒) นำหนังสือขออนุญาตเสนอต่อผู้ให้สัมภาษณ์

๓) นัดหมายการสัมภาษณ์

๔) ดำเนินการสัมภาษณ์

๕) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาเรียบเรียง จัดหมวดหมู่ สรุปเป็นเอกสารเพื่อวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เพื่อนำไปใช้ต่อไป

๓.๔.๑.๒ แบบสังเกตพฤติกรรมการอบรมด้านกาย (กายภาวนา)ด้านทักษะทางสังคม (ศีลภาวนา)ด้านจิตใจ (จิตตภาวนา) ผู้วิจัยเก็บข้อมูลทุกครั้งที่เกิดกิจกรรมตามหลักสูตรค่ายพัฒนาทักษะชีวิตเชิงพุทธบูรณาการ ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ปัญญาภาวนา) ผู้วิจัยทดสอบก่อนการจัดกิจกรรมและหลังการจัดกิจกรรมของแต่ละหน่วย และก่อนและหลังการใช้หลักสูตรค่ายพัฒนาทักษะชีวิตเชิงพุทธบูรณาการในภาพรวม

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ประเมินผลข้อมูล โดยมีสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

๑. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

๑.๑ การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม ใช้สถิติจำนวน (Frequency) และร้อยละ (Percentage) อธิบายปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการนำเสนอเป็นตารางประกอบการบรรยายผล การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) อธิบายข้อมูล ระดับความคิดเห็นพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขเชิงพุทธบูรณาการ ซึ่งมี ๔ ด้าน คือ ๑. ปลอดภัยาเสพติด ๒. ปลอดภัยลามกอนาจาร ๓. ปลอดภัยพนัน ๔. ปลอดภัยทะเลาะวิวาท นำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้ในการทดสอบค่าที (t-test) ในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่ม

๒. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

๒.๑ การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ ใช้เทคนิคในการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) แล้วประมวลผลเข้าด้วยกัน รวมทั้งใช้แนวคิดจากเอกสารตำราการประชุมกลุ่ม (Focus Group) ผลการวิจัยถึงทดลองของพื้นที่โรงเรียนบ้านสร้อยพร้าว อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี และงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุนในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้เห็นภาพรวมและได้รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี

๒.๒ รูปแบบการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนเชิงพุทธบูรณาการ ประเมินโดยการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิและความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อกิจกรรมการฝึกอบรมด้วยค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

๒.๓ เปรียบเทียบพฤติกรรมการพัฒนาด้านกาย (กายภาวนา) ของผู้เรียนที่ฟัง ประสงค์ที่ประเมินครั้งแรกและครั้งสุดท้าย และวิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินครั้งแรกและครั้งสุดท้ายโดยใช้คะแนนเฉลี่ยและหาค่าร้อยละ และเปรียบเทียบการพัฒนาจากค่าร้อยละการเปลี่ยนแปลง

๒.๔ เปรียบเทียบทักษะทางสังคม (ศีลภาวนา) ของผู้เรียนที่ฟังประสงค์ที่ประเมินครั้งแรกและครั้งสุดท้าย และวิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินครั้งแรกและครั้งสุดท้ายโดยใช้คะแนนเฉลี่ยและหาค่าร้อยละ และเปรียบเทียบการพัฒนาจากค่าร้อยละการเปลี่ยนแปลง

๒.๕ เปรียบเทียบพฤติกรรมการอบรมด้านจิตใจ (จิตตภาวนา) ของผู้เรียนที่ฟัง ประสงค์ที่ประเมินครั้งแรกและครั้งสุดท้าย และวิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินครั้งแรกและครั้งสุดท้ายโดยใช้คะแนนเฉลี่ยและหาค่าร้อยละ และเปรียบเทียบการพัฒนาจากค่าร้อยละการเปลี่ยนแปลง

๒.๖ เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอบรมด้านการพัฒนา (ปัญญาภาวนา) ของผู้เข้ารับการอบรมก่อนการพัฒนาและหลังการพัฒนาในแต่ละกิจกรรม และก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ ในภาพรวม โดยใช้ค่าสถิติ t-test dependence

ข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การบันทึกและแบบสอบถามความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรม วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ยและค่าร้อยละ

๓.๖ สรุปกระบวนการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) การวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งสรุปเป็นประเด็นในการศึกษาได้ดังนี้

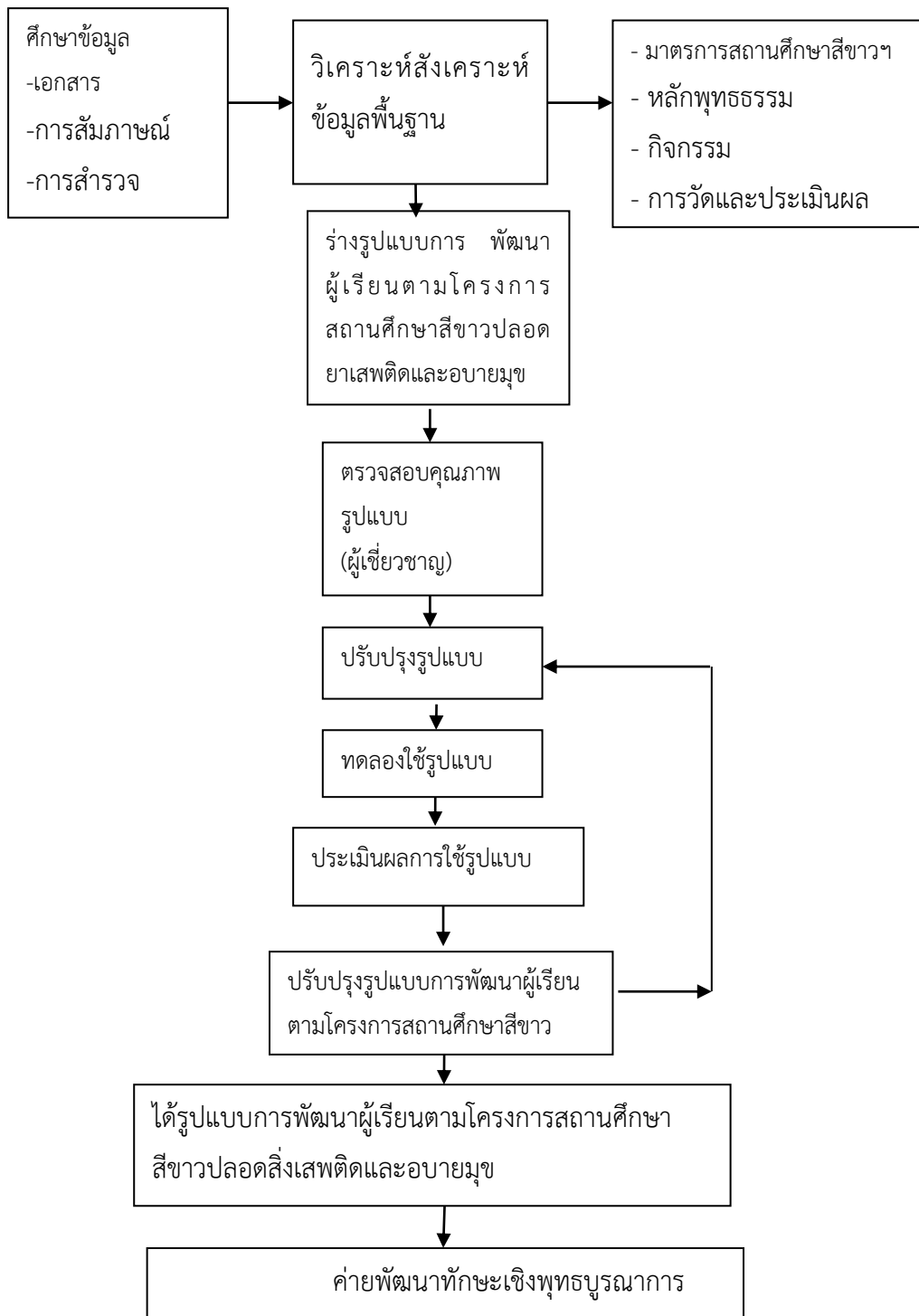
ระยะที่ ๑ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นการสอบถามความคิดเห็น ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขของผู้เรียน ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอนองน่าน จังหวัดอุดรธานี กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๐๖ คน

ระยะที่ ๒ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (In-depth Interview) เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอนองน่าน จังหวัดอุดรธานี กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๙ คน และการประชุมกลุ่มย่อย เพื่อนำมาสรุปวิเคราะห์

นำเสนอผลการวิจัยแก่ผู้เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นรูปแบบในการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาว
เชิงพุทธบูรณาการในโรงเรียนขยายโอกาสต่อไป

ระยะที่ ๓ การวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) โดยการใช้หลักสูตรการ
อบรมค่ายพัฒนาทักษะชีวิตเชิงพุทธบูรณาการ ซึ่งประกอบด้วยการอบรมให้ความรู้บูรณาการกับ
กิจกรรมทางพุทธศาสนาและการฝึกปฏิบัติกิจกรรมตามหลักสูตร เป็นเวลา ๕ วัน ๔ คืน
เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดและอบายมุขของผู้เรียนกลุ่มควบคุม (นักเรียนชั้น ม.
๑-ม.๓ โรงเรียนบ้านวังฮาง) จำนวน ๔๕ คน กับกลุ่มทดลอง (นักเรียนชั้น ม.๑-ม.๓ โรงเรียนบ้านสร้อย
พร้าว) จำนวน ๔๕ คน ดังแผนภูมิรูปภาพดังนี้

แผนภาพที่ ๑๕ ขั้นตอนการวิจัย

แผนภาพที่ ๑๕ แสดงขั้นตอนการวิจัย

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) เพื่อศึกษาพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขของผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาว ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี ๒) เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี ๓) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขของผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี รูปแบบการวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Method) ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสอบถาม การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้แบบสอบถามเชิงลึก (In-Depth Interview) และการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสอบถาม และหลักสูตรค่ายพัฒนาทักษะชีวิตเชิงพุทธบูรณาการ ซึ่งประกอบ กิจกรรมการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในการต้านภัยยาเสพติดและอบายมุข กิจกรรมการเรียนรู้เรื่องยาเสพติดและอบายมุข กิจกรรมการสร้างอุดมการณ์ต้านภัยยาเสพติดและอบายมุข กิจกรรมทักษะชีวิตการป้องกันยาเสพติดและอบายมุข กิจกรรมการป้องกันภัยยาเสพติดและอบายมุข (กิจกรรมฐานต้านภัยยาเสพติด) กิจกรรมการดูแลเยียวยาช่วยเหลือผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดและอบายมุข ซึ่งกิจกรรมดังกล่าว ดำเนินการอบรมให้ความรู้บูรณาการกับกิจกรรมทางพุทธศาสนา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้ ประชากรในการวิจัย ได้แก่ การวิจัยครั้งนี้ ประชากรในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี ซึ่งกำลังเรียนอยู่ชั้น ม.๑ – ม.๓ จำนวน ๑,๔๑๙ คน ผู้วิจัยได้แยกประชากรและกลุ่มตัวอย่างตามแบบวิธีการวิจัยคือ ๑) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) คำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๐๖ คน การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และการประชุมกลุ่มย่อย(Focus Group) และการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research)

โดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) แบ่งเป็น ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง (โรงเรียนบ้านสร้อยพร้าว) และกลุ่มควบคุม (โรงเรียนบ้านวังฮ้าง) ซึ่งมีจำนวนประชากรที่ศึกษารวมกันทั้งหมดจำนวน ๑๒๔ คน คำนวณกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง โดยเปิดตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๙๐ คน คัดเลือกกลุ่ม แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น ๒ กลุ่ม ๆ ละ ๔๕ คน เก็บรวบรวมข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์ประมวลผล นำเสนอผลการวิเคราะห์โดยใช้ตารางประกอบการบรรยายและการวิจัยเชิงคุณภาพนำเสนอผลการวิเคราะห์โดยใช้การพรรณนาโวหาร

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard Deviation)
df	แทน	ขั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
sig.	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕
*	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๔.๑ ข้อมูลทั่วไป

ผลการวิเคราะห์สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี ซึ่งกำลังเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ – ๓ จำนวน จำนวน ๓๐๖ คน รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๖ ดังนี้

ตารางที่ ๖ แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
๑. เพศ		
(/) ชาย	๑๓๘	๔๕.๑๐
(/) หญิง	๑๖๘	๕๔.๙๐
๒. อายุ		
() น้อยกว่า ๑๒ ปี	๑	๐.๓๓
() ๑๒ ปี	๕๓	๑๗.๓๒
() ๑๓ ปี	๙๙	๓๒.๓๕
() ๑๔ ปี	๑๐๐	๓๒.๖๘
() มากกว่า ๑๔ ปีขึ้นไป	๕๓	๑๗.๓๒
รวม	๓๐๖	๑๐๐

ตารางที่ ๖ แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล (ต่อ)

๓. ระดับการศึกษาในปัจจุบัน		
() ม.๑	๑๕๓	๕๐.๐๐
() ม.๒	๑๐๐	๓๒.๖๘
() ม. ๓	๕๓	๑๗.๓๒
() อื่น ๆ.....	๐	๐.๐๐
๔. ค่าใช้จ่ายประจำวันที่ได้รับจากผู้ปกครองประมาณเดือนละเท่าไร (ไม่รวมค่าเช่าบ้าน ค่าน้ำ ค่าไฟ)		
() ต่ำกว่า ๕๐๐ บาท	๙๕	๓๑.๐๕
() ๕๐๑-๑,๐๐๐ บาท	๙๑	๒๙.๗๔
() ๑,๐๐๑-๑,๕๐๐ บาท	๘๓	๒๗.๑๒
() ๑,๕๐๑-๒,๐๐๐ บาท	๒๔	๗.๘๔
() ๒,๐๐๑ บาทขึ้นไป	๑๓	๔.๒๕
๕.จำนวนพี่น้อง		
() เป็นลูกคนเดียว	๗๓	๒๓.๘๖
() ๑ - ๓ คน	๒๐๑	๖๕.๖๙
() ๔ - ๖ คน	๒๕	๘.๑๗
() มากกว่า ๖ คนขึ้นไป	๗	๒.๒๙
๖. สถานภาพทางครอบครัว		
() บิดามารดาอยู่ด้วยกัน	๑๕๕	๕๐.๖๕
() บิดามารดาแยกทางกัน	๑๓๓	๔๓.๔๖
() บิดาเสียชีวิต	๑๑	๓.๕๙
() มารดาเสียชีวิต	๕	๑.๖๓
() บิดาและมารดาเสียชีวิต	๒	๐.๖๕
() อื่น ๆ (ระบุ).....		๐.๐๐
รวม	๓๐๖	๑๐๐.๐๐

ตารางที่ ๖ แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
๗. อาชีพของผู้ปกครองหรือของบิดามารดา		
() รับราชการ	๘	๒.๖๑
() พนักงานรัฐวิสาหกิจ	๒๑	๖.๘๖
() พนักงานบริษัทเอกชน	๑๐	๓.๒๗
() ธุรกิจส่วนตัว	๑๒	๓.๙๒
() รับจ้าง	๑๘๓	๕๙.๘๐
() เกษตรกรรม	๗๑	๒๓.๒๐
() อื่น ๆ (ระบุ)	๑	๐.๓๓
๘. รายได้ของครอบครัว		
() ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท	๘๒	๒๖.๘๐
() ๕,๐๐๑-๑๐,๐๐๐ บาท	๑๑๕	๓๗.๕๘
() ๑๐,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท	๗๔	๒๔.๑๘
() ๒๐,๐๐๑-๓๐,๐๐๐ บาท	๑๖	๕.๒๓
() ๓๐,๐๐๑ บาทขึ้นไป	๑๙	๖.๒๑
๙. ปัจจุบันพักอาศัยอยู่กับใคร		
() บิดาและมารดา	๑๒๔	๔๐.๕๒
() บิดา/มารดา	๖๓	๒๐.๕๙
() เพื่อน	๑	๐.๓๓
() ญาติ	๑๑๘	๓๘.๕๖
() อื่น ๆ (ระบุ)	๕	๑.๖๓
๑๐. สถานที่พักอาศัยในปัจจุบัน		
() บ้านตนเอง/ผู้ปกครอง	๑๘๒	๕๙.๔๘
() บ้านญาติ	๑๑๘	๓๘.๕๖
() หอพัก/บ้านเช่า	๕	๑.๖๓
() บ้านเพื่อน	๑	๐.๓๓
รวม	๓๐๖	๑๐๐.๐๐

ตารางที่ ๖ แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล (ต่อ)

๑๑. ปัญหาส่วนตัวของนักเรียน ส่วนใหญ่เกิดจากสาเหตุใดมากที่สุด		
() มีปัญหาครอบครัว	๔๖	๑๕.๐๓
() การเรียนไม่ดี	๔๔	๑๔.๓๘
() เงินไม่พอใช้	๘๔	๒๗.๔๕
() สุขภาพไม่ดี	๓๒	๑๐.๔๖
() ทะเลาะกับคนอื่น	๒๐	๖.๕๔
() ไม่มีเพื่อน	๑	๐.๓๓
() เรื่องความรัก	๒๔	๗.๘๔
() ไม่มีปัญหาเลย	๕๕	๑๗.๙๗
๑๒. เมื่อนักเรียนมีปัญหา นักเรียนปรึกษาใครมากที่สุด		
() บิดา	๙	๒.๙๔
() มารดา	๓๘	๑๒.๔๒
() บิดาและมารดา	๖๓	๒๐.๕๙
() ผู้ปกครอง	๕๑	๑๖.๖๗
() ญาติ	๑๑	๓.๕๙
() เพื่อน	๖๗	๒๑.๙๐
() ครู/อาจารย์	๓๙	๑๒.๗๕
() คนรัก	๑๗	๕.๕๖
() ไม่ปรึกษาใครแก้ปัญหาด้วยตนเอง	๑๑	๓.๕๙
() อื่น ๆ (ระบุ)	๐	๐.๐๐
รวม	๓๐๖	๑๐๐.๐๐

ตารางที่ ๖ แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล (ต่อ)

๑๓. การใช้เวลารว่างหลังจากเลิกเรียนนักเรียนทำกิจกรรมอะไรมากที่สุด		
() ทำการบ้าน/อ่านหนังสือเรียน	๕๑	๑๖.๖๗
() อ่านหนังสือการ์ตูน	๗	๒.๒๙
() เล่นอินเทอร์เน็ต/เล่นเกมส์	๘๕	๒๗.๗๘
() ดูโทรทัศน์/ภาพยนตร์	๒๙	๙.๔๘
() ออกกำลังกาย/เล่นกีฬา	๕๒	๑๖.๙๙
() ซ้อมปี่/เดินห้าง	๔	๑.๓๑
() ทำงานช่วยผู้ปกครอง	๗๕	๒๔.๕๑
() อื่น ๆ (ระบุ)	๓	๐.๙๘
รวม	๓๐๖	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๖ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๑๖๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๙๐ มีอายุ ๑๔ ปี มากที่สุด จำนวน ๑๐๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๖๘ ระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จำนวน ๑๐๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๖๘ ค่าใช้จ่ายประจำวันที่ได้รับจากผู้ปกครองประมาณเดือนละต่ำกว่า ๕๐๐ บาท (ไม่รวมค่าเช่าบ้าน ค่าน้ำ ค่าไฟ) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๐๕ มีจำนวนพี่น้องระหว่าง ๑-๓ คน มากที่สุด จำนวน ๒๐๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๖๙ สถานภาพทางครอบครัว บิดามารดาอยู่ด้วยกัน มากที่สุด จำนวน ๑๕๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๖๕ อาชีพของผู้ปกครองหรือของบิดามารดา มีอาชีพรับจ้าง มากที่สุด จำนวน ๑๘๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๘๐ โดยมีรายได้ของครอบครัวระหว่าง ๕,๐๐๑ - ๑๐,๐๐๐ บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๕๘ ปัจจุบันนักเรียนพักอาศัยอยู่กับบิดาและมารดา มากที่สุด จำนวน ๑๒๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๕๒ มีสถานที่พักอาศัยในปัจจุบันเป็นบ้านพักตนเองหรือของผู้ปกครอง อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน ๑๘๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๔๘ ปัญหาส่วนตัวของนักเรียน ส่วนใหญ่เกิดจากสาเหตุ เงินไม่พอใช้อยู่ในระดับ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๔๕ เมื่อนักเรียนมีปัญหา นักเรียนปรึกษาเพื่อน อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน ๖๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๙๐ การใช้เวลารว่างหลังจากเลิกเรียนนักเรียนจะทำกิจกรรม เล่นอินเทอร์เน็ตหรือเล่นเกมส์ อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน ๘๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๗๘

๔.๒ การวิจัยตามวัตถุประสงค์

๔.๒.๑ พฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุข ของผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาว ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี

ผู้วิจัยได้สรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุข ของผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาว ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี จากแบบสอบถาม จำนวน ๓๐๖ คนพบว่าผู้เรียนมีพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีรายละเอียดตามตารางที่ ๗ ดังนี้

ตารางที่ ๗ พฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขของผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยภาพรวม

พฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุข	ระดับพฤติกรรม (n = ๓๐๖)		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
๑. ด้านยาเสพติด	๒.๖๐	๐.๒๒	ปานกลาง
๒. ด้านสื่อลามกอนาจาร	๒.๖๕	๐.๓๕	ปานกลาง
๓. ด้านการพนัน	๒.๗๑	๐.๔๔	ปานกลาง
๔. ด้านการทะเลาะวิวาท	๒.๕๗	๐.๔๑	ปานกลาง
โดยรวม	๒.๖๓	๐.๓๕	ปานกลาง

จากตารางที่ ๗ พบว่า ผู้เรียนมีพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุข ตามโครงการสถานศึกษาสีขาวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ($\bar{X}$ =๒.๖๓) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ตามลำดับดังนี้ ด้านการพนัน ($\bar{X}$ =๒.๗๑) ด้านสื่อลามกอนาจาร ($\bar{X}$ =๒.๖๕) ด้านยาเสพติด ($\bar{X}$ =๒.๖๐) และที่น้อยที่สุดคือ ด้านการทะเลาะวิวาท ($\bar{X}$ =๒.๕๗)

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขของผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในแต่ละด้านตามรายละเอียดของข้อคำถาม ได้แก่ ด้านยาเสพติด ด้านสื่อลามกอนาจาร ด้านการพนัน และด้านการทะเลาะวิวาท ดังแสดงในตารางที่ ๘-๑๒ ดังนี้

ตารางที่ ๘ พฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขของผู้เรียนตามโครงการ
สถานศึกษาสีขาวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ด้านยาเสพติด

พฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติด	ระดับพฤติกรรม (n = ๓๐๖)		แปลผล	ลำดับ ที่
	$\bar{X}$	S.D.		
๑. นักเรียนมีความระมัดระวังบุคคลแปลกหน้าที่ให้สิ่งของ เพื่อจูงใจให้ใช้ยาเสพติด	๒.๔๕	.๕๖	น้อย	๑๐
๒. นักเรียนมีการป้องกันตนเองด้วยการปฏิเสธการทดลอง เสพยาเสพติดทุกชนิด	๒.๒๔	.๖๔	น้อย	๑๒
๓. นักเรียนจะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการใช้ยาเสพติด เช่น เที่ยวกลางคืน หรือมั่วสุมในแหล่งขาดผู้ดูแล	๒.๖๑	.๕๖	ปานกลาง	๙
๔. นักเรียนต้องการมีวินัยในตนเองเป็นหลักในการใช้ ชีวิตประจำวันเพื่อห่างไกลสิ่งเสพติด	๑.๘๘	.๕๙	น้อย	๑๔
๕. เมื่อนักเรียนมีความเครียดที่เกิดจากการเรียน เพื่อน ความรัก หรือครอบครัว นักเรียนจะใช้วิธีการอื่นเพื่อผ่อนคลายโดยไม่อาศัยยาเสพติด	๓.๐๑	.๕๙	ปานกลาง	๕
๖. นักเรียนจะหลีกเลี่ยงการดื่มสุราของมึนเมาเพราะเป็น ช่องทางให้มีการเสพยาเสพติดได้ง่าย	๒.๓๐	.๖๖	น้อย	๑๑
๗. นักเรียนจะปฏิเสธทันทีเสมอเมื่อเพื่อนนำยาเสพติดมา และชวนให้เสพยาเสพติด	๓.๐๘	.๕๖	ปานกลาง	๔
๘. นักเรียนจะหลีกเลี่ยงการคบเพื่อนที่เสพยาหรือเกี่ยวข้องกับ ยาเสพติด	๒.๖๘	.๔๘	ปานกลาง	๘
๙. ครอบครัว ญาติ พี่น้องของนักเรียนจะเสียใจและรับ ไม่ได้หากพบว่านักเรียนเสพยาเสพติด	๓.๑๖	.๓๘	ปานกลาง	๒
๑๐. นักเรียนกลัวว่าหากเสพยาเสพติดและถูกเจ้าหน้าที่ ตำรวจจับได้จะทำให้เสียอนาคตทางการศึกษา	๓.๑๑	.๔๔	ปานกลาง	๓
๑๑. นักเรียนจะช่วยเหลือการทำงานของครอบครัวมากกว่า การออกไปเที่ยวนอกบ้านหากมีเวลาว่าง	๓.๑๗	.๓๙	ปานกลาง	๑
๑๒. นักเรียน มีความรู้เรื่องพิษภัยของยาเสพติดเป็นอย่างดี จึงไม่เกี่ยวข้องหรือเสพยาเสพติดทุกชนิด	๑.๗๐	.๖๑	น้อย	๑๕

ตารางที่ ๘ พฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขของผู้เรียนตามโครงการ
สถานศึกษาสีขาวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ด้านยาเสพติด (ต่อ)

พฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติด	ระดับพฤติกรรม (n = ๓๐๖)		แปลผล	ลำดับ ที่
	$\bar{X}$	S.D.		
๑๓. นักศึกษาเคยรู้สึกเครียด น้อยใจที่ครอบครัวไม่เข้าใจตนเองแต่ก็ยังไม่เคยใช้ยาเสพติด	๒.๘๘	.๖๐	ปานกลาง	๖
๑๔. นักเรียนสามารถดำรงตนเองด้วยการไม่เสพยาเสพติดถึงแม้สถานที่พักอาศัยจะมีการระบาดของยาเสพติดก็ตาม	๑.๙๐	.๗๓	น้อย	๑๓
๑๕. พ่อแม่ของนักเรียนได้ตักเตือนบ่อยครั้ง เรื่อง ห้ามคบกับเพื่อนที่เกี่ยวข้องหรือเสพยาเสพติด	๒.๗๘	.๖๗	ปานกลาง	๗
รวม	๒.๖๐	.๒๒	ปานกลาง	๓

จากตารางที่ ๘ พบว่า ผู้เรียนมีพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุข ตามโครงการสถานศึกษาสีขาว ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ด้านยาเสพติด โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักเรียนจะช่วยเหลือการทำงานของครอบครัวมากกว่าการออกไปเที่ยวนอกบ้านหากมีเวลาว่าง เป็นลำดับที่ ๑ ครอบครัว ญาติ พี่น้องของนักเรียนจะเสียใจและรับไม่ได้หากพบว่านักเรียนเสพยาเสพติดเป็นลำดับที่ ๒ และนักเรียนกลัวว่าหากเสพยาเสพติดและถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับได้จะทำ ให้เสียอนาคตทางการศึกษา เป็นลำดับที่ ๓ ส่วนลำดับสุดท้าย พฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขตามโครงการสถานศึกษาสีขาว คือ ผู้เรียน มีความรู้เรื่องพิษภัยของยาเสพติดเป็นอย่างดีจึงไม่เกี่ยวข้องหรือเสพยาเสพติดทุกชนิด

ตารางที่ ๙ พฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขของผู้เรียนตามโครงการ
สถานศึกษาสีขาวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาด้านสื่อลามกอนาจาร

พฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากสื่อลามกอนาจาร	ระดับพฤติกรรม (n = ๓๐๖)		แปลผล	ลำดับ ที่
	$\bar{X}$	S.D.		
๑.นักเรียนปฏิเสธการเข้าถึงสื่อลามกครั้งแรกเพราะเพื่อน	๒.๕๐	.๖๒	น้อย	๙
๒.นักเรียนไม่ปฏิเสธการเข้าถึงสื่อลามกครั้งแรกเพราะเพื่อน	๓.๑๖	.๓๙	ปานกลาง	๑
๓.นักเรียนจะใช้อินเทอร์เน็ตเฉพาะที่บ้านเท่านั้น	๑.๘๕	.๘๙	น้อย	๑๒
๔.นักเรียนมีความระมัดระวังบุคคลแปลกหน้าที่ชักชวนดูสื่อลามกทุกประเภท	๒.๙๗	.๖๑	ปานกลาง	๓
๕.นักเรียนเชื่อว่าการเสพสื่อลามกอนาจารต่าง ๆ เป็นสาเหตุที่นำไปสู่ปัญหาอาชญากรรม	๒.๕๘	.๕๐	ปานกลาง	๘
๖.นักเรียนจะหลีกเลี่ยงการดูสื่อลามกทุกประเภทเพราะเป็นช่องทาง การหลอกลวงไปทำอนาจาร	๒.๕๖	.๕๐	ปานกลาง	๙
๗.นักเรียนจะปฏิเสธทันทีที่เสนอเมื่อเพื่อนชักชวนดูสื่อลามกอนาจาร	๒.๔๐	.๖๘	น้อย	๑๐
๘.นักเรียนจะหลีกเลี่ยงการคบเพื่อนที่หมกมุ่นหรือเกี่ยวข้องกับสื่อลามก	๒.๗๑	.๕๔	ปานกลาง	๖
๙.ครอบครัว ญาติ พี่น้องของนักเรียนจะเสียใจและรับไม่ได้หากพบว่านักเรียนมีหรือยุ่งเกี่ยวกับกิจกรรมลามกอนาจาร	๓.๑๔	.๔๐	ปานกลาง	๒
๑๐.นักเรียนกลัวว่าหากยุ่งเกี่ยวกับกิจกรรมลามกอนาจาร และถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับได้จะทำให้เสียอนาคตทางการศึกษา	๒.๗๔	.๖๖	ปานกลาง	๕
๑๑.หากมีเวลาว่างนักเรียนจะช่วยเหลือการทำงานของครอบครัวมากกว่าการออกไปเที่ยวนอกบ้านกับเพื่อน	๒.๘๓	.๖๙	ปานกลาง	๔
๑๒.นักเรียนจะปรึกษาพ่อแม่หรือผู้ปกครองเสมอเมื่อเห็นภาพหรือกิจกรรม	๒.๖๔	.๔๙	ปานกลาง	๗
๑๓.ลามกอนาจารปรากฏที่จอคอมพิวเตอร์หรือเครื่องมือสื่อสาร	๒.๓๔	.๖๑	น้อย	๑๑
รวม	๒.๖๕	.๓๕	ปานกลาง	๒

จากตารางที่ ๙ พบว่า ผู้เรียนมีพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุข ตามโครงการสถานศึกษาสีขาว ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ด้านยาเสพติด โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักเรียนไม่ปฏิเสธการเข้าถึงสื่อลามกครั้งแรกเพราะเพื่อน เป็นลำดับที่ ๑ ครอบครัวยุติ ฟิน้องของนักเรียนจะเสียใจและรับไม่ได้หากพบว่านักเรียนมีหรือยุ่งเกี่ยวกับกิจกรรมลามกอนาจาร เป็นลำดับที่ ๒ และ นักเรียนมีความระมัดระวังบุคคลแปลกหน้าที่ชักชวนดูสื่อลามกทุกประเภท เป็นลำดับที่ ๓ ส่วนลำดับสุดท้าย คือ พฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขตามโครงการสถานศึกษาสีขาว คือ นักเรียนจะใช้อินเทอร์เน็ตเฉพาะที่บ้านเท่านั้น

ตารางที่ ๑๐ พฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขของผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ด้านการพนัน

พฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากการพนัน	ระดับพฤติกรรม (n = ๓๐๖)		แปลผล	ลำดับที่
	$\bar{X}$	S.D.		
๑. นักเรียนจะทบทวนเสมอว่าเล่นการพนันมันมีผลกระทบอะไรเกิดขึ้นทั้งข้อดีข้อเสีย	๒.๔๒	.๖๘	ปานกลาง	๑๑
๒. นักเรียนใช้จ่ายอย่างประหยัดมีความพึงพอใจในสิ่งของที่ตนมี	๒.๖๓	.๔๘	ปานกลาง	๘
๓. นักเรียนมีความภาคภูมิใจที่มีพ่อแม่ผู้ปกครองที่เป็นต้นแบบไม่เล่นการพนันทุกชนิด	๒.๘๔	.๔๖	ปานกลาง	๓
๔. นักเรียนจะอยู่ห่างจากแหล่งการพนันที่มีอยู่ในชุมชน	๒.๘๓	.๕๘	ปานกลาง	๔
๕. นักเรียนรู้จักปฏิเสธเมื่อถูกชักชวนให้เล่นการพนัน	๒.๕๙	.๗๒	ปานกลาง	๙
๖. นักเรียนทำกิจกรรมที่เป็นความสุข สนุกสนานและสร้างสรรค์ภายในครอบครัวมากกว่ากิจกรรมที่มีการพนัน	๒.๘๓	.๖๙	ปานกลาง	๔
๗. นักเรียนจะหลีกเลี่ยงการสมาคมกับผู้ที่เล่นการพนันทุกประเภท	๒.๖๘	.๔๙	ปานกลาง	๕
๘. นักเรียนจะไม่ทดลองเล่นการพนัน ไม่ว่าจะได้หรือเสีย	๒.๕๑	.๗๒	ปานกลาง	๑๐
๙. นักเรียนจะหลีกเลี่ยงสิ่งยั่วยุต่าง ๆ ที่จะทำให้รู้สึกอยากเล่นการพนัน	๒.๖๗	.๔๘	ปานกลาง	๖
๑๐. นักเรียนรับรู้มีคุ้มกันที่อบอุ่นจากครอบครัวเสมอ	๒.๖๔	.๕๓	ปานกลาง	๗

พฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากการพนัน	ระดับพฤติกรรม (n = ๓๐๖)		แปลผล	ลำดับ ที่
	$\bar{X}$	S.D.		
๑๑. นักเรียนเข้าร่วมรณรงค์กิจกรรมต่อต้านการเล่นการพนันทุกประเภท	๒.๙๘	.๕๖	ปานกลาง	๑
๑๒. นักเรียนเกรงกลัวความผิดตามกฎหมายที่มีผลต่ออนาคตของนักเรียน	๒.๙๒	.๕๒	ปานกลาง	๒
รวม	๒.๙๑	.๕๔	ปานกลาง	๑

จากตารางที่ ๑๐ พบว่า ผู้เรียนมีพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุข ตามโครงการสถานศึกษาสีขาว ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ด้านยาเสพติด โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักเรียนเข้าร่วมรณรงค์กิจกรรมต่อต้านการเล่นการพนันทุกประเภท เป็นลำดับที่ ๑ นักเรียนเกรงกลัวความผิดตามกฎหมายที่มีผลต่ออนาคตของนักเรียน เป็นลำดับที่ ๒ และ นักเรียนมีความภาคภูมิใจที่มีพ่อแม่ผู้ปกครองที่เป็นต้นแบบไม่เล่นการพนันทุกชนิด เป็นลำดับที่ ๓ ส่วนลำดับสุดท้าย คือ นักเรียนจะทบทวนเสมอว่าเล่นการพนันมันมีผลกระทบอะไรเกิดขึ้นทั้งข้อดีข้อเสีย

ตารางที่ ๑๑ พฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขของผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ด้านการทะเลาะวิวาท

พฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากการทะเลาะวิวาท	ระดับพฤติกรรม (n = ๓๐๖)		แปลผล	ลำดับ ที่
	$\bar{X}$	S.D.		
๑. ถ้าเห็นว่าตนเองอยู่ในสถานการณ์ที่ตึงเครียดนักเรียนจะคลี่คลายสถานการณ์ โดยสงบสติอารมณ์ตนเองเสมอ	๒.๕๓	.๖๔	ปานกลาง	๗
๒. หากมีสถานการณ์ที่ตึงเครียดนักเรียนจะใช้วิธีการชวนเพื่อนหันไปสนใจเรื่องอื่น	๒.๕๐	.๖๕	น้อย	๘
๓. นักเรียนจะใช้อารมณ์ขันเข้าคลี่คลายสถานการณ์ที่ตึงเครียดมากกว่าการโต้เถียง	๒.๖๒	.๕๔	ปานกลาง	๕
๔. นักเรียนมีวิธีการรับมือกับการห่มันดูแคลนด้วยวิธีการที่ไม่สนใจคนพูด	๒.๖๘	.๔๙	ปานกลาง	๒

พฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากการทะเลาะวิวาท	ระดับพฤติกรรม (n = ๓๐๖)		แปลผล	ลำดับ ที่
	$\bar{X}$	S.D.		
๕. นักเรียนจะสังเกตสภาพแวดล้อมรอบกาย เพื่อควร ตระหนักถึงความปลอดภัยของตนเองอยู่เสมอ	๒.๖๓	.๕๑	ปานกลาง	๕
๖. นักเรียนจะใช้คำพูดที่เป็นเหตุผลกับเพื่อน ๆ แทนที่จะ เข้าไปร่วมทะเลาะด้วย	๒.๕๖	.๗๗	ปานกลาง	๖
๗. นักเรียนสามารถลดความเครียดได้หลายวิธี ตัวอย่างเช่น พยายามนึกถึงสิ่งดี ๆ ในชีวิตเรา	๒.๖๓	.๘๐	ปานกลาง	๕
๘. นักเรียนจะใช้วิธีระบายความรู้สึกออกมา ถ้าควบคุม ความรู้สึกของตนเองได้ยากเย็น โดยพูดคุยกับเพื่อน พ่อแม่ หรือคุณครู	๒.๖๔	๑.๐๑	ปานกลาง	๓
๙. นักเรียนเลือกที่จะเปิดใจและพูดความจริง บอกปัญหาให้ พ่อแม่ฟังไปตามความจริง จะได้ช่วยกันหาทางแก้ปัญหา	๒.๑๗	.๘๙	น้อย	๙
๑๐. นักเรียนจะขอความช่วยเหลือ ถ้าเห็นว่าตนเองอยู่ใน สถานการณ์ที่ไม่ปลอดภัย	๒.๗๖	.๕๔	ปานกลาง	๑
รวม	๒.๕๗	.๔๑	ปานกลาง	๕

จากตารางที่ ๑๑ พบว่าผู้เรียนมีพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุข ตามโครงการสถานศึกษาสีขาว ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ด้านยาเสพติด โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักเรียนจะขอความช่วยเหลือ ถ้าเห็นว่าตนเองอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่ปลอดภัย เป็นลำดับที่ ๑ นักเรียนมีวิธีการรับมือกับการหมิ่นดูแคลนด้วยวิธีการที่ไม่สนใจคนพูด เป็นลำดับที่ ๒ และนักเรียนจะใช้วิธีระบายความรู้สึกออกมา ถ้าควบคุมความรู้สึกของตนเองได้ยากเย็น โดยพูดคุยกับเพื่อน พ่อแม่ หรือคุณครู เป็นลำดับที่ ๓ ส่วนลำดับสุดท้าย คือ นักเรียนเลือกที่จะเปิดใจและพูดความจริง บอกปัญหาให้พ่อแม่ฟังไปตามความจริง จะได้ช่วยกันหาทางแก้ปัญหา

๔.๒.๑.๑ ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขของผู้เรียน

ในการศึกษาพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขตามโครงการสถานศึกษาสีขาว ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลข้อเสนอแนะเกี่ยวกับพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุข ตามโครงการสถานศึกษาสีขาว ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี พบว่า

นักเรียนคิดว่าแนวทางการป้องกันยาเสพติดและอบายมุขของโรงเรียน ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า แนวทางในการพัฒนานักเรียนควรจัดกิจกรรมโดยการเข้าค่าย แต่ไม่ใช่การเข้าค่ายเฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้องหรือติดยาเสพติด ควรเป็นกิจกรรมที่ทำร่วมกัน หรือการให้ความรู้เบื้องต้น จากผู้มีความรู้ หรือผู้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะ นอกจากนี้ยังต้องการให้กิจกรรมเป็นกิจกรรมที่ให้โอกาสและกำลังใจกับนักเรียน ไม่อยากให้เป็นกิจกรรมที่รุนแรงหรือประจานผู้เรียนให้เสียหายหรือได้รับความอับอาย ไม่ต้องการให้ครูหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทำโทษไม่ว่าจะเป็นในห้องหรือหน้าเสาธง ต้องการให้โรงเรียนจัดครูที่สามารถให้คำปรึกษา ให้ความช่วยเหลือได้ ตลอดจนพาเล่นเกมกิจกรรม เช่น กีฬา ดนตรี หลังเลิกเรียน เป็นต้น

ในประเด็นข้อเสนอแนะในการป้องกันยาเสพติดและอบายมุขโดยใช้หลักธรรมทางพุทธศาสนาควรเป็น นักเรียนส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า ไม่ต้องการไปปฏิบัติธรรม สวดมนต์หรือนั่งสมาธินาน ๆ ควรให้รับประทานอาหารสามมื้อ ไม่ชอบการถูกทำโทษโดยให้สวดมนต์ (สวดมนต์ไม่เป็นสวดมนต์ไม่ได้) อยากให้พระสอนเรื่องการทำความดี การละเว้นทาน เรื่องบาปบุญ นรก มีจริงหรือไม่ การติดยาเสพติดและอบายมุขในพุทธศาสนาเป็นอย่างไร จะมีผลต่อคนเสพอย่างไร

ส่วนนักเรียนคิดว่าบุคคลหรือหน่วยงานใดที่ต้องร่วมรับผิดชอบในการป้องกันยาเสพติดและอบายมุข นักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่า ผู้ปกครอง พ่อแม่ ญาติพี่น้อง และครอบครัว สำคัญที่สุด ส่วนรองลงมาคือครูที่อยู่โรงเรียนอยากให้เข้าใจตนเอง และให้คำปรึกษาเมื่อมีปัญหา ไม่อยากให้ครูทำโทษ แต่อยากให้ครูจัดกิจกรรมเช่น กีฬา ดนตรี หรือกิจกรรมอะไรก็ได้ที่ทำให้เกิดความสุขสนุกสนาน และมีความรู้ ความสามัคคี นอกจากนี้วัดก็มีความสำคัญในการร่วมกันรับผิดชอบ ไม่อยากให้สามเณรหรือพระสูบบุหรี่ หรือเล่นโทรศัพท์ อยากให้วัดควบคุมสิ่งเหล่านี้และเป็นแบบอย่างที่ดี บางทีไปปฏิบัติธรรมก็จะถูกบังคับให้ทำตาม ส่วนตำรวจหรือทหารไม่อยากให้ใช้ความรุนแรงหรือบังคับ อยากให้บอกดี ๆ เช่น ตอนตรวจปัสสาวะ จะถูกบังคับให้หันหลังเข้าฝักฉี่ หรือเข้ามาตรวจทันทีโดยไม่รู้ตัว บางที

เอาไปสถานีตำรวจ แต่ควรแจ้งให้ผู้ปกครองทราบหรือจับคนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดภายนอกมากกว่า แต่ก็อยากให้ตำรวจมาจัดกิจกรรมที่โรงเรียน เพราะร้องเพลงเก่ง มีเกมให้เล่นด้วย

สรุป ผลการศึกษาพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขตามโครงการสถานศึกษาสีขาว ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี จากการใช้เครื่องมือซึ่งเป็นแบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่าง ๓๐๖ คน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ตามลำดับดังนี้ ด้านการพนัน ด้านสื่อลามกอนาจาร ด้านยาเสพติด และที่น้อยที่สุดคือ ด้านการทะเลาะวิวาท

ส่วนข้อเสนอแนะแนวทางการป้องกันยาเสพติดและอบายมุขของโรงเรียน ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า แนวทางในการพัฒนานักเรียนควรจัดกิจกรรมโดยกระบวนการกลุ่ม ไม่แบ่งแยกนักเรียนจากกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง หรือกลุ่มติดยาเสพติด ควรเป็นกิจกรรมที่ทำร่วมกัน เช่น การเข้าค่าย หรือ การให้ความรู้เบื้องต้น จากผู้มีความรู้ หรือผู้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะ ในขณะเดียวกันนักเรียนก็ไม่ชอบความรุนแรงหรือประจาน ผู้เรียนให้เสียหายหรือได้รับความอับอาย ไม่ต้องการให้ครูหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทำโทษไม่ว่าจะเป็นในห้องหรือหน้าเสาธง ในประเด็นข้อเสนอแนะในการป้องกันยาเสพติดและอบายมุขโดยใช้หลักธรรมทางพุทธศาสนาควรเป็น นักเรียนส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า ควรเป็นการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับบาปบุญคุณโทษของยาเสพติดและอบายมุขในทัศนะทางพุทธศาสนามากกว่า การปฏิบัติกิจกรรมทางพุทธศาสนา เช่นการนั่งสมาธิ ฯลฯ ส่วนนักเรียนคิดว่า บุคคลหรือหน่วยงานใดที่ต้องร่วมรับผิดชอบในการป้องกันยาเสพติดและอบายมุข นักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่า ผู้ปกครอง พ่อแม่ ญาติพี่น้อง และครอบครัว สำคัญที่สุด ส่วนรองลงมาคือครูที่อยู่โรงเรียน วัด ก็มีความสำคัญในการร่วมกันรับผิดชอบ ส่วนตำรวจหรือทหารไม่ขอให้ใช้ความรุนแรงหรือบังคับ อยากให้บอกดี ๆ แต่ก็อยากให้ตำรวจมาจัดกิจกรรมที่โรงเรียน

๔.๒.๒ ผลการศึกษารูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ จากการนำแนวคิด ทฤษฎีที่เหมาะสมสอดคล้องกับการพัฒนารูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาโดยการลงพื้นที่สัมภาษณ์ และประชุมกลุ่มย่อย ร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน ๔ รูปท่าน พบว่า

๑. การดำเนินงานการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่ควรให้ความรู้ เสริมสร้างจิตสำนึก ทักษะชีวิต ภูมิคุ้มกันต่อต้านยาเสพติด และอบายมุข โรงเรียนต้องเอาใจใส่ในการรณรงค์ให้นักเรียน ครู ผู้ปกครองปลอดทั้งยาเสพติด จากสื่อลามกอนาจาร จาก การติดเกมส์ ปลอดการพนัน ไม่ทะเลาะเบาะแว้งเพื่อให้เป็นชุมชน ทั้งบ้านวัด โรงเรียนเป็นชุมชนสี

ชาวจากทำให้เกิดความร่วมมือป้องกันจากภัยทั้ง ๔ ประการดังกล่าว^๑ จัดระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน จัดระบบการดำเนินงาน ๕ มาตรการ ตามโครงการสถานศึกษา สีขาว ปลอดภัยดี คือ ป้องกัน ค้นหา รักษา เฝ้าระวัง บริหารจัดการ ทุกด้านจะเกิดจิตอาสาขึ้นมาในรูปแบบหมายถึงการมี จิตอาสาในด้านการโน้มน้าว การให้ความรู้ ความเข้าใจในการที่จะให้บุคคลอื่น พัฒนาพฤติกรรมที่ดี ขึ้น นอกจากนี้ควรดำเนินกิจกรรมให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านกาย ด้านจิต ด้าน สังคมและด้านสติปัญญา^๒ เสริมแรงให้แก่ผู้รับผิดชอบด้านยาเสพติดดีเด่น ด้วยการยกย่อง ชมเชย เสนอผลงานเพื่อขอรับมอบโล่ เกียรติบัตร และเสนอเลื่อนขั้นเงินเดือนกรณีพิเศษ มอบหมาย ครูแกนนำ นักเรียนแกนนำ ตามโครงการห้องเรียนสีขาว เพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียน^๓ โรงเรียน ดำเนินการตามกลยุทธ์ ๔ ต้อง ๒ ไม่ ต้อง คือ โรงเรียนต้องมียุทธศาสตร์ มีแผนงาน มีระบบข้อมูล มีเครือข่าย ๒ ไม่ คือ ไม่ปกปิดข้อมูล ไม่ไล่นักเรียนออกจากโรงเรียน อำนาจการ กำกับ ติดตามและ ประเมินผลการดำเนินงาน เสริมแรงให้แก่ผู้รับผิดชอบด้านยาเสพติดดีเด่น ด้วยการยกย่อง ชมเชย เสนอผลงานเพื่อขอรับมอบโล่ เกียรติบัตร และเสนอเลื่อนขั้นเงินเดือนกรณีพิเศษ^๔ โรงเรียน แต่งตั้ง คณะทำงาน ดำเนินการ ๕ มาตรการ มาตรการที่ ๑ ป้องกัน จัดกิจกรรมสร้างสรรค์ตามกลุ่มสนใจ เสริมสร้างความตระหนัก ปลุกจิตสำนึก กิจกรรมหลัก ต่อต้านยาเสพติด มาตรการที่ ๒ ค้นหา ดำเนินการคัดกรอง จำแนกกลุ่มนักเรียน ๕ กลุ่ม คือ กลุ่มปลอดภัย กลุ่มเสี่ยง กลุ่มเสพ กลุ่มติด กลุ่มค้า กิจกรรมหลัก ห้องเรียนสีขาว มาตรการที่ ๓ รักษา จัดระบบการส่งต่อกลุ่มเสพ กลุ่มติด เข้าบำบัดใน ระบบสมัครใจ จิตสังคมบำบัด ค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรม กิจกรรมกีฬาภายใน ด้านภัยยาเสพติด มาตรการที่ ๔ เฝ้าระวัง จัดให้มี นักเรียนแกนนำ ครูแกนนำ ระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน จัด ระเบียบพื้นที่เสี่ยง กิจกรรมหลัก ดำรวจประสานสถานศึกษา ๑ ดำรวจ ๑ โรงเรียนมาตรการที่ ๕ บริหารจัดการ แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน กำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการ

^๑ สัมภาษณ์ พระครูสุธีธรรมธร (อำพล สุธีโร), รองเจ้าคณะอำเภอหนองหาน, เจ้าอาวาสวัดศรีทรง ธรรม, ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๑.

^๒ สัมภาษณ์ นายสุรพัศกรณ์ จันดาวัลย์, ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผล การจัดการ ศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๓, ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๖๑.

^๓ สัมภาษณ์ นายพิสิญ หิรัญวงศ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านกั้งโนนสะอาด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๓, ๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๑.

^๔ สัมภาษณ์ นายสุรชัย แสงศิลา, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสะแบง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๓, ๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๑.

อำนวยการ กำกับ ติดตาม ประเมินผล สรุปผล และรายงานต่อต้นสังกัด^๕ การสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด ดำเนินการสร้างเสริมทักษะชีวิต เพื่อการป้องกันยาเสพติด ได้แก่ ๑.๑ จัดให้มีวิทยากรสอนทักษะชีวิตเพื่อการป้องกันยาเสพติด เช่น ครูพระสอนศีลธรรม เพื่อการป้องกันยาเสพติด ครูตำรวจ ครูทหาร ครูแกนนำ หรือวิทยากร อื่น ๆ ๑.๒ จัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อการป้องกันยาเสพติดที่หลากหลาย อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ เช่น กิจกรรมกีฬาภายในด้านภัยยาเสพติด กลุ่มเพื่อนที่ปรึกษา สภานักเรียน กิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม จัดอาสาบำเพ็ญประโยชน์ ให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ กีฬา นันทนาการกิจกรรมที่เหมาะสมตามบริบท^๖

๒. การพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ เพื่อให้ปลอดยาเสพติด ปลอดสื่อลามกอนาจาร ปลอดการพนัน ปลอดการทะเลาะวิวาท มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะภัยดังกล่าวทำลายชีวิต อนาคตทั้งเด็กและผู้ใหญ่ในชาติ ถ้าทุกคนปลอดจากภัยดังกล่าวแล้ว จะทำให้สังคมอยู่ดี มีสุขปลอดภัยจากอบายมุข อริยสัจ ๔^๗ สำคัญมากเพราะเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร และในขณะเดียวกันก็จะเป็นการพัฒนาครูและบุคลากรไปด้วยกัน^๘ มีความสำคัญอย่างมากเพราะจะทำให้สังคม ประเทศชาติ ชุมชนอยู่อย่างมีความสุข สงบสุข ไม่เบียดเบียน^๙ มีความสำคัญมากเพราะสิ่งเหล่านี้คือต้นเหตุให้เกิดอาชญากรรมทำให้ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติเดือดร้อนถ้าผู้เรียนห่างไกลจากสิ่งเหล่านี้และพัฒนาตนเองตามโครงการ พวกเขาสามารถที่จะเติบโตไปเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพ สร้างคุณประโยชน์แก่สังคมและประเทศชาติได้^{๑๐}

^๕ สัมภาษณ์ นายธนา พรหมมา ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านวังฮาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๓, ๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๑.

^๖ สัมภาษณ์ นายพิสิญ หิรัญวงศ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านกั้งโนนสะอาด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต ๓, ๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๑.

^๗ สัมภาษณ์ พระครูสุธีธรรมธร (อำพล สุธีโร), รองเจ้าคณะอำเภอหนองหาน, เจ้าอาวาสวัดศรีทรงธรรม, ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๑.

^๘ สัมภาษณ์ นายสุรพัศกรณ์ จันดาวัลย์, ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผล การจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต ๓, ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๖๑.

^๙ สัมภาษณ์ นายจักรพรรดิ พิทักษ์, ครูผู้รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน โรงเรียนบ้านวังฮาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต ๓, ๑๗ มิถุนายน ๒๕๖๑.

^{๑๐} สัมภาษณ์ นายสุรชัย แสงศิลา, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสะแบง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต ๓, ๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๑.

๓. ข้อบกพร่องในการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ พบว่า การเปลี่ยนแปลงค่านิยม ความคิดที่ปลูกฝังในเยาวชน ประชาชนในเรื่องการพนัน สื่ออินเทอร์เน็ตหลากหลาย และง่ายในการเข้าไปเสพเป็นภัยต่อผู้ไม่รู้มีวิจารณญาณในการใช้ประโยชน์ หากสามารถเปลี่ยนความคิด ปลูกฝังสร้างจิตสำนึกผิดชอบ ชั่วดีและการสร้างกัลยาณมิตร โยนิโสมนสิการ คือปัญญารู้จักเลือกสรรสิ่งดีมีประโยชน์ หากละเมิดกฎระเบียบควรมีการเอาจริงเอาจัง ลงโทษกับผู้กระทำผิด ไม่ให้อาแบบอย่าง ทุกภาคส่วนควรมีส่วนร่วมในการป้องกันปราบปราม^{๑๑} อยากให้แก้ที่ต้นเหตุ เพราะสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมสำคัญต่อจิตใจของผู้เรียนบางคนมีพื้นฐานชีวิตที่แตกต่างกันการเลี้ยงดูแตกต่างกัน เด็กบางคนมาจากครอบครัวที่พร้อมทุกอย่างแต่ขาดความรัก ความเข้าใจจากพ่อแม่ บางคนมาจากครอบครัวที่แตกแยกมีปมด้อยในชีวิต เรียกร้องความรักความเข้าใจจากครอบครัวจากสังคม เดินทางดีไม่ได้ก็เดินทางชั่ว เช่น ยกพวกตีกัน เป็นต้น ยิ่งทำให้สังคมเอือมระอา การที่ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามโครงการโรงเรียนสีขาวเป็นสิ่งที่ดีมาก ๆ แต่การที่เขาต้องกลับไปอยู่กับสภาพสิ่งแวดล้อมเดิม ๆ มันก็เป็นการยากที่เขาจะออกจากวงจรนี้ได้อย่างเด็ดขาด นอกจากนี้สภาพปัญหาและข้อบกพร่องในการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาว คือ มีหน่วยงานที่รับผิดชอบจำนวนมาก ต่างคนต่างทำขาดการบูรณาการ การเชื่อมโยงความรู้ ประสบการณ์ในการแก้ปัญหาของนักเรียนเกี่ยวกับยาเสพติดและอบายมุข^{๑๒}

๔. รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ พบว่า รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนควรจะพัฒนาผู้เรียนเป็นแบบขั้นบันได เรียนรู้จากสิ่งที่ใกล้ตัวไปสู่สิ่งที่ไกลตัว เรียนรู้ศึกษาเรื่องคุณโทษ ประโยชน์และไม่ใช้ประโยชน์ หรืออีกประการหนึ่งเรียกว่า ปลูก ปลูก ปลอบ ปลอบ ปลูกให้กำลังใจ ปลอบเมื่อผิดพลาดไปแล้ว ปราบเมื่อยังดื้อดึง แข่งกระด้าง และกำหนดรูปแบบ สร้างจิตสำนึกในการสร้างคุณค่าสังคมสีขาวทั้งบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ควรร่วมแรงร่วมใจกัน ขับเคลื่อนชุมชนปลอดภัยจากภัยยาเสพติด สื่อลามก การพนัน และการทะเลาะเบาะแว้งจึงควรจัดอบรม หรือเข้าค่ายการอบรมทั้งผู้เรียน ผู้ปกครอง ครู ผู้นำชุมชน เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนและการบูรณาการตลอดจนเชื่อมโยงองค์ความรู้ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีเอกภาพ

^{๑๑}สัมภาษณ์ พระครูสุธีธรรมธ (อำพล สุธีโร), รองเจ้าคณะอำเภอหนองหาน, เจ้าอาวาสวัดศรีทรงธรรม, ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๑.

^{๑๒}สัมภาษณ์ นายสุรพัศกรณ์ จันดาวัลย์, ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผล การจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๓, ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๖๑.

๕. หลักอริยสัจ ๔ แก่ไขพฤติกรรมของนักเรียนที่เสพยาเสพติดและอบายมุขได้โดยธรรมของอริยสัจ ๔ เป็นหลักธรรมที่เป็นเหตุ เป็นผลหากรู้ว่าเป็นปัญหา มีสติปัญญา ด้วยเข้าใจสาเหตุ (สมุทัย) มั่นใจว่าดับปัญหาด้วยปัญญา (นิโรธ) ด้วยการปฏิบัติตามหลักอริยมรรคมีองค์ ๘ คือศีล (สัมมาวาจา, สัมมากัมมันตะ, สัมมาอาชีวะ) สมาธิ (สัมมาวายามะ, สัมมาสติ, สัมมาสมาธิ) ปัญญา (สัมมมทิฏฐิ, สัมมาสังกัปปะ) อริยสัจ ๔ อริยคือประเสริฐ สัจจะคือความจริง แปลว่าความจริงอันประเสริฐ ๔ ประการ เช่นทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค พระพุทธองค์สอนให้แก้ที่ต้นเหตุ ทุกข์คือ เด็กนักเรียนติดยาเสพติดและอบายมุขทำให้พ่อแม่ทุกข์ใจ คนรอบข้างเกิดความทุกข์หวาดระแวง เหตุของการเสพน่าจะมาจากจิตใจที่อ่อนแอ ไม่รู้ว่ามีนเป็นโทษ นิโรธคือให้ความรู้ หากกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ให้ทำ มรรคคือใช้ชีวิตแบบพอเพียงเคียงธรรม^{๑๓}

๖. แนวทางการนำหลักอริยสัจ ๔ มาใช้ในการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดและอบายมุข ควรกลั่นกรองแปลความหมายของภาษาของหลักธรรมออกมาประยุกต์ใช้ให้ผู้เรียนศึกษา เข้าใจง่าย ไม่น่าเบื่อ ให้ผู้เรียนรู้ และเข้าใจปัญหาและผลเสียที่เกิดจากการเข้าไปเสพยาเสพติดทั้ง ๔ คือให้รู้ทุกข์ ปัญหาเมื่อรู้ว่าถ่านไฟร้อน จับแล้วเจ็บไหม้ควรหลีกเลี่ยงไม่เข้าไปเกี่ยวข้อง ส่วนผู้ลองเข้าไปเกี่ยวข้อง ควรหาสาเหตุและสร้างความมั่นใจในการก้าวออกจากวงจรอุบาทว์ โดยอาศัยหลักของเหตุและผล เหตุคือการกระทำ ผลคือสิ่งที่จะได้รับ เห็นทุกข์ เห็นโทษเห็นภัยของการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดและอบายมุข การที่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับสิ่งเหล่านี้ผลที่ตามมาคือทุกข์ที่จะเกิดกับร่างกายและจิตใจเห็นโทษคือผิดกฎหมายบ้านเมืองต้องติดคุกหรือต้องอยู่อย่างหลบ ๆ ซ่อน ๆ เห็นภัยคือภัยจากอิทธิพลมืด วงจรนี้เป็นวงจรที่น่ากลัวเข้าไปเกี่ยวข้องแล้วออกยาก^{๑๔} นอกจากหลักอริยสัจ ๔ ควรนำ หลักธรรมอื่น ๆ เช่น ไตรสิกขา อธิธัมม ๔ หพรหมวิหาร ๔ ภาวนา ๔ โยนิโสมนสิการ ปรัตยส มาใช้ ร่วมกันในการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม^{๑๕}

๗. รูปแบบการนำหลักอริยสัจ ๔ มาใช้ในการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดและอบายมุข ควร ควรสร้างสื่อหรือแปลงสิ่งที่เป็นนามธรรม ให้ผู้ศึกษาได้เรียนรู้และถ่ายทอดความเข้าใจเพื่อ

^{๑๓} สัมภาษณ์ พระครูสุธีธรรมธ (อำพล สุธีโร), รองเจ้าคณะอำเภอหนองหาน, เจ้าอาวาสวัดศรีทรงธรรม, ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๑.

^{๑๔} สัมภาษณ์ นายพิสิญ หิรัญวงศ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านกั้งโนนสะอาด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๓, ๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๑.

^{๑๕} สัมภาษณ์ พระครูสุธีธรรมธ (อำพล สุธีโร), รองเจ้าคณะอำเภอหนองหาน, เจ้าอาวาสวัดศรีทรงธรรม, ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๑.

ประยุกต์ใช้ในชีวิตทั้งทางโลก และทางธรรมให้เห็นเป็นรูปธรรม ให้รู้จักวิเคราะห์ หลักธรรมอริยสัจ ๔ ใคร่ครวญพิจารณาในชีวิตของตนเมื่อเผชิญปัญหาให้รู้จักใช้ปัญญาในการดับทุกข์ดับปัญหา ดังกล่าวควรเป็นไปในรูปแบบของเหตุและผลที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้ศึกษาให้เข้าใจ แต่การที่จะทำให้เห็นทุกข์ เข้าใจทุกข์และเหตุของทุกข์การก้าวล่วงทุกข์เสียได้ต้องเจริญมรรคมีองค์ ๘^{๑๖}

๘. การช่วยเหลือสนับสนุนในการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ ควรช่วยเหลือสนับสนุนให้ความรู้อบรมสั่งสอน เป็นวิทยากรให้กับศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนา เลิกสุรายาเสพติด เป็นกรรมการเครือข่ายงดเหล้าของจังหวัดอุดรธานี เป็นกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตอำเภอหนองหาน จัดตั้งมูลนิธิภูมิคุ้มกันภัยจากสภาพแวดล้อมที่ไม่ดี และสร้างชุมชนพอเพียงเคียงธรรม^{๑๗}

จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยและคณะผู้ให้สัมภาษณ์ จึงร่วมสรุปรูปแบบในการพัฒนาผู้เรียน โดย ผ่านกระบวนการบูรณาการกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชื่อมโยงกับหลักธรรมในพุทธศาสนาแบบองค์รวม โดยมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านกาย จิตใจ สติปัญญา และทักษะทางสังคม ทั้งนี้สถานที่อบรมควรเอื้อต่อการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน ห่างไกลจากสภาพแวดล้อมที่ล้อมรอบด้วยยาเสพติดและอบายมุข ควรจัดวิทยากร หรือครูที่มีบุคลิกตามหลักกัลยาณมิตร เป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อสร้างศรัทธาและความไว้วางใจต่อผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ สังคมประสบการณ์ กล้าแสดงออก มีจิตอาสา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้ความร่วมมือในการป้องกันสังคมและตนเอง โดยให้ชื่อว่า “ค่ายพัฒนาทักษะชีวิตเชิงพุทธบูรณาการ” โดยมีขั้นตอนในการจัดกิจกรรม ๘ ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ ๑ ขั้นสร้างศรัทธาและความเชื่อใจ เป็นการสร้างศรัทธาและความเชื่อใจที่นักเรียนจะได้รับ ซึ่งเกิดจากความรู้สึกปลอดภัย ได้รับการยอมรับ รู้สึกมีคุณค่า มีความมั่นใจในเหตุผลที่เป็นไปได้ และสามารถพิสูจน์ได้จากจากกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย กิจกรรมสวดมนต์ ฝึกสมาธิ ฟังธรรม กิจกรรมฝึกคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ โดยผ่านกระบวนการได้สัมผัส หรือได้ทดลอง ได้ปฏิบัติเป็นที่ประจักษ์ด้วยตนเอง ด้วยการสนทนา การอภิปราย ถาม เพื่อนำไปสู่บทเรียน ตลอดจนการเตรียมครูให้เป็นผู้มีบุคลิกที่เป็นกัลยาณมิตร มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน มีความเมตตา ความรัก ความ

^{๑๖}สัมภาษณ์ พระครูสุธีธรรมธ (อำพล สุธีโร), รองเจ้าคณะอำเภอหนองหาน, เจ้าอาวาสวัดศรีทรงธรรม, ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๑.

^{๑๗}สัมภาษณ์ พระครูสุธีธรรมธ (อำพล สุธีโร), รองเจ้าคณะอำเภอหนองหาน, เจ้าอาวาสวัดศรีทรงธรรม, ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๑.

จริงใจต่อนักเรียน ตลอดจนการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในการพัฒนา
ด้านสติปัญญา (ปรโตโมสะ)

ขั้นที่ ๒ ขั้นเสนอปัญหาและข้อสงสัย เป็นกิจกรรมกลุ่มที่นักเรียนร่วมกันคิด ร่วมกันเก็บ
รายละเอียดในสิ่งที่ตนเองสงสัย แล้วอภิปรายและกำหนดหลักการ กฎเกณฑ์ กติกาในการเรียน

ขั้นที่ ๓ ขั้นสัมผัส กิจกรรมการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง ๕ ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ในการ
เรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรมเพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ที่นำไปสู่กระบวนการคิด

ขั้นที่ ๔ ขั้นสำรวจและสังเกต ขั้นมองหาความเชื่อมโยง ความสัมพันธ์ ความเกี่ยวข้องของ
สิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ที่อยู่รอบ ๆ ตัว เพื่อพัฒนาไปสู่การมองแบบองค์รวม โดยใช้กระบวนการคิด

ขั้นที่ ๕ ขั้นสืบค้น เป็นกิจกรรมที่ใช้กระบวนการกลุ่ม ในการสืบเสาะหาความรู้
โดยการศึกษาจากสถานที่ การเก็บรวบรวมข้อมูล การจัดบันทึก การแก้ปัญหาตามแนววิธี
กระบวนการคิดโดยแยกแยะ (โยนิโสมนสิการ) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีความสุขและมีความหมาย

ขั้นที่ ๖ ขั้นสังสมปัญญา ฝึกการคิด การปฏิบัติบ่อย ๆ จนเกิดทักษะ สังสมเป็น
ประสบการณ์และสติปัญญา นำไปสู่การสรุปเป็นองค์ความรู้

ขั้นที่ ๗ ขั้นสรุปและประเมินผล ขั้นสรุปบทเรียน จากองค์ความรู้เป็น เป็นแผนที่ความ โดย
ผ่านกิจกรรมการเล่น การอภิปราย เป็นแผนที่ความคิดเพื่อประโยชน์ตนและประโยชน์ผู้อื่น

ขั้นที่ ๘ ขั้นประยุกต์ใช้ ขั้นนำผลงาน จากการจัดเก็บ การทดสอบ การนำเสนอผลงาน
การสร้างชิ้นงาน มาปรับปรุงผลงานเพื่อพัฒนางานให้เกิดองค์ความรู้และประสบการณ์ที่ได้ไปใช้
แก้ปัญหาในชีวิต หรือสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ด้วยความกระตือรือร้น มีจิตใจที่
จดจ่อและใช้ปัญญาพิจารณาอย่างรอบคอบ

**๔.๒.๓ ผลการศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและ
อบายมุขของผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณา ในโรงเรียนขยายโอกาส
ทางการศึกษา อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี**

การวิเคราะห์ผลการศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและ
อบายมุขของผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณา โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์จากแบบ
บันทึกกิจกรรม ก่อนการพัฒนา ระหว่างการพัฒนา และหลังการพัฒนา ของผู้เรียน ของวิทยากร การ
ซักถาม การสนทนากลุ่ม แบบสอบถามความคิดเห็น ซึ่งผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น ๕ รายการ
ประกอบด้วย

๑) ผลการประเมินรูปแบบการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ

๒) ผลการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการจากการอบรมตามหลักสูตร ๕ วัน ๔ คืน

๓) ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขของผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอนหนองหาน จังหวัดอุดรธานี

๑) ผลการประเมินรูปแบบการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ โดยมีรายละเอียดตามดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๑๒ ผลการประเมินรูปแบบการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

รายการประเมิน	ความคิดเห็น (๕ ท่าน)		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
๑. ความเหมาะสมของปัญหาที่นำมาใช้ในการกำหนดรูปแบบเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธฯ	๕	๐	เหมาะสมมากที่สุด
๒. ความเหมาะสมของการกำหนดขั้นตอนของรูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธฯ	๕	๐	เหมาะสมมากที่สุด
๓. ความสอดคล้องของขั้นตอนต่าง ๆ ของรูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธฯ	๔.๖๗	๐.๕๘	เหมาะสมมากที่สุด
๔. ความเหมาะสมของการวางแผนและกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา	๕	๐	เหมาะสมมากที่สุด
๕. ความเหมาะสมขององค์ประกอบการพัฒนาการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธฯ	๕	๐	เหมาะสมมากที่สุด
๖. ความเหมาะสมของการกำหนดวิธีดำเนินการในขั้นตอนการพัฒนากิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา	๕	๐	เหมาะสมมากที่สุด
๗. ความเหมาะสมของการกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมการ	๕	๐	เหมาะสมมากที่สุด

รายการประเมิน	ความคิดเห็น (๕ ท่าน)		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
พัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา			ที่สุด
๘. ความเหมาะสมของการกำหนดวิธีการดำเนินการในขั้นตอนการประเมินผลการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา	๕	๐	เหมาะสมมากที่สุด
รวมเฉลี่ย	๔.๙๖	๐.๕๘	เหมาะสมมากที่สุด

จากตารางที่ ๑๒ พบว่าผลการประเมินรูปแบบการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นโดยภาพรวมมีความเหมาะสมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๙๖ โดยมีรายด้านเรียงลำดับที่มีความคิดเห็นเท่ากันทุกข้อซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๕.๐๐ ยกเว้น ข้อ ๓. ความสอดคล้องของขั้นตอนต่าง ๆ ของรูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธฯ ที่มีความคิดเห็นที่แตกต่างมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๖๗

๒) ผลการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการจากการอบรมตามหลักสูตร ๕ วัน ๔ คืน โดยมีรายละเอียดตามตารางที่ ๑๓

ตารางที่ ๑๓ คะแนนและค่าร้อยละของการพัฒนาพฤติกรรมด้านกาย (กายภาวนา) ของผู้เรียน
กิจกรรมการเรียนรู้ที่ ๑

พฤติกรรมพัฒนาด้านกาย (กายภาวนา)	คะแนนครั้งสุดท้าย		คะแนนครั้งแรก		ผลการ	
	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ
๑.ดูแลรักษาสีงแวดล้อมระหว่าง การปฏิบัติกิจกรรม	๓	๑๐๐	๐	๐.๐๐	๓	๑๐๐
๒.ใช้และเก็บอุปกรณ์ได้อย่าง เหมาะสม	๓	๑๐๐	๐	๐.๐๐	๓	๑๐๐
๓. ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง ๕ ในการ สังเกตและปฏิบัติกิจกรรมได้อย่าง เหมาะสม	๓	๑๐๐	๑	๓๓.๓๓	๒	๖๖.๖๗

พฤติกรรมการพัฒนาด้านกาย (กายภาวนา)	คะแนนครั้งสุดท้าย		คะแนนครั้งแรก		ผลการ	
	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ
๔.ดูแลรักษาความสะอาดร่างกาย และแต่งกายเหมาะสมกับการ ปฏิบัติกิจกรรม	๓	๑๐๐	๐	๐.๐๐	๓	๑๐๐
รวม	๑๒	๑๐๐	๑	๓๓.๓๓	๑๑	๖๖.๖๗

จากตารางที่ ๑๓ พบว่าการประเมินโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการพัฒนาด้านกาย (กายภาวนา) ของผู้เรียน หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ แสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนกลุ่มนี้มีคะแนนเฉลี่ยในครั้งแรก ร้อยละ ๓๓.๓๓ และคะแนนเฉลี่ยครั้งสุดท้ายร้อยละ ๑๐๐ เมื่อเปรียบเทียบคะแนนในครั้งแรกกับครั้งสุดท้ายพบว่าผู้เรียนมีพฤติกรรมพัฒนาด้านกาย (กายภาวนา) ที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้นร้อยละ ๖๖.๖๗ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า รูปแบบการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาว เชิงพุทธบูรณาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สามารถเสริมสร้างพฤติกรรมพัฒนาด้านกาย (กายภาวนา) ที่สูงขึ้น

ตารางที่ ๑๔ คะแนนและค่าร้อยละของการพัฒนาพฤติกรรมด้านกาย (กายภาวนา) ของผู้เรียน
กิจกรรมการเรียนรู้ที่ ๒

พฤติกรรมการพัฒนาด้านกาย (กายภาวนา)	คะแนนครั้งสุดท้าย		คะแนนครั้งแรก		ผลการ	
	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ
๑.ดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมระหว่าง การปฏิบัติกิจกรรม	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐	๓	๓๓.๓๓
๒.ใช้และเก็บอุปกรณ์ได้อย่าง เหมาะสม	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐
๓. ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง ๕ ในการ สังเกตและปฏิบัติกิจกรรมได้อย่าง เหมาะสม	๓	๑๐๐	๒	๖๖.๖๗	๑	๓๓.๓๓
๔.ดูแลรักษาความสะอาดร่างกาย และแต่งกายเหมาะสมกับการ ปฏิบัติกิจกรรม	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐
รวม	๑๒	๑๐๐	๑๑	๘๓.๓๓	๑๐	๑๖.๖๗

จากตารางที่ ๑๔ พบว่าการประเมินโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการพัฒนาด้านกาย (กายภาวนา) ของผู้เรียน หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ แสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนกลุ่มนี้มีคะแนนเฉลี่ยในครั้งแรก ร้อยละ ๘๓.๓๓ และคะแนนเฉลี่ยครั้งสุดท้ายร้อยละ ๑๐๐ เมื่อเปรียบเทียบคะแนนในครั้งแรกกับครั้งสุดท้ายพบว่าผู้เรียนมีพฤติกรรมการพัฒนาด้านกาย (กายภาวนา) ที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๖.๖๗ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า รูปแบบการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาว เชิงพุทธบูรณาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สามารถเสริมสร้างพฤติกรรมพัฒนาด้านกาย (กายภาวนา) ที่สูงขึ้น

ตารางที่ ๑๕ คะแนนและค่าร้อยละของการพัฒนาพฤติกรรมด้านกาย (กายภาวนา) ของผู้เรียน
กิจกรรมการเรียนรู้ที่ ๓

พฤติกรรมพัฒนาด้านกาย (กายภาวนา)	คะแนนครั้งสุดท้าย		คะแนนครั้งแรก		ผลการ	
	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ
๑.ดูแลรักษาสีเสื้อแวล้อมระหว่าง การปฏิบัติกิจกรรม	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐
๒.ใช้และเก็บอุปกรณ์ได้อย่าง เหมาะสม	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐
๓. ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง ๕ ในการ สังเกตและปฏิบัติกิจกรรมได้อย่าง เหมาะสม	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐
๔.ดูแลรักษาความสะอาดร่างกาย และแต่งกายเหมาะสมกับการ ปฏิบัติกิจกรรม	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐
รวม	๑๒	๑๐๐	๑๒	๑๐๐	๑๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๑๕ พบว่าการประเมินโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการพัฒนาด้านกาย (กายภาวนา) ของผู้เรียน หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ แสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนกลุ่มนี้มีคะแนนเฉลี่ยในครั้งแรก ร้อยละ ๑๐๐ และคะแนนเฉลี่ยครั้งสุดท้ายร้อยละ ๑๐๐ เมื่อเปรียบเทียบคะแนนในครั้งแรกกับครั้ง

สุดท้ายพบว่าผู้เรียนมีพฤติกรรมพัฒนาด้านกาย (กายภาวนา) คงที่ไม่เปลี่ยนแปลงในระดับดีมาก ร้อยละ ๑๐๐ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า รูปแบบการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สามารถเสริมสร้างพฤติกรรมพัฒนา ด้านกาย (กายภาวนา) ที่สูงขึ้นในระดับดีมาก

ตารางที่ ๑๖ คะแนนและค่าร้อยละของการพัฒนาพฤติกรรมด้านกาย (กายภาวนา) ของผู้เรียน
กิจกรรมการเรียนรู้ที่ ๔

พฤติกรรมพัฒนาด้านกาย (กายภาวนา)	คะแนนครั้งสุดท้าย		คะแนนครั้งแรก		ผลการ	
	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ
๑.ดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมระหว่าง ปฏิบัติกิจกรรม	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐
๒.ใช้และเก็บอุปกรณ์ได้อย่างเหมาะสม	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐
๓. ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง ๕ ในการสังเกต และปฏิบัติกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐
๔.ดูแลรักษาความสะอาดร่างกายและ แต่งกายเหมาะสมกับการปฏิบัติกิจกรรม	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐
รวม	๑๒	๑๐๐	๑๒	๑๐๐	๑๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๑๖ การประเมินโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมพัฒนาด้านกาย (กายภาวนา) ของผู้เรียน หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔ แสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนกลุ่มนี้มีคะแนนเฉลี่ยในครั้งแรกร้อยละ ๑๐๐ และคะแนนเฉลี่ยครั้งสุดท้ายร้อยละ ๑๐๐ เมื่อเปรียบเทียบคะแนนในครั้งแรกกับครั้งสุดท้ายพบว่าผู้เรียนมีพฤติกรรมพัฒนาด้านกาย (กายภาวนา) คงที่ไม่เปลี่ยนแปลงในระดับดีมาก ร้อยละ ๑๐๐

ซึ่งแสดงให้เห็นว่า รูปแบบการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สามารถเสริมสร้างพฤติกรรมพัฒนา ด้านกาย (กายภาวนา) ที่สูงขึ้นในระดับดีมาก

ตารางที่ ๑๗ คะแนนและค่าร้อยละของการพัฒนาพฤติกรรมด้านกาย (กายภาวนา) ของผู้เรียน
กิจกรรมการเรียนรู้ที่ ๕

พฤติกรรมพัฒนาด้านกาย (กายภาวนา)	คะแนนครั้งสุดท้าย		คะแนนครั้งแรก		ผลการ	
	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ
๑. ดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมระหว่าง การปฏิบัติกิจกรรม	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐
๒. ใช้และเก็บอุปกรณ์ได้อย่าง เหมาะสม	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐
๓. ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง ๕ ในการ สังเกตและปฏิบัติกิจกรรมได้อย่าง เหมาะสม	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐
๔. ดูแลรักษาความสะอาดร่างกาย และแต่งกายเหมาะสมกับการ ปฏิบัติกิจกรรม	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐
รวม	๑๒	๑๐๐	๑๒	๑๐๐	๑๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๑๗ พบว่าการประเมินโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมพัฒนาด้านกาย (กายภาวนา) ของผู้เรียน หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕ แสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนกลุ่มนี้มีคะแนนเฉลี่ยในครั้งแรก ร้อยละ ๑๐๐ และคะแนนเฉลี่ยครั้งสุดท้ายร้อยละ ๑๐๐ เมื่อเปรียบเทียบคะแนนในครั้งแรกกับครั้งสุดท้ายพบว่าผู้เรียนมีพฤติกรรมพัฒนาด้านกาย (กายภาวนา) คงที่ไม่เปลี่ยนแปลงในระดับดีมาก ร้อยละ ๑๐๐ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า รูปแบบการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษา สืขาวเชิงพุทธบูรณาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สามารถเสริมสร้างพฤติกรรมกาพัฒนาด้านกาย (กายภาวนา) ที่สูงขึ้นในระดับดีมาก

ตารางที่ ๑๘ คะแนนและค่าร้อยละของการพัฒนาพฤติกรรมด้านทักษะทางสังคม (ศีลภาวนา) ของนักเรียนกิจกรรมที่ ๑

พฤติกรรมการพัฒนาด้านทักษะทางสังคม (ศีลภาวนา)	คะแนนครั้งสุดท้าย		คะแนนครั้งแรก		ผลการ	
	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ
๑.ทำงานร่วมกับผู้อื่นช่วยเหลือเกื้อกูลกันและใช้วาจาได้อย่างสร้างสรรค์	๓	๑๐๐	๒	๖๖.๖๗	๑	๓๓.๓๓
๒. มีวินัยและความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	๓	๑๐๐	๑	๓๓.๓๓	๒	๖๖.๖๗
๓. ปฏิบัติกิจกรรมเสร็จทันตามเวลาที่กำหนด	๓	๑๐๐	๐	๐.๐๐	๓	๑๐๐
รวม	๙	๑๐๐	๓	๓๓.๓๓	๖	๖๖.๖๗

จากตารางที่ ๑๘ พบว่าการประเมินโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการพัฒนาทักษะทางสังคม (ศีลภาวนา) กิจกรรมที่ ๑ แสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนกลุ่มนี้มีคะแนนเฉลี่ยในครั้งแรกร้อยละ ๓๓.๓๓ และคะแนนเฉลี่ยครั้งสุดท้ายร้อยละ ๑๐๐ เมื่อเปรียบเทียบคะแนนในครั้งแรกกับครั้งสุดท้ายพบว่าผู้เรียนมีพฤติกรรมการพัฒนาด้านทักษะทางสังคม (ศีลภาวนา) ที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้นร้อยละ ๖๖.๖๗ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า รูปแบบการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาว เชิงพุทธบูรณาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สามารถเสริมสร้างพฤติกรรมพัฒนาด้านกาย (กายภาวนา) ที่สูงขึ้น

ตารางที่ ๑๙ คะแนนและค่าร้อยละของการพัฒนาพฤติกรรมด้านทักษะทางสังคม (ศีลภาวนา)
ของนักเรียนกิจกรรมที่ ๒

พฤติกรรมการพัฒนาด้านทักษะทางสังคม (ศีลภาวนา)	คะแนนครั้งสุดท้าย		คะแนนครั้งแรก		ผลการ	
	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ
๑.ทำงานร่วมกับผู้อื่นช่วยเหลือเกื้อกูลกันและใช้วาจาได้อย่างสร้างสรรค์	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐
๒. มีวินัยและความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐
๓. ปฏิบัติกิจกรรมเสร็จทันตามเวลาที่กำหนด	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐
รวม	๙	๑๐๐	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐

จากตารางที่ ๑๙ พบว่าการประเมินโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการพัฒนาทักษะทางสังคม (ศีลภาวนา) กิจกรรมที่ ๒ แสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนกลุ่มนี้มีคะแนนเฉลี่ยในครั้งแรกร้อยละ ๑๐๐ และคะแนนเฉลี่ยครั้งสุดท้ายร้อยละ ๑๐๐ เมื่อเปรียบเทียบคะแนนในครั้งแรกกับครั้งสุดท้ายคงที่ไม่เปลี่ยนแปลงในระดับดีมาก ร้อยละ ๑๐๐ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า รูปแบบการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สามารถเสริมสร้างพฤติกรรมพัฒนาทักษะทางสังคม (ศีลภาวนา) ที่สูงขึ้นในระดับดีมาก

ตารางที่ ๒๐ คะแนนและค่าร้อยละของการพัฒนาพฤติกรรมด้านทักษะทางสังคม (ศีลภาวนา)
ของนักเรียนกิจกรรมที่ ๓

พฤติกรรมพัฒนาทักษะทางสังคม (ศีลภาวนา)	คะแนนครั้งสุดท้าย		คะแนนครั้งแรก		ผลการ	
	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ
๑.ทำงานร่วมกับผู้อื่นช่วยเหลือเกื้อกูลกันและใช้วาจาได้อย่างสร้างสรรค์	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐
๒. มีวินัยและความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐
๓. ปฏิบัติกิจกรรมเสร็จทันตามเวลาที่กำหนด	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐
รวม	๙	๑๐๐	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐

จากตารางที่ ๒๐ พบว่าการประเมินโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการพัฒนาทักษะทางสังคม (ศีลภาวนา) กิจกรรมที่ ๓ แสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนกลุ่มนี้มีคะแนนเฉลี่ยในครั้งแรกร้อยละ ๑๐๐ และคะแนนเฉลี่ยครั้งสุดท้ายร้อยละ ๑๐๐ เมื่อเปรียบเทียบคะแนนในครั้งแรกกับครั้งสุดท้ายคงที่ไม่เปลี่ยนแปลงในระดับดีมาก ร้อยละ ๑๐๐ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า รูปแบบการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สามารถเสริมสร้างพฤติกรรมพัฒนาด้านทักษะทางสังคม (ศีลภาวนา) ที่สูงขึ้นในระดับดีมาก

ตารางที่ ๒๑ คะแนนและค่าร้อยละของการพัฒนาพฤติกรรมด้านทักษะทางสังคม (ศีลภาวนา) ของนักเรียนกิจกรรมที่ ๔

พฤติกรรมพัฒนาด้านทักษะทางสังคม (ศีลภาวนา)	คะแนนครั้งสุดท้าย		คะแนนครั้งแรก		ผลการ	
	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ
๑.ทำงานร่วมกับผู้อื่นช่วยเหลือเกื้อกูลกันและใช้วาจาได้อย่างสร้างสรรค์	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐
๒. มีวินัยและความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐
๓. ปฏิบัติกิจกรรมเสร็จทันตามเวลาที่กำหนด	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐
รวม	๙	๑๐๐	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐

จากตารางที่ ๒๑ พบว่าการประเมินโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการพัฒนาทักษะทางสังคม (ศีลภาวนา) กิจกรรมที่ ๔ แสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนกลุ่มนี้มีคะแนนเฉลี่ยในครั้งแรกร้อยละ ๑๐๐ และคะแนนเฉลี่ยครั้งสุดท้ายร้อยละ ๑๐๐ เมื่อเปรียบเทียบคะแนนในครั้งแรกกับครั้งสุดท้ายคงที่ไม่เปลี่ยนแปลงในระดับดีมาก ร้อยละ ๑๐๐ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า รูปแบบการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สามารถเสริมสร้างพฤติกรรมพัฒนาด้านทักษะทางสังคม (ศีลภาวนา) ที่สูงขึ้นในระดับดีมาก

ตารางที่ ๒๒ คะแนนและค่าร้อยละของการพัฒนาพฤติกรรมด้านทักษะทางสังคม (ศีลภาวนา)
ของนักเรียนกิจกรรมที่ ๕

พฤติกรรมการพัฒนาด้านทักษะทางสังคม (ศีลภาวนา)	คะแนนครั้งสุดท้าย		คะแนนครั้งแรก		ผลการ	
	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ
๑.ทำงานร่วมกับผู้อื่นช่วยเหลือเกื้อกูลกันและใช้วาจาได้อย่างสร้างสรรค์	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐
๒. มีวินัยและความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐
๓. ปฏิบัติกิจกรรมเสร็จทันตามเวลาที่กำหนด	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐
รวม	๙	๑๐๐	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐

จากตารางที่ ๒๒ พบว่าการประเมินโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการพัฒนาทักษะทางสังคม (ศีลภาวนา) กิจกรรมที่ ๕ แสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนกลุ่มนี้มีคะแนนเฉลี่ยในครั้งแรกร้อยละ ๑๐๐ และคะแนนเฉลี่ยครั้งสุดท้ายร้อยละ ๑๐๐ เมื่อเปรียบเทียบคะแนนในครั้งแรกกับครั้งสุดท้ายคงที่ไม่เปลี่ยนแปลงในระดับดีมาก ร้อยละ ๑๐๐ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า รูปแบบการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สามารถเสริมสร้างพฤติกรรมพัฒนาด้านทักษะทางสังคม (ศีลภาวนา) ที่สูงขึ้นในระดับดีมาก

ตารางที่ ๒๓ คะแนนและค่าร้อยละของการพัฒนาพฤติกรรมด้านจิตใจ (จิตตภาวนา)
ของนักเรียนกิจกรรมที่ ๑

พฤติกรรมการพัฒนาด้านจิตใจ (จิตตภาวนา)	คะแนนครั้งสุดท้าย		คะแนนครั้งแรก		ผลการ	
	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ
๑. มีน้ำใจ จิตอาสา เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ แบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่น	๓	๑๐๐	๒	๖๖.๖๗	๑	๓๓.๓๓
๒. มีความเพียรพยายาม มีเหตุ มีผล และกระตือรือร้นในการปฏิบัติกิจกรรม	๓	๑๐๐	๑	๓๓.๓๓	๒	๖๖.๖๗
๓. ร่าเริงแจ่มใส อารมณ์ดีเสมอ	๓	๑๐๐	๐	๐.๐๐	๓	๑๐๐
รวม	๙	๑๐๐	๓	๓๓.๓๓	๖	๖๖.๖๗

จากตารางที่ ๒๓ พบว่าการประเมินโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการพัฒนาพฤติกรรมด้านจิตใจ (จิตตภาวนา) กิจกรรมที่ ๑ แสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนกลุ่มนี้มีคะแนนเฉลี่ยในครั้งแรกร้อยละ ๓๓.๓๓ และคะแนนเฉลี่ยครั้งสุดท้ายร้อยละ ๑๐๐ เมื่อเปรียบเทียบคะแนนในครั้งแรกกับครั้งสุดท้าย พบว่าผู้เรียนมีพฤติกรรมพัฒนาด้านพฤติกรรมด้านจิตใจ (จิตตภาวนา) ที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้นร้อยละ ๖๖.๖๗ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า รูปแบบการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สามารถเสริมสร้างพฤติกรรมพัฒนาด้านพฤติกรรมด้านจิตใจ (จิตตภาวนา) ที่สูงขึ้น

ตารางที่ ๒๔ คะแนนและค่าร้อยละของการพัฒนาพฤติกรรมด้านจิตใจ (จิตตภาวนา) ของนักเรียนกิจกรรมที่ ๒

พฤติกรรมพัฒนาด้านจิตใจ (จิตตภาวนา)	คะแนนครั้งสุดท้าย		คะแนนครั้งแรก		ผลการ	
	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ
๑.มีน้ำใจ จิตอาสา เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ แบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่น	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐
๒. มีความเพียรพยายาม มีเหตุ มีผล และกระตือรือร้นในการปฏิบัติกิจกรรม	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐
๓. ร่าเริงแจ่มใส อารมณ์ดีเสมอ	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐
รวม	๙	๑๐๐	๙	๑๐๐	๙	๑๐๐

จากตารางที่ ๒๔ พบว่าการประเมินโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมพัฒนาด้านจิตใจ (จิตตภาวนา) กิจกรรมที่ ๒ แสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนกลุ่มนี้มีคะแนนเฉลี่ยในครั้งแรกร้อยละ ๑๐๐ และคะแนนเฉลี่ยครั้งสุดท้ายร้อยละ ๑๐๐ เมื่อเปรียบเทียบคะแนนในครั้งแรกกับครั้งสุดท้ายคงที่ไม่เปลี่ยนแปลงในระดับดีมาก ร้อยละ ๑๐๐ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า รูปแบบการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สามารถเสริมสร้างพฤติกรรมพัฒนาด้านจิตใจ (จิตตภาวนา) ที่สูงขึ้นในระดับดีมาก

ตารางที่ ๒๕ คะแนนและค่าร้อยละของการพัฒนาพฤติกรรมด้านจิตใจ (จิตตภาวนา)
ของนักเรียนกิจกรรมที่ ๓

พฤติกรรมการพัฒนาด้านจิตใจ (จิตตภาวนา)	คะแนนครั้งสุดท้าย		คะแนนครั้งแรก		ผลการ	
	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ
๑. มีน้ำใจ จิตอาสา เอื้อเฟื้อ เพื่อ แผ่ แบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่น	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐
๒. มีความเพียรพยายาม มีเหตุ มี ผล และกระตือรือร้นในการปฏิบัติ กิจกรรม	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐
๓. ร่าเริงแจ่มใส อารมณ์ดีเสมอ	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐
รวม	๙	๑๐๐	๙	๑๐๐	๙	๑๐๐

จากตารางที่ ๒๕ พบว่าการประเมินโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการพัฒนาด้านจิตใจ (จิตตภาวนา) กิจกรรมที่ ๓ แสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนกลุ่มนี้มีคะแนนเฉลี่ยในครั้งแรกร้อยละ ๑๐๐ และคะแนนเฉลี่ยครั้งสุดท้ายร้อยละ ๑๐๐ เมื่อเปรียบเทียบคะแนนในครั้งแรกกับครั้งสุดท้ายคงที่ไม่เปลี่ยนแปลงในระดับดีมาก ร้อยละ ๑๐๐ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า รูปแบบการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สามารถเสริมสร้างพฤติกรรมพัฒนาด้านจิตใจ (จิตตภาวนา) ที่สูงขึ้นในระดับดีมาก

ตารางที่ ๒๖ คะแนนและค่าร้อยละของการพัฒนาพฤติกรรมด้านจิตใจ (จิตตภาวนา)
ของนักเรียนกิจกรรมที่ ๔

พฤติกรรมการพัฒนาด้านจิตใจ (จิตตภาวนา)	คะแนนครั้งสุดท้าย		คะแนนครั้งแรก		ผลการ	
	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ
๑. มีน้ำใจ จิตอาสา เอื้อเฟื้อ เพื่อ แผ่ แบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่น	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐
๒. มีความเพียรพยายามมีเหตุมีผล และ กระตือรือร้นในการปฏิบัติกิจกรรม	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐
๓. ร่าเริงแจ่มใส อารมณ์ดีเสมอ	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐
รวม	๙	๑๐๐	๙	๑๐๐	๙	๑๐๐

จากตารางที่ ๒๖ พบว่าการประเมินโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการพัฒนาด้านจิตใจ (จิตตภาวนา) กิจกรรมที่ ๔ แสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนกลุ่มนี้มีคะแนนเฉลี่ยในครั้งแรกร้อยละ ๑๐๐ และคะแนนเฉลี่ยครั้งสุดท้ายร้อยละ ๑๐๐ เมื่อเปรียบเทียบคะแนนในครั้งแรกกับครั้งสุดท้ายคงที่ไม่เปลี่ยนแปลงในระดับดีมาก ร้อยละ ๑๐๐ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า รูปแบบการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สามารถเสริมสร้างพฤติกรรมพัฒนาด้านจิตใจ (จิตตภาวนา) ที่สูงขึ้นในระดับดีมาก

ตารางที่ ๒๗ คะแนนและค่าร้อยละของการพัฒนาพฤติกรรมด้านจิตใจ (จิตตภาวนา) ของนักเรียนกิจกรรมที่ ๕

พฤติกรรมพัฒนาด้านจิตใจ (จิตตภาวนา)	คะแนนครั้งสุดท้าย		คะแนนครั้งแรก		ผลการ	
	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ
๑. มีน้ำใจ จิตอาสา เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ แบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่น	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐
๒. มีความเพียรพยายาม มีเหตุ มีผล และกระตือรือร้นในการปฏิบัติกิจกรรม	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐
๓. ร่าเริงแจ่มใส อารมณ์ดีเสมอ	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐	๓	๑๐๐
รวม	๙	๑๐๐	๙	๑๐๐	๙	๑๐๐

จากตารางที่ ๒๗ พบว่าการประเมินโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการพัฒนาด้านจิตใจ (จิตตภาวนา) กิจกรรมที่ ๕ แสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนกลุ่มนี้มีคะแนนเฉลี่ยในครั้งแรกร้อยละ ๑๐๐ และคะแนนเฉลี่ยครั้งสุดท้ายร้อยละ ๑๐๐ เมื่อเปรียบเทียบคะแนนในครั้งแรกกับครั้งสุดท้ายคงที่ไม่เปลี่ยนแปลงในระดับดีมาก ร้อยละ ๑๐๐ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า รูปแบบการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สามารถเสริมสร้างพฤติกรรมพัฒนาด้านจิตใจ (จิตตภาวนา) ที่สูงขึ้นในระดับดีมาก

ตารางที่ ๒๘ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนและค่าร้อยละของการพัฒนา
ผลสัมฤทธิ์ในการพัฒนาระหว่างก่อนพัฒนาและหลังพัฒนาของกิจกรรมการพัฒนาที่ ๑
(คะแนน ๑๐ คะแนน)

นักเรียนคนที่	คะแนนหลังพัฒนา		คะแนนก่อนพัฒนา		ผลการพัฒนา	
	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ
๑	๘	๘๐	๓	๓๐	๕	๕๐
๒	๗	๗๐	๕	๕๐	๒	๒๐
๓	๗	๗๐	๖	๖๐	๑	๑๐
๔	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐
๕	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๖	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐
๗	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๘	๙	๙๐	๕	๕๐	๔	๔๐
๙	๘	๘๐	๓	๓๐	๕	๕๐
๑๐	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๑๑	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๑๒	๘	๘๐	๓	๓๐	๕	๕๐
๑๓	๗	๗๐	๒	๒๐	๕	๕๐
๑๔	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐
๑๕	๙	๙๐	๕	๕๐	๔	๔๐
๑๖	๘	๘๐	๓	๓๐	๕	๕๐
๑๗	๙	๙๐	๕	๕๐	๔	๔๐
๑๘	๘	๘๐	๖	๖๐	๒	๒๐
๑๙	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐
๒๐	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๒๑	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๒๒	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๒๓	๘	๘๐	๕	๕๐	๓	๓๐
๒๔	๗	๗๐	๓	๓๐	๔	๔๐

นักเรียนคนที่	คะแนนหลังพัฒนา		คะแนนก่อนพัฒนา		ผลการพัฒนา	
	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ
๒๕	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐
๒๖	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐
๒๗	๘	๘๐	๓	๓๐	๕	๕๐
๒๘	๙	๙๐	๒	๒๐	๗	๗๐
๒๙	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๓๐	๙	๙๐	๕	๕๐	๔	๔๐

ตารางที่ ๒๘ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนและค่าร้อยละของการพัฒนา
ผลสัมฤทธิ์ในการพัฒนาระหว่างก่อนพัฒนาและหลังพัฒนาของกิจกรรมการพัฒนาที่ ๑
(คะแนน ๑๐ คะแนน) (ต่อ)

นักเรียนคนที่	คะแนนหลังพัฒนา		คะแนนก่อนพัฒนา		ผลการพัฒนา	
	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ
๓๑	๘	๘๐	๓	๓๐	๕	๕๐
๓๒	๘	๘๐	๕	๕๐	๓	๓๐
๓๓	๘	๘๐	๖	๖๐	๒	๒๐
๓๔	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๓๕	๗	๗๐	๔	๔๐	๓	๓๐
๓๖	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐
๓๗	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐
๓๘	๘	๘๐	๕	๕๐	๓	๓๐
๓๙	๙	๙๐	๓	๓๐	๖	๖๐
๔๐	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๔๑	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐
๔๒	๘	๘๐	๓	๓๐	๕	๕๐
๔๓	๗	๗๐	๒	๒๐	๕	๕๐
๔๔	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๔๕	๘	๘๐	๕	๕๐	๓	๓๐
รวมเฉลี่ย	๘.๒	๘๒	๔	๔๐	๔.๒	๔๒

จากตารางที่ ๒๘ พบว่าคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์การพัฒนาผู้เรียน (ปัญญาภาวนา) หลังพัฒนา เฉลี่ย ๘.๒๐ สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ก่อนพัฒนา เฉลี่ย ๔.๐๐ ซึ่งมีผลการพัฒนา เพิ่มขึ้นร้อยละ ๔.๒ ซึ่งแสดงว่า รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธ บูรณาการ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ในการพัฒนาผู้เรียนสูงขึ้น

ตารางที่ ๒๙ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนน และค่าร้อยละของการพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ในการพัฒนาระหว่างก่อนพัฒนาและหลังพัฒนาของกิจกรรมการพัฒนาที่ ๒ (คะแนน ๑๐ คะแนน)

นักเรียนคนที่	คะแนนหลังพัฒนา		คะแนนก่อนพัฒนา		ผลการพัฒนา	
	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ
๑	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐
๒	๗	๗๐	๕	๕๐	๒	๒๐
๓	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๔	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐
๕	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๖	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐
๗	๗	๗๐	๔	๔๐	๓	๓๐
๘	๙	๙๐	๕	๕๐	๔	๔๐
๙	๘	๘๐	๓	๓๐	๕	๕๐
๑๐	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๑๑	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๑๒	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐
๑๓	๗	๗๐	๒	๒๐	๕	๕๐
๑๔	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐
๑๕	๙	๙๐	๕	๕๐	๔	๔๐
๑๖	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๑๗	๙	๙๐	๕	๕๐	๔	๔๐
๑๘	๗	๗๐	๔	๔๐	๓	๓๐

นักเรียนคนที่	คะแนนหลังพัฒนา		คะแนนก่อนพัฒนา		ผลการพัฒนา	
	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ
๑๙	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐
๒๐	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๒๑	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๒๒	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๒๓	๙	๙๐	๕	๕๐	๔	๔๐
๒๔	๗	๗๐	๓	๓๐	๔	๔๐
๒๕	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐
๒๖	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐
๒๗	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๒๘	๙	๙๐	๒	๒๐	๗	๗๐
๒๙	๗	๗๐	๔	๔๐	๓	๓๐
๓๐	๙	๙๐	๕	๕๐	๔	๔๐

ตารางที่ ๒๙ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนน และค่าร้อยละของการพัฒนา
ผลสัมฤทธิ์ในการพัฒนาระหว่างก่อนพัฒนาและหลังพัฒนาของกิจกรรมการพัฒนาที่ ๒
(คะแนน ๑๐ คะแนน) (ต่อ)

นักเรียนคนที่	คะแนนหลังพัฒนา		คะแนนก่อนพัฒนา		ผลการพัฒนา	
	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ
๓๑	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๓๒	๘	๘๐	๕	๕๐	๓	๓๐
๓๓	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๓๔	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐
๓๕	๗	๗๐	๔	๔๐	๓	๓๐
๓๖	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐
๓๗	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐
๓๘	๘	๘๐	๕	๕๐	๓	๓๐
๓๙	๙	๙๐	๓	๓๐	๖	๖๐
๔๐	๗	๗๐	๔	๔๐	๓	๓๐

นักเรียนคนที่	คะแนนหลังพัฒนา		คะแนนก่อนพัฒนา		ผลการพัฒนา	
	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ
๔๑	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐
๔๒	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๔๓	๗	๗๐	๓	๓๐	๔	๔๐
๔๔	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๔๕	๙	๙๐	๕	๕๐	๔	๔๐
รวมเฉลี่ย	๘.๒๔	๘๒.๔๔	๔.๐๒	๔๐.๒๒	๔.๒๒	๔๒.๒๒

จากตารางที่ ๒๙ พบว่าคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์การพัฒนาผู้เรียน (ปัญญาภาวนา) หลังพัฒนา เฉลี่ย ๘.๒๔ สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ก่อนพัฒนา เฉลี่ย ๔.๐๒ ซึ่งมีผลการพัฒนาเพิ่มขึ้นร้อยละ ๔.๒๒ ซึ่งแสดงว่า รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ในการพัฒนาผู้เรียนสูงขึ้น

ตารางที่ ๓๐ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนน และค่าร้อยละของการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ในการพัฒนาระหว่างก่อนพัฒนาและหลังพัฒนาของกิจกรรมการพัฒนาที่ ๓ (คะแนน ๑๐ คะแนน)

นักเรียนคนที่	คะแนนหลังพัฒนา		คะแนนก่อนพัฒนา		ผลการพัฒนา	
	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ
๑	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐
๒	๘	๘๐	๕	๕๐	๓	๓๐
๓	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๔	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐
๕	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๖	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐
๗	๗	๗๐	๔	๔๐	๓	๓๐
๘	๙	๙๐	๕	๕๐	๔	๔๐
๙	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๑๐	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๑๑	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐

นักเรียนคนที่	คะแนนหลังพัฒนา		คะแนนก่อนพัฒนา		ผลการพัฒนา	
	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ
๑๒	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐
๑๓	๘	๘๐	๒	๒๐	๖	๖๐
๑๔	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐
๑๕	๙	๙๐	๕	๕๐	๔	๔๐
๑๖	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๑๗	๙	๙๐	๕	๕๐	๔	๔๐
๑๘	๗	๗๐	๔	๔๐	๓	๓๐
๑๙	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐
๒๐	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๒๑	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๒๒	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๒๓	๙	๙๐	๕	๕๐	๔	๔๐
๒๔	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๒๕	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐
๒๖	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐
๒๗	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๒๘	๙	๙๐	๒	๒๐	๗	๗๐
๒๙	๗	๗๐	๔	๔๐	๓	๓๐
๓๐	๙	๙๐	๕	๕๐	๔	๔๐

ตารางที่ ๓๐ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนน และค่าร้อยละของการพัฒนา
ผลสัมฤทธิ์ในการพัฒนาระหว่างก่อนพัฒนาและหลังพัฒนาของกิจกรรมการพัฒนากีฬา
(คะแนน ๑๐ คะแนน) (ต่อ)

นักเรียนคนที่	คะแนนหลังพัฒนา		คะแนนก่อนพัฒนา		ผลการพัฒนา	
	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ
๓๑	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๓๒	๘	๘๐	๕	๕๐	๓	๓๐
๓๓	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐

นักเรียนคนที่	คะแนนหลังพัฒนา		คะแนนก่อนพัฒนา		ผลการพัฒนา	
	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ
๓๔	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐
๓๕	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๓๖	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐
๓๗	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐
๓๘	๘	๘๐	๕	๕๐	๓	๓๐
๓๙	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐
๔๐	๗	๗๐	๔	๔๐	๓	๓๐
๔๑	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐
๔๒	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๔๓	๗	๗๐	๔	๔๐	๓	๓๐
๔๔	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๔๕	๙	๙๐	๕	๕๐	๔	๔๐
รวมเฉลี่ย	๘.๓๓	๘๓.๓๓	๔.๑๑	๔๑.๑๑	๔.๒๒	๔๒.๒๒

จากตารางที่ ๓๐ พบว่าคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์การพัฒนาผู้เรียน (ปัญญาภานา) หลังพัฒนา เฉลี่ย ๘.๓๓ สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ก่อนพัฒนา เฉลี่ย ๔.๑๑ ซึ่งมีผลการพัฒนาเพิ่มขึ้น ร้อยละ ๔.๒๒ ซึ่งแสดงว่า รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ในการพัฒนาผู้เรียนสูงขึ้น

ตารางที่ ๓๑ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนน และค่าร้อยละของการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ในการพัฒนาระหว่างก่อนพัฒนาและหลังพัฒนาของกิจกรรมการพัฒนาที่ ๔ (คะแนน ๑๐ คะแนน)

นักเรียนคนที่	คะแนนหลังพัฒนา		คะแนนก่อนพัฒนา		ผลการพัฒนา	
	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ
๑	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐
๒	๘	๘๐	๕	๕๐	๔	๔๐
๓	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๔	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐

นักเรียนคนที่	คะแนนหลังพัฒนา		คะแนนก่อนพัฒนา		ผลการพัฒนา	
	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ
๕	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๖	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐
๗	๗	๗๐	๔	๔๐	๓	๓๐
๘	๙	๙๐	๕	๕๐	๔	๔๐
๙	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๑๐	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๑๑	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๑๒	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐
๑๓	๘	๘๐	๒	๒๐	๖	๖๐
๑๔	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐
๑๕	๙	๙๐	๕	๕๐	๔	๔๐
๑๖	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๑๗	๙	๙๐	๕	๕๐	๔	๔๐
๑๘	๗	๗๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๑๙	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐
๒๐	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๒๑	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๒๒	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๒๓	๙	๙๐	๕	๕๐	๔	๔๐
๒๔	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๒๕	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐
๒๖	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐
๒๗	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๒๘	๙	๙๐	๒	๒๐	๗	๗๐
๒๙	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๓๐	๙	๙๐	๕	๕๐	๔	๔๐

ตารางที่ ๓๑ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนน และค่าร้อยละของการพัฒนา
ผลสัมฤทธิ์ในการพัฒนาระหว่างก่อนพัฒนาและหลังพัฒนาของกิจกรรมการพัฒนาที่ ๔
(คะแนน ๑๐ คะแนน) (ต่อ)

นักเรียนคนที่	คะแนนหลังพัฒนา		คะแนนก่อนพัฒนา		ผลการพัฒนา	
	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ
๓๑	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๓๒	๘	๘๐	๕	๕๐	๕	๕๐
๓๓	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๓๔	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐
๓๕	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๓๖	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐
๓๗	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐
๓๘	๘	๘๐	๕	๕๐	๓	๓๐
๓๙	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐
๔๐	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๔๑	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐
๔๒	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๔๓	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๔๔	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐
๔๕	๙	๙๐	๕	๕๐	๔	๔๐
รวมเฉลี่ย	๘.๔๒	๘๔.๒๒	๔.๑๑	๔๑.๑๑	๔.๔๐	๔๔.๐๐

จากตารางที่ ๓๑ พบว่าคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์การพัฒนาผู้เรียน (ปัญญาวานา) หลังพัฒนา เฉลี่ย ๘.๔๒ สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ก่อนพัฒนา เฉลี่ย ๔.๑๑ ซึ่งมีผลการพัฒนาเพิ่มขึ้น ร้อยละ ๔.๔๐ ซึ่งแสดงว่า รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ในการพัฒนาผู้เรียนสูงขึ้น

ตารางที่ ๓๒ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนน และค่าร้อยละของการพัฒนา
ผลสัมฤทธิ์ในการพัฒนาระหว่างก่อนพัฒนาและหลังพัฒนาของกิจกรรมการพัฒนาที่ ๕
(คะแนน ๑๐ คะแนน)

นักเรียนคนที่	คะแนนหลังพัฒนา		คะแนนก่อนพัฒนา		ผลการพัฒนา	
	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ
๑	๙	๙๐	๕	๕๐	๔	๔๐
๒	๙	๙๐	๕	๕๐	๔	๔๐
๓	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๔	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐
๕	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๖	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐
๗	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๘	๙	๙๐	๕	๕๐	๔	๔๐
๙	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๑๐	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๑๑	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๑๒	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐
๑๓	๘	๘๐	๕	๕๐	๓	๓๐
๑๔	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐
๑๕	๙	๙๐	๕	๕๐	๔	๔๐
๑๖	๘	๘๐	๕	๕๐	๓	๓๐
๑๗	๙	๙๐	๕	๕๐	๔	๔๐
๑๘	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๑๙	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐
๒๐	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๒๑	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๒๒	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๒๓	๙	๙๐	๕	๕๐	๔	๔๐
๒๔	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐

นักเรียนคนที่	คะแนนหลังพัฒนา		คะแนนก่อนพัฒนา		ผลการพัฒนา	
	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ
๒๕	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐
๒๖	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐
๒๗	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๒๘	๙	๙๐	๕	๕๐	๔	๔๐
๒๙	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๓๐	๙	๙๐	๕	๕๐	๔	๔๐

ตารางที่ ๓๒ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนน และค่าร้อยละของการพัฒนา
ผลสัมฤทธิ์ในการพัฒนาระหว่างก่อนพัฒนาและหลังพัฒนาของกิจกรรมการพัฒนาที่ ๕
(คะแนน ๑๐ คะแนน) (ต่อ)

นักเรียนคนที่	คะแนนหลังพัฒนา		คะแนนก่อนพัฒนา		ผลการพัฒนา	
	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ
๓๑	๘	๘๐	๕	๕๐	๓	๓๐
๓๒	๘	๘๐	๕	๕๐	๕	๕๐
๓๓	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๓๔	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐
๓๕	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๓๖	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐
๓๗	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐
๓๘	๘	๘๐	๕	๕๐	๓	๓๐
๓๙	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐
๔๐	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๔๑	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐
๔๒	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๔๓	๘	๘๐	๔	๔๐	๔	๔๐
๔๔	๙	๙๐	๔	๔๐	๕	๕๐
๔๕	๙	๙๐	๕	๕๐	๔	๔๐
รวมเฉลี่ย	๘.๔๙	๘๔.๘๙	๔.๓๑	๔๓.๑๑	๔.๒๒	๔๒.๒๒

จากตารางที่ ๓๒ พบว่าคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์การพัฒนาผู้เรียน (ปัญญากาวนา) หลังพัฒนา เฉลี่ย ๘.๔๙ สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ก่อนพัฒนา เฉลี่ย ๔.๓๑ ซึ่งมีผลการพัฒนาเพิ่มขึ้น ร้อยละ ๔.๒๒ ซึ่งแสดงว่า รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ในการพัฒนาผู้เรียนสูงขึ้น

ตารางที่ ๓๓ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนและค่าร้อยละของการพัฒนา
ผลสัมฤทธิ์ทางการพัฒนา (ปัญญากาวนา) ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน
ของฉบับรวม (๕๐ คะแนน)

นักเรียนคนที่	คะแนนหลังพัฒนา		คะแนนก่อนพัฒนา		ผลการพัฒนา	
	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ
๑	๔๘	๙๖	๒๐	๔๐	๒๘	๕๖
๒	๔๕	๙๐	๑๘	๓๖	๒๗	๕๔
๓	๓๕	๗๐	๑๗	๓๔	๑๘	๓๖
๔	๔๐	๘๐	๑๕	๓๐	๒๕	๕๐
๕	๔๔	๘๘	๒๐	๔๐	๒๔	๔๘
๖	๓๙	๗๘	๒๑	๔๒	๑๘	๓๖
๗	๔๕	๙๐	๑๙	๓๘	๒๖	๕๒
๘	๔๔	๘๘	๑๘	๓๖	๒๖	๕๒
๙	๓๗	๗๔	๑๖	๓๒	๒๑	๔๒
๑๐	๔๕	๙๐	๑๒	๒๔	๓๓	๖๖
๑๑	๔๗	๙๔	๑๔	๒๘	๓๓	๖๖
๑๒	๓๘	๗๖	๑๗	๓๔	๒๑	๔๒
๑๓	๓๖	๗๒	๑๙	๓๘	๑๗	๓๔
๑๔	๓๙	๗๘	๑๘	๓๖	๒๑	๔๒
๑๕	๔๕	๙๐	๑๔	๒๘	๓๑	๖๒
๑๖	๔๖	๙๒	๑๓	๒๖	๓๓	๖๖
๑๗	๔๗	๙๔	๒๑	๔๒	๒๖	๕๒
๑๘	๔๒	๘๔	๒๓	๔๖	๑๙	๓๘
๑๙	๔๘	๙๖	๒๔	๔๘	๒๔	๔๘

นักเรียนคนที่	คะแนนหลังพัฒนา		คะแนนก่อนพัฒนา		ผลการพัฒนา	
	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ
๒๐	๓๙	๗๘	๒๕	๕๐	๑๔	๒๘
๒๑	๔๗	๙๔	๒๑	๔๒	๒๖	๕๒
๒๒	๔๗	๙๔	๑๙	๓๘	๒๘	๕๖
๒๓	๓๘	๗๖	๑๘	๓๖	๒๐	๔๐
๒๔	๓๖	๗๒	๑๗	๓๔	๑๙	๓๘
๒๕	๓๙	๗๘	๑๒	๒๔	๒๗	๕๔
๒๖	๔๕	๙๐	๑๔	๒๘	๓๑	๖๒
๒๗	๔๖	๙๒	๑๓	๒๖	๓๓	๖๖
๒๘	๔๗	๙๔	๑๙	๓๘	๒๘	๕๖
๒๙	๔๘	๙๖	๒๐	๔๐	๒๘	๕๖
๓๐	๔๕	๙๐	๑๘	๓๖	๒๗	๕๔

ตารางที่ ๓๓ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนและค่าร้อยละของการพัฒนา
ผลสัมฤทธิ์ทางการพัฒนา (ปัญญาภาวนา) ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน
ของฉบับรวม (๕๐ คะแนน) (ต่อ)

นักเรียนคนที่	คะแนนหลังพัฒนา		คะแนนก่อนพัฒนา		ผลการพัฒนา	
	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ
๓๑	๓๙	๗๘	๑๓	๒๖	๒๖	๕๒
๓๒	๔๗	๙๔	๒๑	๔๒	๒๖	๕๒
๓๓	๔๗	๙๔	๒๓	๔๖	๒๔	๔๘
๓๔	๓๘	๗๖	๒๔	๔๘	๑๔	๒๘
๓๕	๓๖	๗๒	๒๕	๕๐	๑๑	๒๒
๓๖	๓๙	๗๘	๒๑	๔๒	๑๘	๓๖
๓๗	๔๕	๙๐	๑๙	๓๘	๒๖	๕๒
๓๘	๔๖	๙๒	๑๘	๓๖	๒๘	๕๖
๓๙	๔๗	๙๔	๑๗	๓๔	๓๐	๖๐
๔๐	๔๕	๙๐	๑๒	๒๔	๓๓	๖๖
๔๑	๔๘	๙๖	๑๔	๒๘	๓๔	๖๘

นักเรียนคนที่	คะแนนหลังพัฒนา		คะแนนก่อนพัฒนา		ผลการพัฒนา	
	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ
๔๒	๔๒	๘๔	๑๓	๒๖	๒๙	๕๘
๔๓	๔๗	๙๔	๑๗	๓๔	๓๐	๖๐
๔๔	๔๕	๙๐	๑๘	๓๖	๒๗	๕๔
๔๕	๓๘	๗๖	๑๔	๒๘	๒๔	๔๘
รวมเฉลี่ย	๔๓.๐๙	๘๖.๑๘	๑๗.๗๓	๓๕.๔๗	๒๕.๓๖	๕๐.๗๑

จากตาราง ๓๓ พบว่าการประเมินก่อนพัฒนานักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย ๑๗.๗๓ คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๔๗ เมื่อได้รับการพัฒนาคะแนนหลังพัฒนาสูงขึ้นก่อนการพัฒนา โดยมีคะแนนเฉลี่ย ๔๓.๐๙ คิดเป็นร้อยละ ๘๖.๑๘ ซึ่งมีผลการพัฒนาเพิ่มขึ้นเฉลี่ย ๒๕.๓๖ คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๗๑ จึงสรุปได้ว่า รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ในการพัฒนาผู้เรียนโดยภาพรวมสูงขึ้น

๓) ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขของผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี

ตารางที่ ๓๔ เปรียบเทียบพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุข ของผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาว ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอนองหาน

พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุข	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม		t	P
	n	n	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D		
ด้านยาเสพติด	๔๕	๔๕	๔.๑๗	๐.๒๗	๒.๒๐	๐.๒๐	๓๙.๐๒*	.๐๐
ด้านสื่อลามกอนาจาร	๔๕	๔๕	๔.๒๖	๐.๒๗	๒.๒๐	๐.๑๗	๔๓.๔๔*	.๐๐
ด้านการพนัน	๔๕	๔๕	๔.๐๗	๐.๓๑	๒.๕๓	๐.๓๕	๒๑.๙๙*	.๐๐
ด้านการทะเลาะวิวาท	๔๕	๔๕	๓.๙๒	๐.๗๕	๒.๖๔	๐.๓๒	๙.๙๔*	.๐๐
รวม			๔.๑๑		๒.๓๙			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๓๔ พบว่า การเปรียบเทียบพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุข ของผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาว ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุข อยู่ในระดับมาก $\bar{X}=4.11$ ส่วนกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุข อยู่ในระดับน้อย $\bar{X}=2.39$ ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \leq 0.05$)

๔.๓ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย ผู้วิจัยได้จากกระบวนการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารงานวิจัย เชื่อมโยงการบูรณาการเชิงพุทธ คือ กระบวนการในการจัดกิจกรรมเชิงพุทธบูรณาการ ๘ ขั้น คือ

ขั้นที่ ๑ ขั้นสร้างศรัทธาและความเชื่อใจ เป็นการสร้างศรัทธาและความเชื่อใจที่นักเรียนจะได้รับ ซึ่งเกิดจากความรู้สึกลอดภัย ได้รับการยอมรับ รู้สึกมีคุณค่า มีความมั่นใจในเหตุผลที่เป็นไปได้ และสามารถพิสูจน์ได้จากจากกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย กิจกรรมสวดมนต์ ฝึกสมาธิ ฟังธรรม กิจกรรมฝึกคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ โดยผ่านกระบวนการได้สัมผัส หรือได้ทดลอง ได้ปฏิบัติเป็นที่ประจักษ์ด้วยตนเอง ด้วยการสนทนา การอภิปราย ถาม เพื่อนำไปสู่บทเรียน ตลอดจนการเตรียมครูให้เป็นผู้มีบุคลิกที่เป็นกัลยาณมิตร มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน มีความเมตตา ความรัก ความจริงใจต่อนักเรียน ตลอดจนการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในการพัฒนาด้านสติปัญญา (ปรโตโมสะ)

ขั้นที่ ๒ ขั้นเสนอปัญหาและข้อสงสัย เป็นกิจกรรมกลุ่มที่นักเรียนร่วมกันคิด ร่วมกันเก็บรายละเอียดในสิ่งที่ตนเองสงสัย แล้วอภิปรายและกำหนดหลักการ กฎเกณฑ์ กติกาในการเรียน

ขั้นที่ ๓ ขั้นสัมผัส กิจกรรมการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง ๕ ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ในการเรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรมเพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ที่นำไปสู่กระบวนการคิด

ขั้นที่ ๔ ขั้นสำรวจและสังเกต ขึ้นมองหาความเชื่อมโยง ความสัมพันธ์ ความเกี่ยวข้องของสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ที่อยู่รอบ ๆ ตัว เพื่อพัฒนาไปสู่การมองแบบองค์รวม โดยใช้กระบวนการคิด

ขั้นที่ ๕ ขั้นสืบค้น เป็นกิจกรรมที่ใช้กระบวนการกลุ่ม ในการสืบเสาะหาความรู้ โดย การศึกษานอกสถานที่ การเก็บรวบรวมข้อมูล การจัดบันทึก การแก้ปัญหาตามแนวอริยสัจ กระบวนการคิดโดยแยกกาย (โยนิโสมนสิการ) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีความสุขและมีความหมาย

ขั้นที่ ๖ ขั้นสังสมปัญญา ฝึกการคิด การปฏิบัติบ่อย ๆ จนเกิดทักษะ สังสมเป็นประสบการณ์และสติปัญญา นำไปสู่การสรุปเป็นองค์ความรู้

ขั้นที่ ๗ ขั้นสรุปและประเมินผล ขั้นสรุปบทเรียน จากองค์ความรู้เป็น เป็นแผนที่ความ โดยผ่านกิจกรรมการเล่น การอภิปราย เป็นแผนที่ความคิดเพื่อประโยชน์ตนและประโยชน์ผู้อื่น

ขั้นที่ ๘ ขั้นประยุกต์ใช้ ขั้นำผลงาน จากการจัดเก็บ การทดสอบ การนำเสนอผลงาน การสร้างชิ้นงาน มาปรับปรุงผลงานเพื่อพัฒนางานให้เกิดองค์ความรู้และประสบการณ์ที่ได้ไปใช้แก้ปัญหาในชีวิต หรือสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ด้วยความกระตือรือร้น มีจิตใจที่จดจ่อและใช้ปัญญาพิจารณาอย่างรอบคอบ

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอนองหาน มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) เพื่อศึกษาพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขของผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาว ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี ๒) เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี ๓) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขของผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Method) ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๐๖ คน เพื่อศึกษาพฤติกรรมในการป้องกันยาเสพติดและอบายมุขของผู้เรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี จำนวน ๑๗ โรงเรียน การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (In-depth Interview) เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๙ คน และการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) โดยการใช้หลักสูตรการอบรมค่ายพัฒนาทักษะชีวิตเชิงพุทธบูรณาการ ซึ่งประกอบด้วยการอบรมให้ความรู้บูรณาการกับกิจกรรมทางพุทธศาสนาและการฝึกปฏิบัติกิจกรรมตามหลักสูตร เป็นเวลา ๕ วัน ๔ คืน เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมในการป้องกันยาเสพติดและอบายมุขของผู้เรียนกลุ่มควบคุม (นักเรียนชั้น ม.๑-ม.๓ โรงเรียนบ้านวังฮาง) จำนวน ๔๕ คน กับกลุ่มทดลอง (นักเรียนชั้น ม.๑-ม.๓ โรงเรียนบ้านสร้อยพร้าว) จำนวน ๔๕ คน ซึ่งประกอบด้วย การอบรมให้ความรู้บูรณาการกับกิจกรรมทางพุทธศาสนา และ สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังนี้

๕.๑.๑ พฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขของผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

ด้านข้อมูลทั่วไป ผลการวิจัยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๓๐๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๙๐ มีอายุ ๑๔ ปี มากที่สุด จำนวน ๑๐๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๖๘ ระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จำนวน ๑๐๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๖๘ ค่าใช้จ่ายประจำวันที่ได้รับจากผู้ปกครองประมาณเดือนละ ต่ำกว่า ๕๐๐ บาท (ไม่รวมค่าเช่าบ้าน ค่าน้ำ ค่าไฟ) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๐๕ มีจำนวนพี่น้องระหว่าง ๑-๓ คน มากที่สุด จำนวน ๒๐๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๖๙ สถานภาพทางครอบครัว บิดามารดาอยู่ด้วยกัน มากที่สุด จำนวน ๑๕๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๖๕ อาชีพของผู้ปกครองหรือของบิดามารดา มีอาชีพรับจ้าง มากที่สุด จำนวน ๑๘๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๘๐ โดยมีรายได้ของครอบครัว ระหว่าง ๕,๐๐๑ - ๑๐,๐๐๐ บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๕๘ ปัจจุบันนักเรียนพักอาศัยอยู่กับบิดาและมารดา มากที่สุด จำนวน ๑๒๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๕๒ มีสถานที่พักอาศัยในปัจจุบันเป็นบ้านพักตนเองหรือของผู้ปกครอง อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน ๑๘๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๔๘ ปัญหาส่วนตัวของนักเรียน ส่วนใหญ่เกิดจากสาเหตุ เงินไม่พอใช้อยู่ในระดับ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๔๕ เมื่อนักเรียนมีปัญหา นักเรียนปรึกษาเพื่อน อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน ๖๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๙๐ การใช้เวลารว่างหลังจากเลิกเรียนนักเรียนจะทำกิจกรรม เล่นอินเทอร์เน็ตหรือเล่นเกม อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน ๘๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๗๘

ด้านพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขของผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า ผู้เรียนมีพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุข โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ตามลำดับดังนี้ ด้านการพนัน ด้านสื่อลามกอนาจาร ด้านยาเสพติด และที่น้อยที่สุดคือ ด้านการทะเลาะวิวาท

พฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขของผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา **ด้านยาเสพติด** พบว่า ผู้เรียนมีพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุข ตามโครงการสถานศึกษาสีขาว ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ด้านยาเสพติด โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่านักเรียนจะช่วยเหลือการทำงานของครอบครัวมากกว่าการออกไปเที่ยวนอกบ้านหากมีเวลารว่าง เป็นลำดับที่ ๑ ครอบครัว ญาติ พี่น้องของนักเรียนจะเสียใจและรับไม่ได้หากพบว่านักเรียนเสพยาเสพติด เป็นลำดับที่ ๒ และนักเรียนกลัวว่าหากเสพยาเสพติดและถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับได้จะทำให้เสียอนาคตทางการศึกษา เป็นลำดับที่ ๓ ส่วนลำดับสุดท้าย

พฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขตามโครงการสถานศึกษาสีขาว คือ ผู้เรียนมีความรู้เรื่องพิษภัยของยาเสพติดเป็นอย่างดีจึงไม่เกี่ยวข้องหรือเสพยาเสพติดทุกชนิด

พฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขของผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา **ด้านสื่อลามกอนาจาร** พบว่า ผู้เรียนมีพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุข ตามโครงการสถานศึกษาสีขาวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ด้านยาเสพติด โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักเรียนไม่ปฏิเสธการเข้าถึงสื่อลามกครั้งแรกเพราะเพื่อน เป็นลำดับที่ ๑ ครอบครัวยุติ พี่น้องของนักเรียนจะเสียใจและรับไม่ได้หากพบว่านักเรียนมีหรือยุ่งเกี่ยวกับกิจกรรมลามกอนาจาร เป็นลำดับที่ ๒ และ นักเรียนมีความระมัดระวังบุคคลแปลกหน้าที่ชักชวนดูสื่อลามกทุกประเภท เป็นลำดับที่ ๓ ส่วนลำดับสุดท้าย คือ พฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขตามโครงการสถานศึกษาสีขาว คือ นักเรียนจะใช้อินเทอร์เน็ตเฉพาะที่บ้านเท่านั้น

พฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขของผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา **ด้านการพนัน** พบว่า ผู้เรียนมีพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุข ตามโครงการสถานศึกษาสีขาว ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ด้านยาเสพติด โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่านักเรียนเข้าร่วมรณรงค์กิจกรรมต่อต้านการเล่นการพนันทุกประเภท เป็นลำดับที่ ๑ นักเรียนเกรงกลัวความผิดตามกฎหมายที่มีผลต่ออนาคตของนักเรียน เป็นลำดับที่ ๒ และ นักเรียนมีความภาคภูมิใจที่มีพ่อแม่ผู้ปกครองที่เป็นต้นแบบไม่เล่นการพนันทุกชนิด เป็นลำดับที่ ๓ ส่วนลำดับสุดท้าย คือ นักเรียนจะทบทวนเสมอว่าเล่นการพนันมันมีผลกระทบอะไรเกิดขึ้นทั้งข้อดีข้อเสีย

พฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขของผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา **ด้านการทะเลาะวิวาท** พบว่าผู้เรียนมีพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุข ตามโครงการสถานศึกษาสีขาวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ด้านยาเสพติด โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักเรียนจะขอความช่วยเหลือ ถ้าเห็นตัวตนเองอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่ปลอดภัย เป็นลำดับที่ ๑ นักเรียนมีวิธีการรับมือกับการห่มันดูแคลนด้วยวิธีการที่ไม่สนใจคนพูด เป็นลำดับที่ ๒ และนักเรียนจะใช้วิธีระบายความรู้สึกออกมา ถ้าควบคุมความรู้สึกของตนเองได้ยากเย็น โดยพูดคุยกับเพื่อน พ่อแม่ หรือคุณครู เป็นลำดับที่ ๓ ส่วนลำดับ

สุดท้าย คือ นักเรียนเลือกที่จะเปิดใจและพูดความจริง บอกปัญหาให้พ่อแม่ฟังไปตามความจริง จะได้ช่วยกันหาทางแก้ปัญหา

๕.๑.๒ ผู้วิจัยได้คิดรูปแบบในการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ โดยใช้หลักธรรมอริยสัจและหลักธรรมอื่นที่เกิดขึ้นระหว่างปฏิบัติกิจกรรม โดยบูรณาการกับกิจกรรมการสร้างทักษะชีวิต ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าเป็นรูปแบบที่ดีที่สร้างสมดุลให้กับชีวิต โดยเฉพาะเยาวชนที่อยู่ในสังคมโลกปัจจุบันที่เน้นด้านวัตถุมากกว่าด้านจิตใจ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะได้เรียนรู้หลักธรรมของพระพุทธเจ้าผ่านกระบวนการบูรณาการของกิจกรรมสร้างทักษะชีวิต โดยไม่รู้สึกรู้ว่าเรียนหลักธรรมเสียทีเดียว ซึ่งได้รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ ได้แก่ **ค่ายพัฒนาทักษะชีวิตเชิงพุทธบูรณาการ** ประกอบด้วยกระบวนการจัดกิจกรรมเชิงพุทธบูรณาการ ๘ ขั้น คือ ขั้นที่ ๑ ขั้นสร้างศรัทธาและความเชื่อใจ ขั้นที่ ๒ ขั้นเสนอปัญหาและข้อสงสัย ขั้นที่ ๓ ขั้นสังเกต ขั้นที่ ๔ ขั้นสำรวจและสัมผัส ขั้นที่ ๕ ขั้นสืบค้น ขั้นที่ ๖ ขั้นสังสมปัญญา ขั้นที่ ๗ ขั้นสรุปและประเมินผล ขั้นที่ ๘ ขั้นประยุกต์ใช้

๕.๑.๓ ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขของผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน พบว่า การเปรียบเทียบพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุข ของผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาว ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุข อยู่ในระดับมาก ส่วนกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุข อยู่ในระดับน้อย ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \leq 0.05$)

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๒.๑ พฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขของผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

จากผลการศึกษาพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขของผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า ผู้เรียนมีพฤติกรรมในการป้องกันยาเสพติดและอบายมุขในระดับโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับปัจจัยเสี่ยงและผลกระทบจากแหล่งอบายมุข ตามที่กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดทำคู่มือการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข ซึ่งได้กำหนดปัจจัยเสี่ยงและผลกระทบดังกล่าวจาก

บุคคลเด็กและเยาวชนตกอยู่ในภาวะเสี่ยง ครอบครัวยากจน ความอบอุ่นแตกแยก เห็นห่าง สถานศึกษา สอนท่องจำ มุ่งวิชาการขาดการพัฒนารอบด้าน ชุมชนยากไร้ อ่อนแอหวังรอรับความช่วยเหลือ กล่าวคือ สภาพทั่วไป ในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุข ไม่ว่าจะเป็นด้านสิ่งแวดล้อม สื่อลามกอนาจาร การพนัน และการทะเลาะวิวาท จะมีความเชื่อมโยงและสัมพันธ์กันกับพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขของนักเรียน โดยผู้ตอบแบบสอบถามเป็นกลุ่มเพศหญิง เป็นส่วนมาก ซึ่งเป็นกลุ่มอายุ ๑๔ ปี กำลังเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ มีรายได้ประจำวันที่ได้รับจากผู้ปกครองประมาณเดือนละ ต่ำกว่า ๕๐๐ บาท สภาพทางครอบครัว บิดามารดาอยู่ด้วยกัน กับบิดามารดาแยกทางกัน เป็นข้อมูลอัตราส่วนที่ใกล้เคียงกัน โดยอาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง คือรับจ้าง ที่มีรายได้ระหว่าง ๕๐๐๑-๑๐๐๐๐ บาท พักกับบิดามารดาและพักกับญาติมีข้อมูล อัตราส่วนที่ใกล้เคียงกัน นอกจากนี้ยังมีข้อมูลที่พักกับเพื่อนและหอพัก ที่สำคัญจะเห็นว่าเมื่อนักเรียน มีปัญหานักเรียนจะเลือกใช้วิธีการปรึกษากับเพื่อนมากกว่าบิดามารดาหรือผู้ปกครอง โดยปัญหาส่วนใหญ่ของนักเรียนคือ ปัญหาเงินไม่พอใช้ กิจกรรมในเวลาว่างของนักเรียนคือเล่นอินเทอร์เน็ต/เล่นเกม ซึ่งสภาพข้อมูลดังกล่าว เป็นพฤติกรรมที่มีภาวะความเสี่ยงและโอกาสในการติดยาเสพติด สื่อลามกอนาจาร การพนัน และการทะเลาะวิวาท ซึ่งสอดคล้องกับ สถานการณ์และปัญหาของเด็ก และเยาวชนในท้องถิ่น สถาบันรามจิตติได้จัดทำโครงการติดตามสภาวะการณ์เด็กและเยาวชน (Child Watch) ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ จนถึงปัจจุบัน จากการศึกษาพบว่าพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนใน ภาพรวมของประเทศ สามารถจำแนกได้เป็น ๒ กลุ่มตามพัฒนาการตามวัย กล่าวคือ พฤติกรรมกลุ่มแรกจะเป็นพฤติกรรมที่ “ยิ่งโตยิ่งเพิ่ม” พฤติกรรมในกลุ่มนี้ ได้แก่ เที่ยวกลางคืน พุดโทรศัพท์ โดดเรียน ยอมรับการมีเพศสัมพันธ์ ดื่มสุรา และเล่นอินเทอร์เน็ต ส่วนพฤติกรรมกลุ่มที่สอง จะเป็น พฤติกรรมที่ “ยิ่งโตยิ่งลด” พฤติกรรมในกลุ่มนี้ ได้แก่ ไปวัด ไปเที่ยวกับพ่อแม่พี่น้อง เล่นกีฬา และ ช่วยงานบ้านจะมีความสัมพันธ์ และ สอดคล้องกับปัจจัยเสี่ยงและผลกระทบจากแหล่งอบายมุข ตามที่กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดทำคู่มือการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติด และอบายมุข ซึ่งได้กำหนดปัจจัยเสี่ยงและผลกระทบดังกล่าวจากบุคคลเด็กและเยาวชนตกอยู่ใน ภาวะเสี่ยง ครอบครัวยากจน ความอบอุ่นแตกแยก เห็นห่าง สถานศึกษาสอนท่องจำ มุ่งวิชาการขาดการพัฒนา รอบด้าน ชุมชนยากไร้ อ่อนแอหวังรอรับความช่วยเหลือ สอดคล้องกับปรีชา พิชัยรัตน์ กล่าวถึง ปัจจัยเป็นเหตุของการติดยาเสพติดประกอบด้วยบุคคลที่เกี่ยวข้องหลายด้านด้วยกัน การ แก้ปัญหาจึงจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือของบุคคลทุก ๆ ฝ่าย คือทั้ง บิดา มารดา ผู้ปกครอง ครู เพื่อน ๆ และชุมชนกล่าวคือบิดามารดา ผู้ปกครอง และครู ควรมีหน้าที่สำคัญในการสร้างบุคลิกภาพ ค่านิยม และเจตคติที่ดี ตลอดจนให้ความรู้ ที่เหมาะสมต่อเยาวชน อันจะช่วยเป็นภูมิคุ้มกันไม่ให้ เป็น ปัญหาติดยา ควรเป็นที่พึ่งของนักเรียนนักศึกษา พร้อมทั้งจะให้คำปรึกษาและช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา

ควรจะช่วยให้ได้เลือกคบเพื่อนที่ดี และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีใช้เวลาว่างให้เหมาะสมมีพฤติกรรมทางการเสริมสร้างต่าง ๆ เช่น การกีฬา สาธารณประโยชน์ การลูกเสือ เป็นต้น ครูควรให้ความรู้และข่าวสารเกี่ยวกับยาเสพติดที่ถูกต้อง และเหมาะสมกับวัยของนักเรียนนักศึกษา ในขณะเดียวกันเพื่อนเป็นจุดสำคัญในการที่เยาวชนคนหนึ่งคนใดจะเข้าสู่ปัญหาการติดยา ดังนั้นหากเพื่อนที่ดี ๆ ช่วยกันจูงเพื่อนคนอื่น ๆ ได้หาทางแก้ปัญหาก็ใช้เวลาว่างให้เหมาะสมก็จะช่วยลดปัญหาเสพติดได้มาก การจัดกิจกรรมในทางเสริมสร้างเสริม การสร้างเสริมเจตคติที่ดีและการมีระเบียบวินัยของกลุ่มเพื่อน อาจนำไปสู่สังคมที่ดีขึ้น และห่างจากปัญหาเสพติด ที่สำคัญอีกองค์การหนึ่งคือ ชุมชน จะต้องมีความรู้ความเข้าใจ และเจตคติที่ถูกต้องต่อปัญหาเสพติด ชุมชนควรมีส่วนร่วมเป็นหูเป็นตาที่สำคัญในการแก้ปัญหาสังคม เช่น ความยากจน แหล่งเสื่อมโทรม การว่างงาน และอื่น ๆ ย่อมกำหนดปัญหาเสพติดไปด้วยโดยทาง อ้อม การจำกัดแหล่งมั่วสุมและแหล่งอบายมุขต่าง ๆ อันเป็นบันไดให้เยาวชนไปใช้ยาเสพติด อีกทั้งยังสอดคล้องกับสมจิตต์ วงศ์ปา กล่าวถึง สถานศึกษาต้องจัดการเรียนการสอน โดยการบูรณาการ คุณธรรม จริยธรรมเข้ากับทฤษฎีและปฏิบัติ ให้นักเรียนนักศึกษาต้อง ”รู้จริง ทำได้ และเข้าใจชีวิต” รวมทั้งในการสอนของอาจารย์ในทุกวิชาจะต้องมีการสอนแทรกทักษะชีวิตอย่างต่อเนื่อง

๕.๒.๒ รูปแบบในการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

จากผลการศึกษาในรูปแบบในการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า การจัดรูปแบบในการพัฒนาผู้เรียน เพื่อให้ได้รับการพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และทักษะกระบวนการคิด วิเคราะห์ สามารถจะได้อย่างหลากหลายและยืดหยุ่น โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อจัดหรือกระทำโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนได้เปลี่ยนพฤติกรรมเป็นเชิงบวกซึ่งสอดคล้องกับ Saylor and others ที่กล่าวว่า รูปแบบการสอน (teaching model) หมายถึง แบบ (pattern) ของการสอนที่มีการจัดกระทำพฤติกรรมขึ้นจำนวนหนึ่ง ที่มีความแตกต่างกัน เพื่อจุดหมายหรือจุดเน้นที่เฉพาะเจาะจงอย่างใดอย่างหนึ่ง นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้คิดรูปแบบในการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ โดยใช้หลักธรรมอริยสัจและหลักธรรมอื่นที่เกิดขึ้นระหว่างปฏิบัติกิจกรรม โดยบูรณาการกับกิจกรรมการสร้างทักษะชีวิต ที่ชื่อว่า “ค่ายทักษะชีวิตเชิงพุทธบูรณาการ” ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าเป็นรูปแบบที่ดีที่สร้างสมดุลให้กับชีวิต โดยเฉพาะเยาวชนที่อยู่ในสังคมโลกปัจจุบันที่เน้นด้านวัตถุมากกว่าด้านจิตใจ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะได้เรียนรู้หลักธรรมของพระพุทธเจ้าผ่านกระบวนการบูรณาการของกิจกรรมสร้างทักษะชีวิต โดยไม่รู้สึกรว่าเรียนหลักธรรมเสียทีเดียว รูปแบบดังกล่าวยังมีความสอดคล้องกับแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อการ

สร้างภูมิคุ้มกันปัญหาเสพติด ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้หาแนวทางในการพัฒนา “คน” ซึ่งเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญในทุกช่วงวัยอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะในช่วงวัยเด็กและวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่ต้องปลูกฝังและสร้างคุณค่าในตนเองและให้เห็นคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ในขณะเดียวกันต้องให้เขาได้รับการพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันความเสี่ยงในการดำเนินชีวิตทั้งปัจจุบันและอนาคต นอกจากนี้รูปแบบยังสามารถใช้การสอนในห้องเรียน หรือสอนพิเศษเป็นกลุ่มย่อย หรือ เพื่อจัดสื่อการสอน ซึ่งรวมถึง หนังสือ ภาพยนตร์ เทปบันทึกเสียง โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และหลักสูตรรายวิชา ที่ช่วยให้นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่รูปแบบนั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ ซึ่งรูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ ได้แก่ ค่ายพัฒนาทักษะชีวิตเชิงพุทธบูรณาการ ประกอบด้วยกระบวนการจัดกิจกรรมเชิงพุทธบูรณาการ ๘ ขั้น คือ ขั้นที่ ๑ ขั้นสร้างศรัทธาและความเชื่อใจ ขั้นที่ ๒ ขั้นเสนอปัญหาและข้อสงสัย ขั้นที่ ๓ ขั้นสังเกต ขั้นที่ ๔ ขั้นสำรวจและสัมผัส ขั้นที่ ๕ ขั้นสืบค้น ขั้นที่ ๖ ขั้นสังสมปัญญา ขั้นที่ ๗ ขั้นสรุปและประเมินผล ขั้นที่ ๘ ขั้นประยุกต์ใช้ ที่มีจุดเน้นที่จะพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง โดยการวัดประเมินผลสามารถทำได้ ครอบคลุมตามหลักภาวะ ๔ ได้แก่ ด้านพฤติกรรมที่มีต่อสิ่งแวดล้อม (ด้านกาย ภาวะ) ด้านพฤติกรรมที่มีต่อคนอื่น (ศีลภาวะ) ด้านคุณลักษณะของจิตใจ (จิตตภาวะ) และด้าน ปัญญาที่มีความคิด ความรู้ที่ ถูกต้อง (ปัญญาภาวะ) ซึ่งเป็นรูปแบบในการพัฒนาผู้เรียนที่สอดคล้องกับหลักการในการจัดการศึกษาของพุทธศาสนาและการจัดการศึกษาไทยตามแนวพุทธศาสนา อีกทั้ง สอดคล้องกับ รัตนะ บัวสนธ์ ได้ให้ความหมายของรูปแบบจำแนกออกเป็น ๓ ความหมาย ดังนี้ ๑) แผนภาพหรือภาพร่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ยังไม่สมบูรณ์เหมือนของจริง รูปแบบในความหมายนี้มักจะเรียกทับศัพท์ในภาษาไทยว่า “โมเดล” ได้แก่โมเดลบ้าน โมเดลรถยนต์ โมเดลเสื้อ เป็นต้น ๒) แบบแผนความสัมพันธ์ของตัวแปร หรือสมการทางคณิตศาสตร์ที่รู้จักกันในชื่อที่เรียกว่า “Mathematical Model” ๓) แผนภาพที่แสดงถึงองค์ประกอบการทำงานของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง รูปแบบในความหมายนี้บางทีเรียกกันว่าภาพย่อส่วนของทฤษฎีหรือแนวคิดในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น รูปแบบการสอน รูปแบบการบริหาร รูปแบบการประเมิน เป็นต้น อีกทั้งสอดคล้องกับJames A.F. Stoner and Char Wankel ได้กล่าวถึงความหมายของรูปแบบว่า เป็นการจำลองความจริงของปรากฏการณ์เพื่อให้เข้าใจความสัมพันธ์ที่สลับซับซ้อนของปรากฏการณ์นั้น ๆ ได้ง่ายขึ้นเป็นการสร้างมโนทัศน์เกี่ยวกับปรากฏการณ์โดยอาศัยหลักการของระบบรูปนัยและมีจุดมุ่งหมายเพื่อการทำให้เกิดความกระจ่างชัดของนิยาม ความสัมพันธ์และประพจน์ที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งยังสอดคล้องกับ Bardo J.W. and Hardman J.J ได้กล่าวถึงความหมายของรูปแบบว่า รูปแบบในทางสังคมศาสตร์ว่า เป็นชุดข้อความเชิงนามธรรมเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่เราสนใจอีกทั้งสอดคล้องกับ Joyce and Well กล่าวว่า รูปแบบการสอน คือ แผน (plan) หรือแบบ (pattern) ที่เราสามารถใช้ในการสอนโดยตรงในห้องเรียนหรือการสอน

เป็นกลุ่มย่อย หรือเพื่อจัดสื่อการเรียนการสอนซึ่งรวมถึงหนังสือ ภาพยนตร์ เทปบันทึกเสียง โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอนและหลักสูตรรายวิชา ซึ่งแต่ละรูปแบบจะให้แนวทางในการออกแบบการเรียนการสอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ต่าง ๆ กัน รูปแบบการสอนคือ การบรรยายสิ่งแวดล้อมทางการเรียน รูปแบบการสอนก็คือ รูปแบบของการเรียนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้รับสารสนเทศ ความคิดทักษะคุณค่า แนวทางของการคิด และแนวทางการแสดงออกของผู้เรียน อีกทั้งสอดคล้องกับจักรวาลสุขไมตรี ได้กล่าวถึง “รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวพุทธจริยธรรมระดับอุดมศึกษา” โดยมีวัตถุประสงค์ (๑) เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักพุทธธรรมที่สอดคล้องกับจริยธรรมที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นนักศึกษาระดับอุดมศึกษา (๒) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคการดำเนินการด้านจริยธรรมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา (๓) เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวพุทธจริยธรรมระดับอุดมศึกษา จากการวิจัยพบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นการเปลี่ยนแปลงกระบวนการคิดและการประพฤติปฏิบัติของมนุษย์ให้มีความเจริญขึ้นทั้งในเรื่องของความรู้ ทักษะ ความสามารถ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ประสิทธิผลต่อการพัฒนาตนเอง องค์การ สังคม ซึ่งกระบวนการวางแผนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่จะทำให้นักศึกษามีการพัฒนาตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ คือ ให้การศึกษา ให้การฝึกอบรม และให้การพัฒนาสภาพปัญหาและอุปสรรค พบว่า เกิดจากตัวของนักศึกษาเป็นสำคัญ ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น ๓ ด้าน คือ ๑) ปัญหาด้านจริยธรรมทางกาย เป็นปัญหาที่เกี่ยวกับการประพฤติ การปฏิบัติ การแสดงออกด้วย ๒) ปัญหาด้านจริยธรรมทางวาจา เป็นปัญหาที่เกี่ยวกับการใช้คำพูดในการสื่อสาร หรือการใช้วาจา ในการดำเนินชีวิต โดยขาดการคิดไตร่ตรองอย่างรอบคอบก่อนที่จะพูดหรือใช้วาจา และ ๓) ปัญหาด้านจริยธรรมทางใจ เป็นปัญหาที่เกี่ยวกับการใช้ความคิดให้รู้ว่ามีสิ่งใดถูกต้อง ควรกระทำ หรือสิ่งใดไม่ถูกต้องไม่ควรกระทำ และรูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวพุทธจริยธรรมระดับอุดมศึกษา

๕.๑.๓ ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขของผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณา ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอนองหาน พบว่า การเปรียบเทียบพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุข ของผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาว ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอนองหาน ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุข อยู่ในระดับมาก ส่วนกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุข อยู่ในระดับน้อย ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) นอกจากนี้ผลการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านกาย(กายภาวนา) ด้านทักษะทางสังคม(ศีลภาวนา) อบรมด้านจิตใจ (จิตตภาวนา) ด้านการพัฒนา (ปัญญาภาวนา) จากการประเมินครั้งแรกนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยรวมร้อยละ ๗๗.๔๔ และการประเมินครั้งสุดท้าย นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยรวม

ร้อยละ ๙๕.๘๔ และเพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๑.๔๐ อาจเนื่องมาจาก รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ ได้แก่ ค่ายพัฒนาทักษะชีวิตเชิงพุทธบูรณาการ ที่เชื่อมโยงกับหลักพุทธธรรม ซึ่งประกอบด้วยหลักกัลยาณมิตร หลักพรหมวิหาร ๔ หลักโยนิโสมนสิการ หลักไตรสิกขา หลักอริยสัจ ๔ และหลักอิทธิบาท ๔ มาเป็นแนวทางเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติดและอบายมุข โดยการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการเรียน (ปรโตโมสะ) ที่เป็นกัลยาณมิตร ที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ด้วยการบูรณาการ ทั้งนี้การพัฒนาผู้เรียนดังกล่าวจัดผ่านระบบไตรสิกขา ที่นักเรียนได้ศึกษาและปฏิบัติกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับ ศีล (Morality) หรือความประพฤติหรือวินัยในการดำเนินชีวิตที่ดีงามสำหรับตนและสังคม สมาธิ (Concentration) หรือด้านการพัฒนาจิตใจที่มีคุณภาพ มีสมรรถภาพ มีจิตใจที่ตั้งมั่นเข้มแข็ง สงบสุข ตลอดจนมีสุขภาพจิตที่ดี และปัญญา (Wisdom) ที่มีความรู้ที่ถูกต้องมีศักยภาพในการคิดการแก้ปัญหาที่แยบคาย (โยนิโสมนสิการ) ซึ่งสอดคล้องกับนายสำเริง จันทนตรี ได้กล่าวถึง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพประกอบไปด้วยการฝึกอบรมการพัฒนาและการให้การศึกษาออกจากรั้วยังมีแรงจูงใจภายในที่จะเป็นตัวส่งเสริมให้เกิดการพัฒนา สภาพแวดล้อมรอบตัว ไม่ว่าจะเป็นสภาพสังคม สภาพเศรษฐกิจ สื่อต่าง ๆ ก็มีผลอย่างมากต่อแรงจูงใจ หลักธรรมทางพุทธศาสนาเป็นหลักให้มนุษย์มีวิถีทางในการดำเนินชีวิตประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องดีงามโดยหลักธรรมที่มีความสอดคล้องเป็นแนวทางการปฏิบัติก็คือ อริยสัจ ๔ ไตรสิกขา และ กัลยาณมิตร โดยใช้รูปแบบเป็นชุดกิจกรรมจำนวน ๔ ชุดกิจกรรม ที่บูรณาการกับหลักอริยสัจ ๔ หลักไตรสิกขา และกัลยาณมิตรธรรม ได้แนวทางในการพัฒนานักเรียน ๔ ด้าน คือด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น มีการ ฝึกอบรมพัฒนานักเรียนโดยการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการจัดการเรียนรู้ ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักเรียนทุกสถานการณ์ที่โอกาสอำนวยให้มีการเชิดชูเกียรติแก่นักเรียนที่ช่วยเหลือผู้อื่น บำเพ็ญประโยชน์สร้างชื่อเสียงให้โรงเรียน เป็นต้น ด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ มีการฝึกอบรมพัฒนานักเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมทักษะการแก้ปัญหาตามหลักธรรมอริยสัจ ๔ มีการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นมิตร ให้นักเรียนรู้สึกผ่อนคลาย อบอุ่น มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนคิดบวก เป็นต้น ด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียด มีการฝึกสมาธิตอนเช้าก่อนเข้าเรียน มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการเล่นดนตรี มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาสติ และอารมณ์ให้สงบ เช่น การสร้างสรรค์ผลงานจากศิลปะ เป็นต้น ด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น มีการฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม ช่วยเหลือตามหลักเพื่อนช่วยเพื่อน โดยยึดกรอบตามหลักกัลยาณมิตรธรรม มีการจัดกิจกรรมปลูกฝังประชาธิปไตย รู้จักการเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี มีการฝึกหัดอบรมศีล สมาธิ และปัญญาของนักเรียนให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในโรงเรียน และสังคมได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ศึกษานโยบายเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดของ ดอลิน(Dolin)

ที่ได้นำเสนอนโยบายแห่งชาติของประเทศสหรัฐอเมริกา (United State of America) ซึ่งมีกลยุทธ์และแนวทางการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา ดังนี้ ให้การศึกษาผู้ปกครอง ให้การศึกษาเยาวชน ให้การศึกษาครู ให้การศึกษาพระสงฆ์ ให้การศึกษาผู้นำทางธุรกิจ ให้โรงเรียนกำหนดนโยบายต้านยาเสพติด ใช้โปรแกรมการป้องกันยาเสพติดที่ถูกวิจัยแล้วกับเด็ก ส่งเสริมพ่อแม่ พี่เลี้ยงมีส่วนร่วมเกี่ยวกับสุขภาพเชิงบวก ให้พ่อแม่พี่เลี้ยงเป็นแบบอย่างที่ดี ให้โรงเรียนสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน สร้างความร่วมมือกับสื่อ ร่วมมือกับอุตสาหกรรมบันเทิง สร้างความเข้มแข็งการบังคับใช้กฎหมาย สนับสนุนให้มีการวิจัยและเผยแพร่ ส่งเสริมการศึกษาและฝึกอบรมด้านยาเสพติด และแนวทางการป้องกันกัญชาของ **บัล (Bull)** ได้กล่าวถึงการป้องกันการใช้กัญชาในโรงเรียนของประเทศออสเตรเลีย เนื่องจากกัญชาเป็นสารที่ผิดกฎหมายและใช้กันมากที่สุดในประเทศออสเตรเลียรัฐบาลออสเตรเลียจึงป้องกันสารกัญชาในโรงเรียน ดังนี้ กำหนดหลักสูตรการศึกษายาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีอายุระหว่าง ๑๒ – ๑๗ ปี ใช้โปรแกรมการป้องกันสารเสพติด มีการเผยแพร่ข้อมูล มีการรณรงค์ให้เกิดความกลัวเรื่องยาเสพติด ใช้วิดีโอนำเสนอ สอนเรื่องการนับถือตนเอง ความรับผิดชอบสอนการตัดสินใจ การจัดกิจกรรมกลุ่ม การออกกำลังกาย การสอนทักษะการต้านทานสังคม การสอนให้รู้จักเลือกและเบื่อยาเสพติด และใช้โรงเรียนเป็นฐานในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ สอดคล้องกับ เกียร์ลัดิน Gearaldine ได้นำเสนอแผนแม่บทยาเสพติดแห่งชาติของประเทศแอฟริกา ซึ่งมีแนวทางการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา ดังนี้ ใช้สื่อในการประชาสัมพันธ์ ใช้กฎหมายบังคับ กระตุ้นเยาวชนให้ละเว้นจากยาเสพติด ส่งเสริมโรงเรียนใช้โปรแกรมที่มีประสิทธิภาพให้การศึกษาแก่นักเรียน ให้ความรู้ทักษะการต่อต้านยาเสพติด สร้างความตระหนักในหมู่ผู้ปกครอง ให้คำปรึกษาบริการหลังดูแล ตรวจสอบการใช้สาร เผยแพร่งานวิจัย สร้างและรักษาระบบข้อมูล มีการสอนเรื่องยาเสพติดตั้งระดับก่อนประถม ใช้หุ่นเล่าเรื่องราวยาเสพติดให้เด็ก อบรมทักษะการแก้ไขปัญหา ใช้วิดีโอประกอบการสอน จัดทำคู่มือครูให้ทุกโรงเรียน จัดทำแผ่นพับและโปสเตอร์ให้แต่ละโรงเรียน ใช้โปรแกรมทักษะการผจญภัยแบบสิงโต (Lion National) คือ ให้เด็กรู้จักหาปัญหา และวิธีแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง สอดคล้องกับ ยศ ญาณุสสเน ได้อีกกล่าวว่า ปัญหาส่วนหนึ่งเกิดจากค่านิยมที่ผิด ๆ เช่น การแต่งตัว การวิจัยเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบของการพัฒนาชุมชนต่อศีลธรรมของเยาวชนในเขต หรือใช้ผลิตภัณฑ์สินค้ามีชื่อ (brand name) ต้องการเลียนแบบดารา/นางแบบที่มีชื่อเสียง ต้องการโก้หรูและบริโภคนสินค้าจากต่างชาติ ไม่นิยมสินค้าไทย การใช้เงินทองที่สิ้นเปลืองไม่ ก่อ ประโยชน์ต่อการศึกษา เช่น เล่นเกมส์ เที่ยวเตร่ไปกับเพื่อน ๆ นอกจากนั้นแล้ว ยังพบว่า การใช้ความรุนแรงต่อเด็กและเยาวชนที่เกิดขึ้น มีสาเหตุมาจากปัจจัยหลายด้านทั้งด้านบิดา มารดา ตัวเด็กและเยาวชน สภาพแวดล้อมในสังคม ตลอดจนปัจจัยเสริมอื่น ๆ ที่ทำให้ความรุนแรงเกิดขึ้น ตลอดจนเกิดจากบิดามารดาผู้ให้กำเนิดเป็นผู้กระทำมากขึ้น สอดคล้องกับ บุนิตร์ โมฆรัตน์ ได้กล่าวถึง “การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานเพื่อ

แก้ปัญหายาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษาเชิงพุทธบูรณาการ” ผลการศึกษาพบว่าปัญหาจากยาเสพติดนั้นได้กลายเป็นปัญหาวิกฤติสำคัญสำหรับประเทศไทย โดยพบว่าเยาวชนวัยเรียนเป็นกลุ่มเสี่ยงสำคัญ ซึ่งโรงเรียนจะต้องปลูกฝังค่านิยมที่ดี ให้คำปรึกษาที่ถูกต้อง มีกิจกรรมเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและป้องกันภัยจากยาเสพติด โดยต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและบูรณาการแผนงานกับทุกภาคส่วน ผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ และผู้ปกครองมีบทบาทเฝ้าระวัง ร่วมแรงร่วมใจที่จะดำเนินการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา เน้นบทบาทดูแลช่วยเหลือนักเรียน เสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อการป้องกันยาเสพติดด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยการบูรณาการเข้ากับกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อให้การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน สภาพปัญหายาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษาก่อนที่จะมีการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหายาเสพติดนั้นพบว่า นักเรียนจะตกอยู่ในภาวะเสี่ยงต่อปัญหายาเสพติดในระดับที่ใกล้เคียงกัน ทั้งในเรื่องของบุหรี สุรา สารระเหย ภัยและยาบ้า โดยปัญหายาเสพติดที่แพร่ระบาดเข้ามาในโรงเรียนนั้นเกิดจากความล้มเหลวในการจัดการปัญหาจากภาครัฐ และปัญหาจากตัวนักเรียน ได้แก่ การถูกชักชวน การอยากทดลอง การถูกหลอกลวง สาเหตุทางร่างกาย ความคึกคะนอง และอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เป็นแหล่งของยาเสพติด ปัญหายาเสพติดได้ส่งผลกระทบต่อนักเรียนทั้งทางด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์และจิตใจ และด้านสังคม ซึ่งนักเรียนที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดมักไม่ชอบเรียนหนังสือ ทำให้มีผลการเรียนตกต่ำและมีพฤติกรรมที่ก้าวร้าว แต่หลังจากที่โรงเรียนได้ดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหายาเสพติดอย่างจริงจังแล้วนั้นพบว่า สภาพทั่วไปและความสงบเรียบร้อยภายในโรงเรียนดีขึ้น ปัญหาและการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดลดน้อยลง มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น ทำให้โรงเรียนได้รับรางวัลเกี่ยวกับการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหายาเสพติดจากหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง สำหรับรูปแบบการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหายาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษาเชิงพุทธบูรณาการที่สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันนั้นพบว่า โรงเรียนต้องดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตามขั้นตอน คือ ศึกษาข้อมูลและปัจจัยเสี่ยง นำข้อมูลมาคัดกรองนักเรียน วิเคราะห์ หาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา จัดทำแผนปฏิบัติการและดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการโครงการและกิจกรรมภายใต้มาตรการ ๗ ด้าน คือ การป้องกัน การค้นหาติดตาม การรักษาเยียวยา การเฝ้าระวัง การการบริหารจัดการ การประสานงานชุมชนและเครือข่าย และการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม โดยบูรณาการกับหลักพุทธธรรมสำหรับการแก้ปัญหายาเสพติดประกอบไปด้วย หลักวิธี ๓ หลักวัฒนธรรม ๖ หลักสัปปายะ ๗ และหลักโกศล ๓ โดยการดำเนินงานนั้นต้องมีการกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานให้เหมาะสมยิ่งขึ้นต่อไป

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๕.๓.๑.๑ สถานศึกษาควรพัฒนาและสร้างความตระหนักให้ครู/บุคลากร มีความสามารถและความชำนาญในการนำรูปแบบการบูรณาการด้านวิทยาศาสตร์เชื่อมโยงกับ หลักสูตรทางพุทธศาสนาใช้ในการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนในทุกมิติในการเรียนรู้ของผู้เรียน

๕.๓.๑.๒ การพัฒนาผู้เรียนควรมีกิจกรรมการพัฒนาที่เป็นรูปธรรม ผู้เรียนมีส่วนร่วม และปฏิสัมพันธ์ในการทำกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนทุกขั้นตอน

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

๕.๓.๒.๑ ศึกษาพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดและอบายมุขในกลุ่มวัยรุ่นที่เป็น เฉพาะเพศหญิงหรือเพศชาย

๕.๓.๒.๑ พัฒนารูปแบบการพัฒนาผู้เรียน ในการป้องกันยาเสพติดและอบายมุขที่มี ผลกระทบต่อพฤติกรรมนักเรียนมากที่สุดในปัจจุบัน

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๐๐. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

_____. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ:

กระทรวงศึกษาธิการ. แนวทางการจัดค่ายเสริมสร้างทักษะชีวิตเด็กไทย ปัญหาหยุดยั้งด้วยพลังเด็กและเยาวชน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด ๒๕๕๘.

_____. แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่ ๑๒ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔. กรุงเทพมหานคร: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์, ๒๕๖๐.

_____. จุดประกายด้านภัยยาเสพติด. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.พ., ๒๕๔๓.

กระทรวงสาธารณสุข กรมสุขภาพจิต. คู่มือส่งเสริมสุขภาพจิตนักเรียนระดับมัธยมศึกษาสำหรับครู. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.พ., ๒๕๔๓.

ดวงเดือน จันท์เจริญ. ศึกษาศาสตร์ตามแนวพุทธศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคาแหง, ๒๕๔๑.

ทศนา เขมมณี. ศาสตร์การสอน:องค์ความรู้เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

ธงชัย อุ้นเอกลาภ. การบำบัดรักษาผู้ติดยาและสารเสพติดแบบผู้ป่วยนอก. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๔๑.

พระญาณติโลก. THE WORD OF THE BUDDHA. แปลโดยพระมหาณรงค์ จิตตโสภโณและคณะพระพุทธรวณะ ความจริงอันประเสริฐ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๑.

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ประยุตโต). ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะศาสนาประจำชาติ.

กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๓๙.

_____. พุทธวิธีในการสอน. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๑.

_____. เพื่ออนาคตของการศึกษาไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๓๖.

พุทธทาส ภิกขุ. คู่มือมนุษย์. กรุงเทพมหานคร: ธรรมบูชา, ๒๕๐๑.

_____. คบเด็กสร้างโลก. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สหประชาพานิชย์, ๒๕๔๘.

_____. เยาวชนกับศีลธรรม ชุดธรรมโฆษณ. พิมพ์ครั้งที่ ๒. สุราษฎร์ธานี: โรงพิมพ์มูลนิธิธรรมทาน, ๒๕๓๗.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). แก่นแท้พระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสาร, ๒๕๔๔.

_____. พุทธศาสนากับการพัฒนามนุษย์. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๓๖.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). สยามสามไตร สู่นาคที่สดใส ด้วยการศึกษาไทยวิถีพุทธ.

พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พิมพ์สวย, ๒๕๕๒.

แพทย์หญิงจันทร์เพ็ญ ชูประภาวรรณ. รู้ลักษณะกล่อมเกล่าเจ้าให้เติบโต. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโกลสคิมทอง, ๒๕๕๑.

รัตน์ บัสนน. การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: คำสมัย, ๒๕๕๒.

วิจารณ์ พานิช. วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ ๒๑. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์, ๒๕๕๕.

สมจิตต์ วงศ์ปา. การพยาบาลผู้ป่วยวัยรุ่นเสพยาบ้า. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๔๖.

สมใจ ปราบผล. ทักษะชีวิตแบบมีส่วนร่วม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ บริษัท แคนดิดมีเดีย จำกัด, ๒๕๔๔.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. คู่มือทักษะชีวิต. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิ ไรท์ ทู เพลย์ ประเทศไทย, ม.ป.ป..

สำนักนายกรัฐมนตรี. แนวคิดในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.พ., ๒๕๔๒.

สำนักส่งเสริมกิจการการศึกษา. คู่มือการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขฉบับปรับปรุง ๒๕๕๙. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สกสค, ๒๕๖๐.

สุนน อมรวิวัฒน์. การพัฒนาการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสตร์. โครงการกิตติเมธีสาขาวิชาศึกษาศาสตร์: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๔๒.

แสง จันทร์งาม. วิธีสอนของพระพุทธเจ้า. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บรรณาคาร, ๒๕๒๖.

(๒) ดุษฎีนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์:

โกศล อินทวงศ์. “การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสถาบันอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๓”. **ปรัชญาดุษฎีนิพนธ์ สาขาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๐.

จักรวาล สุขไมตรี. “รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวพุทธจริยธรรมระดับอุดมศึกษา”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.

บุญส่ง หาญพานิช. “การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาไทย”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

บุญเพ็ง หงษา. “การประยุกต์พุทธธรรมในหลักสูตรค่ายผู้นำเยาวชนต่อต้านยาเสพติดของ กองทัพอากาศ”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

บุษิตรี โมฆรัตน์. “การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหายาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษาเชิงพุทธบูรณาการ”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐.

พระมหาสำรวย ญาณส่วโร. “การศึกษาผลกระทบจากการล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕ ที่มีต่อสังคมไทย”. **วิทยานิพนธ์ปริญญา พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

ยศ ถามุลแสน. “ศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบของการพัฒนาชุมชนต่อศีลธรรมของเยาวชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น เขต ๓”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

รุ่งรัชดาพร เวหะชาติ. “การพัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์กรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน”. **ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๘.

วัลลภา บุญยมานพ. “การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนแออัด เขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๖.

วิญญาภา เมธีวรฉัตร. “รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธของมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง ๒”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.

สำอากค์ จันทนนตรี. “รูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนักเรียนตามแนวพระพุทศาสนา ในโรงเรียนหนองม่วงวิทยาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศีกษาเขต ๒๖”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐.

(๓) รายงานวิจัย:

กิตติชัย สุธาสีโนบล. “การพัฒนาแบบการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามแนวพุทธเพื่อสะท้อนแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในบริบทแห่งสังคมไทยยุคปัจจุบัน”.

รายงานวิจัย. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๕.

ปรียพัชรา ชัยรัตน์. ปฏิบัติการของครอบครัวและชุมชนที่มีผลต่อผู้ติดยาเสพติด. **รายงานวิจัย**. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี, ๒๕๕๖.

(๔) บทความ/วารสาร:

เปรมฤดี หงส์สุทธิ และคณะ. “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการป้องกันการติดสารเสพติดของนักเรียนชายโรงเรียนขยายโอกาส”. **วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนน**. ปีที่ ๓๓ ฉบับที่ ๓. กันยายน - ธันวาคม ๒๕๖๐: ๑๑๔.

พรพรรณ มากบุญ, “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทักษะทางสังคมของเด็กและเยาวชนชาย ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต ๒ จังหวัดราชบุรี”. **วารสารวิทยบริการ**. ปีที่ ๒๔ ฉบับที่ ๔. ตุลาคม-ธันวาคม ๒๕๕๖: ๑๒๒.

(๕) เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่และเอกสารอื่น ๆ:

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศีกษา. “การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนักศึกษา”. **เอกสารประกอบการประชุมโครงการติดตามกิจการนักศึกษา**, ๒๕๕๗.

ธนิตสรณ์ จิระพรชัย. “กลยุทธ์ ๕ย เพื่อการเรียนรู้อย่างยั่งยืน”, ๒๕๕๙.

เอกวิทย์ ณ ถลาง. “ภูมิปัญญาชาวบ้าน: วิถีชีวิตและกระบวนการเรียนรู้แก้ปัญหาของ”, ๒๕๕๑.

(๖) สื่ออิเล็กทรอนิกส์:

ณัฐวิทย์ พรหมศร. **หลักการในการจัดการศีกษาของพุทธศาสนาและการจัดการศีกษาไทยตามแนวพุทธศาสนา**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.gotoknow.org/posts/492342> [๑ มกราคม ๒๕๖๒].

ทศนา แคมมณี, “รูปแบบการสอน”. **รูปแบบการสอน-รศ.ดร.ทศนา**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.spu.ac.th/tlc/files/2016/03/.pdf> [๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๑].

Joyce and Well.. **ความหมายของรูปแบบการสอน**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://sciteachingmodel-tishafan.blogspot.com/p/blog-page_18.html [๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๑].

(๗) สัมภาษณ์:

สัมภาษณ์ พระครูสุธีธรรมธร (อำพล สุธีโร). รองเจ้าคณะอำเภอหนองหาน, เจ้าอาวาสวัดศรีทรงธรรม, ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นายสุรพัศกรณ์ จันดาวัลย์. ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผล การจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๓, ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นายพิสณู หิรัญวงศ์. ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านกั้งโนนสะอาด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๓, ๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นายสุรัชย์ แสงศิลา. ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสะแบง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๓, ๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นายธนา พรหมมา. ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านวังฮาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๓, ๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นายจักรพรรดิ พิทักษ์. ครูผู้รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน โรงเรียนบ้านวังฮาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๓, ๑๗ มิถุนายน ๒๕๖๑.

๒. ภาษาอังกฤษ

1. Secondary Sources

(I) Books:

Bardo J.W. and Hardman J.J. *Urban Sociology: A Systematic introduction*. New York: F.E. Peacock Publishers, 1982.

Beane. J. *The Middel school:The Natural Home of integrated Curriculum*. Educationa Leadership, 1991.

Bull,Donna. **Antony Arcuri& Paul Dillion**. Cannabis use prevention methods in Australian School. NEPIC, 2009.

- Dolin. Benjamin. **National Drug Policy:UnitedStateof America**. Law and Government Division, 2001.
- Frazee. B.M. & Rudnitski. **R.A. Integrated Teaching Methods: Theory**. Classroom Applications. and Ffield-based Connections. Aldany. New York: Delmar Publishers, 1995.
- Gerdine.J.. Fraser-Moleketi. **National Drug Master Plan**. The drug Advisory Board at request of the Minister for Welfare and Population Development, 1999.
- Good, **Dictionary of Education**. 3.rd New York:McGraw-Hill, 1973.
- Jame A.F. Stoner and Char Wanke, **Management**, 3ed. New Delhi:Prentice-Hall, 1986.
- Joyce B. and Weil M.. **Model of Teaching 2nd ed**. New Delhi: Prentice – Hall of India Private Limited, 1985.
- Keeves P.J.. **Education Research Methodology**. and Measurement: An **International Handbook**. Oxford: Pergamam Press, 1988. cited in Sallis, 2002.
- Lardizabal. **Methodsand Principles of Teaching**. Quezon City Alemar-Phoenix et al. 1970.
- UNESCO. **Integrating Subject Areas in Primary Education Curriculum**. in Report Finalization Meeting. Bangkok, 1981.
- Steiner. E. **Methodology of Theory Construction**. Sydney: Educology Associates. 1988.
- Tosi. H.L.. & Carrol. S.J. **Management**. 2nd ed. New York: John Wiley andSons, 1982.
- Willer. R.H. **Leader and Leadership Process**. Boston: Irwin/McGraw-Hill, 1967.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

แบบสอบถามเรื่อง

รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี

แบบสอบถามฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการเก็บรวบรวมข้อมูลดัชนีชี้วัด ของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขของผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาว ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี

แบบสอบถามมี ๓ ตอน ได้แก่

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ พฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขของผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาว ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี

ตอนที่ ๓ ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขของผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาว ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี

ด้วยความขอบคุณอย่างยิ่ง

รัตดาวัล พานาดา

นิสิตปริญญาเอก สาขาพระพุทธศาสนา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเขตขอนแก่น

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : ให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย (✓) ลงในช่อง () หน้าข้อที่เป็นความจริงเกี่ยวกับตัว

นักเรียน

๑. เพศ

() ชาย

() หญิง

๒. อายุ

() น้อยกว่า ๑๒ ปี

() ๑๒ ปี

() ๑๓ ปี

() ๑๔ ปี

() มากกว่า ๑๔ ปีขึ้นไป

๓. ระดับการศึกษาในปัจจุบัน

() ม.๑

() ม.๒

() ม. ๓

() อื่นๆ.....

๔. ค่าใช้จ่ายประจำวันที่ได้รับจากผู้ปกครองประมาณเดือนละเท่าไร (ไม่รวมค่าเช่าบ้าน ค่าน้ำค่าไฟ)

() ต่ำกว่า ๕๐๐ บาท

() ๕๐๑-๑,๐๐๐ บาท

() ๑,๐๐๑-๑,๕๐๐ บาท

() ๑,๕๐๑-๒,๐๐๐ บาท

() ๒,๐๐๑ บาทขึ้นไป

๕. จำนวนพี่น้อง

() เป็นลูกคนเดียว

() ๑ - ๓ คน

() ๔ - ๖ คน

() มากกว่า ๖ คนขึ้นไป

๖. สถานภาพทางครอบครัว

() บิดามารดาอยู่ด้วยกัน

() บิดามารดาแยกทางกัน

() บิดาเสียชีวิต

() มารดาเสียชีวิต

() บิดาและมารดาเสียชีวิต

() อื่น ๆ (ระบุ).....

๗. อาชีพของผู้ปกครองหรือของบิดามารดา

() รับราชการ

() พนักงานรัฐวิสาหกิจ

() พนักงานบริษัทเอกชน

() ธุรกิจส่วนตัว

() รับจ้าง

() เกษตรกรรม () อื่น ๆ (ระบุ)

๘. รายได้ของครอบครัว

() ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท

() ๕,๐๐๑-๑๐,๐๐๐ บาท

- () ๑๐,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท () ๒๐,๐๐๑-๓๐,๐๐๐ บาท
 () ๓๐,๐๐๑ บาทขึ้นไป

๙. ปัจจุบันพักอาศัยอยู่กับใคร

- () บิดาและมารดา () บิดา/มารดา
 () เพื่อน () ญาติ
 () อื่น ๆ (ระบุ)

๑๐. สถานที่พักอาศัยในปัจจุบัน

- () บ้านตนเอง/ผู้ปกครอง () บ้านญาติ
 () หอพัก/บ้านเช่า () บ้านเพื่อน () อื่น ๆ (ระบุ).....

๑๑. ปัญหาส่วนตัวของนักเรียน ส่วนใหญ่เกิดจากสาเหตุใด (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

- () มีปัญหาครอบครัว () การเรียนไม่ดี
 () เงินไม่พอใช้ () สุขภาพไม่ดี
 () ทะเลาะกับคนอื่น () ไม่มีเพื่อน
 () เรื่องความรัก () อื่น ๆ (ระบุ)

๑๒. เมื่อนักเรียนมีปัญหา นักเรียนปรึกษาใครมากที่สุด (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

- () บิดา () มารดา
 () บิดาและมารดา () ผู้ปกครอง
 () ญาติ () เพื่อน
 () ครู/อาจารย์ () คนรัก
 () ไม่ปรึกษาใครแก้ปัญหาด้วยตนเอง () อื่น ๆ (ระบุ)

๑๓. การใช้เวลาว่างหลังจากเลิกเรียน (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

- () ทำการบ้าน/อ่านหนังสือเรียน () อ่านหนังสือการ์ตูน
 () เล่นอินเทอร์เน็ต/เล่นเกมส์ () ดูโทรทัศน์/ภาพยนตร์
 () ออกกำลังกาย/เล่นกีฬา () ช้อปปิ้ง/เดินห้าง
 () ทำงานช่วยผู้ปกครอง () อื่น ๆ (ระบุ)

ตอนที่ ๒ พฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขของผู้เรียนตามโครงการ

สถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

คำชี้แจงแบบสอบถามนี้เป็นการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขของผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ตามกรอบเนื้อหาของโรงเรียนสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข

ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด เพียงข้อเดียว โดยกำหนดแนวทางการให้คะแนน ดังนี้

๕ หมายถึง มีพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขในระดับมากที่สุด

๔ หมายถึง มีพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขในระดับมาก

๓ หมายถึง มีพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขในระดับปานกลาง

๒ หมายถึง มีพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขในระดับน้อย

๑ หมายถึง มีพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขในระดับน้อยที่สุด

พฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุข		ระดับความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑
๑. ปลอดยาเสพติด						
๑.	นักเรียนมีความระมัดระวังบุคคลแปลกหน้าที่ให้สิ่งของเพื่อจูงใจให้ใช้ยาเสพติด					
๒.	นักเรียนมีการป้องกันตนเองด้วยการปฏิเสธการทดลองเสพยาเสพติดทุกชนิด					
๓.	นักเรียนจะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการใช้ยาเสพติด เช่น เที่ยวกลางคืน หรือมั่วสุมในแหล่งที่ขาดผู้ดูแล					
๔	นักเรียนต้องการมีวินัยในตนเองเป็นหลักในการใช้ชีวิตประจำวันเพื่อห่างไกลสิ่งเสพติด					
๕	เมื่อนักเรียนมีความเครียดที่เกิดจากการเรียน เพื่อน ความรัก หรือครอบครัว นักเรียนจะใช้วิธีการอื่นเพื่อผ่อนคลายโดยไม่อาศัยยาเสพติด					
๖.	นักเรียนจะหลีกเลี่ยงการดื่มสุราของมึนเมาเพราะเป็นช่องทางให้มีการเสพยาเสพติดได้ง่าย					
๗	นักเรียนจะปฏิเสธทันทีเสมอเมื่อเพื่อนนำยาเสพติดมาและชวนให้เสพยาเสพติด					

พฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุข		ระดับความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑
๘.	นักเรียนจะหลีกเลี่ยงการคบเพื่อนที่เสพหรือเกี่ยวข้องกับยาเสพติด					
๙.	ครอบครัว ญาติ พี่น้องของนักเรียนจะเสียใจและรับไม่ได้หากพบว่านักเรียนเสพยาเสพติด					
๑๐.	นักเรียนกลัวว่าหากเสพยาเสพติดและถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับได้จะทำให้เสียอนาคตทางการศึกษา					
๑๑.	หากมีเวลว่างนักเรียนจะช่วยเหลือการทำงานของครอบครัวมากกว่าการออกไปเที่ยวนอกบ้าน					
๑๒.	นักเรียน มีความรู้เรื่องพิษภัยของยาเสพติดเป็นอย่างดีจึงไม่เกี่ยวข้องหรือเสพยาเสพติดทุกชนิด					
๑๓.	นักเรียนเคยรู้สึกเครียด น้อยใจที่ครอบครัวไม่เข้าใจตนเอง แต่ก็ยังไม่เคยใช้ยาเสพติด					
๑๔.	นักเรียนสามารถดำรงตนเองด้วยการไม่เสพยาเสพติด ถึงแม้สถานที่พักอาศัยจะมีการระบาดของยาเสพติดก็ตาม					
๑๕.	พ่อแม่ของนักเรียนได้ตักเตือนบ่อยครั้ง เรื่อง ห้ามคบกับเพื่อนที่เกี่ยวข้องหรือเสพยาเสพติด					
๒. ปล็อตสี่ลามกอนาจาร						
๑.	นักเรียนปฏิเสธการเข้าถึงสื่อลามกครั้งแรกเพราะเพื่อน					
๒.	นักเรียนไม่ปฏิเสธการเข้าถึงสื่อลามกครั้งแรกเพราะเพื่อน					
๓.	นักเรียนจะใช้อินเทอร์เน็ตเฉพาะที่บ้านเท่านั้น					
๔.	นักเรียนมีความระมัดระวังบุคคลแปลกหน้าที่ชักชวนดูสื่อลามกทุกประเภท					
๕.	นักเรียนเชื่อว่าการเสฟสื่อลามกอนาจารต่าง ๆ เป็นสาเหตุที่นำไปสู่ปัญหาอาชญากรรม					
๖.	นักเรียนจะหลีกเลี่ยงการดูสื่อลามกทุกประเภทเพราะเป็นช่องทาง การหลอกลวงไปทำอนาจาร					
๗.	นักเรียนจะปฏิเสธทันทีเสมอเมื่อเพื่อนชักชวนดูสื่อลามกอนาจาร					

พฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุข		ระดับความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑
๘.	นักเรียนจะหลีกเลี่ยงการคบเพื่อนที่หมกมุ่นหรือเกี่ยวข้องกับสื่อลามก					
๙.	ครอบครัว ญาติ พี่น้องของนักเรียนจะเสียใจและรับไม่ได้ หากพบว่านักเรียนมีหรือยุ่งเกี่ยวกับกิจกรรมลามกอนาจาร					
๑๐.	นักเรียนกลัวว่าหากยุ่งเกี่ยวกับกิจกรรมลามกอนาจาร และถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับได้จะทำให้เสียอนาคตทางการศึกษา					
๑๑.	หากมีเวลาว่างนักเรียนจะช่วยเหลือการทำงานของครอบครัวมากกว่าการออกไปเที่ยวนอกบ้านกับเพื่อน					
๑๒.	นักเรียนจะปรึกษาพ่อแม่หรือผู้ปกครองเสมอเมื่อเห็นภาพหรือกิจกรรมลามกอนาจารปรากฏที่จอคอมพิวเตอร์หรือเครื่องมือสื่อสาร					
๑๓.	ผู้ปกครองของนักเรียนมีการกำกับดูแล ตั้งกฎกติกา หรือมีการป้องกันโดยใช้โปรแกรมป้องกันเว็บไซต์ลามก					
๓. ผลอดการพนัน						
๑.	นักเรียนจะทบทวนเสมอว่าเล่นการพนันมันมีผลกระทบอะไรเกิดขึ้นทั้งข้อดีข้อเสีย					
๒.	นักเรียนใช้จ่ายอย่างประหยัดมีความพึงพอใจในสิ่งของที่ตนมี					
๓.	นักเรียนมีความภาคภูมิใจที่มีพ่อแม่ผู้ปกครองที่เป็นต้นแบบไม่เล่นการพนันทุกชนิด					
๔.	นักเรียนจะอยู่ห่างจากแหล่งการพนันที่มีอยู่ในชุมชน					
๕.	นักเรียนรู้จักปฏิเสธเมื่อถูกชักชวนให้เล่นการพนัน					
๖.	นักเรียนทำกิจกรรมที่เป็นความสุข สนุกสนานและสร้างสรรค์ภายในครอบครัวมากกว่ากิจกรรมที่มีการพนัน					
๗.	นักเรียนจะหลีกเลี่ยงการสมาคมกับผู้ที่เล่นการพนันทุกประเภท					

พฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุข		ระดับความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑
๘.	นักเรียนจะไม่ทดลองเล่นการพนัน ไม่ว่าจะได้หรือเสีย					
๙.	นักเรียนจะหลีกเลี่ยงสิ่งยั่วยุต่างๆ ที่จะทำให้รู้สึกอยากจะเล่นการพนัน					
๑๐.	นักเรียนรับภูมิคุ้มกันที่อบอุ่นจากครอบครัวเสมอ					
๑๑.	นักเรียนเข้าร่วมรณรงค์กิจกรรมต่อต้านการเล่นการพนันทุกประเภท					
๑๒.	นักเรียนเกรงกลัวความผิดตามกฎหมายที่มีผลต่ออนาคตของนักเรียน					
๔. ปลอดการทะเลาะวิวาท						
๑.	ถ้าเห็นว่าตนเองอยู่ในสถานการณ์ที่ตึงเครียดนักเรียนจะคลี่คลายสถานการณ์ โดยสงบสติอารมณ์ตนเองเสมอ					
๒.	หากมีสถานการณ์ที่ตึงเครียดนักเรียนจะใช้วิธีการชวนเพื่อนหันไปสนใจเรื่องอื่น					
๓.	นักเรียนจะใช้อารมณ์ขันเข้าคลี่คลายสถานการณ์ที่ตึงเครียดมากกว่าการโต้เถียง					
๔.	นักเรียนมีวิธีการรับมือกับการรุมห่มั่นดูแคลนด้วยวิธีการที่ไม่สนใจคนพูด					
๕.	นักเรียนจะสังเกตสภาพแวดล้อมรอบกายเพื่อควรตระหนักถึงความปลอดภัยของตนเองอยู่เสมอ					
๖.	นักเรียนจะใช้คำพูดที่เป็นเหตุผลกับเพื่อนๆ แทนที่จะเข้าไปร่วมทะเลาะด้วย					
๗.	นักเรียนสามารถลดความเครียดได้หลายวิธี ตัวอย่างเช่นพยายามนึกถึงสิ่งดีๆ ในชีวิตเรา					

๘.	นักเรียนจะใช้วิธีระบายความรู้สึกออกมา ถ้าควบคุม ความรู้สึกของตนเองได้ยากเย็น โดยพูดคุยกับเพื่อน พ่อแม่ หรือคุณครู					
๙.	นักเรียนเลือกที่จะเปิดใจและพูดความจริง บอกปัญหาให้ พ่อแม่ฟังไปตามความจริง จะได้ช่วยกันหาทางแก้ปัญหา					
๑๐.	นักเรียนจะขอความช่วยเหลือ ถ้าเห็นว่าตนเองอยู่ใน สถานการณ์ที่ไม่ปลอดภัย					

ตอนที่ ๓ ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและอบายมุขของผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี

๓.๑ นักเรียนคิดว่าแนวทางการป้องกันยาเสพติดและอบายมุขของโรงเรียนเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

๓.๒ ข้อเสนอแนะในการป้องกันยาเสพติดและอบายมุขโดยใช้หลักธรรมทางพุทธศาสนาควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

๓.๓ นักเรียนคิดว่าบุคคลหรือหน่วยงานใดที่ต้องร่วมรับผิดชอบในการป้องกันยาเสพติดและอบายมุข

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถาม

รัตดาวัล พานาดา

นิสิตปริญญาเอก สาขาพระพุทธศาสนา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเขตขอนแก่น

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี
(สำหรับ ครูพระสอนศีลธรรม ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบโครงการ ศึกษาพิเศษ
คณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการสถานักเรียน)

คำชี้แจง :

แบบสัมภาษณ์ชุดนี้ จัดทำขึ้นเพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี ซึ่งท่านเป็นบุคคลหนึ่งที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้ถูกสัมภาษณ์ โปรดตอบแบบสัมภาษณ์ ตามความคิดเห็นของท่านอย่างแท้จริง ให้ครบถ้วนทุกข้อคำถาม คำตอบของท่านผู้วิจัยจะรักษาไว้เป็นความลับ และจะไม่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของท่าน หรือหน่วยงานที่ท่านรับผิดชอบ เนื่องจากผู้วิจัยจะนำคำตอบของท่านมาสรุปวิเคราะห์ในส่วนของภาพรวมของการศึกษา เพื่อใช้เป็นรูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ ต่อไป

แบบสัมภาษณ์ชุดนี้ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพผู้ถูกสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ

ตอนที่ 3 แนวคิดหรือรูปแบบกิจกรรม เพื่อนำหลักธรรมมาใช้ในการดำเนินงานพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ

ขอขอบคุณทุกท่านที่ร่วมมือตอบแบบสัมภาษณ์

รัตดาวัล พานาดา

นิสิตปริญญาเอก สาขาพระพุทธศาสนา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตขอนแก่น

ตอนที่ ๑ ข้อมูลสถานภาพผู้ถูกสัมภาษณ์

ชื่อ-สกุล ผู้ถูกสัมภาษณ์.....
 วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์.....เวลา.....สถานที่.....
 ตำแหน่ง

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย / ลงในช่อง () หน้าข้อความที่เป็นจริง

๑. เพศ

() 1 ชาย () 2 หญิง

๒. วุฒิการศึกษา

- () ๑. ประถมศึกษา
 () ๒. มัธยมศึกษา
 () ๓. ปวส. หรือ อนุปริญญา
 () ๔.ปริญญาตรี
 () ๕. ปริญญาโท
 () ๖. สูงกว่าระดับโท

๓. ประเภทของผู้ถูกสัมภาษณ์

- () ๑. ผู้แทนพระสงฆ์
 () ๒. ผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส
 () ๓. ผู้รับผิดชอบโครงการ
 () ๔. ผู้แทนคณะกรรมการสถานศึกษา
 () ๕. ผู้แทนคณะกรรมการสถานักเรียน
 () ๖. ผู้นำชุมชน

๔. อายุ.....ปี

๕. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน.....บาท

ตอนที่ ๒

แบบสัมภาษณ์ รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี

๑. ท่านเห็นว่าการดำเนินงานการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ
ในพื้นที่ของท่านเป็นอย่างไร ? (๑. ปลอดภัยเสพติด ๒. ปลอดภัยลามกอนาจาร ๓. ปลอดภัยพนัน
๔. ปลอดภัยทะเลาะวิวาท)

.....

.....

.....

.....

๒. การพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ เพื่อให้ปลอดภัยเสพติด
ปลอดภัยลามกอนาจาร ปลอดภัยพนัน ปลอดภัยทะเลาะวิวาท ท่านคิดว่ามีผลสำคัญหรือไม่ ?
อย่างไร ?

.....

.....

.....

.....

๓. ท่านคิดว่าข้อบกพร่องในการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ
เพื่อให้ ๑. ปลอดภัยเสพติด ๒. ปลอดภัยลามกอนาจาร ๓. ปลอดภัยพนัน ๔. ปลอดภัยทะเลาะ
วิวาท) ในปัจจุบันคืออะไร ? และมีข้อเสนอแนะในการดำเนินงานอย่างไรบ้าง ?

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 3

แนวคิดหรือรูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี

๑. ท่านคิดว่ารูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ ควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

๒. ท่านคิดว่า หลักอริยสัจ ๔ แก่ไขพฤติกรรมของนักเรียนที่เสพยาเสพติดและอบายมุขได้อย่างไร

.....

.....

.....

๓. ท่านคิดว่าแนวทางการนำหลักอริยสัจ ๔ มาใช้ในการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดและอบายมุข ควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

๔. ท่านคิดว่ารูปแบบการนำหลักอริยสัจ ๔ มาใช้ในการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดและอบายมุข ควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

๕. ท่านมีส่วนช่วยเหลือสนับสนุนอย่างไรบ้าง ในการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

๑. พระมหามิตร ฐิตปณฺโญ, รศ. ดร.,
ตำแหน่งหน้าที่
ป.ธ. ๔, พธ.บ. (รัฐศาสตร์), พธ.ม. (พระพุทธศาสนา),
Ph.D. (Buddhist Studies)
อาจารย์ประจำ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชา พระพุทธศาสนา มจร. วิทยาเขตขอนแก่น
๒. พระครูสุธีคัมภีรญาณ, ผศ.ดร.
ตำแหน่งหน้าที่
ป.ธ. ๖, พธ.บ. (ภาษาไทย), M.A. (Linguistics),
M.A. (Pali & Buddhist Studies),
Ph.D. (Pali & Buddhist Studies)
อาจารย์ประจำ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชา พระพุทธศาสนา มจร. วิทยาเขตขอนแก่น
๓. ผศ.ดร.ประยูร แสงใส
ตำแหน่งหน้าที่
พธ.บ. (การสอนสังคมศึกษา), M.A. (Education),
Ph.D. (Education)
ข้าราชการบำนาญ/อาจารย์พิเศษ
มจร. วิทยาเขตขอนแก่น
๔. ผศ.ดร.สุวิน ทองปั้น
ตำแหน่งหน้าที่
พธ.บ. (ปรัชญา), M.A. (Philosophy),
Ph.D. (Philosophy)
อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา ปรัชญา มจร. วิทยาเขตขอนแก่น
๕. ดร.สุนทร สายคำ
ตำแหน่งหน้าที่
อส.บ. (วิศวกรรมไฟฟ้า), ป.บัณฑิต วิชาชีพครู
(ป.วิชาชีพครู), ศษ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา),
พธ.ด. (พุทธบริหารการศึกษา)
อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหาร มจร. วิทยาเขตขอนแก่น

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน วิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่น (บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น) โทร ๐๘๘-๗๖๐-๐๓๓๐

ที่ ศธ ๖๑๓๒.๑/ว๑๐๓

วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความร่วมมือเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย

เรียน/เจริญพร พระครูสุธีศัมภีร์ญาณ,ผศ.ดร.

ด้วย นางสาวรัตดาวัล พานาดารหัสประจำตัว ๕๖๐๕๕๐๕๐๑๒ แบบ บพ.๒.๑ นิสิปริญาเอก สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่นได้รับ อนุมัติให้ทำดุขุฎินิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาว เชิงพุทธบูรณาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี” โดยมี คณะกรรมการควบคุมดุขุฎินิพนธ์ ดังนี้ ๑) พระมหาดาวสยาม วชิรปญโญ,ผศ.ดร. ๒) รศ.ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดิ์

เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตมีคุณภาพด้านวิชาการและถูกต้องตามหลักการวิจัย บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถและมีความเชี่ยวชาญในการ ตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย จึงเรียน/เจริญพรมาเพื่อขอความร่วมมือท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัยของนิสิตท่านนี้ด้วย

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอโมทนา มา ณ โอกาสนี้

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน วิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่น (บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น) โทร ๐๘๘-๗๖๐-๐๓๓๐

ที่ ศธ ๖๑๓๒.๑/ว๑๐๓

วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

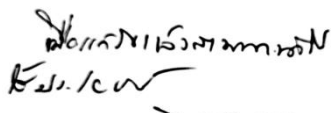
เรื่อง ขอความร่วมมือเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย

เรียน/เจริญพร พระมหามิตร จิตปัญโญ, ผศ.ดร.

ด้วย นางสาวรัตดาวัล พานาดา รหัสประจำตัว ๕๖๐๕๕๐๕๐๑๒ แบบ บท.๒.๑ นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่นได้รับ อนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี” โดยมีคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ดังนี้ ๑) พระมหาดาวสยาม วชิรปัญโญ, ผศ.ดร. ๒) รศ.ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดิ์

เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตมีคุณภาพด้านวิชาการและถูกต้องตามหลักการวิจัย บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถและมีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย จึงเรียน/เจริญพรมมาเพื่อขอความร่วมมือท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัยของนิสิตท่านนี้ด้วย

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี
ขอโมทนามาณ โอกาสนี้

 (พระโสภณพัฒนบัณฑิต, รศ.ดร.)
 พระมหามิตร จิตปัญโญ, ผศ.ดร.
 ๒ ๙ ๑ ๖1

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน วิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่น (บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น) โทร ๐๘๘-๗๖๐-๐๓๓๐

ที่ ศธ ๖๑๓๒.๑/ว๑๐๓

วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความร่วมมือเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย

เรียน/เจริญพร ผศ.ดร.ประยูร แสงใส

ด้วย นางสาวรัตดาวัล พานาดา รหัสประจำตัว ๕๖๐๕๕๐๕๐๑๒ แบบ บท.๒.๑ นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่นได้รับ อนุมัติให้ทำดัชนีพันธ์เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี” โดยมีคณะกรรมการควบคุมดัชนีพันธ์ ดังนี้ ๑) พระมหาดาวสยาม วชิรปัญญา,ผศ.ดร. ๒) รศ.ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดิ์

เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตมีคุณภาพด้านวิชาการและถูกต้องตามหลักการวิจัย บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถและมีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย จึงเรียน/เจริญพรมาเพื่อขอความร่วมมือท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัยของนิสิตท่านนี้ด้วย

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี
ขอโมทนาคุณ โอกาสนี้

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

๓๓๐ เจริญพร
๑๑ ธ.ค. ๖๐

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน วิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่น (บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น) โทร ๐๘๘-๗๖๐-๐๓๓๐

ที่ ศธ ๖๑๓๒.๑/ว๑๐๓

วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความร่วมมือเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย

เรียน/เจริญพร ผศ.ดร.สุวิน ท้องปิ่น

ด้วย นางสาวรัตดาวัล พานาดา รหัสประจำตัว ๕๖๐๕๕๐๕๐๑๒ แบบ บพ.๒.๑ นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่นได้รับ อนุมัติให้ทำดุชนิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี” โดยมีคณะกรรมการควบคุมดุชนิพนธ์ ดังนี้ ๑) พระมหาดาวสยาม วชิรปัญโญ,ผศ.ดร. ๒) รศ.ดร.โสวิทย์ บำรุงศักดิ์

เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตมีคุณภาพด้านวิชาการและถูกต้องตามหลักการวิจัย บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถและมีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย จึงเรียน/เจริญพรมมาเพื่อขอความร่วมมือท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัยของนิสิตท่านนี้ด้วย

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี
ขอโมทนามาณ โอกาสนี้

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

ตรวจแล้ว ต.มนิตร์ ๗๖๓

๗๕

(ผศ.ดร.สุวิน ท้องปิ่น)

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน วิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่น (บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น) โทร ๐๘๘-๗๖๐-๐๓๓๐

ที่ ศธ ๖๑๓๒.๑/ว๑๐๓

วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความร่วมมือเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย

เรียน/เจริญพร ดร.สุนทร สายคำ

ด้วย นางสาวรัตดาวัล พานาดา รหัสประจำตัว ๕๖๐๕๕๐๕๐๑๒ แบบ บพ.๒.๑ นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่นได้รับ อนุมัติให้ทำคุณนินทาเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี” โดยมีคณะกรรมการควบคุมคุณนินทา ดังนี้ ๑) พระมหาดาวสยาม วชิรปัญโญ,ผศ.ดร. ๒) รศ.ดร.โสวิทย์ บำรุงศักดิ์

เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตมีคุณภาพด้านวิชาการและถูกต้องตามหลักการวิจัย บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถและมีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย จึงเรียน/เจริญพรมมาเพื่อขอความร่วมมือท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัยของนิสิตท่านนี้ด้วย

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอโมทนาคุณ โอกาสนี้

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

ตรวจแล้ว

ดร.สุนทร สายคำ

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ว๙๙

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน/เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านกั้งโนนสะอาด

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ด้วยนางสาวรัตดาวัล พานาดา รหัสประจำตัว ๕๖๐๕๕๐๕๐๑๒ แบบ บพ.๒.๑ นิสิตปริญญาเอกสาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำดัชนีพินธ์เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี” โดยมีคณะกรรมการควบคุมดัชนีพินธ์ ดังนี้ ๑) พระมหาดาวสยาม วชิรปัญญา,ผศ.ดร. ๒) รศ.ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดิ์

เพื่อให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ จึงเรียนมา/เจริญพรมมา เพื่อขออนุญาตให้นิสิตได้ขอสัมภาษณ์ เพื่อการวิจัย เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี” ครังนี้ด้วย โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้นไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี
ขออนุโมทนามา ณ โอกาสนี้

เจริญพร

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการการบริหารบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

สนง.บัณฑิตศึกษา โทร.๐๔๓-๒๘๓-๕๔๗ ต่อ ๑๑๖

พระมหาพิสิฐ วิสิษฐปัญญา – จนท.ประสานงาน – ๐๘๕-๗๔๗-๗๗๖๐

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ว๙๙

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน/เจริญพร ผู้อำนวยการบ้านหนองเต่าดอนหายโศก

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ด้วยนางสาวรัตดาวัล พานาดา รหัสประจำตัว ๕๖๐๕๕๐๕๐๑๒ แบบ บท.๒.๑ นิสิตปริญญาเอกสาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำดุขุฎินิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี” โดยมีคณะกรรมการควบคุมดุขุฎินิพนธ์ ดังนี้ ๑) พระมหาดาวสยาม วชิรปัญญา,ผศ.ดร. ๒) รศ.ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดิ์

เพื่อให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ จึงเรียนมา/เจริญพรมมา เพื่อขออนุญาตให้นิสิตได้ขอสัมภาษณ์ เพื่อการวิจัย เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี” ครั้งนี้ด้วย โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้นไม่มีผลกระทบต่อนานแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี
ขออนุโมทนามา ณ โอกาสนี้

เจริญพร

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการการบริหารบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

สนง.บัณฑิตศึกษา โทร.๐๔๓-๒๘๓-๕๕๗ ต่อ ๑๑๖

พระมหาพิสิฐ วิสิษฐปัญญา - จนท.ประสานงาน - ๐๘๕-๗๔๗-๗๗๖๐

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ว๗๒

๒๓๕

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน/เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านปาก้าว

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ด้วยนางสาวรัตดาวัล พานาดา รหัสประจำตัว ๕๖๐๕๕๐๕๐๑๒ แบบ บท.๒.๑ นิสิตปริญญาเอกสาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำดุขุฎินิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี” โดยมีคณะกรรมการควบคุมดุขุฎินิพนธ์ ดังนี้ ๑) พระมหาดาวสยาม วชิรปัญโญ,ผศ.ดร. ๒) รศ.ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดิ์

เพื่อให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ จึงเรียนมา/เจริญพรมา เพื่อขออนุญาตให้นิสิตได้ขอสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี” ครั้งนี้ด้วย โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้นไม่มีผลกระทบต่อกท่านแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี
ขออนุโมทนามา ณ โอกาสนี้

เจริญพร

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการการบริหารบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

สนง.บัณฑิตศึกษา โทร.๐๔๓-๒๘๓-๕๔๗ ต่อ ๑๑๖

พระมหาพิสิฐ วิสิษฐปัญโญ – จนท.ประสานงาน – ๐๘๕-๗๔๗-๗๗๖๐

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ว๗๒

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน/เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านผักตบประจานกุล

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ด้วยนางสาวรัตดาวัล พานาดา รหัสประจำตัว ๕๖๐๕๕๐๕๐๑๒ แบบ บท.๒.๑ นิสิตปริญญาเอกสาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี” โดยมีคณะกรรมการควบคุมดุษฎีนิพนธ์ ดังนี้ ๑) พระมหาดาวสยาม วชิรปัญญา,ผศ.ดร. ๒) รศ.ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดิ์

เพื่อให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ จึงเรียนมา/เจริญพรมมา เพื่อขออนุญาตให้นิสิตได้ขอสัมภาษณ์ เพื่อการวิจัย เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี” ครั้งนี้ด้วย โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้นไม่มีผลกระทบต่อกันแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี
ขออนุโมทนามา ณ โอกาสนี้

เจริญพร

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการการบริหารบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

สนง.บัณฑิตศึกษา โทร.๐๔๓-๒๘๓-๕๔๗ ต่อ ๑๑๖

พระมหาพิสิฐ วิสิษฐปัญญา - จนท.ประสานงาน - ๐๘๕-๗๔๗-๗๗๖๐

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ว๗๒

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน/เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านพังงู

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ด้วยนางสาวรัตดาวัล พานาดา รหัสประจำตัว ๕๖๐๕๕๐๕๐๑๒ แบบ บท.๒.๑ นิสิตปริญญาเอกสาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำดุชนิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี” โดยมีคณะกรรมการควบคุมดุชนิพนธ์ ดังนี้ ๑) พระมหาดาวสยาม วชิรปัญญา,ผศ.ดร. ๒) รศ.ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดิ์

เพื่อให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ จึงเรียนมา/เจริญพรมมา เพื่อขออนุญาตให้นิสิตได้ขอสัมภาษณ์ เพื่อการวิจัย เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี” ครั้งนี้ด้วย โดยข้อมูลที่ได้อาจใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้นไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี
ขออนุโมทนามา ณ โอกาสนี้

เจริญพร

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการการบริหารบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

สนง.บัณฑิตศึกษา โทร.๐๔๓-๒๘๓-๕๔๗ ต่อ ๑๑๖

พระมหาพิสิฐ วิสิษฐปัญญา – จนท.ประสานงาน – ๐๘๕-๗๔๗-๗๗๖๐

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ว๗๒

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน/เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโคกทุ่งยั้ง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ด้วยนางสาวรัตดาวัล พานาดา รหัสประจำตัว ๕๖๐๕๕๐๕๐๑๒ แบบ บพ.๒.๑ นิสิตปริญญาเอกสาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำดุชนิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี” โดยมีคณะกรรมการควบคุมดุชนิพนธ์ ดังนี้ ๑) พระมหาดาวสยาม วชิรปัญญา,ผศ.ดร. ๒) รศ.ดร.โสวิทย์ บำรุงศักดิ์

เพื่อให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ จึงเรียนมา/เจริญพรมมา เพื่อขออนุญาตให้ นิสิตได้ขอสัมภาษณ์ เพื่อการวิจัย เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี” ครั้งนี้ด้วย โดยข้อมูลที่ได้อาจใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้นไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี
ขออนุโมทนามา ณ โอกาสนี้

เจริญพร

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการการบริหารบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

สนง.บัณฑิตศึกษา โทร.๐๔๓-๒๘๓-๕๔๗ ต่อ ๑๑๖

พระมหาพิสิฐ วิสิษฐปัญญา – จนท.ประสานงาน – ๐๘๕-๗๔๗-๗๗๖๐

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ว๗๒

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน/เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียนนิคมหนองตาล

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ด้วยนางสาวรัตดาวัล พานาดา รหัสประจำตัว ๕๖๐๕๕๐๕๐๑๒ แบบ บพ.๒.๑ นิสิตปริญญาเอกสาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำดุชนิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี” โดยมีคณะกรรมการควบคุมดุชนิพนธ์ ดังนี้ ๑) พระมหาดาวสยาม วชิรปัญญา, ผศ.ดร. ๒) รศ.ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดิ์

เพื่อให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ จึงเรียนมา/เจริญพรมา เพื่อขออนุญาตให้นิสิตได้ขอสัมภาษณ์ เพื่อการวิจัย เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี” ครั้งนี้ด้วย โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้นไม่มีผลกระทบต่อนานแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี
ขออนุโมทนามา ณ โอกาสนี้

เจริญพร

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต, รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการการบริหารบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

สนง.บัณฑิตศึกษา โทร.๐๔๓-๒๘๓-๕๔๗ ต่อ ๑๑๖

พระมหาพิสิฐ วิสิษฐปัญญา – จนท.ประสานงาน – ๐๘๕-๗๔๗-๗๗๖๐

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ว๗๒

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน/เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านวังฮาง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ด้วยนางสาวรัตดาวัล พานาดา รหัสประจำตัว ๕๖๐๕๕๐๕๐๑๒ แบบ บท.๒.๑ นิสิตปริญญาเอกสาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำดุขุฎินิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี” โดยมีคณะกรรมการควบคุมดุขุฎินิพนธ์ ดังนี้ ๑) พระมหาดาวสยาม วชิรปัญโญ,ผศ.ดร. ๒) รศ.ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดิ์

เพื่อให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ จึงเรียนมา/เจริญพรมมา เพื่อขออนุญาตให้นิสิตได้ขอสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี” ครั้งนี้ด้วย โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้นไม่มีผลกระทบต่อนานแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี
ขออนุโมทนามา ณ โอกาสนี้

เจริญพร

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการการบริหารบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

สนง.บัณฑิตศึกษา โทร.๐๔๓-๒๘๓-๕๔๗ ต่อ ๑๑๖

พระมหาพิสิฐ วิสิษฐปัญโญ – จนท.ประสานงาน – ๐๘๕-๗๔๗-๗๗๖๐

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ว๗๒

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน/เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียนสร้อยพราว

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ด้วยนางสาวรัตดาวัล พานาดา รหัสประจำตัว ๕๖๐๕๕๐๕๐๑๒ แบบ บพ.๒.๑ นิสิตปริญญาเอกสาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำดุขุฎินิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี” โดยมีคณะกรรมการควบคุมดุขุฎินิพนธ์ ดังนี้ ๑) พระมหาดาวสยาม วชิรปัญโญ,ผศ.ดร. ๒) รศ.ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดิ์

เพื่อให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ จึงเรียนมา/เจริญพรมา เพื่อขออนุญาตให้นิสิตได้ขอสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี” ครั้งนี้ด้วย โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้นไม่มีผลกระทบต่อกันแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี
ขออนุโมทนามา ณ โอกาสนี้

เจริญพร

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการการบริหารบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

สนง.บัณฑิตศึกษา โทร.๐๔๓-๒๘๓-๕๔๗ ต่อ ๑๑๖

พระมหาพิสิฐ วิสิษฐปัญโญ – จนท.ประสานงาน – ๐๘๕-๗๔๗-๗๗๖๐

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ว๗๒

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน/เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสะแบง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ด้วยนางสาวรัตดาวัล พานาดา รหัสประจำตัว ๕๖๐๕๕๐๕๐๑๒ แบบ บพ.๒.๑ นิสิตปริญญาเอกสาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำดุขุณิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี” โดยมีคณะกรรมการควบคุมดุขุณิพนธ์ ดังนี้ ๑) พระมหาดาวสยาม วชิรปัญญา,ผศ.ดร. ๒) รศ.ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดิ์

เพื่อให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ จึงเรียนมา/เจริญพรมา เพื่อขออนุญาตให้นิสิตได้ขอสัมภาษณ์ เพื่อการวิจัย เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี” คราวนี้ด้วย โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้นไม่มีผลกระทบต่อกันแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี
ขออนุโมทนามา ณ โอกาสนี้

เจริญพร

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการการบริหารบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

สนง.บัณฑิตศึกษา โทร.๐๔๓-๒๘๓-๕๔๗ ต่อ ๑๑๖

พระมหาพิสิฐ วิสิษฐปัญญา – จนท.ประสานงาน – ๐๘๕-๗๔๗-๗๗๖๐

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ว๗๒

๒๔๓

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน/เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองบัวแดง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ด้วยนางสาวรัตดาวัล พานาดา รหัสประจำตัว ๕๖๐๕๕๐๕๐๑๒ แบบ บพ.๒.๑ นิสิตปริญญาเอกสาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำดุขงัณิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี” โดยมีคณะกรรมการควบคุมดุขงัณิพนธ์ ดังนี้ ๑) พระมหาดาวสยาม วชิรปัญโญ,ผศ.ดร. ๒) รศ.ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดิ์

เพื่อให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ จึงเรียนมา/เจริญพรมมา เพื่อขออนุญาตให้นิสิตได้ขอสัมภาษณ์ เพื่อการวิจัย เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี” ครังนี้ด้วย โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้นไม่มีผลกระทบต่อนานแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี
ขออนุโมทนามา ณ โอกาสนี้

เจริญพร

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการการบริหารบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

สนง.บัณฑิตศึกษา โทร.๐๔๓-๒๘๓-๕๔๗ ต่อ ๑๑๖

พระมหาพิสิฐ วิสิษฐปัญโญ – จนท.ประสานงาน – ๐๘๕-๗๔๗-๗๗๖๐

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ว๗๒

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน/เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองไผ่พิทยาคม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ด้วยนางสาวรัตดาวัล พานาดา รหัสประจำตัว ๕๖๐๕๕๐๕๐๑๒ แบบ บท.๒.๑ นิสิตปริญญาเอกสาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำดุซงึนนิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี” โดยมีคณะกรรมการควบคุมดุซงึนนิพนธ์ ดังนี้ ๑) พระมหาดาวสยาม วชิรปัญโญ,ผศ.ดร. ๒) รศ.ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดิ์

เพื่อให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ จึงเรียนมา/เจริญพรมมา เพื่อขออนุญาตให้นิสิตได้ขอสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี” ครั้งนี้ด้วย โดยข้อมูลที่ได้อาจใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้นไม่มีผลกระทบต่อกันแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี
ขออนุโมทนามา ณ โอกาสนี้

เจริญพร

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการการบริหารบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

สนง.บัณฑิตศึกษา โทร.๐๔๓-๒๘๓-๕๔๗ ต่อ ๑๑๖

พระมหาพิสิฐ วิสิษฐปัญโญ – จนท.ประสานงาน – ๐๘๕-๗๔๗-๗๗๖๐

๒๔๕

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ว๗๒

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน/เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านดงบากโนนสวรรค์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ด้วยนางสาวรัตดาวัล พานาดา รหัสประจำตัว ๕๖๐๕๕๐๕๐๑๒ แบบ บท.๒.๑ นิสิตปริญญาเอกสาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำดัชนีพจน์เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี” โดยมีคณะกรรมการควบคุมดัชนีพจน์ ดังนี้ ๑) พระมหาดาวสยาม วชิรปัญญา,ผศ.ดร. ๒) รศ.ดร.โสวิทย์ บำรุงศักดิ์

เพื่อให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ จึงเรียนมา/เจริญพรมมา เพื่อขออนุญาตให้ นิสิตได้ขอสัมภาษณ์ เพื่อการวิจัย เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี” ครั้งนี้ด้วย โดยข้อมูลที่ได้อาจใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้นไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี
ขออนุโมทนา ณ โอกาสนี้

เจริญพร

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการการบริหารบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

สนง.บัณฑิตศึกษา โทร.๐๔๓-๒๘๓-๕๔๗ ต่อ ๑๑๖

พระมหาพิสิฐ วิสิษฐปัญญา – จนท.ประสานงาน – ๐๘๕-๗๔๗-๗๗๖๐

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ว๗๒

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน/เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านหนองเม็ก

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ด้วยนางสาวรัตดาวัล พานาดา รหัสประจำตัว ๕๖๐๕๕๐๕๐๑๒ แบบ บท.๒.๑ นิสิตปริญญาเอกสาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำดุชนิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี” โดยมีคณะกรรมการควบคุมดุชนิพนธ์ ดังนี้ ๑) พระมหาดาวสยาม วชิรปัญญา,ผศ.ดร. ๒) รศ.ดร.โสวิทย์ บำรุงศักดิ์

เพื่อให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ จึงเรียนมา/เจริญพรมมา เพื่อขออนุญาตให้ นิสิตได้ขอสัมภาษณ์ เพื่อการวิจัย เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี” ครั้งนี้ด้วย โดยข้อมูลที่ได้อาจใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้นไม่มีผลกระทบต่อกันแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี
ขออนุโมทนามา ณ โอกาสนี้

เจริญพร

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการการบริหารบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

สนง.บัณฑิตศึกษา โทร.๐๔๓-๒๘๓-๕๔๗ ต่อ ๑๑๖

พระมหาพิสิฐ วิสิษฐปัญญา – จนท.ประสานงาน – ๐๘๕-๗๔๗-๗๗๖๐

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ว๗๒

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี อำเภอเมือง
จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน/เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองลาดหนองแปนคำฝักกุด

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ด้วยนางสาวรัตดาวัล พานาดา รหัสประจำตัว ๕๖๐๕๕๐๕๐๑๒ แบบ บท.๒.๑ นิสิตปริญญาเอกสาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำดุชนิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี” โดยมีคณะกรรมการควบคุมดุชนิพนธ์ ดังนี้ ๑) พระมหาดาวสยาม วชิรปัญโญ,ผศ.ดร. ๒) รศ.ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดิ์

เพื่อให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ จึงเรียนมา/เจริญพรมมา เพื่อขออนุญาตให้ นิสิตได้ขอสัมภาษณ์ เพื่อการวิจัย เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี” ครั้งนี้ด้วย โดยข้อมูลที่ได้อาจใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้นไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี
ขออนุโมทนามา ณ โอกาสนี้

เจริญพร

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการการบริหารบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

สนง.บัณฑิตศึกษา โทร.๐๔๓-๒๘๓-๕๔๗ ต่อ ๑๑๖

พระมหาพิสิฐ วิสิษฐปัญโญ – จนท.ประสานงาน – ๐๘๕-๗๔๗-๗๗๖๐

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ว๗๒

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน/เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเม็กแดงเรื่อง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ด้วยนางสาวรัตดาวัล พานาดา รหัสประจำตัว ๕๖๐๕๕๐๕๐๑๒ แบบ บท.๒.๑ นิสิตปริญญาเอกสาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำดุชนิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี” โดยมีคณะกรรมการควบคุมดุชนิพนธ์ ดังนี้ ๑) พระมหาดาวสยาม วชิรปัญโญ,ผศ.ดร. ๒) รศ.ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดิ์

เพื่อให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ จึงเรียนมา/เจริญพรมมา เพื่อขออนุญาตให้สัตยาบันได้ขอสัมภาษณ์ เพื่อการวิจัย เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี” ครั้งนี้ด้วย โดยข้อมูลที่ได้อาจใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้นไม่มีผลกระทบต่อกันแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี
ขออนุโมทนามา ณ โอกาสนี้

เจริญพร

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการการบริหารบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

สนง.บัณฑิตศึกษา โทร.๐๔๓-๒๘๓-๕๔๗ ต่อ ๑๑๖

พระมหาพิสิฐ วิสิฐบุญบุญ - จนท.ประสานงาน - ๐๘๕-๗๔๗-๗๗๖๐

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ว๗๒

๒๔๙

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน/เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านต๋องหนองสะปลา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ด้วยนางสาวรัตดาวัล พานาดา รหัสประจำตัว ๕๖๐๕๕๐๕๐๑๒ แบบ บพ.๒.๑ นิสิตปริญญาเอกสาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำดุขุณิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี” โดยมีคณะกรรมการควบคุมดุขุณิพนธ์ ดังนี้ ๑) พระมหาดาวสยาม วชิรปัญญา,ผศ.ดร. ๒) รศ.ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดิ์

เพื่อให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ จึงเรียนมา/เจริญพรมมา เพื่อขออนุญาตให้นิสิตได้ขอสัมภาษณ์ เพื่อการวิจัย เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี” ครั้งนี้ด้วย โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้นไม่มีผลกระทบต่อกันแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี
ขออนุโมทนามา ณ โอกาสนี้

เจริญพร

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการการบริหารบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

สนง.บัณฑิตศึกษา โทร.๐๔๓-๒๘๓-๕๔๗ ต่อ ๑๑๖

พระมหาพิสิฐ วิสิษฐปัญญา – จนท.ประสานงาน – ๐๘๕-๗๔๗-๗๗๖๐

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ว๗๒

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน/เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียนม่วงประชาบำรุง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ด้วยนางสาวรัตดาวัล พานาดา รหัสประจำตัว ๕๖๐๕๕๐๕๐๑๒ แบบ บท.๒.๑ นิสิตปริญญาเอกสาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำดุชนิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี” โดยมีคณะกรรมการควบคุมดุชนิพนธ์ ดังนี้ ๑) พระมหาดาวสยาม วชิรปัญโญ,ผศ.ดร. ๒) รศ.ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดิ์

เพื่อให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ จึงเรียนมา/เจริญพรมา เพื่อขออนุญาตให้นิสิตได้ขอสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี” ครั้งนี้ด้วย โดยข้อมูลที่ได้อาจใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้นไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี
ขออนุโมทนามา ณ โอกาสนี้

เจริญพร

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการการบริหารบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

สนง.บัณฑิตศึกษา โทร.๐๔๓-๒๘๓-๕๔๗ ต่อ ๑๑๖

พระมหาพิสิฐ วิสิษฐปัญโญ – จนท.ประสานงาน – ๐๘๕-๗๔๗-๗๗๖๐

ภาคผนวก ง

หลักสูตรค่ายพัฒนาทักษะชีวิตเชิงพุทธบูรณาการ

คู่มือ

การพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ

จัดทำโดย

นางสาวรัตดาวัล พานาดา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

คำนำ

หลักสูตรค่ายพัฒนาทักษะชีวิตเชิงพุทธบูรณาการเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากการเก็บรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและข้อมูลการสอบถาม การสัมภาษณ์ จากกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อนำมาใช้กำหนดองค์ประกอบในการจัดกิจกรรมในการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ เชื่อมโยงกับหลักพุทธธรรม ได้กำหนดขั้นตอนการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นไว้ ๘ ขั้นตอน คือ ขั้นที่ ๑ ขั้นสร้างศรัทธาและความเชื่อใจ ขั้นที่ ๒ ขั้นเสนอปัญหาและข้อสงสัย ขั้นที่ ๓ ขั้นสังเกต ขั้นที่ ๔ ขั้นสำรวจและสัมผัส ขั้นที่ ๕ ขั้นสืบค้น ขั้นที่ ๖ ขั้นสังสมปัญญา ขั้นที่ ๗ ขั้นสรุปและประเมินผล ขั้นที่ ๘ ขั้นประยุกต์ใช้ ตลอดจนการประเมินผลตามสภาพจริงตามวิธีการที่หลากหลายครอบคลุมหลักภavana ๔ (พัฒนาด้านกาย ด้านสังคม ด้านจิตใจ และด้านปัญญา) ประกอบด้วยหน่วยการจัดกิจกรรม จำนวน ๕ หน่วย ได้แก่

๑) การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในการต้านภัยยาเสพติดและอบายมุข

๒) การสร้างอุดมการณ์ต้านภัยยาเสพติดและอบายมุข การเรียนรู้เรื่องยาเสพติดและอบายมุขและอบายมุข

๓) ทักษะชีวิตการป้องกันยาเสพติดและอบายมุข (การคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ การสื่อสาร การสร้างสัมพันธภาพ การจัดการอารมณ์และความเครียด การให้คำปรึกษา)

๔) การป้องกันภัยยาเสพติดและอบายมุข และ

๕) การดูแลเยียวยาช่วยเหลือผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดและอบายมุข คำปณิธานต้านภัยยาเสพติดและอบายมุข

ขอขอบคุณคณะผู้ให้ข้อมูลสำคัญและคณะครูโรงเรียนบ้านสร้อยพรวัวที่ให้ความร่วมมือในการพัฒนาหลักสูตรค่ายพัฒนาทักษะชีวิตเชิงพุทธบูรณาการ สำเร็จด้วยดี

รัตดาวัล พานาดา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตขอนแก่น

คำชี้แจง

คู่มือการรูปแบบการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ เพื่อสะท้อนแนวคิด ในการทำหลักธรรมทางศาสนา มาใช้ควบคู่กันกับการทำกิจกรรม ๘ ขั้นตอนขั้นที่ ๑ ขั้นสร้างศรัทธาและความเชื่อใจ ขั้นที่ ๒ ขั้นเสนอปัญหาและข้อสงสัย ขั้นที่ ๓ ขั้นสังเกต ขั้นที่ ๔ ขั้นสำรวจและสัมผัส ขั้นที่ ๕ ขั้นสืบค้น ขั้นที่ ๖ ขั้นสังสมปัญญา ขั้นที่ ๗ ขั้นสรุปและประเมินผล ขั้นที่ ๘ ขั้นประยุกต์ใช้

เพื่อพัฒนาผู้เรียนและสร้างภูมิคุ้มกัน ในบริบทแห่งสังคมไทยในยุคปัจจุบัน ซึ่งประกอบไปด้วย ๕ หน่วยการเรียนรู้ แต่ละหน่วยประกอบด้วยกิจกรรมดังนี้

- ๑) การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในการต้านภัยยาเสพติดและอบายมุข
- ๒) การสร้างอุดมการณ์ต้านภัยยาเสพติดและอบายมุข การเรียนรู้เรื่องยาเสพติดและอบายมุขและอบายมุข
- ๓) ทักษะชีวิตการป้องกันยาเสพติดและอบายมุข (การคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ การสื่อสาร การสร้างสัมพันธภาพ การจัดการอารมณ์และความเครียด การให้คำปรึกษา)
- ๔) การป้องกันภัยยาเสพติดและอบายมุข
- ๕) การดูแลเยียวยาช่วยเหลือผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดและอบายมุข คำปณิธานต้านภัยยาเสพติดและอบายมุข

ซึ่งแต่ละหน่วยประกอบด้วย

๑. แบบทดสอบก่อนเรียน
๒. กิจกรรมการเรียนรู้
๓. แบบสังเกตพฤติกรรมระหว่างการพัฒนา
๔. แบบทดสอบหลังเรียน

สารบัญ

เรื่อง

หน้า

โครงสร้างกิจกรรมหลักสูตรค่ายพัฒนาทักษะชีวิตเชิงพุทธบูรณาการ

หน่วยที่ ๑ การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในการต้านภัยยาเสพติดและอบายมุข

หน่วยที่ ๒ การสร้างอุดมการณ์ต้านภัยยาเสพติดและอบายมุข

การเรียนรู้เรื่องยาเสพติดและอบายมุขและอบายมุข

หน่วยที่ ๓ ทักษะชีวิตการป้องกันยาเสพติดและอบายมุข

หน่วยที่ ๔ การป้องกันภัยยาเสพติดและอบายมุข

หน่วยที่ ๕ การดูแลเยียวยาช่วยเหลือผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดและอบายมุข

คำปณิธานต้านภัยยาเสพติดและอบายมุข

โครงสร้างกิจกรรมหลักสูตรค่ายพัฒนาทักษะชีวิตเชิงพุทธบูรณาการ

เวลา	กิจกรรม	รูปแบบการจัดกิจกรรม	การบูรณาการ
วันที่หนึ่ง			
๐๗.๓๐ – ๐๙.๐๐น.	สมาชิกค่ายรายงานตัว/ ลงทะเบียน/ลงทะเบียน/รับ เอกสารคู่มือ/อุปกรณ์/บันทึก ข้อมูล	ประชาสัมพันธ์	กัลยาณมิตร
๐๙.๐๐ – ๑๐.๐๐น.	พิธีเปิดค่าย		
	-กิจกรรมสู่อ้อมอกพระธรรม/ บูชาพระรัตนตรัย	ปฏิบัติ	กัลยาณมิตร ศีล
๑๐.๐๐ – ๑๐.๑๕น.	รับประทานอาหารว่างและ เครื่องดื่ม	ปฏิบัติ	โยนิโสมนสิการ
๑๐.๑๕ – ๑๒.๐๐น.	กิจกรรมสร้างสัมพันธ์ภาพ “เราพลังผู้นำ”แบ่งกลุ่ม ตั้งชื่อ กลุ่ม ความคาดหวัง - กิจกรรมปรบมือเตรียมความ พร้อม - กิจกรรมสวัสดี	สาธิต/ เกม	กัลยาณมิตร สติ
๑๓.๓๐ – ๑๖.๓๐น.	การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ในการต้านภัยยาเสพติดและ อบายมุข	๑. ทดสอบก่อนเรียน - วัด ผลสัมฤทธิ์ก่อนการพัฒนา (ปัญญาภาวนา) ฉบับรวม - วัดผลสัมฤทธิ์ก่อนการ พัฒนา (ปัญญาภาวนา) ๒. การบรรยาย ๓. การสาธิต ๔. บทบาทสมมติ ๕. กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ๖. ทดสอบหลังเรียน ๗. วัดผลสัมฤทธิ์หลังการ พัฒนา (ปัญญาภาวนา) กิจกรรมที่ ๑	กัลยาณมิตร สมาธิ ปัญญา อิทธิบาท ๔

เวลา	กิจกรรม	รูปแบบการจัดกิจกรรม	การบูรณาการ
๑๖.๓๐ – ๑๘.๓๐น.	- รับประทานอาหารเย็น - วิถีชีวิตชาวพุทธ - กิจกรรมยามเย็น - วิถีแห่งสติ/เจริญภาวนา	สาธิต/ฝึกปฏิบัติ	๑. หลักไตรสิกขา ๒. หลักพรหมวิหาร ๓. หลักภาวนา ๔ ๔. หลักโยนิโส มนสิการ
๑๘.๓๐ – ๑๙.๓๐น.	พักอาบน้ำ/ทำกิจส่วนตัว		
๑๙.๓๐ – ๒๐.๓๐น.	- กิจกรรม Just say no. - ชมวีดิทัศน์		๑. พรโตโมสะ
๒๐.๓๐ – ๒๑.๐๐น.	สวดมนต์/พักผ่อนอย่างมีสติ		๑.หลักภาวนา ๔๒ พรโตโมสะ
วันที่สอง			
๐๕.๓๐ – ๐๖.๓๐น.	- ทำวัตร/เจริญภาวนา/บริหาร กายจิต - บำเพ็ญประโยชน์		๑. หลักไตรสิกขา ๒. หลักอิทธิบาท ๔ ๓. หลักภาวนา ๔
๐๖.๓๐ – ๐๗.๓๐น.	พักอาบน้ำ/ทำกิจส่วนตัว		
๐๗.๓๐ – ๘.๐๐น.	- รับประทานอาหารเช้าอย่าง มีสติ - กิจกรรมสะท้อนย้อนคิด - กิจกรรมเปิดใจให้กัน		๑. หลักอริยสัจ ๔ ๒. หลักไตรสิกขา ๓. พรหมวิหาร ๔ ๔. หลักโยนิโส ๕. พรโตโมสะ
๐๘.๓๐ – ๑๑.๓๐น.	- การสร้างอุดมการณ์ด้านภย ยาเสพติดและอบายมุข - การเรียนรู้เรื่องยาเสพติดและ อบายมุข	๑. ทดสอบก่อนเรียน - วัดผลสัมฤทธิ์ก่อนการ พัฒนา (ปัญญาภาวนา) กิจกรรมที่ ๒ ๒. บรรยาย ๓. การอภิปรายกลุ่ม ๔. กิจกรรมกลุ่ม ๕. การสาธิต ๖. การฝึกปฏิบัติ ๗. วัดผลสัมฤทธิ์หลังการ พัฒนา (ปัญญาภาวนา)	

เวลา	กิจกรรม	รูปแบบการจัดกิจกรรม	การบูรณาการ
๑๑.๓๐ – ๑๒.๐๐น.	- Free Time - กิจกรรมหอคอยกึ่งไม้ - กิจกรรม อื่น ๆ เช่น โยคะ ออก กำลังกาย แอโรบิค - กิจกรรมบริการสังคม		
๑๑.๓๐ – ๑๒.๐๐น.	พักรับประทานอาหารอย่างมี สติ		
๑๓.๐๐ – ๑๖.๐๐น.	- นันทนาการ/ทบทวน - เตรียมความพร้อม ย้อนรอย - เรื่องเล่า เร้าพลัง ฯลฯ - ธรรมบรรยาย “ทางแห่ง ความดี” - สายธรรมถามตอบ	- ฝึกปฏิบัติ/บรรยาย - สานิต	๑. หลักอริยสัจ ๔ ๒. หลักไตรสิกขา ๓. หลักอิทธิบาท ๔ ๔.พรหมวิหาร ๔ ๕. หลักโยนิโส มนสิการ ๖. พรโตโมสะ
๑๖.๐๐ – ๑๘.๐๐น.	พักอาบน้ำทำกิจส่วนตัว รับประทานอาหารเย็น		
๑๘.๐๐ – ๑๙.๐๐น.	กิจกรรมเสริมสร้างทักษะชีวิต สังคมดีอยู่ที่ตัวเรา -กิจกรรมลดทอนสิ่งไม่ดี -กิจกรรมความสุขอยู่ที่มุมมอง	- บรรยาย/สานิต - ปฏิบัติจริง -	๑. หลักไตรสิกขา ๒. หลักอิทธิบาท ๔ ๓.พรหมวิหาร ๔ ๔. หลักภาวนา ๔ ๕. หลักโยนิโส มนสิการ ๖. พรโตโมสะ
๑๙.๐๐ – ๒๑.๐๐น.	- ทำวัตร/เจริญภาวนา - พักเปลี่ยนอริยาบท - พักผ่อนอย่างมีสติ	ปฏิบัติ	๑.หลักไตรสิกขา

เวลา	กิจกรรม	รูปแบบการจัดกิจกรรม	การบูรณาการ
วันที่ ๓			
๐๕.๐๐ – ๐๖.๓๐ น.	-ทำวัตร/เจริญภาวนา/บริหาร กายจิต -บำเพ็ญประโยชน์	ปฏิบัติ	ไตรสิกขา
๐๖.๓๐ – ๐๗.๓๐ น.	-พักอาบน้ำ/ทำกิจส่วนตัว -รับประทานอาหารเช้า		
๐๗.๓๐ – ๐๘.๓๐ น.	ธรรมะบรรยาย“ทางแห่ง ความสำเร็จ”	บรรยาย	ปรโตโมสะ
๐๘.๓๐ – ๑๒.๐๐ น.	ทักษะชีวิตการป้องกันยาเสพติดและอบายมุข (การคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ การสื่อสาร การสร้างสัมพันธภาพ การจัดการอารมณ์และความเครียด การให้คำปรึกษา)	๑. ทดสอบก่อนเรียน - วัดผลสัมฤทธิ์ก่อนการพัฒนา (ปัญญภาวนา) กิจกรรมที่ ๓ ๒. บรรยาย ๓. การอภิปรายกลุ่ม ๔. กิจกรรมกลุ่ม ๕. การสาธิต ๖. การฝึกปฏิบัติ ๗. วัดผลสัมฤทธิ์หลังการพัฒนา (ปัญญภาวนา) กิจกรรมที่ ๓	๑. หลักอริยสัจ ๔ ๒. หลักไตรสิกขา ๓. หลักอิทธิบาท ๔ ๔.หลักพรหมวิหาร ๔ ๕. หลักภาวนา ๔ ๖. หลักโยนิโสมนสิการ ๗. ปรโตโมสะ
๑๒.๐๐- ๑๓.๐๐ น.	พักรับประทานอาหาร		
๑๓.๐๐ – ๑๔.๐๐ น.	- ล้อมรั้ว ให้อาหาร - สังฆกรรม กำลังใจ ได้จาก ไหน	บรรยาย /ปฏิบัติ - การนำเสนอ	๑.หลักพรหม วิหาร ๔ ๒. ปรโตโมสะ
๑๔.๐๐ – ๑๖.๐๐ น.	Free Time		
๑๖.๐๐ – ๑๗.๐๐ น.	รับประทานอาหารเช้า		
๑๗.๐๐ – ๑๘.๐๐ น.	พักอาบน้ำ/ทำกิจส่วนตัว		

เวลา	กิจกรรม	รูปแบบการจัดกิจกรรม	การบูรณาการ
๑๘.๐๐ – ๒๑.๐๐น.	- กิจกรรมยามค่ำ - ทำวัตร/เจริญภาวนา/ บริหารกาย-จิต - คั่น ปรีศนาพาสุข - สวดมนต์เข้านอน		๑. หลักไตรสิกขา ๒. หลักอิทธิบาท ๔ ๓.พรหมวิหาร ๔ ๔. หลักภาวนา ๔ ๕. หลักโยนิโส มนสิการ ๖. พรโตโฆสะ
วันที่ ๔			
๐๕.๓๐ – ๐๗.๐๐น.	-ทำวัตร/เจริญภาวนา/ บริหารกายจิต -บำเพ็ญประโยชน์		
๐๗.๐๐ – ๐๙.๐๐น.	- กิจกรรมสะท้อนย้อนคิด - สัจธรรมเปิดใจให้กัน		
๐๙.๐๐ – ๑๒.๐๐น.	- การป้องกันภัยยาเสพติด และอบายมุข - เกียรติของความเป็นมนุษย์	๑. ทดสอบก่อนเรียน - วัดผลสัมฤทธิ์ก่อนการ พัฒนา (ปัญญาภาวนา) กิจกรรมที่ ๔ ๒. บรรยาย ๓. การอภิปรายกลุ่ม ๔. กิจกรรมกลุ่ม ๕. การสาธิต ๖. การฝึกปฏิบัติ ๗. วัดผลสัมฤทธิ์หลังการ พัฒนา (ปัญญาภาวนา) กิจกรรมที่ ๔	๑. หลักอริยสัจ ๔ ๒. หลักไตรสิกขา ๓. หลักอิทธิบาท ๔ ๔.หลักพรหมวิหาร ๔ ๕. หลักภาวนา ๔ ๖. หลักโยนิโส มนสิการ ๗. พรโตโฆสะ

เวลา	กิจกรรม	รูปแบบการจัดกิจกรรม	การบูรณาการ
๑๒.๐๐ – ๑๓.๐๐น.	- Free Time - พักรับประทานอาหาร กลางวัน บำเพ็ญประโยชน์		
๑๓.๐๐ – ๑๔.๐๐น.	- นันทนาการ - สังสรรค์ ธรรมจากพระ อาจารย์ - วิถีแห่งสติ/เจริญภาวนา - การเข้าถึงพระรัตนตรัย	- บรรยาย - ฝึกปฏิบัติ	๑. หลักไตรสิกขา
๑๔.๐๐ – ๑๖.๐๐น.	- พักเปลี่ยนอิริยาบถ - อาบน้ำทำกิจส่วนตัว		
๑๖.๐๐ – ๒๑.๐๐น.	- ทำวัตร/เจริญภาวนา/ บริหารกาย-จิต - พักผ่อนอย่างมีสติ	- บรรยาย - ฝึกปฏิบัติ	๑.ไตรสิกขา ๒.ภาวนา ๔
วันที่ ๕			
๐๕.๓๐ – ๐๗.๐๐น.	- ทำกิจส่วนตัว / ทำวัตร / เจริญภาวนา / บริหารกาย- จิต - บำเพ็ญประโยชน์ - รับประทานอาหารเช้า	- ฝึกปฏิบัติ	๑.ไตรสิกขา ๒.ภาวนา ๔
๐๗.๐๐ – ๐๘.๐๐น.	- ทำความสะอาดที่พัก - บรรยายธรรม “ทางแห่ง ความสำเร็จ” - เขียนข้อความประทับใจ	- ฝึกปฏิบัติ - บรรยาย	๑.อริยสัจ ๔ ๒.ไตรสิกขา

เวลา	กิจกรรม	รูปแบบการจัดกิจกรรม	การบูรณาการ
๐๘.๐๐ – ๑๒.๐๐น.	การดูแลเยียวยาช่วยเหลือผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดและอบายมุข คำปณิธานต้านภัยยาเสพติดและอบายมุข	๑. ทดสอบก่อนเรียน - วัดผลสัมฤทธิ์ก่อนการพัฒนา (ปัญญากาวนา) กิจกรรมที่ ๕ ๒. บรรยาย ๓. การอภิปรายกลุ่ม ๔. กิจกรรมกลุ่ม ๕. การสาธิต ๖. การฝึกปฏิบัติ ๗. วัดผลสัมฤทธิ์หลังการพัฒนา (ปัญญากาวนา) กิจกรรมที่ ๕	๑. อริยสัจ ๒. ไตรสิกขา ๓. อิทธิบาท ๔ ๔. พรหมวิหาร ๔ ๕. กาวนา ๔ ๖. โยนิโส มนสิการ ๗. โปรโตโมสะ
๑๒.๐๐ – ๑๓.๐๐น.	พักรับประทานอาหารอย่างมีสติ		
๑๓.๐๐ -๑๕.๐๐ น	อำลาค่ายตามความเหมาะสม - แสดงความรู้สึกต่อการเข้าค่าย - เดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ		๑. ไตรสิกขา ๒. โปรโตโมสะ

แบบทดสอบก่อนการพัฒนา

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในการต้านภัยยาเสพติด

คำสั่ง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย x ลงในกระดาษคำตอบโดยเลือกข้อที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

๑. เราสามารถรับยาเสพติดเข้าร่างกายอย่างไร

ก. กิน	ข. ญ
ค. นวด	ง. แปะ

๒. ต้มเหล้าแล้วก่อให้เกิดปัญหาด้านใด

ก. สังคม	ข. ครอบครัว
ค. อาชญากรรม	ง. ทุกข้อที่กล่าวมา

๓. หลังดื่มสุราไม่ควร ปฏิบัติกิจกรรมใด

ก. ขับรถ	ข. ดื่มน้ำสะอาด
ค. นอนพักผ่อน	ง. อาบน้ำชำระร่างกาย

๔. ผลของการไม่เสพสารเสพติดคืออะไร

ก. ร่างกายแข็งแรง	ข. ร่างกายอ่อนแอ
ค. ร่างกายทรุดโทรม	ง. มีโรคภัยแทรกซ้อน

๕. สารเสพติดใดที่เสพโดยไม่ผิดกฎหมาย

ก. ไวน์	ข. ยาอี
ค. ยาบ้า	ง. กัญชา

๖. เมื่อเพื่อนชวนให้ลองสารเสพติด ควรทำอย่างไร

ก. ลองดู	ข. ตอบตกลงทันที
ค. ตอบปฏิเสธไป	ง. ไม่สนใจ

๗. เราเห็นพ่อสูบบุหรี่ เราควรทำอย่างไร

ก. ขอคุณพ่อสูบบุหรี่ด้วย	ข. บอกให้คุณพ่อเลิก
ค. เดินหนีไป	ง. ไม่สนใจ

๘. คนกินเหล้าจะมีอาการอย่างไร

ก. อายุนั่น	ข. ไม่มีผลอะไร
ค. สุขภาพแข็งแรง	ง. ร่างกายทรุดโทรม

๙. ผู้ที่มักเป็นผู้ได้รับความรุนแรงกับบุคคลภายในครอบครัวคือใคร

ก. พ่อ

ข. แม่

ค. ลูกชาย

ง.ญาติพี่น้อง

๑๐. ปัจจุบันสื่อโฆษณาชนิดใดที่มีอิทธิพลต่อผู้บริโภคมากที่สุด

ก. วิทยู

ข. โทรทัศน์

ค. ใบปลิว

ง. โปสเตอร์

เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน

๑. ก
๒. ง
๓. ก
๔. ก
๕. ก
๖. ค
๗. ข
๘. ง
๙. ข
๑๐. ข

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑

เรื่อง การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในการต้านภัยยาเสพติด (เวลา ๓ ชั่วโมง)

๑. สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด

การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในการต้านภัยยาเสพติด เป็นการทำงานร่วมกันเป็นทีม ที่มีกระบวนการทำงานในการพัฒนาการเรียนรู้ร่วมกัน ทำให้มีปฏิสัมพันธ์เกิดความรักใคร่กลมเกลียว มีประพจน์ที่ถูกต้อง มีจิตใจที่ดีงาม สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

๒. พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวัง

๒.๑ การสร้างสมรรถนะในตนเองและผู้อื่น

- ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
- มองตนเองและผู้อื่นในแง่บวก

๒.๒ การคิดวิเคราะห์ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสม่ำเสมอ

- การมองโลกในแง่ดี

๒.๓ การจัดการกับอารมณ์และความเครียด

๓. พฤติกรรมที่คาดหวังในทางพุทธศาสนา

จุดประสงค์การเรียนรู้ด้าน	ลักษณะพฤติกรรมที่กำหนด
ด้านศีล/ Morality (ความประพฤติ)	๑. ทำงานร่วมกับผู้อื่นช่วยเหลือเกื้อกูลกันใช้กายวาจา ได้อย่างสร้างสรรค์ ๒. มีวินัย และความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ๓. ปฏิบัติกิจกรรมเสร็จทันตามเวลาที่กำหนด
ด้านสมาธิ/ Concentration (จิตใจ)	๑. มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ แบ่งปันสิ่งของกับผู้อื่น ๒. มีความเพียรพยายาม มีเหตุผล และกระตือรือร้นในการปฏิบัติกิจกรรม ๓. ร่าเริงแจ่มใส อารมณ์ดี สงบสุขเสมอ
ด้านปัญญา/ Wisdom (ความรู้ความคิดการปฏิบัติ)	๑. นักเรียนสืบค้น และนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับการอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุขในการต้านภัยยาเสพติดและอบายมุข ๒. นักเรียนใช้ทักษะกระบวนการทางภาษาในการแสวงหาความรู้ ๓. นักเรียนใช้ทักษะกระบวนการทางภาษาในการแสวงหาความรู้ ๔. นักเรียนใช้กระบวนการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ มุ่งสู่ความคิดเห็นที่ถูกต้อง

๔. ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

ขั้นที่ ๑ ขั้นสร้างศรัทธาและความเชื่อใจ

๑. นักเรียนสวดมนต์เพื่อชำระจิตใจให้บริสุทธิ์ (สวดมนต์เป็นเพลง) ฝึกสมาธิก่อนเรียน
๒. ถามคำถามนักเรียนเพื่อให้นักเรียนเกิดความตระหนักและศรัทธาต่อการเรียนรู้เรื่องราว

ขั้นที่ ๒ ขั้นเสนอปัญหาและข้อสงสัย

๓. ปัญหาที่คนเราชอบอยู่คนเดียวไม่อาศัยเพื่อน ๆ หรือบุคคลรอบข้างจะส่งผลต่อการดำเนินชีวิตอย่างไรในอยู่ร่วมกันในสังคม

ขั้นที่ ๓ ขั้นสังเกต

๔. นักเรียนดูภาพและสังเกตการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในการต้านภัยยาเสพติดและ
อบายมุข

ขั้นที่ ๔ ขั้นสำรวจและสัมผัส

๕. นักเรียนสำรวจตรวจสอบเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในการต้านภัยยาเสพติด
และอบายมุข

ขั้นที่ ๕ ขั้นสืบค้น

๖. นักเรียนสืบค้นความเป็นมาเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในการต้านภัยยาเสพติด
และอบายมุข
๗. นักเรียนแบ่งกลุ่มสัมผัสกิจกรรมรายาต่าง ๆ การพูด การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข
การรู้จักเก็บออมและความกตัญญู รู้คุณบิดามารดา
ความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อคิดที่ได้และอธิบายโดยยกตัวอย่างประกอบ ออกมานำเสนอผลงาน
๘. ครูอธิบายเพิ่มเติม และนำข้อมูลที่ได้จากแต่ละกลุ่มมาสรุปเป็นแผนภาพความคิด

ขั้นที่ ๕ ขั้นสืบค้น

๙. นักเรียนสืบค้นความเป็นมาเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในการต้านภัยยาเสพติด
และอบายมุข

ขั้นที่ ๖ ขั้นสังสมปัญญา

๑๐. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มแสดงบทบาทสมมุติ เรื่อง การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในการต้าน
ภัยยาเสพติดและอบายมุข กลุ่มละ ๑ เรื่อง แล้วออกมาแสดงที่ละกลุ่มโดยครูช่วยสรุป
เพิ่มเติม
๑๑. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปความรู้ข้อคิดที่ได้รับเพื่อนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน

ขั้นที่ ๗ ขั้นสรุปและประเมินผล

๑๒. นักเรียนทำแบบทดสอบ

๑๓. นักเรียนร่วมกันประเมินผลการเรียนเรื่องการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในการต้านภัยยาเสพติดและอบายมุข

ขั้นที่ ๘ ขั้นประยุกต์ใช้

๑๔. ประยุกต์ใช้ความรู้โดยจัดทำป้ายต่อต้านยาเสพติดและสิ่งมั่วสุมยาเสพติดอื่น ๆ

๕. ชิ้นงาน/ภาระงาน

- ❖ ใบงาน เรื่อง ฉันจะอย่างไรถ้าต้องการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข
- ❖ ใบงาน เรื่อง ให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ว่าทำไมเราถึงต้องอยู่ร่วมกันในสังคม

ใบงานที่ ๑

๒๖๙

คำชี้แจง จงเติมคำตอบลงในช่องว่างให้สมบูรณ์

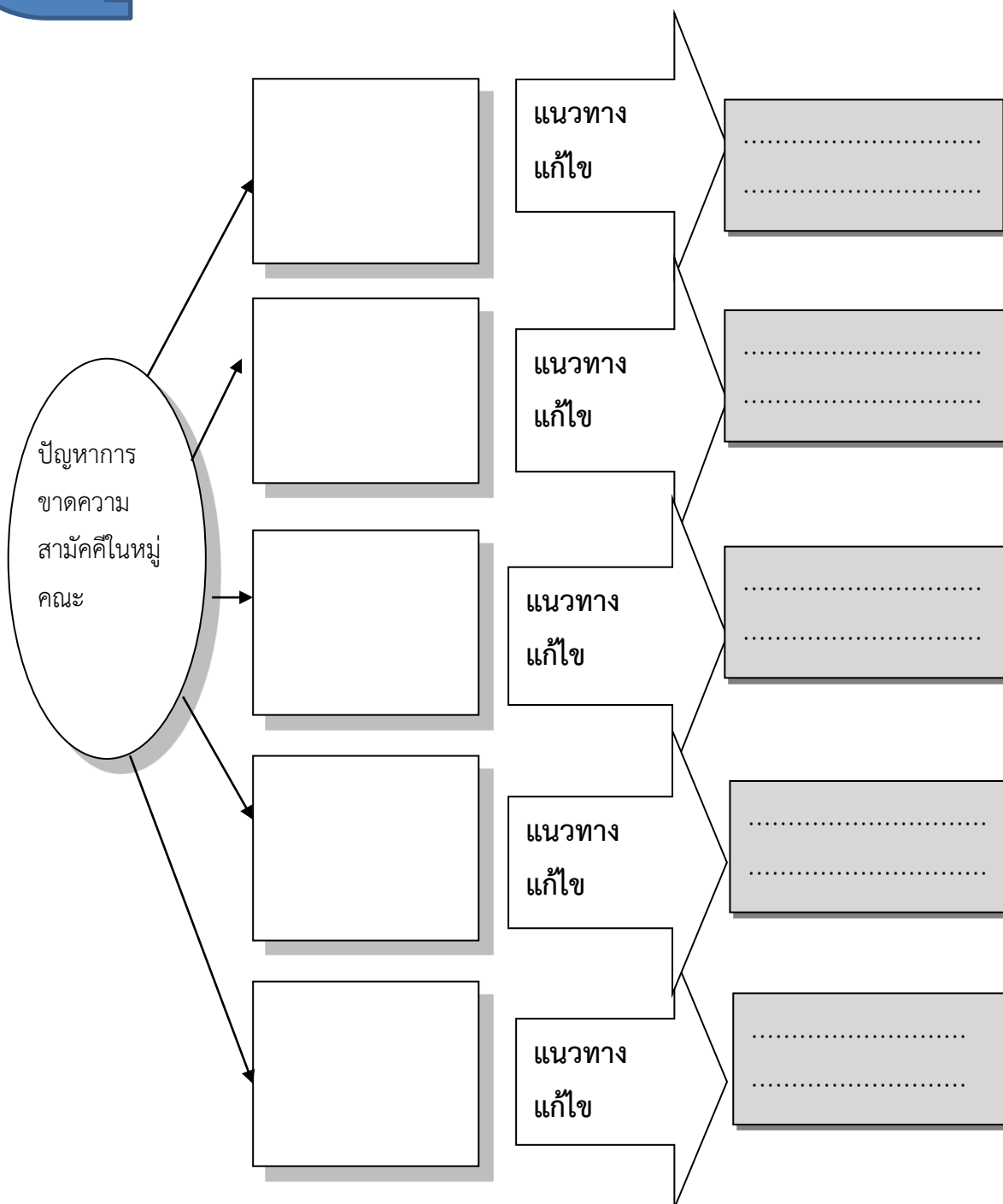
คำถาม: ฉันจะทำอะไรถ้าต้องการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

ใบงานที่ ๒

คำชี้แจง

ให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ว่าทำไมเราถึงต้องอยู่ร่วมกันในสังคม

(เฉลยตามความคิดเห็นของนักเรียน โดยอยู่ในดุลยพินิจของครูผู้สอน)

๖. การวัดผลประเมินผลชิ้นงาน/ภาระงาน

ใบงานที่ ๑ เรื่อง ฉันจะทำอะไรถ้าต้องการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

ระดับคะแนน เกณฑ์การประเมิน	๔ (๑๐ คะแนน)	๓ (๙ คะแนน)	๒ (๗-๘ คะแนน)	๑ (๕-๖ คะแนน)
อธิบายเกี่ยวกับ ความรู้หรือข้อคิดที่ได้จากการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขในการต้านภัยยาเสพติดและอบายมุข	อธิบายเกี่ยวกับความรู้หรือข้อคิดที่ได้จากการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในการต้านภัยยาเสพติดและอบายมุข ยกตัวอย่างประกอบได้สัมพันธ์กับหัวข้อที่กำหนดและแตกต่างจากที่ครูยกตัวอย่างมีการเชื่อมโยงให้เห็นถึงความสัมพันธ์กับตนเองและผู้อื่น	อธิบายเกี่ยวกับความรู้หรือข้อคิดที่ได้จากการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในการต้านภัยยาเสพติดและอบายมุข ยกตัวอย่างประกอบได้สัมพันธ์กับหัวข้อที่กำหนดและแตกต่างจากที่ครูยกตัวอย่างแต่เชื่อมโยงให้เห็นเฉพาะตนเอง	อธิบายเกี่ยวกับความรู้หรือข้อคิดที่ได้จากการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในการต้านภัยยาเสพติดและอบายมุข และยกตัวอย่างประกอบได้สัมพันธ์กับหัวข้อที่กำหนดตามที่กำหนดตามที่ครูยกตัวอย่างแต่มีการดัดแปลงให้แตกต่าง	อธิบายเกี่ยวกับความรู้หรือข้อคิดที่ได้จากการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในการต้านภัยยาเสพติดและอบายมุข ยกตัวอย่างประกอบได้สัมพันธ์กับหัวข้อที่กำหนดตามที่ครูยกตัวอย่างแต่

ใบงานที่ ๒ เรื่อง ร่วมกันวิเคราะห์ว่าทำไมเราถึงต้องอยู่ร่วมกันในสังคม

ระดับคะแนน เกณฑ์การ ประเมิน	๔ (๑๐คะแนน)	๓ (๙ คะแนน)	๒ (๗-๘ คะแนน)	๑ (๕-๖ คะแนน)
อธิบายและ ยกตัวอย่าง เกี่ยวกับการ อยู่ร่วมกันใน สังคมอย่างมี ความสุขใน การต้านภัยยา เสพติดและ อบายมุข	อธิบายและ ยกตัวอย่าง เกี่ยวกับการ อยู่ร่วมกัน ในสังคม อย่างมี ความสุขใน การต้านภัย ยาเสพติด และ อบายมุข ได้ สัมพันธ์กับ หัวข้อที่ กำหนดและ แตกต่าง จากที่ครู ยกตัวอย่าง มีการ เชื่อมโยงให้ เห็นถึง ความสัมพันธ์ กับตนเอง และผู้อื่น	อธิบายและ ยกตัวอย่าง เกี่ยวกับ การอยู่ ร่วมกันใน สังคมอย่าง มีความสุข ในการต้าน ภัยยาเสพติดและ อบายมุขได้ สัมพันธ์กับ หัวข้อที่ กำหนดและ แตกต่าง จากที่ครู ยกตัวอย่าง มีการ เชื่อมโยงให้ เห็นเฉพาะ ตนเอง	อธิบายและยกตัวอย่างเกี่ยวกับการอยู่ ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขในการ ต้านภัยยาเสพติดและอบายมุขได้ สัมพันธ์กับหัวข้อที่กำหนดตามที่ครู ยกตัวอย่าง แต่มีการดัดแปลงให้ แตกต่าง	อธิบายและ ยกตัวอย่าง เกี่ยวกับการ อยู่ร่วมกัน ในสังคม อย่างมี ความสุขใน การต้านภัย ยาเสพติด และ อบายมุขได้ สัมพันธ์กับ หัวข้อที่ กำหนด ตามที่ครู ยกตัวอย่าง

๗. เกณฑ์การวัดประเมินผล

๑๐ คะแนน ได้ ๔

๙ คะแนน ได้ ๓

๗-๘ คะแนน ได้ ๒

๕-๖ คะแนน ได้ ๑

๘. สื่อที่ใช้ในการพัฒนา

กระดาษ A4

ใบงาน เรื่อง ฉันจะอย่างไรถ้าต้องการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

ใบงาน เรื่อง ร่วมกันวิเคราะห์ว่าทำไมเราถึงต้องอยู่ร่วมกันในสังคม

๙. การวัดผลประเมินผล

สิ่งที่ต้องการวัดผลประเมินผล ด้าน...	วิธีการ	เครื่องมือ
กายภาวนา (Physical Development)	การสังเกตพฤติกรรม	แบบประเมินพฤติกรรมการพัฒนาด้าน (กายภาวนา)
ศีลภาวนา (Physical Development)	การสังเกตพฤติกรรม	แบบประเมินพฤติกรรมการพัฒนาด้าน (ศีลภาวนา)
จิตตภาวนา (Emotional Development)	การสังเกตพฤติกรรม	แบบประเมินพฤติกรรมการพัฒนาด้าน (จิตตภาวนา)
ปัญญาภาวนา (Physical Development)	การสังเกตพฤติกรรม	ผลงานนักเรียนด้านปัญญา (ปัญญาภาวนา) ได้แก่ ใบงาน เรื่อง ฉันจะอย่างไรถ้า ต้องการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ใบงานเรื่อง ร่วมกันวิเคราะห์ว่าทำไม เราถึงต้องอยู่ร่วมกันในสังคม

๑๐. บันทึกหลังการอบรม

(๑) สิ่งที่นักเรียนได้รับ

.....

(๒) หลักธรรมที่นักเรียนได้รับ

.....

(๓) ปัญหา อุปสรรค และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

.....

(๔) ปัญหาที่ทำการศึกษาและพัฒนาผู้เรียน

.....

ลงชื่อ.....

ตำแหน่ง.....ผู้บันทึก

แบบทดสอบหลังการพัฒนา

หน่วยที่ ๑ กิจกรรม เรื่อง การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในการต้านภัยยาเสพติด

คำสั่ง

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย x ลงในกระดาษคำตอบโดยเลือกข้อที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

๑. เราสามารถรับยาเสพติดเข้าร่างกายอย่างไร

ก. กิน	ข. ญ
ค. นวด	ง. แปะ

๒. ต้มเหล้าแล้วก่อให้เกิดปัญหาด้านใด

ก. สังคม	ข. ครอบครัว
ค. อาชญากรรม	ง. ทุกข้อที่กล่าวมา

๓. หลังดื่มสุราไม่ควร ปฏิบัติกิจกรรมใด

ก. ขับรถ	ข. ดื่มน้ำสะอาด
ค. นอนพักผ่อน	ง. อาบน้ำชำระร่างกาย

๔. ผลของการไม่เสพสารเสพติดคืออะไร

ก. ร่างกายแข็งแรง	ข. ร่างกายอ่อนแอ
ค. ร่างกายทรุดโทรม	ง. มีโรคภัยแทรกซ้อน

๕. สารเสพติดใดที่เสพโดยไม่ผิดกฎหมาย

ก. ไวน์	ข. ยาสูบ
ค. ยาบ้า	ง. กัญชา

๖. เมื่อเพื่อนชวนให้ลองสารเสพติด ควรทำอย่างไร

ก. ลองดู	ข. ตอบตกลงทันที
ค. ตอบปฏิเสธไป	ง. ไม่สนใจ

๗. เราเห็นพ่อสูบบุหรี่ เราควรทำอย่างไร

ก. ขอคุณพ่อสูบบุหรี่ด้วย	ข. บอกให้คุณพ่อเลิก
ค. เดินหนีไป	ง. ไม่สนใจ

๘. คนกินเหล้าจะมีอาการอย่างไร

ก. อายุนั่น	ข. ไม่มีผลอะไร
ค. สุขภาพแข็งแรง	ง. ร่างกายทรุดโทรม

๙. ผู้ที่มักเป็นผู้ได้รับความรุนแรงกับบุคคลภายในครอบครัวคือใคร

ก.พ่อ

ข.แม่

ค.ลูกชาย

ง.ญาติพี่น้อง

๑๐. ปัจจุบันสื่อโฆษณาชนิดใดที่มีอิทธิพลต่อผู้บริโภคมากที่สุด

ก.วิทยุ

ข.โทรทัศน์

ค.ใบปลิว

ง.โปสเตอร์

เฉลยแบบทดสอบหลังการพัฒนา

๑. ก
๒. ง
๓. ก
๔. ก
๕. ก
๖. ค
๗. ข
๘. ง
๙. ข
๑๐. ข

แบบทดสอบก่อนการพัฒนา

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง การสร้างอุดมการณ์และการเรียนรู้การต้านภัยยาเสพติดและอบายมุข

คำสั่ง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย x ลงในกระดาษคำตอบโดยเลือกข้อที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

๑. ข้อใดคือการใช้ยาที่ไม่ถูกต้อง

ก. ไม่ใช้ยาพร่ำเพรื่อ

ข. ใช้ยาก่อนแล้วอ่านฉลาก

ค. อ่านฉลากทุกครั้งก่อนใช้ยา

ง. ปฏิบัติตามคำแนะนำในฉลากอย่างเคร่งครัด

๒. ข้อใดคือยาเสื่อมสภาพ

ก. ยาที่มีน้ำน้อย

ข. ยาหมดอายุ

ค. ยาที่มีกลิ่นหอม

ง. ยาที่รักษาโรคได้ดี

๓. ยา หมายถึงอะไร

ก. สิ่งที่ใช้บรรเทา บำบัดอาการเจ็บป่วยหรือโรคต่าง ๆ

ข. สิ่งที่ได้รับประทานให้ร่างกายแข็งแรง

ค. สิ่งที่ได้รับประทานเพื่อให้สุขภาพดี

ง. สิ่งที่ทำให้โรคหาย

๔. ข้อใดคือประเภทของสารเสพติด

ก. สารเสพติดที่อนุญาตอย่างเสรี

ข. สารเสพติดที่เสพได้ทุกประเภท

ค. สารเสพติดที่ผิดกฎหมาย

ง. สารเสพติดที่เสพได้โดยไม่ผิดกฎหมายและผิดกฎหมาย

๕.สารเสพติดแบ่งได้กี่ประเภท

ก. ๒ ประเภท

ข. ๓ ประเภท

ค. ๔ ประเภท

ง. ๕ ประเภท

๖.ข้อใดคือคุณสมบัติของสารเสพติด

ก.เป็นน้ำ

ข.มีน้ำตาลผสมอยู่

ค.มีแอลกอฮอล์ผสมอยู่

ง.มีสิ่งที่เป็นประโยชน์ผสมอยู่

๗.ข้อใดไม่ใช่ยาเสพติด

ก.กัญชา

ข.บุหรื

ค.เหล้า

ง.นม

๘.ข้อใดจับคู่ได้ถูกต้อง

ก.ไม่ผิดกฎหมาย-ยาอี

ข.ไม่ผิดกฎหมาย-กัญชา

ค.ไม่ผิดกฎหมาย-กระแช่

ง.ไม่ผิดกฎหมาย-เฮโรอีน

๙.สารเสพติดหมายถึงสิ่งใด

ก.ยาหรือสารที่เสพเข้าไปแล้วเกิดผลดีต่อร่างกาย

ข.ยาหรือสารที่เสพเข้าไปแล้วทำให้ร่างกายแข็งแรง

ค.ยายาหรือสารที่เสพเข้าไปทำให้ร่างกายสดชื่น

ง.ยาหรือสารที่เสพเข้าไปแล้วเกิดผลเสียต่อร่างกาย

๑๐.ข้อใดต่อไปนี้เป็นหลักการของศาสนาพุทธที่ทำให้มีความสุข

ก.นำเงินที่ตนเองเก็บออมมา ๑ เดือนไปซื้อกระเป๋า

ข.ทำการละหมาด ๕ ครั้งต่อวันเพื่อบูชาขอขมาพระเจ้า

ค.บังคับตนงดจากการดื่มเป็นเวลา ๑ เดือน

ง.นมัสการพระเจ้าของตนเพียงผู้เดียว

เฉลยแบบทดสอบ

๑. ง
๒. ข
๓. ง
๔. ง
๕. ข
๖. ค
๗. ง
๘. ค
๙. ง
๑๐. ค

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒

เรื่อง การสร้างอุดมการณ์ด้านภยยาเสพติดและอบายมุข และการเรียนรู้เรื่องยาเสพติดและอบายมุข
(เวลา ๔ ชั่วโมง)

๑. สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด

การสร้างอุดมการณ์ด้านภยยาเสพติดและอบายมุข เป็นการสร้างจิตสำนึกให้รู้ความหมาย
ประเภท สาเหตุ การป้องกัน ของยาเสพติดและอบายมุข สามารถนำความรู้ ข้อคิดที่ไปประยุกต์ใช้
ในชีวิตประจำวันได้

๒. พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวัง

- ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
- มองตนเองและผู้อื่นในแง่บวก
- การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์
- การจัดการอารมณ์และความเครียด

๓. พฤติกรรมที่คาดหวังในทางพุทธศาสนา

จุดประสงค์การพัฒนา ด้าน	ลักษณะพฤติกรรมที่กำหนด
ด้านศีล/ Morality (ความประพฤติ)	๑. นักเรียนทำความสะอาดอุปกรณ์และสถานที่หลังเสร็จ การปฏิบัติกิจกรรม ๒. นักเรียนใช้อุปกรณ์โดยยึดหลักการความปลอดภัย คุ้มค่าในการใช้ ๓. นักเรียนสังเกตผลการปฏิบัติกิจกรรมได้อย่างถูกต้อง ๔. นักเรียนแต่งกายได้เหมาะสมกับการปฏิบัติกิจกรรม ๕. นักเรียนรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและไม่พูดแทรกขณะผู้อื่นพูด ๖. นักเรียนกำหนดขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม ๗. นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมเสร็จทันเวลาที่กำหนด
ด้านสมาธิ/ Concentration (จิตใจ)	๑. นักเรียนรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ๒. นักเรียนกระตือรือร้นในการเรียน บันทึกผลการปฏิบัติ อย่างตรงไปตรงมา ๓. นักเรียนร่าเริงแจ่มใสไม่แสดงกิริยาไม่เหมาะสมสงบเย็น
ด้านปัญญา/ Wisdom	๑. นักเรียนสืบค้น และนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับการสร้างภูมิคุ้มกันการ ด้านภยยาเสพติดและอบายมุข

จุดประสงค์การพัฒนา ด้าน	ลักษณะพฤติกรรมที่กำหนด
(ความรู้ความคิดการ ปฏิบัติ)	๒. นักเรียนนำเสนอข้อมูลนำความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับยาเสพติดและ อบายมุข ๓. นักเรียนใช้ทักษะกระบวนการทางภาษาในการแสวงหาความรู้ ๔. นักเรียนใช้กระบวนการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ มุ่งสู่ความคิดเห็นที่ ถูกต้อง

๔. ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

ขั้นที่ ๑ ขั้นสร้างศรัทธาและความเชื่อใจ

๑. นักเรียนสวดมนต์เพื่อชำระจิตใจให้บริสุทธิ์ (สวดมนต์เป็นเพลง) ฝึกสมาธิก่อนเรียน

๒. ถามคำถามนักเรียนเพื่อให้นักเรียนเกิดความตระหนักและศรัทธาต่อการเรียนรู้เรื่องราว

ขั้นที่ ๒ ขั้นเสนอปัญหาและข้อสงสัย

๓. นักเรียนสงสัยพฤติกรรมของเพื่อน ๆ รอบข้างเกี่ยวกับการเปลี่ยนทางพฤติกรรมทั้งใน
สถานศึกษาและนอกสถานศึกษา

ขั้นที่ ๓ ขั้นสังเกต

๔. นักเรียนอ่านใบความรู้เกี่ยวกับสารเสพติดและอบายมุข พร้อมทั้งสังเกตสนทนาว่า
ลักษณะคนติดยาเสพติดและอบายมุขเป็นอย่างไร

ขั้นที่ ๔ ขั้นสำรวจและสัมผัส

๕. นักเรียนสำรวจตรวจสอบเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในการต้านภัยยาเสพติด
และอบายมุข

๖. นักเรียนแบ่งกลุ่มสัมผัสกิจกรรมรายาต่าง ๆ การพูด เกี่ยวกับสารเสพติดและอบายมุข
พร้อม ทั้งสังเกต สนทนาว่า ลักษณะคนติดยาเสพติดและอบายมุขเป็นอย่างไร ความคิดเห็นเกี่ยวกับ
ข้อคิดที่ได้และอธิบาย โดยยกตัวอย่างประกอบ ออกมานำเสนอผลงาน

๗. ครูอธิบายเพิ่มเติม และนำข้อมูลที่ได้จากแต่ละกลุ่มมาสรุปเป็นแผนภาพความคิด

๘. นักเรียนสำรวจตรวจสอบเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในการต้านภัยยาเสพติด
และอบายมุข

ขั้นที่ ๕ ขั้นสืบค้น

๙. นักเรียนสืบค้นความเป็นมาเกี่ยวกับการสารเสพติดและอบายมุข ให้ข้อคิดสอนใจพร้อมทั้ง

จดบันทึกและอบายมุข

ขั้นที่ ๖ ขั้นสังสมปัญญา

๑๐. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มแสดงบทบาทสมมติ เรื่อง การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในการ
ด้านภัยยาเสพติดและอบายมุข กลุ่มละ ๑ เรื่อง แล้วออกมาแสดงทีละกลุ่มโดยครูช่วยสรุป
เพิ่มเติม

๑๑. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปความรู้ข้อคิดเกี่ยวกับสารเสพติดและอบายมุข ที่ได้รับเพื่อ
นำมาใช้ในชีวิตรประจำวัน

ขั้นที่ ๗ ขั้นสรุปและประเมินผล

๑๒. นักเรียนทำแบบทดสอบ

๑๓. นักเรียนร่วมกันประเมินผลการเรียนเรื่องการสร้างอุดมการณ์ด้านภัยยาเสพติดและ
อบายมุขอีกทั้งการพัฒนาเรื่องยาเสพติดและอบายมุข

ขั้นที่ ๘. ขั้นประยุกต์ใช้

๑๔. นำความรู้ที่ได้รับประยุกต์ใช้ในการจัดทำในการรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดและอบายมุข

๕. ชิ้นงาน/ภาระงาน

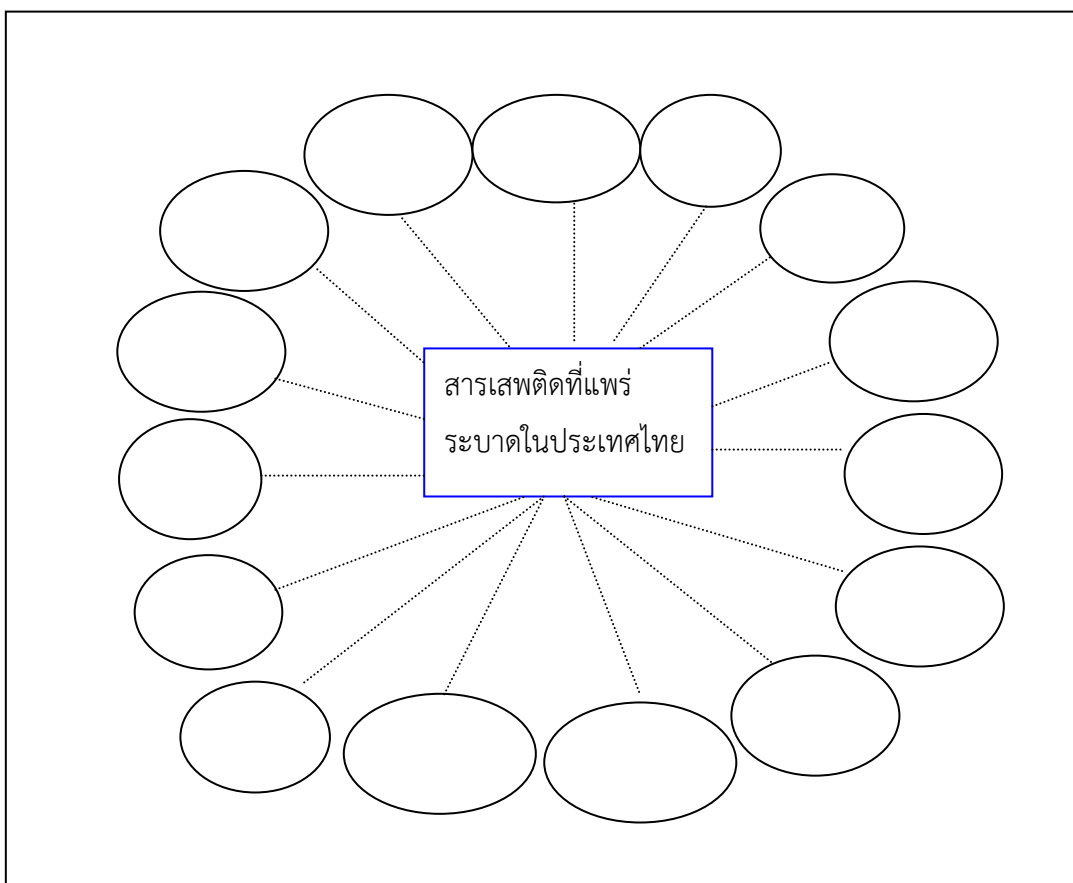
❖ ใบงาน เรื่อง สารเสพติด

❖ ใบงาน เรื่อง สร้างอุดมการณ์ด้านสารเสพติดและอบายมุข

ใบงานที่ ๑ เรื่อง สารเสพติด

คำชี้แจง

ให้นักเรียนเขียนชื่อสารเสพติดที่แพร่ระบาดในประเทศไทยมาในรูปแบบของผังความคิด โดยเขียนไม่ต่ำกว่า ๑๕ ชื่อ

ใบงานที่ ๒

เรื่อง สร้างอุดมการณ์ด้านสารเสพติดและอบายมุข

คำชี้แจง

ให้นักเรียนยกตัวอย่างกิจกรรมป้องกันความเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติดที่จัดขึ้นในโรงเรียน พร้อมทั้งอธิบายวิธีการจัดกิจกรรมพร้อมแสดงความคิดเห็นต่อกิจกรรมนั้น

๑. ชื่อกิจกรรม

วิธีการจัดกิจกรรม

.....

.....

ความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรมนี้

.....

.....

๒. ชื่อกิจกรรม

วิธีการจัดกิจกรรม

.....

.....

ความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรมนี้

.....

.....

๖. การวัดผลประเมินผลชิ้นงาน/ภาระงาน

ใบงานที่ ๑ เรื่อง ฉันจะได้อย่างไรถ้าต้องการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

ระดับคะแนน เกณฑ์การประเมิน	๔ (๑๐ คะแนน)	๓ (๙ คะแนน)	๒ (๗-๘ คะแนน)	๑ (๕-๖ คะแนน)
อธิบายเกี่ยวกับความรู้หรือข้อคิดที่ได้จากการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในการต้านภัยยาเสพติดและอบายมุข	อธิบายเกี่ยวกับความรู้หรือข้อคิดที่ได้จากการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในการต้านภัยยาเสพติดและอบายมุข ยกตัวอย่างประกอบได้สัมพันธ์กับหัวข้อที่กำหนดและแตกต่างจากที่ครู ยกตัวอย่างมีการเชื่อมโยงให้เห็นถึงความสัมพันธ์กับตนเองและผู้อื่น	อธิบายเกี่ยวกับความรู้หรือข้อคิดที่ได้จากการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในการต้านภัยยาเสพติดและอบายมุข ยกตัวอย่างประกอบได้สัมพันธ์กับหัวข้อที่กำหนดและแตกต่างจากที่ครู ยกตัวอย่างแต่เชื่อมโยงให้เห็นเฉพาะตนเอง	อธิบายเกี่ยวกับความรู้หรือข้อคิดที่ได้จากการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในการต้านภัยยาเสพติดและอบายมุข และยกตัวอย่างประกอบได้สัมพันธ์กับหัวข้อที่กำหนดตามที่ครู ยกตัวอย่างแต่มีการดัดแปลงให้แตกต่าง	อธิบายเกี่ยวกับความรู้หรือข้อคิดที่ได้จากการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในการต้านภัยยาเสพติดและอบายมุข ยกตัวอย่างประกอบได้สัมพันธ์กับหัวข้อที่กำหนดตามที่ครู ยกตัวอย่าง

ใบงานที่ ๒ เรื่อง ร่วมกันวิเคราะห์ว่าทำไมเราถึงต้องอยู่ร่วมกันในสังคม

ระดับคะแนน เกณฑ์การประเมิน	๔ (๑๐ คะแนน)	๓ (๙ คะแนน)	๒ (๗-๘ คะแนน)	๑ (๕-๖ คะแนน)
อธิบายและ ยกตัวอย่างร่วมกัน วิเคราะห์ว่าทำไม เราถึงต้องอยู่ ร่วมกันในสังคมใน การต้านภัยยาเสพติดและอบายมุข	อธิบายและ ยกตัวอย่าง เกี่ยวกับร่วมกัน วิเคราะห์ว่าทำไม เราถึงต้องอยู่ ร่วมกันในสังคมใน การต้านภัยยา เสพติดและ อบายมุข ได้ สัมพันธ์กับหัวข้อ ที่กำหนดและ แตกต่างจากที่ครู ยกตัวอย่าง มีการ เชื่อมโยงให้เห็นถึง ความสัมพันธ์กับ ตนเองและผู้อื่น	อธิบายและ ยกตัวอย่าง ร่วมกันวิเคราะห์ ว่าทำไมเราถึงต้อง อยู่ร่วมกันใน สังคมในการต้าน ภัยยาเสพติดและ อบายมุข ได้ สัมพันธ์กับหัวข้อ ที่กำหนดและ แตกต่างจากที่ครู ยกตัวอย่าง มีการ เชื่อมโยงให้เห็น เฉพาะตนเอง	อธิบายและ ยกตัวอย่าง เกี่ยวกับร่วมกัน วิเคราะห์ว่าทำไม เราถึงต้องอยู่ ร่วมกันในสังคมใน การต้านภัยยา เสพติดและ อบายมุข ได้ สัมพันธ์กับหัวข้อ ที่กำหนดตามที่ครู ยกตัวอย่าง แต่มี การดัดแปลงให้ แตกต่าง	อธิบายและ ยกตัวอย่าง เกี่ยวกับร่วมกัน วิเคราะห์ว่า ทำไมเราถึงต้อง อยู่ร่วมกันใน สังคมในการ ต้านภัยยาเสพติดและ อบายมุข ได้ สัมพันธ์กับ หัวข้อที่กำหนด ตามที่ครู ยกตัวอย่าง

๗.เกณฑ์การวัดผลประเมินผล

๑๐ คะแนนได้ ๔

๙ คะแนนได้ ๓

๗-๘ คะแนนได้ ๒

๑-๖ คะแนนได้ ๑

๘. สื่อที่ใช้ในการพัฒนา

- ❖ กระดาษ A๔
- ❖ ใบงาน เรื่อง ฉันจะทำอะไรถ้าต้องการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข
- ❖ ใบงาน เรื่อง ร่วมกันวิเคราะห์ว่าทำไมเราถึงต้องอยู่ร่วมกันในสังคม

๙. การวัดผลประเมินผล

สิ่งที่ต้องการวัดผลประเมินผล ด้าน...	วิธีการ	เครื่องมือ
กายภาวนา (Physical Development)	การสังเกตพฤติกรรม	แบบประเมินพฤติกรรมการพัฒนา ด้าน(กายภาวนา)
ศีลภาวนา (Physical Development)	การสังเกตพฤติกรรม	แบบประเมินพฤติกรรมการพัฒนา ด้าน(ศีลภาวนา)
จิตตภาวนา (Emotional Development)	การสังเกตพฤติกรรม	แบบประเมินพฤติกรรมการพัฒนา ด้าน(จิตตภาวนา)
ปัญญาภาวนา (Physical Development)	การสังเกตพฤติกรรม	ผลงานนักเรียนด้านปัญญา (ปัญญาภาวนา) ได้แก่ ❖ ใบงานที่๑ เรื่องสารเสพติด ❖ ใบงานที่๒ เรื่อง สร้าง อุดมการณ์ด้านสารเสพติด และอบายมุข

๑๐. บันทึกหลังการอบรม

(๑) สิ่งที่นักเรียนได้รับ

.....

(๒) หลักธรรมที่นักเรียนได้รับ

.....

(๓) ปัญหา อุปสรรค และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

.....

(๔) ปัญหาที่ทำการศึกษาและพัฒนาผู้เรียน

.....

ลงชื่อ.....

ตำแหน่ง.....ผู้บันทึก

แบบทดสอบหลังการพัฒนา

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง การสร้างอุดมการณ์และการเรียนรู้การต้านภัยยาเสพติดและอบายมุข
คำสั่ง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย x ลงในกระดาษคำตอบโดยเลือกข้อที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

๑.ข้อใดคือการใช้ยาที่ไม่ถูกต้อง

ก.ไม่ใช้ยาพร่ำเพรื่อ

ข.ใช้ยาก่อนแล้วอ่านฉลาก

ค.อ่านฉลากทุกครั้งก่อนใช้ยา

ง.ปฏิบัติตามคำแนะนำในฉลากอย่างเคร่งครัด

๒.ข้อใดคือยาเสื่อมสภาพ

ก.ยาที่มีน้ำน้อย

ข.ยาหมดอายุ

ค.ยาที่มีกลิ่นหอม

ง.ยาที่รักษาโรคได้ดี

๓.ยา หมายถึงอะไร

ก.สิ่งที่ใช้บรรเทา บำบัดอาการเจ็บป่วยหรือโรคต่าง ๆ

ข.สิ่งที่รับประทานให้ร่างกายแข็งแรง

ค.สิ่งที่รับประทานเพื่อให้สุขภาพดี

ง.สิ่งที่ให้โรคหาย

๔.ข้อใดคือประเภทของสารเสพติด

ก.สารเสพติดที่อนุญาตอย่างเสรี

ข.สารเสพติดที่เสพได้ทุกประเภท

ค.สารเสพติดที่ผิดกฎหมาย

ง.สารเสพติดที่เสพได้โดยไม่ผิดกฎหมายและผิดกฎหมาย

๕.สารเสพติดแบ่งได้กี่ประเภท

ก. ๒ ประเภท

ข. ๓ ประเภท

ค. ๔ ประเภท

ง. ๕ ประเภท

๖.ข้อใดคือคุณสมบัติของสารเสพติด

ก.เป็นน้ำ

ข.มีน้ำตาลผสมอยู่

ค.มีแอลกอฮอล์ผสมอยู่

ง.มีสิ่งที่เป็นประโยชน์ผสมอยู่

๗.ข้อใดไม่ใช่ยาเสพติด

ก.กัญชา

ข.บุหรื

ค.เหล้า

ง.นม

๘.ข้อใดจับคู่ได้ถูกต้อง

ก.ไม่ผิดกฎหมาย-ยาอี

ข.ไม่ผิดกฎหมาย-กัญชา

ค.ไม่ผิดกฎหมาย-กระแช่

ง.ไม่ผิดกฎหมาย-เฮโรอีน

๙.สารเสพติดหมายถึงสิ่งใด

ก.ยาหรือสารที่เสพเข้าไปแล้วเกิดผลดีต่อร่างกาย

ข.ยาหรือสารที่เสพเข้าไปแล้วทำให้ร่างกายแข็งแรง

ค.ยายาหรือสารที่เสพเข้าไปทำให้ร่างกายสดชื่น

ง.ยาหรือสารที่เสพเข้าไปแล้วเกิดผลเสียต่อร่างกาย

๑๐.ข้อใดต่อไปนี้เป็นการของศาสนาพุทธที่ทำให้มีความสุข

ก.นำเงินที่ตนเองเก็บออมมา ๑ เดือนไปซื้อกระเป๋า

ข.ทำการละหมาด ๕ ครั้งต่อวันเพื่อบูชาขอมาพระเจ้า

ค.บังคับตนงดจากการดื่มเป็นเวลา ๑ เดือน

ง.นมัสการพระเจ้าของตนเพียงผู้เดียว

เฉลยแบบทดสอบ

๑. ง
๒. ข
๓. ง
๔. ง
๕. ข
๖. ค
๗. ง
๘. ค
๙. ง
๑๐. ค

แบบทดสอบก่อนการพัฒนา

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ เรื่อง ทักษะชีวิตการป้องกันยาเสพติด

คำสั่ง

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย x ลงในกระดาษคำตอบโดยเลือกข้อที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

๑. ข้อใดกล่าวถึงความหมายของอารมณ์ได้ไม่ถูกต้อง
 - ก. เป็นกลไกเพื่อใช้ในการสื่อสารระหว่างกัน
 - ข. อารมณ์แสดงมาทางการพูดหรือการกระทำ
 - ค. อารมณ์เกิดขึ้นเองโดยไม่ต้องมีสิ่งเร้ามากระตุ้น
 - ง. การเปลี่ยนแปลงของอารมณ์จะเกิดขึ้นเมื่อ มีสิ่งเร้า
๒. การเกิดอารมณ์ สิ่งใดเกิดขึ้นก่อน
 - ก. สิ่งเร้ามากระตุ้น
 - ข. การทำงานของสมองเพื่อตอบสนอง
 - ค. การแสดงออกทางคำพูด
 - ง. ผลกระทบต่อจิตใจ
๓. การเกิดอารมณ์สิ่งใดเกิดขึ้นหลังจากมีสิ่งมากระทบจิตใจ
 - ก. สิ่งเร้ามากระตุ้น
 - ข. การตีความหรือแปลความหมาย
 - ค. การตอบสนองทางร่างกาย
 - ง. การตอบสนองทางจิตใจ
๔. ภาวะใดที่เกิดความเครียดมากที่สุด
 - ก. เผชิญกับปัญหา
 - ข. วิเคราะห์ปัญหา
 - ค. หาสาเหตุของปัญหาไม่ได้
 - ง. แก้ปัญหาไม่ได้
๕. การจัดการกับอารมณ์และความเครียดมีความจำเป็นหรือไม่
 - ก. จำเป็น เพราะความเครียดมีผลกระทบต่อสุขภาพและจิตใจ
 - ข. จำเป็น เพราะความเครียดไม่มีประโยชน์ใด ๆ เลย
 - ค. ไม่จำเป็น เพราะไม่มีทางที่จะจัดการความเครียดได้
 - ง. ไม่จำเป็น เพราะความเครียดก่อให้เกิดความกระตือรือร้น
๖. การปฏิบัติตนในข้อใดไม่ใช่วิธีการจัดการกับอารมณ์และความเครียด
 - ก. นั่งสมาธิ
 - ข. นวดแผนไทย
 - ค. ฟังเพลงเบา ๆ
 - ง. เล่นเกมคอมพิวเตอร์
๗. ข้อใดไม่ใช่วิธีคิดที่เหมาะสมเพื่อคลายความเครียด
 - ก. คิดโทษตนเอง
 - ข. คิดอย่างมีเหตุผล
 - ค. คิดถึงคนอื่นบ้าง
 - ง. คิดหลาย ๆ แนวมุม
๘. จุดประสงค์ที่สำคัญที่สุดของการฝึกจิตสมาธิคือข้อใด
 - ก. ควบคุมอารมณ์ที่รุนแรง
 - ข. ลดอาการวิตกกังวล

ค. ผ่อนคลายความอิจฉาริษยา

ง. ทำให้เกิดปัญหาที่จะแก้ปัญหาละอุปสรรคต่าง ๆ ได้

๙. วิธีการปฏิบัติตนเพื่อจัดการกับอารมณ์และความเครียดที่นักเรียนสามารถปฏิบัติได้ง่ายที่สุด

ก. การคิดในทางบวก

ข. การฝึกจิต

ค. การนวดคลายเครียด

ง. การนั่งสมาธิ

๑๐. ข้อใดกล่าวถึงความเครียดที่ไม่ถูกต้อง

ก. ความเครียดที่พอดี จะช่วยกระตุ้นให้เกิดความกระตือรือร้น

ข. ความเครียดหากมีมากเกินไปจะส่งผลเสียต่อร่างกายและจิตใจ

ค. ความเครียดสามารถสร้างพลังต่อสู้ชีวิตและปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ

ง. ความเครียดไม่สามารถขจัดหรือผ่อนคลายได้

เฉลยแบบทดสอบ

๑. ค
๒. ก
๓. ง
๔. ง
๕. ก
๖. ง
๗. ก
๘. ง
๙. ก
๑๐. ง

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓

เรื่อง ทักษะชีวิตการป้องกันยาเสพติดและอบายมุข (การคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ การสื่อสาร การสร้างสัมพันธภาพ การจัดการอารมณ์และความเครียด การให้คำปรึกษา) (เวลา ๓.๓๐ ชั่วโมง)

๑. สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด

การมีทักษะชีวิตการป้องกันยาเสพติดและอบายมุข เป็นการเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น รู้ถึงปัญหา สามารถควบคุมอารมณ์และความเครียด เป็นกัลยาณมิตรกับผู้อื่นสามารถนำข้อคิดความรู้อย่างที่ ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข

๒. พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวัง

๒.๑ การสร้างสมรรถนะในตนเองและผู้อื่น

- ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
- มองตนเองและผู้อื่นในแง่บวก

๒.๒ การคิดวิเคราะห์ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสม่ำเสมอ

- การมองโลกในแง่ดี

๒.๓ การจัดการกับอารมณ์และความเครียด

๓. พฤติกรรมที่คาดหวังในทางพุทธศาสนา

จุดประสงค์การพัฒนาด้าน	ลักษณะพฤติกรรมที่กำหนด
ด้านศีล/ Morality (ความประพฤติ)	๑. นักเรียนทำความสะอาดอุปกรณ์และสถานที่หลังเสร็จการปฏิบัติกิจกรรม ๒. นักเรียนใช้อุปกรณ์โดยยึดหลักการความปลอดภัย คำนึงค่าในการใช้ ๓. นักเรียนสังเกตผลการปฏิบัติกิจกรรมได้อย่างถูกต้อง ๔. นักเรียนแต่งกายได้เหมาะสมกับการปฏิบัติกิจกรรม ๕. นักเรียนรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและไม่พูดแทรกขณะผู้อื่นพูด ๖. นักเรียนกำหนดขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม ๗. นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมเสร็จทันเวลาที่กำหนด

จุดประสงค์การพัฒนาด้าน	ลักษณะพฤติกรรมที่กำหนด
ด้านสมาธิ/ Concentration (จิตใจ)	๑. นักเรียนรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ๒. นักเรียนกระตือรือร้นในการเรียน บันทึกผลการปฏิบัติ อย่างตรงไปตรงมา ๓. นักเรียนร่าเริงแจ่มใสไม่แสดงกิริยาไม่เหมาะสมสงบเย็น
ด้านปัญญา/ Wisdom (ความรู้ความคิดการปฏิบัติ)	๑. นักเรียนสืบค้น ทักษะชีวิตการป้องกันตนเองด้านยาเสพติด และ การจัดการอารมณ์และความเครียด ๒. นักเรียนจัดนิทรรศการแนะนำความรู้ ต่าง ๆ เกี่ยวกับทักษะ ชีวิต การป้องกันตนเองด้านยาเสพติดและ การจัดการ อารมณ์และความเครียด ๓. นักเรียนใช้ทักษะกระบวนการทางภาษาในการแสวงหา ความรู้ ๔. นักเรียนใช้กระบวนการคิดตามหลักไตรสิกขาและหลัก ภาวนา ๔

๔. ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

ขั้นที่ ๑ ขั้นสร้างศรัทธาและความเชื่อใจ

๑. นักเรียนสวดมนต์เพื่อชำระจิตใจให้บริสุทธิ์ (สวดมนต์เป็นเพลง) ฝึกสมาธิก่อนเรียน
๒. ถามคำถามนักเรียนเพื่อให้ นักเรียนเกิดความตระหนักและศรัทธาต่อการเรียนรู้เรื่องราว

ขั้นที่ ๒ ขั้นเสนอปัญหาและข้อสงสัย

๓. เตรียมความพร้อม ทุกคนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดและอบายมุขมีทางแก้ไข

ขั้นที่ ๓ ขั้นสังเกต

๔. นักเรียนดูภาพและสังเกตการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในการต้านภัยยาเสพติดและ
 อบายมุข
๕. นักเรียนแบ่งกลุ่มสัมผัสกิจกรรมรายาต่าง ๆ การพูด อารมณ์และความเครียดอย่างมี
 ความสุขในการต้านภัยยาเสพติดและอบายมุข ๘ ความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อคิดที่ได้และ

อธิบายโดยยกตัวอย่างประกอบ ออกมานำเสนอผลงาน

๖. ครูอธิบายเพิ่มเติม และนำข้อมูลที่ได้จากแต่ละกลุ่มมาสรุปเป็นแผนภาพความคิด

ขั้นที่ ๔ ขั้นสำรวจและสัมผัส

๗. นักเรียนสำรวจตรวจสอบเกี่ยวกับการอารมณ์และความเครียดในการใช้ทักษะชีวิตการป้องกันยาเสพติด

๘. นักเรียนแบ่งกลุ่มสัมผัสกิจกรรมรายาต่าง ๆ การพูด อารมณ์และความเครียดอย่างมีความสุขในการต้านภัยยาเสพติดและอบายมุข

ความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อคิดที่ได้และอธิบายโดยยกตัวอย่างประกอบ ออกมานำเสนอผลงาน

๙. ครูอธิบายเพิ่มเติม และนำข้อมูลที่ได้จากแต่ละกลุ่มมาสรุปเป็นแผนภาพความคิด

ขั้นที่ ๕ ขั้นสืบค้น

๑๐. นักเรียนสืบค้นความเป็นมาเกี่ยวกับทักษะชีวิตการป้องกัน อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในการต้านภัยยาเสพติดและอบายมุข

ขั้นที่ ๖ ขั้นสังสมปัญญา

๑๑. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มแสดงบทบาทสมมติ เรื่อง ทักษะชีวิตการป้องกันยาเสพติดและอบายมุข กลุ่มละ ๑ เรื่อง แล้วออกมาแสดงทีละกลุ่มโดยครูช่วยสรุปเพิ่มเติม

ขั้นที่ ๗ ขั้นสรุปและประเมินผล

๑๒. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปความรู้ข้อคิดที่ได้รับเพื่อนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน

๑๓. นักเรียนทำแบบทดสอบ

๑๔. นักเรียนร่วมกันประเมินผลการเรียนเรื่องทักษะชีวิตการป้องกันภัยยาเสพติดและอบายมุข

ขั้นที่ ๘ ประยุกต์ใช้

๑๕. ประยุกต์ใช้ความรู้โดยจัดทำกิจกรรมกีฬาและนันทนาการร่วมกับองค์กรในชุมชนและสถานศึกษาใกล้เคียงในการป้องกันยาเสพติดและอบายมุข

๕. ชิ้นงาน/ภาระงาน

❖ ใบงานที่ ๑ เรื่อง ป้องกันตนเอง

❖ ใบงานที่ ๒ เรื่อง อารมณ์และความเครียด

ใบงานที่ ๒ อารมณ์และความเครียด

คำชี้แจง

ให้นักเรียนศึกษาเหตุการณ์จากที่กำหนดให้แล้วตอบคำถาม

เด็กวัย ๑๒ ตก - ชำนาญ

เด็กหญิงวัย ๑๒ ปี เกิดอาการน้อยใจและเครียดที่ตัวเองสอบได้อันดับสุดท้ายของห้องจนต้องซ้ำชั้นเรียนและกลัวไม่ได้ศึกษาต่อระดับมัธยม จึงไม่ยอมรับประทานอาหารเช้าและถูกส่งตัวไปยังโรงพยาบาล เหตุดังกล่าวเกิดขึ้นที่บ้านหลังหนึ่งในอำเภอเมือง ต.ญ.ออม (นามสมมติ) อายุ ๑๒ ปี เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ของโรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดเลยเกิดความเครียดเรื่องผลการเรียน จนไม่ยอมรับประทานอาหารเช้าและล้มป่วย ญาติเห็นจึงรีบนำส่งโรงพยาบาลแม่ของเด็กคนดังกล่าวเปิดเผยว่าปกติลูกสาวเป็นคนร่าเริงสนุกสนานจนกระทั่งลูกสาวได้เดินทางไปฟังผลการเรียนที่โรงเรียน และกลับถึงบ้านช่วงสายของวันนั้นด้วยสีหน้าเคร่งเครียดและหงุดหงิด พร้อมทั้งเล่าให้ตนฟังแบบน้อยใจว่า “สอบได้ที่สุดท้ายของห้อง จะไปหาเรียนต่อที่ไหนได้” ตนจึงบอกว่าจะส่งให้เรียนต่อแถวบ้านเนื่องจากฐานะที่บ้านก็แค่พอมีพอใช้เท่านั้น แต่ลูกสาวมีความคิดอยากไปเรียนต่อกรุงเทพฯ ต่อมาช่วงบ่าย ลูกสาวได้ออกไปวิ่งเล่นกลุ่มเพื่อนได้แซวและหยอกล้อเล่นเรื่องผลสอบของลูกสาวจึงทำให้เกิดความเครียดจัด และไม่ยอมทานอาหารโดยตนเองไว้ในห้องจนล้มป่วยในที่สุด

๑. จากเหตุการณ์ข้างต้น อะไรคือสาเหตุของความเครียด

.....

.....

.....

.....

๒. จากเหตุการณ์ข้างต้น อะไรคือผลเสียของความเครียด

.....

.....

.....

๓. ให้นักเรียนเสนอแนะวิธีปฏิบัติหรือป้องกันไม่ให้เกิดความเครียด

.....

.....

.....

๖. การวัดผลประเมินผลชิ้นงาน/ภาระงาน

ใบงานที่ ๑ เรื่อง วิธีป้องกันตนเอง

ระดับคะแนน เกณฑ์การประเมิน	๔ (๑๐ คะแนน)	๓ (๙ คะแนน)	๒ (๗-๘ คะแนน)	๑ (๕-๖ คะแนน)
อธิบายเกี่ยวกับ ความรู้หรือข้อคิดที่ได้ จากวิธีป้องกันตนเอง ในการต้านภัยยาเสพติดและอบายมุข	อธิบายเกี่ยวกับ ความรู้หรือ ข้อคิดที่ได้จาก วิธีป้องกัน ตนเองอย่างมี ความสุขในการ ต้านภัยยาเสพติดและ อบายมุข ยกตัวอย่าง ประกอบได้ สัมพันธ์กับ หัวข้อที่กำหนด และแตกต่าง จากที่ครู ยกตัวอย่างมี การเชื่อมโยงให้ เห็นถึง ความสัมพันธ์ กับตนเองและ ผู้อื่น	อธิบายเกี่ยวกับ ความรู้หรือ ข้อคิดที่ได้จากวิธี ป้องกันตนเอง อย่างมีความสุข ในการต้านภัยยา เสพติดและ อบายมุข ยกตัวอย่าง ประกอบได้ สัมพันธ์กับหัวข้อ ที่กำหนดและ แตกต่างจากที่ครู ยกตัวอย่างแต่ เชื่อมโยงให้เห็น เฉพาะตนเอง	อธิบายเกี่ยวกับ ความรู้หรือ ข้อคิดที่ได้จาก จากวิธีป้องกัน ตนเองอย่างมี ความสุขในการ ต้านภัยยาเสพติดและ อบายมุข และ ยกตัวอย่าง ประกอบได้ สัมพันธ์กับ หัวข้อที่กำหนด ตามที่ครู ยกตัวอย่างแต่มี การดัดแปลงให้ แตกต่าง	อธิบายเกี่ยวกับ ความรู้หรือข้อคิดที่ ได้จากวิธีป้องกัน ตนเองอย่างมี ความสุขในการ ต้านภัยยาเสพติด และอบายมุข ยกตัวอย่าง ประกอบได้ สัมพันธ์กับหัวข้อที่ กำหนดตามที่ครู ยกตัวอย่าง

ใบงานที่ ๒ เรื่อง อารมณ์และความเครียด

ระดับคะแนน เกณฑ์การประเมิน	๔ (๑๐ คะแนน)	๓ (๙ คะแนน)	๒ (๗-๘ คะแนน)	๑ (๕-๖ คะแนน)
อธิบายและยกตัวอย่าง อารมณ์และ ความเครียดอย่างมี ความสุขในการด้านภย ยาเสพติดและอบายมุข	อธิบายและ ยกตัวอย่าง อารมณ์และ ความเครียด เกี่ยวกับการอยู่ ร่วมกันอย่างมี ความสุขในการ ด้านภยยาเสพติดและอบายมุข ได้สัมพันธ์กับ หัวข้อที่กำหนด และแตกต่างจาก ที่ครูยกตัวอย่าง มีการเชื่อมโยงให้ เห็นถึง ความสัมพันธ์กับ ตนเองและผู้อื่น	อธิบายและ ยกตัวอย่าง อารมณ์และ ความเครียด เกี่ยวกับการอยู่ ร่วมกันอย่างมี ความสุขในการ ด้านภยยาเสพติดและอบายมุข ได้สัมพันธ์กับ หัวข้อที่กำหนด และแตกต่างจาก ที่ครูยกตัวอย่าง มีการเชื่อมโยงให้ เห็นเฉพาะ ตนเอง	อธิบายและ ยกตัวอย่าง เกี่ยวกับอารมณ์ และความเครียด การอยู่ร่วมกัน อย่างมีความสุขใน การด้านภยยา เสพติดและ อบายมุขได้ สัมพันธ์กับหัวข้อ ที่กำหนดตามที่ครู ยกตัวอย่าง แต่มี การดัดแปลงให้ แตกต่าง	อธิบายและ ยกตัวอย่าง เกี่ยวกับ อารมณ์และ ความเครียด การ อยู่ ร่วมกันอย่างมี ความสุขใน การด้านภยยา เสพติดและ อบายมุขได้ สัมพันธ์กับ หัวข้อที่ กำหนดตามที่ ครูยกตัวอย่าง

๗. เกณฑ์การวัดประเมินผล

๑๐ คะแนน ได้ ๔

๙ คะแนน ได้ ๓

๗-๘ คะแนน ได้ ๒

๕-๖ คะแนน ได้ ๑

๘. สื่อที่ใช้ในการพัฒนา

- ❖ กระดาษ A๔
- ❖ ใบงานที่๑ เรื่อง วิธีป้องกันตนเอง
- ❖ ใบงานที่๒ เรื่อง อารมณ์และความเครียด

๙. การวัดผลประเมินผล

สิ่งที่ต้องการวัดผลประเมินผล ด้าน...	วิธีการ	เครื่องมือ
กายภาวนา (Physical Development)	การสังเกตพฤติกรรม	แบบประเมินพฤติกรรมการพัฒนา ด้าน(กายภาวนา)
ศีลภาวนา (Physical Development)	การสังเกตพฤติกรรม	แบบประเมินพฤติกรรมการพัฒนา ด้านศีลภาวนา)
จิตตภาวนา (Emotional Development)	การสังเกตพฤติกรรม	แบบประเมินพฤติกรรมการพัฒนา ด้านจิตตภาวนา)
ปัญญาภาวนา (Physical Development)	การสังเกตพฤติกรรม	ผลงานนักเรียนด้านปัญญา (ปัญญาภาวนา) ได้แก่ ❖ ใบงานที่๑ เรื่องวิธี ป้องกันตนเอง ❖ ใบงานที่๒ เรื่อง อารมณ์ และความเครียด

๑๐. บันทึกหลังการอบรม

(๑) สิ่งที่นักเรียนได้รับ

.....

(๒) หลักธรรมที่นักเรียนได้รับ

.....

(๓) ปัญหา อุปสรรค และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

.....

(๔) ปัญหาที่ทำการศึกษาและพัฒนาผู้เรียน

.....

ลงชื่อ.....

ตำแหน่ง.....ผู้บันทึก

แบบทดสอบหลังการพัฒนา

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ เรื่อง ทักษะชีวิตการป้องกันยาเสพติด

คำสั่ง

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย x ลงในกระดาษคำตอบโดยเลือกข้อที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

๑. ข้อใดกล่าวถึงความหมายของอารมณ์ได้ไม่ถูกต้อง
 - ก. เป็นกลไกเพื่อใช้ในการสื่อสารระหว่างกัน
 - ข. อารมณ์แสดงมาทางการพูดหรือการกระทำ
 - ค. อารมณ์เกิดขึ้นเองโดยไม่ต้องมีสิ่งเร้ามากระตุ้น
 - ง. การเปลี่ยนแปลงของอารมณ์จะเกิดขึ้นเมื่อมีสิ่งเร้า
๒. การเกิดอารมณ์ สิ่งใดเกิดขึ้นก่อน
 - ก. สิ่งเร้ามากระตุ้น
 - ข. การทำงานของสมองเพื่อตอบสนอง
 - ค. การแสดงออกทางคำพูด
 - ง. ผลกระทบต่อจิตใจ
๓. การเกิดอารมณ์สิ่งใดเกิดขึ้นหลังจากมีสิ่งมากระทบจิตใจ
 - ก. สิ่งเร้ามากระตุ้น
 - ข. การตีความหรือแปลความหมาย
 - ค. การตอบสนองทางร่างกาย
 - ง. การตอบสนองทางจิตใจ
๔. ภาวะใดที่เกิดความเครียดมากที่สุด
 - ก. เผชิญกับปัญหา
 - ข. วิเคราะห์ปัญหา
 - ค. หาสาเหตุของปัญหาไม่ได้
 - ง. แก้ปัญหาไม่ได้
๕. การจัดการกับอารมณ์และความเครียดมีความจำเป็นหรือไม่
 - ก. จำเป็น เพราะความเครียดมีผลกระทบต่อสุขภาพและจิตใจ
 - ข. จำเป็น เพราะความเครียดไม่มีประโยชน์ใด ๆ เลย
 - ค. ไม่จำเป็น เพราะไม่มีทางที่จะขจัดความเครียดได้
 - ง. ไม่จำเป็น เพราะความเครียดก่อให้เกิดความกระตือรือร้น
๖. การปฏิบัติตนในข้อใดไม่ใช่วิธีการจัดการกับอารมณ์และความเครียด
 - ก. นั่งสมาธิ
 - ข. นวดแผนไทย
 - ค. ฟังเพลงเบา ๆ
 - ง. เล่นเกมคอมพิวเตอร์
๗. ข้อใดไม่ใช่วิธีคิดที่เหมาะสมเพื่อคลายความเครียด
 - ก. คิดโทษตนเอง
 - ข. คิดอย่างมีเหตุผล
 - ค. คิดถึงคนอื่นบ้าง
 - ง. คิดหลาย ๆ แนวมุม
๘. จุดประสงค์ที่สำคัญที่สุดของการฝึกจิตสมาธิคือข้อใด
 - ก. ควบคุมอารมณ์ที่รุนแรง

- ข. ลดอาการวิตกกังวล
 - ค. ผ่อนคลายความอึดอัด
 - ง. ทำให้เกิดปัญญาที่จะแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ได้
๙. วิธีการปฏิบัติตนเพื่อจัดการกับอารมณ์และความเครียดที่นักเรียนสามารถปฏิบัติได้ง่ายที่สุด
- ก. การคิดในทางบวก
 - ข. การฝึกจิต
 - ค. การนวดคลายเครียด
 - ง. การนั่งสมาธิ
๑๐. ข้อใดกล่าวถึงความเครียดที่ไม่ถูกต้อง
- ก. ความเครียดที่พอดี จะช่วยกระตุ้นให้เกิดความกระตือรือร้น
 - ข. ความเครียดหากมีมากเกินไปจะส่งผลเสียต่อร่างกายและจิตใจ
 - ค. ความเครียดสามารถสร้างพลังต่อสู้ชีวิตและปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ
 - ง. ความเครียดไม่สามารถขจัดหรือผ่อนคลายได้

เฉลยแบบทดสอบ

๑. ค
๒. ก
๓. ง
๔. ง
๕. ก
๖. ง
๗. ก
๘. ง
๙. ก
๑๐. ง

แบบทดสอบก่อนพัฒนา

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔ เรื่อง การป้องกันภัยยาเสพติดและอบายมุข

คำสั่ง

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย x ลงในกระดาษคำตอบโดยเลือกข้อที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

๑. เราควรหลีกเลี่ยงจากสารเสพติดอย่างไร

ก. ไม่คบกับเพื่อน	ข. ไม่ยุ่งเกี่ยวกับใครเลย
ค. ไม่ไปเที่ยวกับเพื่อน	ง. ไม่ลองสารเสพติดทุกชนิด

๒ สารเสพติดข้อใดมีผลเสียมากที่สุด

ก. อ่อนเพลีย	ข. ถึงขั้นเสียชีวิต
ค. คิดหวาดระแวง	ง. ทำให้สุขภาพเสื่อมโทรม

๓. การใช้สารเสพติดทำให้เราควบคุมตัวเองไม่ได้เพราะเหตุใด

ก. มีสารนิโคติน	ข. มีสารคาเฟอีน
ค. มีสารแอมเฟตามีน	ง. มีสารกล่อมประสาท

๔. การป้องกันตัวเองจากการติดสารเสพติดคือข้อใด

ก. ไม่เที่ยวกับเพื่อนเลย	ข. ไม่คบกับเพื่อนเลย
ค. เพื่อนชวนดื่มต้องปฏิเสธ	ง. เพื่อนชวนดื่มก็ดื่มด้วยนิดหน่อย

๕. ปัญหาสารเสพติดชนิดใดที่กำลังแพร่ระบาดในประเทศไทย

ก. เฮโรอีน	ข. โคเคน
ค. มอร์ฟีน	ง. แอมเฟตามีน

๖. วิธีที่ดีที่สุดที่จะไม่ตกเป็นทาสยาเสพติดคือข้อใด

ก. การป้องกันชุมชน การป้องกันสังคม
ข. การป้องกันสังคม การป้องกันตนเอง
ค. การป้องกันชุมชน การป้องกันตนเอง การป้องกันครอบครัว

ง.การป้องกันชุมชน การป้องกันสังคม การป้องกันครอบครัว

๗.สารเสพติดชนิดใดมีความเสี่ยงต่อการเป็นถูกลมโปรงพอง

ก.ฝิ่นและกัญชา

ข.กระท่อมและบุหรี

ค.กัญชาและบุหรี

ง.ฝิ่นและกระท่อม

๘.เพราะเหตุใด จึงไม่ควรเสพสารเสพติด

ก.หาซื้อขายาก

ข.มีราคาแพง

ค.ทำให้สติปัญญาเสื่อม

ง.เป็นสินค้านำเข้าจากต่างประเทศ

๙. ถ้าพบเห็นเพื่อนดื่มสุรา นักเรียนควรทำอย่างไร

ก.แอบดูอยู่ห่าง ๆ

ข.ไปบอกให้ครูทราบ

ค.ขอเพื่อนทดลองบ้าง

ง. เข้าไปล้อเลียนเพื่อน

๑๐. เราต้องป้องกันบุตรหลานไม่ให้ติดสารเสพติดได้อย่างไร

ก.เข้มงวดกับบุตรหลาน

ข.ให้ความรักความอบอุ่น

ค.ไม่อนุญาตให้คบเพื่อนฝูง

ง.ไม่อนุญาตให้ออกไปไหนตามลำพัง

เฉลยแบบทดสอบ

๑. ง
๒. ข
๓. ง
๔. ค
๕. ก
๖. ค
๗. ค
๘. ค
๙. ข
๑๐. ข

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔

เรื่อง การป้องกันภัยยาเสพติดและอบายมุข

๑. สารสำคัญ/ความคิดรวบยอด

การป้องกันภัยยาเสพติดและอบายมุข เป็นการรู้ถึงโทษของยาเสพติดหาแนวทางป้องกันตนเองจากภัยยาเสพติด แล้วนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

๒. การสร้างเสริมสมรรถนะและทักษะชีวิตที่คาดหวัง

๒.๑ การสร้างสมรรถนะในตนเองและผู้อื่น

- ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
- มองตนเองและผู้อื่นในแง่บวก

๒.๒ การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

- การมองโลกในแง่ดี

๒.๓ การจัดการอารมณ์และความเครียด

๓ . พฤติกรรมที่คาดหวังในทางพุทธศาสนา

จุดประสงค์การพัฒนาด้าน	ลักษณะพฤติกรรมที่กำหนด
ด้านศีล/ Moralite (ความประพฤติ)	๑. นักเรียนทำความสะอาดอุปกรณ์และสถานที่หลังเสร็จการปฏิบัติกิจกรรม ๒. นักเรียนใช้อุปกรณ์โดยยึดหลักการความปลอดภัย คำนึงค่าในการใช้ ๓. นักเรียนสังเกตผลการปฏิบัติกิจกรรมได้อย่างถูกต้อง ๔. นักเรียนแต่งกายได้เหมาะสมกับการปฏิบัติกิจกรรม ๕. นักเรียนรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและไม่พูดแทรกขณะผู้อื่นพูด ๖. นักเรียนกำหนดขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรมการป้องกันภัยยาเสพติดและอบายมุข ได้อย่างเหมาะสม ๗. นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมเสร็จทันเวลาที่กำหนด

จุดประสงค์การพัฒนาด้าน	ลักษณะพฤติกรรมที่กำหนด
ด้านสมาธิ/ Concentration (จิตใจ)	๑. นักเรียนรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ๒. นักเรียนกระตือรือร้นในการเรียน บันทึกผลการปฏิบัติ อย่างตรงไปตรงมา ๓. นักเรียนร่าเริงแจ่มใสไม่แสดงกิริยาไม่เหมาะสมสงบเย็น
ด้านปัญญา/ Wisdom (ความรู้ความคิดการปฏิบัติ)	๑. นักเรียนสืบค้น การสังเกตอาการของบุคคลที่เกิดจากการ ป้องกัน ภัยยาเสพติดและอบายมุข ๒. นักเรียนจัดนิทรรศการแนะนำความรู้ ต่าง ๆ เกี่ยวกับการ ป้องกัน ภัยยาเสพติดและอบายมุข ๓. นักเรียนใช้ทักษะกระบวนการทางภาษาในการแสวงหา ความรู้ ๔. นักเรียนใช้กระบวนการคิดตามหลักอริยสัจสี่และโยโส มนสิการ ในการพัฒนาผู้เรียน

๔.ขั้นตอนการวัดผล

ขั้นที่ ๑ ขั้นสร้างศรัทธาและความเชื่อใจ

๑. นักเรียนสวดมนต์เพื่อชำระจิตใจให้บริสุทธิ์ (สวดมนต์เป็นเพลง) ฝึกสมาธิก่อนเรียน
๒. ถามคำถามนักเรียนเพื่อให้นักเรียนเกิดความตระหนักและศรัทธาต่อการเรียนรู้เรื่องราว

ขั้นที่ ๒ เสนอปัญหาและข้อสงสัย

๓. เตรียมความพร้อมปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับยาเสพติดและอบายมุขสามารถแก้ไขได้

ขั้นที่ ๓ ขั้นสังเกต

๔. นักเรียนดูภาพและสังเกตการการป้องกันภัยยาเสพติดและอบายมุข
๕. นักเรียนแบ่งกลุ่มสัมผัสกิจกรรมการยาต่าง ๆ การพูด การป้องกันภัยยาเสพติดและ

อบายมุข

แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อคิดที่ได้และอธิบายโดยยกตัวอย่างประกอบยกมานำเสนอ
ผลงาน

๖. ครูอธิบายเพิ่มเติม และนำข้อมูลที่ได้จากแต่ละกลุ่มมาสรุปเป็นแผนภาพความคิด

ขั้นที่ ๔ ขั้นสำรวจและสัมผัส

๖. นักเรียนสำรวจตรวจสอบเกี่ยวกับการป้องกันภัยยาเสพติดและอบายมุข

๗. นักเรียนแบ่งกลุ่มสัมผัสกิจกรรมรายาต่าง ๆ การพูด การป้องกันภัยยาเสพติดและ
อบายมุข

แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อคิดที่ได้และอธิบายโดยยกตัวอย่างประกอบ ออกมานำเสนอ

ผลงาน

๘. ครูอธิบายเพิ่มเติม และนำข้อมูลที่ได้จากแต่ละกลุ่มมาสรุปเป็นแผนภาพความคิด

ขั้นที่ ๕ ขั้นสืบค้น

๑๐. นักเรียนสืบค้นความเป็นมาเกี่ยวกับการป้องกันภัยยาเสพติดและอบายมุข

ขั้นที่ ๖ ขั้นสังสมปัญญา และลงข้อสรุป

๑๑. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มแสดงบทบาทสมมุติ เรื่อง การการป้องกันภัยยาเสพติดและอบายมุข

กลุ่มละ ๑ เรื่อง แล้วออกมาแสดงที่ละกลุ่มโดยครูช่วยสรุปเพิ่มเติม

๑๒. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปความรู้ข้อคิดที่ได้รับเพื่อนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน

ขั้นที่ ๗ ขั้นสรุปและประเมินผล

๑๓. นักเรียนทำแบบทดสอบ

๑๔. นักเรียนร่วมกันประเมินผลการเรียนเรื่องการการป้องกันภัยยาเสพติดและอบายมุข

ขั้นที่ ๘ ขั้นประยุกต์ใช้

๑๕. จัดกิจกรรมกีฬาและนันทนาการเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับองค์กรชุมชน

๕. ชิ้นงาน/ภาระงาน

❖ ใบงาน เรื่อง รู้จักสังเกต

❖ ใบงาน เรื่อง รู้สาเหตุและหาทางแก้

ใบงานที่ ๑ เรื่อง รู้จักสังเกต

คำชี้แจง

ให้นักเรียนอธิบายวิธีสังเกตอาการของผู้ใช้สารเสพติดลงในแผนผังความคิด
(Mind Mapping)

ใบงานที่ ๒ เรื่อง รู้สาเหตุและหาทางแก้

คำชี้แจง

ให้นักเรียนเขียนสาเหตุการเสพติดสารเสพติด และวิธีป้องกันปัญหาสารเสพติดในสถานศึกษา

	วิธีป้องกัน
..... 	
..... 	
..... 	

๖. การวัดผลประเมินผลชิ้นงาน/ภาระงาน

ใบงานที่ ๑ เรื่อง รู้จักสังเกต

ระดับคะแนน เกณฑ์การประเมิน	๔ (๑๐ คะแนน)	๓ (๙ คะแนน)	๒ (๗-๘ คะแนน)	๑ (๕-๖ คะแนน)
อธิบายเกี่ยวกับ ความรู้หรือข้อคิดที่ได้ จากการรู้จักสังเกต ภัยยาเสพติดและ อบายมุข	อธิบายเกี่ยวกับ ความรู้หรือ ข้อคิดที่ได้จาก การรู้จักสังเกต ภัยยาเสพติด และอบายมุข ยกตัวอย่าง ประกอบได้ สัมพันธ์กับ หัวข้อที่กำหนด และแตกต่าง จากที่ครู ยกตัวอย่างมี การเชื่อมโยงให้ เห็นถึง ความสัมพันธ์ กับตนเองและ ผู้อื่น	อธิบายเกี่ยวกับ ความรู้หรือ ข้อคิดที่ได้จาก การรู้จักสังเกต ภัยยาเสพติด และอบายมุข ยกตัวอย่าง ประกอบได้ สัมพันธ์กับหัวข้อ ที่กำหนดและ แตกต่างจากที่ครู ยกตัวอย่างแต่ เชื่อมโยงให้เห็น เฉพาะตนเอง	อธิบายเกี่ยวกับ ความรู้หรือ ข้อคิดที่ได้จาก รู้จักสังเกตจาก ภัยยาเสพติด และอบายมุข และยกตัวอย่าง ประกอบได้ สัมพันธ์กับ หัวข้อที่กำหนด ตามที่ครู ยกตัวอย่างแต่มี การดัดแปลงให้ แตกต่าง	อธิบายเกี่ยวกับ ความรู้หรือข้อคิดที่ ได้จากการรู้จัก สังเกตภัยยาเสพติด และอบายมุข ยกตัวอย่างประกอบ ได้ สัมพันธ์กับหัวข้อที่ กำหนดตามที่ครู ยกตัวอย่าง

ใบงานที่ ๒ เรื่อง รู้สาเหตุและหาทางแก้

ระดับคะแนน เกณฑ์การประเมิน	๔ (๑๐ คะแนน)	๓ (๙ คะแนน)	๒ (๗-๘ คะแนน)	๑ (๕-๖ คะแนน)
อธิบายและยกตัวอย่าง เกี่ยวกับการรู้สาเหตุ และทางแก้เกี่ยวกับภย ยาเสพติดและอบายมุข	อธิบายและ ยกตัวอย่าง เกี่ยวกับรู้ สาเหตุและทาง แก้เกี่ยวกับภย ยาเสพติดและ อบายมุข ได้ สัมพันธ์กับ หัวข้อที่กำหนด และแตกต่าง จากที่ครู ยกตัวอย่าง มี การเชื่อมโยงให้ เห็นถึง ความสัมพันธ์ กับตนเองและ ผู้อื่น	อธิบายและ ยกตัวอย่าง เกี่ยวกับรู้สาเหตุ และทางแก้ เกี่ยวกับภยยา เสพติดและ อบายมุขได้ สัมพันธ์กับหัวข้อ ที่กำหนดและ แตกต่างจากที่ครู ยกตัวอย่าง มีการ เชื่อมโยงให้เห็น เฉพาะตนเอง	อธิบายและ ยกตัวอย่าง เกี่ยวกับรู้ สาเหตุและทาง แก้เกี่ยวกับภย ยาเสพติดและ อบายมุขได้ สัมพันธ์กับ หัวข้อที่กำหนด ตามที่ครู ยกตัวอย่าง แต่ มีการดัดแปลง ให้แตกต่าง	อธิบายและ ยกตัวอย่าง เกี่ยวกับรู้ สาเหตุและทาง แก้เกี่ยวกับภย ยาเสพติดและ อบายมุขได้ สัมพันธ์กับ หัวข้อที่กำหนด ตามที่ครู ยกตัวอย่าง

๗.เกณฑ์การวัดผลประเมินผล

๑๐ คะแนนได้ ๔

๙ คะแนนได้ ๓

๗-๘ คะแนนได้ ๒

๑-๖ คะแนนได้ ๑

๘. สื่อที่ใช้ในการพัฒนา

- ❖ กระดาษ A4
- ❖ ใบงานที่ ๑ เรื่อง รู้จักสังเกต
- ❖ ใบงานที่ ๒ เรื่อง รู้สาเหตุและหาทางแก้

๙. การวัดผลประเมินผล

สิ่งที่ต้องการวัดผลประเมินผล ด้าน...	วิธีการ	เครื่องมือ
กายภาวนา (Physical Development)	การสังเกตพฤติกรรม	แบบประเมินพฤติกรรมการพัฒนา ด้าน(กายภาวนา)
ศีลภาวนา (Physical Development)	การสังเกตพฤติกรรม	แบบประเมินพฤติกรรมการพัฒนา ด้าน(ศีลภาวนา)
จิตตภาวนา (Emotional Development)	การสังเกตพฤติกรรม	แบบประเมินพฤติกรรมการพัฒนา ด้าน(จิตตภาวนา)
ปัญญาภาวนา (Physical Development)	การสังเกตพฤติกรรม	ผลงานนักเรียนด้านปัญญา (ปัญญาภาวนา) ได้แก่ ❖ ใบงานที่๑ เรื่อง รู้จัก สังเกต ❖ ใบงานที่๒ เรื่อง รู้สาเหตุ และหาทางแก้

๑๐. บันทึกหลังการอบรม

(๑) สิ่งที่นักเรียนได้รับ

.....

(๒) หลักธรรมที่นักเรียนได้รับ

.....

(๓) ปัญหา อุปสรรค และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

.....

(๔) ปัญหาที่ทำการศึกษาและพัฒนาผู้เรียน

.....

ลงชื่อ.....

ตำแหน่ง.....ผู้บันทึก

แบบทดสอบหลังการพัฒนา

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔ เรื่อง การป้องกันภัยยาเสพติดและอบายมุข

คำสั่ง

ให้เรียนทำเครื่องหมาย x ลงในกระดาษคำตอบโดยเลือกข้อที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

๑. เราควรหลีกเลี่ยงจากสารเสพติดอย่างไร

ก. ไม่คบกับเพื่อน	ข. ไม่ยุ่งเกี่ยวกับใครเลย
ค. ไม่ไปเที่ยวกับเพื่อน	ง. ไม่ลองสารเสพติดทุกชนิด

๒ สารเสพติดข้อใดมีผลเสียมากที่สุด

ก. อ่อนเพลีย	ข. ถึงขั้นเสียชีวิต
ค. คิดหาวิธีระแวง	ง. ทำให้สุขภาพเสื่อมโทรม

๓. การใช้สารเสพติดทำให้เราควบคุมตัวเองไม่ได้เพราะเหตุใด

ก. มีสารนิโคติน	ข. มีสารคาเฟอีน
ค. มีสารแอมเฟตามีน	ง. มีสารกล่อมประสาท

๔. การป้องกันตัวเองจากการติดสารเสพติดคือข้อใด

ก. ไม่เที่ยวกับเพื่อนเลย	ข. ไม่คบกับเพื่อนเลย
ค. เพื่อนชวนดื่มต้องปฏิเสธ	ง. เพื่อนชวนดื่มก็ดื่มด้วยนิดหน่อย

๕. ปัญหาสารเสพติดชนิดใดที่กำลังแพร่ระบาดในประเทศไทย

ก. เฮโรอีน	ข. โคเคน
ค. มอร์ฟีน	ง. แอมเฟตามีน

๖. วิธีที่ดีที่สุดที่จะไม่ตกเป็นทาสยาเสพติดคือข้อใด

ก. การป้องกันชุมชน การป้องกันสังคม
ข. การป้องกันสังคม การป้องกันตนเอง

ค.การป้องกันชุมชน การป้องกันตนเอง การป้องกันครอบครัว

ง.การป้องกันชุมชน การป้องกันสังคม การป้องกันครอบครัว

๗.สารเสพติดชนิดใดมีความเสี่ยงต่อการเป็นถุงลมโป่งพอง

ก.ผีเสื้อและภักษุชา ข.กระท่อมและบุหรื

ค.กัญชาและบุหรื ง.ฝิ่นและกระท่อม

๘. เพราะเหตุใด จึงไม่ควรเสพสารเสพติด

ก. หาซื้อขาย ข. มีราคาแพง

ค. ทำให้สติปัญญาเสื่อม ง. เป็นสินค้านำเข้าจากต่างประเทศ

๙. ถ้าพบเห็นเพื่อนดื่มสุรา นักเรียนควรทำอย่างไร

ก. แอบดูอยู่ห่าง ๆ ข. ไปบอกให้ครูทราบ

ค. ขอเพื่อนทดลองบ้าง ง.เข้าไปล้อเลียนเพื่อน

๑๐. . เราต้องป้องกันบุตรหลานไม่ให้ติดสารเสพติดได้อย่างไร

ก. เข้มงวดกับบุตรหลาน ข.ให้ความรักความอบอุ่น

ค. ไม่อนุญาตให้คบเพื่อนฝูง ง.ไม่อนุญาตให้ออกไปไหนตามลำพัง

เฉลยแบบทดสอบ

๑. ง
๒. ข
๓. ง
๔. ค
๕. ก
๖. ค
๗. ค
๘. ค
๙. ข
๑๐. ข

แบบทดสอบก่อนเรียน

หน่วยที่ ๕ เรื่อง การดูแลเยียวยาช่วยเหลือผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดและอบายมุข

คำสั่ง 2 ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย x ลงในกระดาษคำตอบโดยเลือกข้อที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

๑. ผู้เสพสารเสพติดชนิดใดที่มีอาการจิตใจเลือนลอย ซึม ง่วง พุดจาจกวน อารมณ์ดี ความคิดสับสน ความคิดและการตัดสินใจเชื่องช้า

ก.ฝิ่น

ข.กัญชา

ค.อีเฟดริน

ง.แอมเฟตามีน

๒. ปัญหาร้ายแรงของแอมเฟตามีน(ยาบ้า) ในประเทศไทยของผู้ติดยาบ้าได้ขยายไปยังกลุ่มใด

ก.กลุ่มเยาวชน

ข.กลุ่มผู้ใช้แรงงาน

ค.กลุ่มเกษตรกร

ง.กลุ่มชาวประมง

๓. ผู้เสพสารเสพติดในข้อใดที่ระยะแรกมีอาการไร้ความรู้สึก กระปรี้กระเปร่า คล้ายมีกำลัง มากขึ้นแต่จะอ่อนล้าทันทีเมื่อหมดฤทธิ์และเกิดอาการเซื่องซึม

ก.ฝิ่น

ข.กัญชา

ค.โคเคน

ง.สารระเหย

๔. สารใดในบุหรี่ยะกระตุ้นและก่อกำเนิดการทำงานของระบบประสาทส่วนกลาง ทำอันตรายต่อระบบทางเดินอาหาร ระบบทางเดินหายใจ ระบบไหลเวียนเลือด

ก.นิโคติน

ข.คาร์ซีโนเจน

ค.คาร์บอนมอนอกไซด์ ง.ไนโตรเจนออกไซด์

๕. ข้อใดไม่ใช่การป้องกันสารเสพติดที่ถูกต้อง

ก. การดูแลร่างกายไม่ให้เจ็บป่วยและมองโลกในแง่ดี

ข. ทำงานอดิเรกต่าง ๆ

ค. คอยดำเนินชีวิตประจำวันอยู่กับเพื่อน

ง. ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบของครอบครัวอย่างเคร่งครัด

๖. บุคคลใดในข้อต่อไปนี้ ที่ต้องช่วยกันป้องกันสารเสพติด

ก. พ่อแม่พี่น้อง

ข. ครูอาจารย์

ค. ตัวเราเอง

ง. ถูกทุกข้อ

๗. ข้อใดเป็นการคิดที่เสี่ยงต่อภาวะการติดสารเสพติด

ก. อยากรู้ยากลองเป็นผู้กล้า

ข. ไม่ทดลองของมีนเมาทุกชนิด

ค. ไม่คบเพื่อนแปลกหน้าที่โรงเรียน

ง. มองเห็นคุณค่าในตนเองว่าดีเสมอ

๘. เพราะเหตุใดผู้ติดสารเสพติดมักก่ออาชญากรรม

ก. ประชดตัวเอง

ข. ถูกชักชวนจากคนอื่น

ค. ต้องการเงินไปซื้อยาบ้า

ง. ไม่พอใจสิ่งแวดล้อมของตน

๙. ข้อใดคือการป้องกันตนเองจากสารเสพติดที่สำคัญที่สุด

ก. ไม่หลงเชื่อคำชวนเชิญ

ข. ทำกิจกรรมตามเพื่อน

ค. ไม่ทดลองเสพยาทุกชนิด

ง. ไปทำบุญที่วัดทุกวันหยุด

๑๐. ข้อใดที่ไม่ใช่สารอันตรายที่เกิดจากควันบุหรี่

ก. นิโคติน

ข. ออกซิเจน

ค. คาร์บอนมอนอกไซด์

ง. ไนโตรเจนไดออกไซด์

เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน

๑. ข
๒. ก
๓. ก
๔. ค
๕. ง
๖. ง
๗. ก
๘. ค
๙. ก
๑๐. ข

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕

เรื่อง การดูแลเยียวยาช่วยเหลือผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดและอบายมุขและคำปณิธานด้าน

ภัยเสพติดและอบายมุข (เวลา ๔ ชั่วโมง)

๑. สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด

การดูแลเยียวยาช่วยเหลือผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดและอบายมุข เป็นการระดมความคิดหาแนวทางในการดูแลช่วยเหลือผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดและอบายมุข แล้วนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

๒. พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวัง

๒.๑ การสร้างสมรรถนะในตนเองและผู้อื่น

- ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
- มองตนเองและผู้อื่นในแง่บวก

๒.๒ การคิดวิเคราะห์ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสม่ำเสมอ

- การมองโลกในแง่ดี

๒.๓ การจัดการกับอารมณ์และความเครียด

๓. พฤติกรรมที่คาดหวังในทางพุทธศาสนา

จุดประสงค์การพัฒนาด้าน	ลักษณะพฤติกรรมที่กำหนด
ด้านศีล/ Moralite (ความประพฤติ)	๑. นักเรียนทำความสะอาดอุปกรณ์และสถานที่หลังเสร็จการปฏิบัติกิจกรรม ๒. นักเรียนใช้อุปกรณ์โดยยึดหลักการความปลอดภัย คำนึงค่าในการใช้ ๓. นักเรียนสังเกตผลการปฏิบัติกิจกรรมได้อย่างถูกต้อง ๔. นักเรียนแต่งกายได้เหมาะสมกับการปฏิบัติกิจกรรม ๕. นักเรียนรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและไม่พูดแทรกขณะผู้อื่นพูด

จุดประสงค์การพัฒนาด้าน	ลักษณะพฤติกรรมที่กำหนด
ด้านศีล/ Morality (ความประพฤติ)	๖. นักเรียนกำหนดขั้นตอนในการดูแลเยียวยา คำปณิธาน ภยยาเสพติดและอบายมุข ได้อย่างเหมาะสม ๗. นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมเสร็จทันเวลาที่กำหนด
ด้านสมาธิ/ Concentration (จิตใจ)	๑. นักเรียนรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ๒. นักเรียนกระตือรือร้นในการเรียน บันทึกผลการปฏิบัติ อย่างตรงไปตรงมา ๓. นักเรียนร่าเริงแจ่มใสไม่แสดงกิริยาไม่เหมาะสมสงบเย็น
ด้านปัญญา/ Wisdom (ความรู้ความคิดการปฏิบัติ)	๑. นักเรียนสืบค้น ให้คำแนะนำ ปรีक्षा และแนวทางใน การช่วยเหลือฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดและอบายมุข ๒. นักเรียนจัดนิทรรศการแนะนำความรู้ ต่าง ๆ เกี่ยวกับการ ดูแลเยียวยารักษาช่วยเหลือผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และอบายมุข ๓. นักเรียนใช้ทักษะกระบวนการทางภาษาในการ แสวงหาความรู้ ๔. นักเรียนใช้กระบวนการคิดตามหลักพรหมวิหาร ๔ และปรโตโฆชะ ในการพัฒนาผู้เรียน

๔. ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

ขั้นที่ ๑ ขั้นสร้างศรัทธาและความเชื่อถือ

๑. นักเรียนสวดมนต์เพื่อชำระจิตใจให้บริสุทธิ์ (สวดมนต์เป็นเพลง) ฟังสมาธิก่อนเรียน
๒. ถามคำถามนักเรียนเพื่อให้นักเรียนเกิดความตระหนักและศรัทธาต่อการเรียนรู้เรื่องราว

ขั้นที่ ๒ ขั้นเสนอปัญหาและข้อสงสัย

๓. เตรียมความพร้อมด้านร่างกายจิตใจเพื่อพิสูจน์ปัญหาข้อสงสัยสามารถแก้ไขและพิสูจน์ได้

ขั้นที่ ๔ ขั้นสังเกต

๔. นักเรียนดูภาพและสังเกตการดูแลเยียวยาช่วยเหลือผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดและอบายมุข
และสังเกตคำกล่าวคำปณิธานด้านภยยาเสพติดและอบายมุข
นักเรียนแบ่งกลุ่มสาธิตการดูแลเยียวยาช่วยเหลือผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดและอบายมุข
และสังเกตคำกล่าวคำปณิธานด้านภยยาเสพติดและอบายมุข

๕. ครูอธิบายเพิ่มเติม และนำข้อมูลที่ได้จากแต่ละกลุ่มมาสรุปเป็นแผนภาพความคิด

ขั้นที่ ๔ ขั้นสำรวจและสัมผัส

๖. นักเรียนสำรวจตรวจสอบเกี่ยวกับการดูแลเยียวยาช่วยเหลือผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดและ
อบายมุขคำปณิธานด้านภัยยาเสพติดและอบายมุข

๗. นักเรียนแบ่งกลุ่มสาธิตการดูแลเยียวยาช่วยเหลือผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดและอบายมุข
และสังเกตคำถามคำปณิธานด้านภัยยาเสพติดและอบายมุข

๘. นักเรียนแบ่งกลุ่มสัมผัสกิจกรรมรายาต่าง ๆ การพูด ความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อคิดที่ได้และ
อธิบายโดยยกตัวอย่างประกอบ ออกมานำเสนอผลงาน

ขั้นที่ ๕ ขั้นสืบค้น

๙. นักเรียนสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับดูแลเยียวยาช่วยเหลือผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดและอบายมุข

๑๐. นักเรียนร่วมกันประพันธ์ให้คำปณิธานด้านภัยยาเสพติดและอบายมุข

ขั้นที่ ๖ ขั้นสังสมปัญญา และลงข้อสรุป

๑๑. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มแสดงบทบาทสมมติ เรื่อง การดูแลเยียวยาช่วยเหลือผู้เกี่ยวข้องกับ
ยาเสพติดและอบายมุขคำปณิธานด้านภัยยาเสพติดและอบายมุข กลุ่มละ ๑ เรื่อง แล้วออกมาแสดง
ที่ละกลุ่มโดยครูช่วยสรุปเพิ่มเติม

๑๒. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปความรู้ข้อคิดที่ได้รับเพื่อนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน

ขั้นที่ ๗ ขั้นรูปและประเมินผล

๑๓. นักเรียนทำแบบทดสอบ

๑๔. นักเรียนร่วมกันประเมินผลการเรียนเรื่องการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในการต้านภัย
ยาเสพติดและอบายมุข

ขั้นที่ ๘ ประยุกต์ใช้

๑๕. ประยุกต์ใช้ความรู้โดยจัดทำป้ายต่อต้านยาเสพติดและสิ่งมั่วสุมยาเสพติดอื่น ๆ

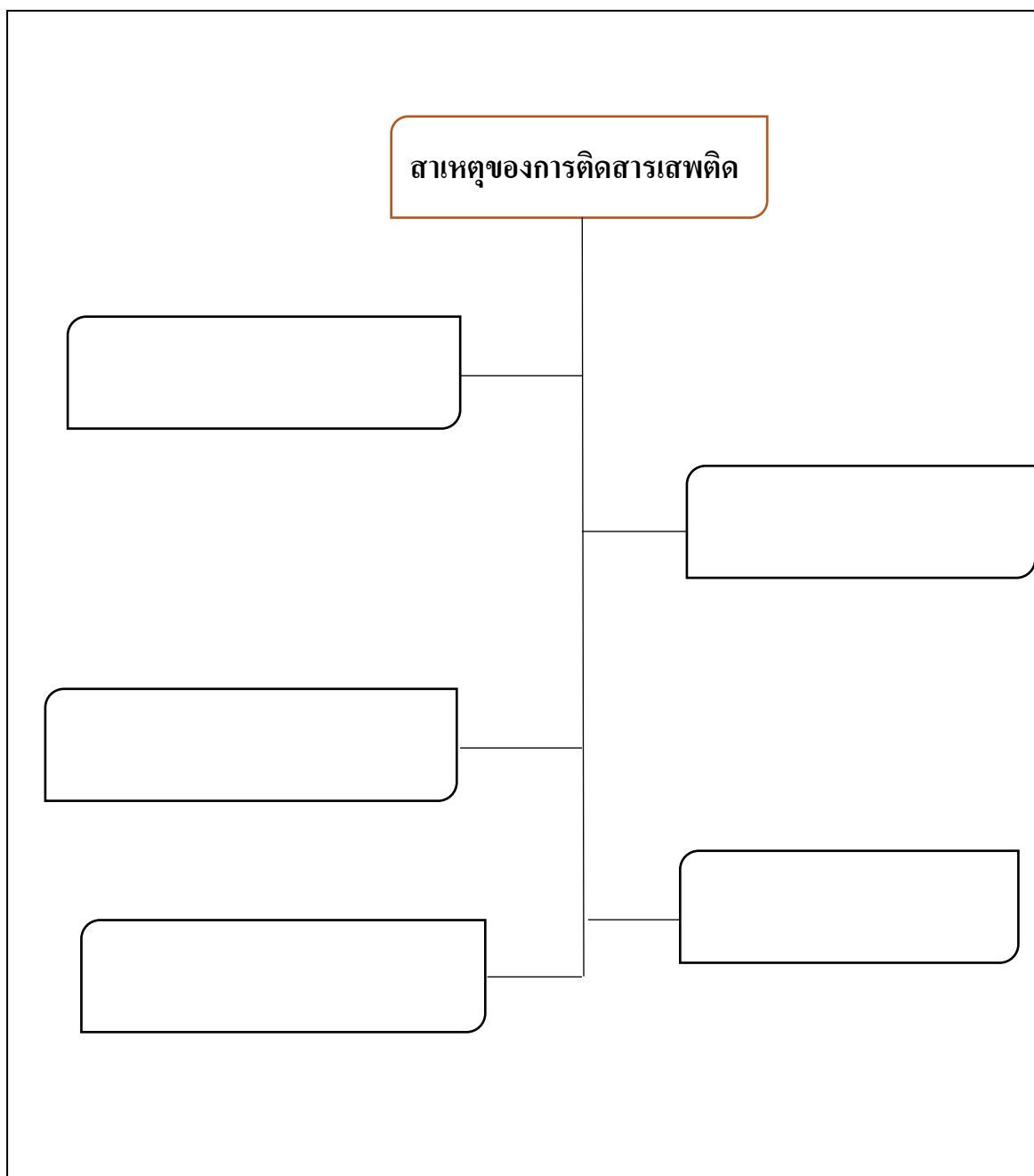
๕. ชิ้นงาน/ภาระงาน

❖ ใบงานที่ ๑ เรื่อง การช่วยเหลือฟื้นฟูผู้ติดสารเสพติด

❖ ใบงานที่ ๒ เรื่อง หน่วยงานที่ช่วยเหลือฟื้นฟูผู้ติดสารเสพติด

ใบงานที่ ๑ การช่วยเหลือเพื่อนผู้ติดสารเสพติด**คำชี้แจง**

ให้นักเรียนเขียนผังความคิดแสดงสาเหตุของการติดสารเสพติดในปัจจุบัน

ใบงานที่ ๒ หน่วยงานที่ช่วยเหลือฟื้นฟูผู้ติดสารเสพติด

คำชี้แจง

ให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมตามคำแนะนำ

๑. ให้นักเรียนนำข้อความที่กำหนดให้ในกรอบด้านล่างไปเติมในช่องว่างให้ถูกต้อง

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	กรมราชทัณฑ์	กรมคุมประพฤติ
กองทัพอากาศ	กองทัพบก	กรมการแพทย์
กองบัญชาการตำรวจนครบาล	กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน	

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับบังคับใช้กฎหมาย ได้แก่

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตัวระหว่างการตรวจพิสูจน์ได้แก่

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสถานที่เพื่อการตรวจพิสูจน์การเสพหรือติดสารเสพติดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดสารเสพติด ได้แก่

๒. ให้นักเรียนบอกชื่อหน่วยงานที่ควบคุมสถานบำบัดฟื้นฟูผู้ติดสารเสพติดแบบเข้มงวดและแบบไม่เข้มงวด ลงในช่องว่างให้ถูกต้อง

สถานบำบัดฟื้นฟูผู้ติดสารเสพติดแบบเข้มงวด

.....

.....

.....

.....

สถานบำบัดฟื้นฟูผู้ติดสารเสพติดแบบไม่เข้มงวด

.....

.....

.....

.....

๖. การวัดผลประเมินผลชิ้นงาน/ภาระงาน

ใบงานที่ ๑ เรื่อง การช่วยเหลือเพื่อนผู้ติดสารเสพติด

ระดับ คะแนน เกณฑ์การ ประเมิน	๕ (๑๐คะแนน)	๓ (๙ คะแนน)	๒ (๗-๘ คะแนน)	๑ (๕-๖ คะแนน)
อธิบาย เกี่ยวกับ ความรู้หรือ ข้อคิดที่ได้ จากการการ ช่วยเหลือ เพื่อนผู้ติด สารเสพติด และ อธิบาย	อธิบาย เกี่ยวกับ ความรู้หรือ ข้อคิดที่ได้ จากการการ ช่วยเหลือ เพื่อนผู้ติดสาร เสพติดและ อธิบาย ยกตัวอย่าง ประกอบได้ สัมพันธ์กับ หัวข้อที่ กำหนดและ แตกต่างจาก ที่ครู ยกตัวอย่างมี การเชื่อมโยง ให้เห็นถึง ความสัมพันธ์ กับตนเอง และผู้อื่น	อธิบายเกี่ยวกับความรู้ หรือข้อคิดที่ได้จาก การการช่วยเหลือ เพื่อนผู้ติดสารเสพติด และอธิบาย ยกตัวอย่างประกอบ ได้สัมพันธ์กับหัวข้อที่ กำหนดและแตกต่าง จากที่ครูยกตัวอย่าง แต่เชื่อมโยงให้เห็น เฉพาะตนเอง	อธิบายเกี่ยวกับความรู้ หรือข้อคิดที่ได้จากการ ช่วยเหลือเพื่อนผู้ติดสาร เสพติดและอธิบาย และยกตัวอย่าง ประกอบได้สัมพันธ์กับ หัวข้อที่กำหนดตามที่ ครูยกตัวอย่างแต่มีการ ดัดแปลงให้แตกต่าง	อธิบายเกี่ยวกับ ความรู้หรือข้อคิด ที่ได้จากการการ ช่วยเหลือเพื่อนผู้ ติดสารเสพติด และอธิบาย ยกตัวอย่าง ประกอบได้ สัมพันธ์กับหัวข้อ ที่กำหนดตามที่ครู ยกตัวอย่าง

ใบงานที่ ๒ เรื่อง หน่วยงานที่ช่วยเหลือฟื้นฟูผู้ติดสารเสพติด

ระดับ คะแนน เกณฑ์การ ประเมิน	๔ (๑๐ คะแนน)	๓ (๙ คะแนน)	๒ (๗-๘ คะแนน)	๑ (๕-๖ คะแนน)
อธิบาย และ ยกตัวอย่าง เกี่ยวกับ หน่วยงาน ที่ ช่วยเหลือ ฟื้นฟูผู้ติด สารเสพติด และ อธิบาย	อธิบายและ ยกตัวอย่าง เกี่ยวกับ หน่วยงานที่ ช่วยเหลือฟื้นฟู ผู้ติดสารเสพติด และอธิบาย ได้สัมพันธ์กับ หัวข้อที่กำหนด และแตกต่าง จากที่ครู ยกตัวอย่าง มี การเชื่อมโยงให้ เห็นถึง ความสัมพันธ์ กับตนเองและ ผู้อื่น	อธิบายและ ยกตัวอย่างเกี่ยวกับ หน่วยงานที่ ช่วยเหลือฟื้นฟูผู้ติด สารเสพติดและ อธิบายได้สัมพันธ์ กับหัวข้อที่กำหนด และแตกต่างจากที่ ครูยกตัวอย่าง มีการ เชื่อมโยงให้เห็น เฉพาะตนเอง	อธิบายและ ยกตัวอย่างเกี่ยวกับ หน่วยงานที่ช่วยเหลือ ฟื้นฟูผู้ติดสารเสพติด และอธิบายได้ สัมพันธ์กับหัวข้อที่ กำหนดตามที่ครู ยกตัวอย่าง แต่มีการ ดัดแปลงให้แตกต่าง	อธิบายและ ยกตัวอย่าง เกี่ยวกับหน่วยงาน ที่ช่วยเหลือฟื้นฟูผู้ ติดสารเสพติดและ อธิบายได้สัมพันธ์ กับหัวข้อที่กำหนด ตามที่ครู ยกตัวอย่าง

๗. เกณฑ์การวัดประเมินผล

๑๐ คะแนน ได้ ๔

๙ คะแนน ได้ ๓

๗-๘ คะแนน ได้ ๒

๕-๖ คะแนน ได้ ๑

๘. สื่อที่ใช้ในการพัฒนา

❖ กระดาษ A๔

❖ ใบงานที่ ๑ เรื่อง การช่วยเหลือเพื่อนผู้ติดสารเสพติด

❖ ใบงานที่ ๒ เรื่อง หน่วยงานที่ช่วยเหลือเพื่อนผู้ติดสารเสพติด

๙. การวัดผลประเมินผล

สิ่งที่ต้องการวัดผลประเมินผล ด้าน...	วิธีการ	เครื่องมือ
กายภาวนา (Physical Development)	การสังเกตพฤติกรรม	แบบประเมินพฤติกรรมการพัฒนา ด้าน(กายภาวนา)
ศีลภาวนา (Physical Development)	การสังเกตพฤติกรรม	แบบประเมินพฤติกรรมการพัฒนา ด้าน(ศีลภาวนา)
จิตตภาวนา (Emotional Development)	การสังเกตพฤติกรรม	แบบประเมินพฤติกรรมการพัฒนา ด้าน(จิตตภาวนา)
ปัญญาภาวนา (Physical Development)	การสังเกตพฤติกรรม	ผลงานนักเรียนด้านปัญญา (ปัญญาภาวนา) ได้แก่ ❖ ใบงาน เรื่อง การช่วยเหลือ เพื่อนผู้ติดสารเสพติด ❖ ใบงานเรื่อง หน่วยงานที่ ช่วยเหลือเพื่อนผู้ติดสารเสพติด

๑๐. บันทึกหลังการอบรม

(๑) สิ่งที่นักเรียนได้รับ

.....

(๒) หลักธรรมที่นักเรียนได้รับ

.....

(๓) ปัญหา อุปสรรค และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

.....

(๔) ปัญหาที่ทำการศึกษาและพัฒนาผู้เรียน

.....

ลงชื่อ.....

ตำแหน่ง.....ผู้บันทึก

แบบทดสอบหลังเรียน

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕ เรื่อง การดูแลเยียวยาช่วยเหลือผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดและอบายมุข

คำสั่ง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย x ลงในกระดาษคำตอบโดยเลือกข้อที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

๑. ผู้เสพสารเสพติดชนิดใดที่มีอาการจิตใจเลื่อนลอย ซึม ง่วง พุดจาวกวน อารมณ์ดี ความคิดสับสน ความคิดและการตัดสินใจเชื่องช้า

ก.ฝิ่น

ข.กัญชา

ค.อีเฟดริน

ง.แอมเฟตามีน

๒. ปัญหาร้ายแรงของแอมเฟตามีน(ยาบ้า) ในประเทศไทยของผู้ติดยาบ้าได้ขยายไปยังกลุ่มใด

ก.กลุ่มเยาวชน

ข.กลุ่มผู้ใช้แรงงาน

ค.กลุ่มเกษตรกร

ง.กลุ่มชาวประมง

๓. ผู้เสพสารเสพติดในข้อใดที่ระยะแรกมีอาการไร้ความรู้สึก กระปรี้กระเปร่า คล้ายมีกำลัง มากขึ้นแต่จะอ่อนล้าทันทีเมื่อหมดฤทธิ์และเกิดอาการเชื่องซึม

ก.ฝิ่น

ข.กัญชา

ค.โคเคน

ง.สารระเหย

๔. สารใดในบุหรี่ยะกระตุ้นและก่อกำเนิดการทำงานของระบบประสาทส่วนกลาง ทำอันตรายต่อระบบทางเดินอาหาร ระบบทางเดินหายใจ ระบบไหลเวียนเลือด

ก.นิโคติน

ข.คาร์ซีโนเจน

ค.คาร์บอนมอนนอกไซด์

ง.ไนโตรเจนออกไซด์

๕. ข้อใดไม่ใช่การป้องกันสารเสพติดที่ถูกต้อง

ก. การดูแลร่างกายไม่ให้เจ็บป่วยและมองโลกในแง่ดี

ข. ทำงานอดิเรกต่าง ๆ

ค. คอยดำเนินชีวิตประจำวันอยู่กับเพื่อน

ง. ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบของครอบครัวอย่างเคร่งครัด

๖. บุคคลใดในข้อต่อไปนี้ ที่ต้องช่วยกันป้องกันสารเสพติด

ก. พ่อแม่พี่น้อง

ข. ครูอาจารย์

ค. ตัวเราเอง

ง. ถูกทุกข้อ

๗. ข้อใดเป็นการคิดที่เสี่ยงต่อภาวะการติดสารเสพติด

ก. อยากรู้ อยากลอง เป็นผู้กล้า	ข. ไม่ทดลองของมีนเมาทุกชนิด
ค. ไม่คบเพื่อนแปลกหน้าที่โรงเรียน	ง. มองเห็นคุณค่าในตนเองว่าดีเสมอ

๘. เพราะเหตุใดผู้ติดสารเสพติดมักก่ออาชญากรรม

ก. ประชดตัวเอง	ข. ถูกชักชวนจากคนอื่น
ค. ต้องการเงินไปซื้อยาบ้า	ง. ไม่พอใจสิ่งแวดล้อมของตน

๙. ข้อใดคือการป้องกันตนเองจากสารเสพติดที่สำคัญที่สุด

ก. ไม่หลงเชื่อคำชวนเชิญ	ข. ทำกิจกรรมตามเพื่อน
ค. ไม่ทดลองเสพยาทุกชนิด	ง. ไปทำบุญที่วัดทุกวันหยุด

๑๐. ข้อใดที่ไม่ใช่สารอันตรายที่เกิดจากควันบุหรี่

ก. นิโคติน	ข. ออกซิเจน
ค. คาร์บอนมอนนอกไซด์	ง. ไนโตรเจนไดออกไซด์

เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน

๑. ข
๒. ก
๓. ก
๔. ค
๕. ง
๖. ง
๗. ก
๘. ค
๙. ก
๑๐. ข

แบบวัดผลสัมฤทธิ์ในการพัฒนาระหว่างก่อนการพัฒนาและหลังพัฒนา

๑. เราสามารถรับยาเข้าร่างกายอย่างไร

ก. กิน	ข. ฉีด
ค. นวด	ง. แปะ

๒. ต้มเหล้าแล้วก่อให้เกิดปัญหาด้านใด

ก. สังคม	ข. ครอบครัว
ค. อาชญากรรม	ง. ทุกข้อที่กล่าวมา

๓. หลังดื่มสุราไม่ควร ปฏิบัติกิจกรรมใด

ก. ขับรถ	ข. ดื่มน้ำสะอาด
ค. นอนพักผ่อน	ง. อาบน้ำชำระร่างกาย

๔. ผลของการไม่เสพสารเสพติดคืออะไร

ก. ร่างกายแข็งแรง	ข. ร่างกายอ่อนแอ
ค. ร่างกายทรุดโทรม	ง. มีโรคภัยแทรกซ้อน

๕. สารเสพติดใดที่เสพโดยไม่ผิดกฎหมาย

ก. ไวน์	ข. ยาสูบ
ค. ยาบ้า	ง. กัญชา

๖. เมื่อเพื่อนชวนให้ลองสารเสพติด ควรทำอย่างไร

ก. ลองดู	ข. ตอบตกลงทันที
ค. ตอบปฏิเสธไป	ง. ไม่สนใจ

๗. เราเห็นพ่อสูบบุหรี่ เราควรทำอย่างไร

ก. ขอคุณพ่อสูบบุหรี่ด้วย	ข. บอกให้คุณพ่อเลิก
ค. เดินหนีไป	ง. ไม่สนใจ

๘. คนกินเหล้าจะมีอาการอย่างไร

ก.อายุยืน	ข.ไม่มีผลอะไร
ค.สุขภาพแข็งแรง	ง.ร่างกายทรุดโทรม

๙. ผู้ที่มักเป็นผู้ใช้ความรุนแรงกับบุคคลในครอบครัวคือใคร

ก.พ่อ	ข.แม่
ค.ลูกชาย	ง.ญาติพี่น้อง

๑๐. ปัจจุบันสื่อโฆษณาชนิดใดที่มีอิทธิพลต่อผู้บริโภคมากที่สุด

ก.วิทยุ	ข.โทรทัศน์
ค.ใบปลิว	ง.โปสเตอร์

๑๑. ข้อใดคือการใช้ยาที่ไม่ถูกต้อง

ก.ไม่ใช้ยาพร่ำเพรื่อ	ข.ใช้ยาก่อนแล้วอ่านฉลาก
ค.อ่านฉลากทุกครั้งก่อนใช้ยา	ง.ปฏิบัติตามคำแนะนำในฉลากอย่างเคร่งครัด

๑๒. ข้อใดคือยาเสื่อมสภาพ

ก.ยาที่มีน้อย	ข.ยาหมดอายุ
ค.ยาที่มีกลิ่นหอม	ง.ยาที่รักษาโรคได้ดี

๑๓. ยา หมายถึงอะไร

ก.สิ่งที่ใช้บรรเทา บำบัดอาการเจ็บป่วยหรือโรคต่าง ๆ
ข.สิ่งที่รับประทานให้ร่างกายแข็งแรง
ค.สิ่งที่รับประทานเพื่อให้สุขภาพดี
ง.สิ่งที่ให้โรคหาย

๑๔. ข้อใดคือประเภทของสารเสพติด

ก.สารเสพติดที่อนุญาตอย่างเสรี
ข.สารเสพติดที่เสพได้ทุกประเภท
ค.สารเสพติดที่ผิดกฎหมาย

ง.สารเสพติดที่เสพได้โดยไม่ผิดกฎหมายและผิดกฎหมาย

๑๕. สารเสพติดแบ่งได้กี่ประเภท

ก. ๒ ประเภท

ข. ๓ ประเภท

ค. ๔ ประเภท

ง. ๕ ประเภท

๑๖. ข้อใดคือคุณสมบัติของสารเสพติด

ก.เป็นน้ำ

ข.มีน้ำตาลผสมอยู่

ค.มีแอลกอฮอล์ผสมอยู่

ง.มีสิ่งที่เป็นประโยชน์ผสมอยู่

๑๗. ข้อใดไม่ใช่ยาเสพติด

ก.กัญชา

ข.บุหรี่

ค.เหล้า

ง.นม

๑๘. ข้อใดจับคู่ได้ถูกต้อง

ก.ไม่ผิดกฎหมาย-ยาอี

ข.ไม่ผิดกฎหมาย-กัญชา

ค.ไม่ผิดกฎหมาย-กระแช่

ง.ไม่ผิดกฎหมาย-เฮโรอีน

๑๙. สารเสพติดหมายถึงสิ่งใด

ก.ยาหรือสารที่เสพเข้าไปแล้วเกิดผลดีต่อร่างกาย

ข.ยาหรือสารที่เสพเข้าไปแล้วทำให้ร่างกายแข็งแรง

ค.ยาหรือสารที่เสพเข้าไปทำให้ร่างกายสดชื่น

ง.ยาหรือสารที่เสพเข้าไปแล้วเกิดผลเสียต่อร่างกาย

๒๐. ข้อใดต่อไปนี้เป็นหลักการของศาสนาพุทธที่ทำให้มีความสุข

ก.นำเงินที่ตนเองเก็บออมมา ๑ เดือนไปซื้อกระเป๋า

ข.ทำการละหมาด ๕ ครั้งต่อวันเพื่อบูชาขอขมาพระเจ้า

ค.บังคับตนงดจากการดื่มเป็นเวลา ๑ เดือน

ง.นมัสการพระเจ้าของตนเพียงผู้เดียว

๒๑. ข้อใดกล่าวถึงความหมายของอารมณ์ได้ไม่ถูกต้อง

ก. เป็นกลไกเพื่อใช้ในการสื่อสารระหว่างกัน

ข. อารมณ์แสดงมาทางการพูดหรือการกระทำ

ค. อารมณ์เกิดขึ้นเองโดยไม่ต้องมีสิ่งเร้ามากระตุ้น

ง. การเปลี่ยนแปลงของอารมณ์จะเกิดขึ้นเมื่อมีสิ่งเร้า

๒๒.การเกิดอารมณ์ สิ่งใดเกิดขึ้นก่อน

ก. สิ่งเร้ามากระตุ้น

ข. การทำงานของสมองเพื่อตอบสนอง

ค. การแสดงออกทางคำพูด

ง. ผลกระทบต่อจิตใจ

๒๓.การเกิดอารมณ์สิ่งใดเกิดขึ้นหลังจากมีสิ่งมากระทบจิตใจ

ก. สิ่งเร้ามากระตุ้น

ข. การตีความหรือแปลความหมาย

ค. การตอบสนองทางร่างกาย

ง. การตอบสนองทางจิตใจ

๒๔.ภาวะใดที่เกิดความเครียดมากที่สุด

ก. เผชิญกับปัญหา

ข. วิเคราะห์ปัญหา

ค. หาสาเหตุของปัญหาไม่ได้

ง. แก้ปัญหาไม่ได้

๒๕.การจัดการกับอารมณ์และความเครียดมีความจำเป็นหรือไม่

ก. จำเป็น เพราะความเครียดมีผลกระทบต่อสุขภาพและจิตใจ

ข. จำเป็น เพราะความเครียดไม่มีประโยชน์ใด ๆ เลย

ค. ไม่จำเป็น เพราะไม่มีทางที่จะขจัดความเครียดได้

ง. ไม่จำเป็น เพราะความเครียดก่อให้เกิดความกระตือรือร้น

๒๖.การปฏิบัติตนในข้อใดไม่ใช่วิธีการจัดการกับอารมณ์และความเครียด

ก. นั่งสมาธิ

ข. นวดแผนไทย

ค. ฟังเพลงเบา ๆ

ง. เล่นเกมคอมพิวเตอร์

๒๗.ข้อใดไม่ใช่วิธีคิดที่เหมาะสมเพื่อคลายความเครียด

ก. คิดโทษตนเอง

ข. คิดอย่างมีเหตุผล

ค. คิดถึงคนอื่นบ้าง

ง. คิดหลาย ๆ แง่มุม

๒๘. จุดประสงค์ที่สำคัญที่สุดของการฝึกจิตสมาธิคือข้อใด

- ก. ควบคุมอารมณ์ที่รุนแรง
- ข. ลดอาการวิตกกังวล
- ค. ผ่อนคลายความอิจฉาริษยา
- ง. ทำให้เกิดปัญญาที่จะแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ได้

๒๙. วิธีการปฏิบัติตนเพื่อจัดการกับอารมณ์และความเครียดที่นักเรียนสามารถปฏิบัติได้ง่ายที่สุด

- ก. การคิดในทางบวก
- ข. การฝึกจิต
- ค. การนวดคลายเครียด
- ง. การนั่งสมาธิ

๓๐. ข้อใดกล่าวถึงความเครียดที่ไม่ถูกต้อง

- ก. ความเครียดที่พอดี จะช่วยกระตุ้นให้เกิดความกระตือรือร้น
- ข. ความเครียดหากมีมากเกินไปจะส่งผลเสียต่อร่างกายและจิตใจ
- ค. ความเครียดสามารถสร้างพลังต่อสู้ชีวิตและปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ
- ง. ความเครียดไม่สามารถขจัดหรือผ่อนคลายได้

๓๑. เราควรหลีกเลี่ยงจากสารเสพติดอย่างไร

- ก. ไม่คบกับเพื่อน
- ข. ไม่ยุ่งเกี่ยวกับใครเลย
- ค. ไม่ไปเที่ยวกับเพื่อน
- ง. ไม่ลองสารเสพติดทุกชนิด

๓๒. สารเสพติดข้อใดมีผลเสียมากที่สุด

- ก. อ่อนเพลีย
- ข. ถึงขั้นเสียชีวิต
- ค. คิดหวาดระแวง
- ง. ทำให้สุขภาพเสื่อมโทรม

๓๓. การใช้สารเสพติดทำให้เราควบคุมตัวเองไม่ได้เพราะเหตุใด

- ก. มีสารนิโคติน
- ข. มีสารคาเฟอีน
- ค. มีสารแอมเฟตามีน
- ง. มีสารกล่อมประสาท

๓๔. การป้องกันตัวเองจากการติดสารเสพติดคือข้อใด

ก. ไม่เที่ยวกับเพื่อนเลย	ข. ไม่คบกับเพื่อนเลย
ค. เพื่อนชวนดื่มต้องปฏิเสธ	ง. เพื่อนชวนดื่มก็ดื่มด้วยนิดหน่อย

๓๕. ปัญหาสารเสพติดชนิดใดที่กำลังแพร่ระบาดในประเทศไทย

ก. เฮโรอีน	ข. โคเคน
ค. มอร์ฟีน	ง. แอมเฟตามีน

๓๖. วิธีที่ดีที่สุดที่จะไม่ตกเป็นทาสยาเสพติดคือข้อใด

ก. การป้องกันชุมชน การป้องกันสังคม

ข. การป้องกันสังคม การป้องกันตนเอง
ค. การป้องกันชุมชน การป้องกันตนเอง การป้องกันครอบครัว
ง. การป้องกันชุมชน การป้องกันสังคม การป้องกันครอบครัว

๓๗. สารเสพติดชนิดใดมีความเสี่ยงต่อการเป็นถุงลมโป่งพอง

ก. ฝิ่นและกัญชา	ข. กระท่อมและบุหรี่
ค. กัญชาและบุหรี่	ง. ฝิ่นและกระท่อม

๓๘. เพราะเหตุใด จึงไม่ควรเสพสารเสพติด

ก. หาซื้อยาก	ข. มีราคาแพง
ค. ทำให้สติปัญญาเสื่อม	ง. เป็นสินค้านำเข้าจากต่างประเทศ

๓๙. ถ้าพบเห็นเพื่อนดื่มสุรา นักเรียนควรทำอย่างไร

ก. แอบดูอยู่ห่าง ๆ	ข. ไปบอกให้ครูทราบ
ค. ขอเพื่อนทดลองบ้าง	ง. เข้าไปล้อเลียนเพื่อน

๔๐. เราต้องป้องกันบุตรหลานไม่ให้ติดสารเสพติดได้อย่างไร

ก. เข้มงวดกับบุตรหลาน	ข. ให้ความรักความอบอุ่น
ค. ไม่อนุญาตให้คบเพื่อนฝูง	ง. ไม่อนุญาตให้ออกไปไหนตามลำพัง

๔๑. ผู้เสพสารเสพติดชนิดใดที่มีอาการจิตใจเลื่อนลอย ซึม ง่วง พุดจาจกวน อารมณ์ดี ความคิด
สับสน ความคิดและการตัดสินใจเชื่องช้า

ก.ฝิ่น

ข.กัญชา

ค.อีเฟดริน

ง.แอมเฟตามีน

๔๒. ปัญหาร้ายแรงของแอมเฟตามีน(ยาบ้า) ในประเทศไทยของผู้ติดยาบ้าได้ขยายไปยังกลุ่มใด

ก.กลุ่มเยาวชน

ข.กลุ่มผู้ใช้แรงงาน

ค.กลุ่มเกษตรกร

ง.กลุ่มชาวประมง

๔๓. ผู้เสพสารเสพติดในข้อใดที่ระยะแรกมีอาการไร้ความรู้สึก กระปรี้กระเปร่า คล้ายมีกำลัง มาก
ขึ้นแต่จะอ่อนล้าทันทีเมื่อหมดฤทธิ์และเกิดอาการเชื่องซึม

ก.ฝิ่น

ข.กัญชา

ค.โคเคน

ง.สารระเหย

๔๔. สารใดในบุหรี่ยะกระตุ้นและก่อกำเนิดการทำงานของระบบประสาทส่วนกลาง ทำอันตรายต่อ
ระบบทางเดินอาหาร ระบบทางเดินหายใจ ระบบไหลเวียนเลือด

ก.นิโคติน

ข.คาร์ชีโนเจน

ค.คาร์บอนมอนนอกไซด์

ง.ไนโตรเจนออกไซด์

๔๕. ข้อใดไม่ใช่การป้องกันสารเสพติดที่ถูกต้อง

ก.การดูแลร่างกายไม่ให้เจ็บป่วยและมองโลกในแง่ดี

ข.ทำงานอดิเรกต่าง ๆ

ค.คอยดำเนินชีวิตประจำวันอยู่กับเพื่อน

ง.ปฏิบัติตามกฎระเบียบของครอบครัวอย่างเคร่งครัด

๔๖. บุคคลใดในข้อต่อไปนี้ ที่ต้องช่วยกันป้องกันสารเสพติด

ก.พ่อแม่พี่น้อง

ข.ครูอาจารย์

ค.ตัวเราเอง

ง.ถูกทุกข้อ

๔๗. ข้อใดเป็นการคิดที่เสี่ยงต่อภาวะการติดสารเสพติด

ก. อยากรู้ อยากลอง เป็นผู้กล้า	ข. ไม่ทดลองของมีนเมาทุกชนิด
ค. ไม่คบเพื่อนแปลกหน้าที่โรงเรียน	ง. มองเห็นคุณค่าในตนเองว่าดีเสมอ

๔๘. เพราะเหตุใดผู้ติดสารเสพติดมักก่ออาชญากรรม

ก. ประชดตัวเอง	ข. ถูกชักชวนจากคนอื่น
ค. ต้องการเงินไปซื้อยาบ้า	ง. ไม่พอใจสิ่งแวดล้อมของตน

๔๙. ข้อใดคือการป้องกันตนเองจากสารเสพติดที่สำคัญที่สุด

ก. ไม่หลงเชื่อคำชวนเชิญ	ข. ทำกิจกรรมตามเพื่อน
ค. ไม่ทดลองเสพยาทุกชนิด	ง. ไปทำบุญที่วัดทุกวันหยุด

๕๐. ข้อใดที่ไม่ใช่สารอันตรายที่เกิดจากควันบุหรี่

ก. นิโคติน	ข. ออกซิเจน
ค. คาร์บอนมอนอกไซด์	ง. ไนโตรเจนไดออกไซด์

เฉลยแบบแบบวัดผลสัมฤทธิ์

๑.	ก	๒๑.	ค	๔๑.	ข
๒.	ง	๒๒.	ก	๔๒.	ก
๓.	ก	๒๓.	ง	๔๓.	ก
๔.	ก	๒๔.	ง	๔๔.	ค
๕.	ก	๒๕.	ก	๔๕.	ง
๖.	ค	๒๖.	ง	๔๖.	ง
๗.	ข	๒๗.	ก	๔๗.	ก
๘.	ง	๒๘.	ง	๔๘.	ค
๙.	ข	๒๙.	ก	๔๙.	ก
๑๐.	ข	๓๐.	ง	๕๐.	ข
๑๑.	ง	๓๑.	ง		
๑๒.	ข	๓๒.	ข		
๑๓.	ง	๓๓.	ง		
๑๔.	ง	๓๔.	ค		
๑๕.	ข	๓๕.	ก		
๑๖.	ค	๓๖.	ค		
๑๗.	ง	๓๗.	ค		
๑๘.	ค	๓๘.	ค		
๑๙.	ง	๓๙.	ข		
๒๐.	ค	๔๐.	ข		

ภาคผนวก จ

ภาพกิจกรรมการทดลอง หลักสูตรค่ายพัฒนาทักษะชีวิตเชิงพุทธบูรณาการ

ภาพกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ

กิจกรรมที่ใช้ในการทดลอง

กิจกรรมที่ใช้ในการทดลองได้แก่ การสวดมนต์ การฟังธรรม การเจริญสมาธิ และเจริญสติ

กิจกรรมที่ใช้ในการทดลองผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ

กิจกรรม จุดเทียน เพื่อทำสมาธิ ปฏิญาณตน จะไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด

ฝึกปฏิบัติ “การสวดมนต์ไหว้พระ”

ประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้

แลกเปลี่ยนเรียนรู้เสนอแนวคิด/รูปแบบในแลกเปลี่ยนเรียนรู้การพัฒนาผู้เรียน ในการป้องกันยาเสพติด ด้านต่าง ๆ

แลกเปลี่ยนความรู้เสนอแนวคิด/รูปแบบในการพัฒนาผู้เรียน ตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ

กิจกรรมอบรมธรรมพัฒนาผู้เรียนตามโครงการสถานศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ

อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียนเชิงพุทธให้เด็ก ๆ
ช่วยกันระดมความคิดในการบูรณาการแก้ปัญหาหาสาเหตุ

“ฝึกให้เด็กมีสมาธิ” และกล้าแสดงออกให้เด็กเล่นเกมถามตอบเกี่ยวกับธรรมะ

กิจกรรมออกติดตามเยี่ยมบ้าน

กิจกรรมการออกติดตามเยี่ยมบ้านและให้คำแนะนำปัญหาในด้านต่าง ๆ

ออกติดตามเยี่ยมบ้าน หลังจากให้ความรู้สอบถามพูดคุยเกี่ยวกับทัศนคติ ในการพัฒนาผู้เรียนตามโครงการศึกษาสีขาวเชิงพุทธบูรณาการ

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ ฉายา/นามสกุล	:	นางสาวรัตดาวัล พานาดา
วัน เดือน ปีเกิด	:	๕ ธันวาคม ๒๕๐๙
ภูมิลำเนาที่เกิด	:	บ้านเลขที่ ๓๒ บ้านโนนสมบูรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ
การศึกษา	:	พ.ศ.๒๕๒๙ ประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) การเงินการธนาคาร โรงเรียนพาณิชยการจังหวัดสกลนคร พ.ศ. ๒๕๓๒ (ศศ.บ) การบริหารจัดการทั่วไปวิทยาลัยครูสกลนคร จังหวัดสกลนคร พ.ศ. ๒๕๓๕ (ค.บ.) การประถมศึกษา วิทยาลัยครูสกลนคร จังหวัดสกลนคร พ.ศ. ๒๕๔๙ (ศศ.ม) การบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น
ประสบการณ์การทำงาน	:	๑๖ มิถุนายน ๒๕๓๗ อาจารย์ ๑ ระดับ ๓ โรงเรียนบ้านชำป่างิ้ว สปอ.กุ้แก้ว จังหวัดอุดรธานี ๑ ตุลาคม ๒๕๓๙ อาจารย์ ๑ ระดับ ๔ โรงเรียนบ้านชำป่างิ้ว สปอ. กุ้แก้ว จังหวัดอุดรธานี ๑๖ เมษายน ๒๕๔๒ อาจารย์ ๑ ระดับ ๔ โรงเรียนบ้านนาชุมแสง สปอ.ทุ่งฝน จังหวัดอุดรธานี ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๔๓ ครูใหญ่ ระดับ ๕ โรงเรียนบ้านหนองบัว น้อย สปอ.หนองหาน จังหวัดอุดรธานี ๑ ตุลาคม ๒๕๔๕ อาจารย์ใหญ่ ระดับ ๖ โรงเรียนบ้านหนองบัว น้อย สปอ.หนองหาน จังหวัดอุดรธานี ๘ กันยายน ๒๕๔๗ ผู้อำนวยการโรงเรียน ระดับ ๗ โรงเรียนบ้าน สร้อยพรวัว สพป.อด.๓ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๙ ผู้อำนวยการโรงเรียน วิทยฐานะชำนาญการ โรงเรียนบ้านสร้อยพรวัว สพป.อด.๓ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๑-ปัจจุบัน ผู้อำนวยการโรงเรียน วิทยฐานะ ชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านสร้อยพรวัว สพป.อด.๓
ที่อยู่ปัจจุบัน	:	บ้านเลขที่ ๒๐๓ บ้านเชียงงาม อ.หนองหาน จังหวัดอุดรธานี